శ్రియై నమః.

శ్రీలక్ష్మీహయవదన పరబ్రహ్మణేనమః.

పాఞ్చరాత్రమ్.

లక్ష్మీనారాయణోపదిష్టే మోక్షశాస్త్రే, శ్రీపాంచరాత్రే,

శ్రీవిష్ణుతిలకాఖ్యోయంగ్రన్థః.

కొందమూర్, కోయిల్, ఇయ్యుణ్ణి, రాఘవాచార్యేణ

పరిశోధితః.

కో. ఇ. రాఘవాచార్యేణ

వాజపేయం * కృష్ణశాస్త్రిణాచ

శ్రీమత్కల్యాణపుర్యాభరణాయమానాయాం

బెంగళూరు బుక్ డెపో ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రాపితస్సన్ విజయతేతరామ్.

Bangalore.

1896.

శ్రీ స్మై నమః.

శ్రీ జానకీజానయే నమః.

పాంచరాత్రస్థ విషయానుక్రమణికా.

పాంచరాత్రస్థ విషయానుక్రమణికా సంపూర్ణా.

శ్రీ గ్నైనమః

పాంచరాత్రస్థ శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుటం	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౧	౧౯	సవ్రితీకాః	సప్రతీకాః
౮	౯	తవస్సి	తపస్సి
౧౦	౨౨	చక్రిమ	చకృమ
౧౪	౧	బృన్దస	బృన్దంస
౨౪	౨౧	యోజశ	యోజన
౨౬	౨౪	వఛ్ఛోప	వచ్ఛోప
౩౧	౧౬	గంధర్వ్యారే	గంధద్వ్యారే
౩౨	౪	సమ్మత్ర	సమత్ర
౩౪	౨౩	కవసనాన	కల్పసన్తాన
౩౭	౧౬	పద్మచ	పద్మజ
౩౯	౩౦	చోషయెత్	శోషయేత్
౪౦	౩	దుగ్ధఉభే	దుగ్ధేఉఝే
	౨౧	కర్దమత్	కర్దమవత్
౪౨	౧౧	ణామమా	ణాయామ
౫౧	౧౦	తన్తకా	దంతకా
౫౩	౨౬	దారయేత్	ధారయేత్
౫౭	౧౫	రేశికా	రేఖికా
౬౦	౨౩	దేదేవా	దేహా
౬౨	౧	చతుష్విదం	చతుర్ష్వివం
	౧౮	కంద	కంఠ
౬౩	౭	తనూలా	తన్మూలా
౬౪	౨౫	విరూథం	విరూఢం
౬౮	౫	అష్ట్వాదశ	అష్టాదశ
౬౮	౩	ద్వ్యాగి	ద్వ్యాగీ
౭౧	౨౩	దిశిమా	దిశమా

పుటం	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్
౮౨	౬	వర్ణోగ్గనే	వర్ణోఙ్ఞన
౮౩	౨౫	దాదత్సాన్య	ద్వ్యావత్సాన్య
	౨౫	హుతీ	హుతిః
౮౪	౫	గురుశి	గురుంశి
	౧౭	సజ్జ్రిహహే	సంగ్రిహే
౮౫	౧౨	జేశ్ఛిష్యః	జేచ్ఛిష్యః
౮౬	౧౨	పురశ్చార్యా	పురశ్చర్యా
	౨౪	శ్ఛక్తి	చ్ఛక్తిః
౮౮	౧	స్వత్వా	స్వత్వా
	౪	దేహోత్థ్స	దేహస్థ
౮౭	౨౩	మభయోః	ముభయోః
౮౯	౩	విద్ధస్త్రై	ఫడస్త్రై
	౬	రచిలాని	రహితాని
౯౦	౧౫	యత్షశ్ఛ	యత్షశ్చ
౯౬	౧౨	బిందుయ	బిందుంయ
౧౦౩	౧	వారాస్త్రి	వారస్త్రి
	౨౦	అనంశశ్చ	అనన్తశ్చ
౧౦౬	౭	ధాన	ధ్యాన
౧౧౩	౧౩	స్త్రపనం	స్నపనం
౧౧౫	౩	మత్రేణ	మంత్రేణ
	౨౦	మత్రైగ	మంత్రై
౧౨౬	౧౨	దసర్భం	సదర్భం
౧౩౯	౨౪	యోజ్యాం	యోజ్యా
౧౪౦	౧౫	లోభజే	లోహజే
౧౪౧	౨౫	వృత్త	వృక్ష

శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుటం	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్.	పుటం.	పఙ్క్తిః	అశుద్ధమ్	శుద్ధమ్.
౧౫౨	౨౦	యుజ్యాన్న	యుజాన	౧౮౯	౨౬	యజాన్	యజ్ఞాన్
౧౫౭	౨౧	తిష్ఠితత్స్వ	తిష్ఠితస్స్వ	౧౯౨	౨౦	పృథష్వోమ	పృథక్ష్టోమ
౧౬౩	౪	లిప్యేనాం	లిప్త్యైనాం		౨౨	యాత్క్షోడ	యాత్షోడ
	౮	పత్కురః	పత్కరః	౨౦౪	౧౮	తతనంత	తదనంత
౧౬౬	౨౦	వాసత్తత్రి	వాసస్తత్రి	౨౨౯	౧౬	శుగాధిపం	ఖగాధిపం
౧౭౨	౬	పీరికాం	పీఠికాం	౨౧౨	౧౦	స్త్రయ	త్రియ
	౨౩	కల్పయే	కల్పయేత్	౨౨౦	౨	క్షుదాన్	క్షురాన్
౧౫౫	౨౨	క్షేతె	క్షేత్రే	౨౨౩	౧౭	గదాధరా	గగాధర
౧౭౬	౩	ఆర్ఘ్య	అర్ఘ్య	౨౨౪	౯	పౌర్ణిమా	పౌర్ణమా
౧౮౧	౧౭	ముథృత్య	ముద్ధృత్య	౨౨౭	౫	బుభుక్షా	బుభుక్షూ
౧౮౫	౧౧	ఉకారం	ఊకారం	౨౩౧	౨	వాంత్యరధీ	వాంతరధీ
౧౮౮	౨	ఉరుమూ	ఊరుమూ				

శుద్ధాశుద్ధపత్రికా సమాప్తా.

శ్రియై నమః.

శ్రీలక్ష్మీహయవదన పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమత్పాంచరాత్రే-ఖగేశ్వరసంహితాయాం

శ్రీవిష్ణుతిలకే ప్రథమాధ్యాయ ప్రారంభః.

శ్లో॥ బృహస్పతిసురాధీశ వ్యాసగౌతమకౌశికాః । వసిష్ఠకణ్వచ్యవన
శాణ్డిల్యభృగునందనాః॥ ౧॥ భారద్వాజాత్రిజాబాలిభరతాగస్త్యశౌన
కాః । అన్యేచమునయస్సర్వే సమేత్యసహదైవతైః ॥౨॥ బ్రహ్మాణంలో
కకర్తారం ప్రష్టుమారేభిరేకదా ॥ బ్రహ్మన్సర్వసురాధీశ స్రష్టాత్వం
సర్వదేహినామ్ ॥ 3 ॥ అదృష్టంనత్వయాకించిన్నపరోక్షంచవిద్యతే।
*నైవాధీతంత్వయాకించిన్నసోప్యారాధితఃపరః॥ ౪ ॥ విదితంభవతస్స
ర్వం విష్ణోస్త్వమసినాభిజః । సంశయద్రుమవిచ్ఛేత్తాత్వమేవాన్యోన
కశ్చన ॥ ౫ ॥ తస్మాత్త్వాం శరణంప్రాప్తా బృహస్పతిముఖావయమ్।
ఇతిబ్రువాణాంస్తాన్వీప్రాన్దేవరాజపురోగమాన్ ॥౬॥ బ్రహ్మాసకరుణః
ప్రాహమందస్మితముఖాంబుజః । సర్వవేదవిదోయూయం భగవద్ధ్యాన
తత్పరాః॥౭॥అసకృద్దేవతాస్సర్వాస్తపసారాధితాఃపునః।యుష్మాభిస్సక
లాలోకానిర్జితాశ్చనసంశయః ॥ ౮॥ తపస్వినాంతాదృశానాం కిమాగ
మనకారణమ్ । ఇతిబ్రువాణంబ్రహ్మాణం ప్రాంజలిస్సన్బృహస్పతిః ॥౯॥
సంశయంప్రష్టుమారేభే దేవరాజప్రచోదితః । అధీతాస్సకలావేదాస్స
ప్రతీకానసంశయః ॥౧౦॥ నిష్ఠామలభమానాస్తే త్వామేవశరణంగతాః।
జగత్స్రష్టుంసమావిష్టఃకః కేనచతురానన॥౧౧॥జగత్కుతస్సమాయాతంకు
త్రాసాగమనాత్పరా। ఇతోయాస్యతితత్కుత్రకస్యాధీనమిదంజగత్ ॥౧౨॥
అనిశంవాజగదిదమితినస్సంశయోమహాన్।శ్రుత్వైవతద్భగవాన్బ్రహ్మాబ్ర

హస్పతిసమీరితమ్ ॥౧౩॥ రుద్రంపార్శ్వేస్థమాలోక్య ప్రసీదన్నిదమబ్ర
వీత్ । సర్వేతపస్సునిరతాః ధర్మనిశ్శ్రేయసేరతాః ॥౧౪॥ సభాయాం
శ్రోతుమిచ్ఛంతి సర్వగుహ్యతరంమహత్ । బ్రహ్మణో వచనంశ్రుత్వా
భగవాన్లోకశంకరః ॥౧౫॥ యదుక్తందేవగురుణా తదేవాన్వవదత్స్వ
యమ్ । తచ్ఛ్రుత్వాభగవాన్బ్రహ్మా కరుణారసవారిధిః ॥౧౬॥ ముని
భ్యస్సకలంతత్త్వం వక్తుంసముపచక్రమే॥౧౭॥ శృణుతాద్యమునిశ్రేష్ఠా
యద్ధ్యేయంపరిపృచ్ఛథ । బ్రహ్మణ్యాసజగత్సర్వం
జగత్ తేనసృష్టమిదంజగత్ ॥౧౮॥ తేనసంరక్ష్యతేవిశ్వం
తత్రలీయేతవై పునః । తత్రస్థంసకలంవిశ్వం నానీ
శంతచ్చరాచరమ్ । వినా తేనసవర్తేత తస్నాస్యాచ్ఛరణంమహత్॥౧౯॥
శ్రుత్వైతన్మునిశార్దూలో గౌతమస్సురచోదితః । జాతమానసకణ్డూ
తిః ప్రపచ్ఛపరమేష్ఠినమ్॥౨౦॥కింబ్రహ్మకింసమాచారం కుత్రాస్తేతత్కుతో
భవత్ । కిమర్థంవహతేవిశ్వం కుత్రతద్విలయిష్యతి ॥ ౨౧ ॥ గౌతమ
స్యవచశ్శ్రుత్వా సరుద్రశ్చతురాననః । గౌతమాదిమునీన్ద్రేభ్యోవ్యాహ
ర్తుంసముపాక్రమత్ ॥౨౨॥ యద్వ్యాప్యవర్తతేస
బ్రహ్మ. ర్వం సదాసిరవశేషతః । తదేవబ్రహ్మజానీధ తస్యనా
స్తివ్యతిక్రమః ॥ ౨౩ ॥ విద్యతేతస్యనోత్పత్తిర్వినాశో
వా కదాచన । స్థానంవాబ్రహ్మణోస్థానం కదాచిదిహవిద్యతే ॥ ౨౪ ॥
వినా తేనకదాచిచ్చ విశ్వంతత్సచరాచరమ్ । వర్తతేనపరంబ్రహ్మబిభ
ర్తిసతతంజగత్ ॥౨౫॥ తత్రస్థంసకలంవిశ్వం వినిర్గమ్యతదిచ్ఛయా।
వికాసంప్రాప్యచపునర్ముకుళీభావమాశ్రితమ్॥ ౨౬॥ యాతితత్రలయం
విశ్వం పునర్నిర్గమనంతతః । ననాశో జగతోస్యాపివినామాన వికస్వ
రమ్ ॥౨౭॥ నిశమ్యబ్రహ్మణోవాక్యం భారద్వాజోమహామునిః। బద్ధాం
జలిపుటోభూత్వాపప్రచ్ఛకమలాసనమ్ ॥౨౮॥ ప్రత్యక్షేజాయతేజస్తు
కించిత్కాలంవిభాతివ । తతోమరణమాసాద్య నభాతిజగతీతలే ॥ ౨౯ ॥

ఏవమేవమయాదృష్టా జన్తవోజగతీతలే । వదంతిచమహాన్తోఽపి సత్యవా
చస్తపస్వినః ॥ ౩౦ ॥ మరణంప్రాణినోనిత్యం జాతస్యచనసంశయః ।
అజాతస్య స్తతోధర్మశ్శరీరంక్షణభంగురమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనిత్యం సకలంవి
శ్వంప్రళయేవిలయంభజేత్ । తతోముముక్షవోభూత్వాధ్యాత్వాచిద్ఘన
మీశ్వరమ్ ॥౩౨॥ ఆనన్దంబ్రహ్మణోభ్యస్య బ్రహ్మభూయాత్వమాప్నుతి। భా
రద్వాజవచశ్శ్రుత్వా బ్రహ్మాలోకపితామహః ॥౩౩॥

జగతోనసనాశః, ననాశోజగతస్సత్యం పుంసోజీవస్యయోగతః। పాం
చభౌతికపాకేన ప్రాణినోజాయతేవపుః ॥ ౩౪ ॥ వ
ర్ధతేచతతఃకాలే పురుషస్యవియోగతః । వపుఃపతతిసంజీర్ణఃవపుష్యా
వహ్నౌజలేజలమ్ ॥౩౫॥ వాయుర్వాయౌమహీమహ్యా మంబరంయా
తిచాంబరమ్ । కాష్ఠభూతంమహీభాగం ప్రేతంపశ్యన్తిశజ్జనాః ॥౩౬॥
జీవోన్యద్వపురాసాద్య ప్రాణీభవతిపూర్వవత్ । ఏషఏవ భవేత్పంథా
లోకస్సృష్టేర్మునీశ్వరాః ॥౩౭॥ పిపీలికాదిసర్వేషాం జంగమస్థావరా
త్మనామ్ । శరీరస్యవిపర్యాసోనైవపుంసోవిపర్యయః ॥ ౩౮ ॥ సభూ
తానాంభవేన్నాశ స్సత్యంసత్యంబ్రవీమివః । పితామహవచశ్శ్రుత్వా
మహేంద్రఃపాకశాసనః ॥౩౯॥ జాతకౌతూహలోదేవంప్రష్టుంసముప
చక్రమే । భగవన్సర్వలోకేశత్వంమూలంసర్వదేహినామ్॥౪౦॥ త్వాం
వినానైవపశ్యామః సంశయచ్ఛేదనేగతిమ్ । జాయతేల్ప తనుఃప్రాణీప
శ్చాద్వృద్ధియాన్మహాతనుః ॥౪౧॥ నజానేకారణంతత్ర సంశయం ఛేత్తు
మర్హసి । సంయోగేపంచభూతానాం సంయుక్త

వపుషోవృద్ధిహ్రాసౌ శ్చేత్సుమానపి॥౪౨॥ జాతప్రాణంవపుర్భూయాద్బ
హుచేష్టాసమన్వితమ్ । జాతచేష్టేవపుష్యస్మిన్స్తత్రా
గ్నిఃపాంచభౌతికః ॥౪౩॥ నిర్దహేత్పార్థివంభూతమచ్యుతేసత్క్షు
దిత్యపి। క్షుధాసంపీడితఃప్రాణీచాన్నేనశమయేత్క్షుధమ్ ॥౪౪॥ పంచ

భూతమయంచాన్నంపురుషేణవివర్జితమ్ । పంచభూతమయైరన్నైః
పృథివ్యాదివపుర్గతమ్ । వర్ధతేరసభాగైస్తైర్నాన్యథా వృద్ధిసంభ
వః ॥౪౬॥ అన్నపానాదిరహితః ప్రాణీయది మునీశ్వరాః । నవర్ధతే
తస్యవపుఃక్షయంయాతినసంశయః ॥౪౭॥ ఉత్థాయాత్రిస్సరభసంప్రష్టు
కామస్స్వయంభువమ్ । బద్ధాంజలి పుటోభూత్వా వ్యాహర్తుముప
చక్రమే ॥ పత్రిమాపంచభూతానాంయోగఃపుంసస్తదన్తరే। కథంభవ
తితత్కార్యంవర్తతేవాస్వయంభవేత్ ॥౪౮॥ అత్రేస్తువచనంశ్రుత్వా
సాదరంచతురాననః । ఉత్తరంవక్తుమారేభేరహస్యమతిదుర్లభమ్॥౪౯॥
మాయాస్తివాసుదేవస్యకారణంవృద్ధిమానయోః। భూతానాంయో
గపాకస్య యోగస్యపురుషస్యచ ॥ ౫౦ ॥ భూ

మాయాపాంచభౌతిక వపుషి పురుషం యోజయతి

తానియోజయేన్మాయా జంతుజాతి విభాగతః।
పుమాంసంవిగ్రహేతస్మిన్ తతఃప్రాణే సచేష్టి
తః ॥ ౫౧ ॥ సాంజలిః ప్రణతోభూత్వా మునీం
ద్రోత్రిస్స్వయంభువమ్ । పప్రచ్ఛ కిమిదంబ్రహ్మన్ లోకస్రష్టాభవాన్
ఖలు ॥ ౫౨ ॥ మాయయాయుజ్యతేదేహో జీవోపితదనన్తరమ్ । దే
హోభవతి జీవోయం వర్తతేన్యేన తద్వపుః ॥ ౫౩ ॥ ఇత్యుచ్యతే భగ
వతా కర్తృత్వం కుత్రవర్తతే । సృష్టేతిత్వామ్ విదుఃప్రాజ్ఞాః యా
జ్ఞవల్క్యపురోగమాః ॥ ౫౪ ॥ ఉపదేశేనముఖ్యేన సంశయంమే వ్యపో
హథ । ఇత్యుక్తోమునినాబ్రహ్మా ప్రాహాత్రిముఖయోగినః ॥ ఆవామస్య
జనీశానో వాసుదేవస్సనాతనః ॥ ౫౫ ॥ సృష్టిసంహారయోస్సర్వ సా
ధనంముఖ్యకారణమ్ । మాయామపితతోవాదీ ల్స్రజతాం జగదిప్యపి॥
౫౬ ॥ అపృచ్ఛంతంపరేశానమావయోఃకోస్యసాధనమ్।కఃకర్తావభ
వేన్మహ్యం బ్రూహి జిజ్ఞాసతేప్రనో ॥౫౭॥ ఇతిపృష్టోజగన్నాథస్స్వ
జస్వత్వం జగత్తన । ఇయంస్యాత్సాధనం మాయా తత్తత్సంయోజనే

స్రష్టా బ్రహ్మ సృష్టి సాధనం మాయా.

మమ । పంచభూతమిదంవిశ్వంసతతంమయ్యవస్థి
తమ్ ॥ ౧౯ ॥ పృథ్వ్యగ్నివాయుశూన్యాఖ్యైరే
కరూపంసమాశ్రితమ్ । శరీరం తవజానీహి తదేత
న్మకులీగతమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఏతావన్మయి విశ్రాంత మితోభూయా ద్వికస్వ
రమ్ । మనోబుద్ధీంద్రియాదీనివర్తంతేసాధనాన్యపి ॥ ౨౧ ॥ మాయా
ధీనాని సర్వాణి వర్తంతేత్వయిపద్మజ । స్రష్టుం ప్రయతమానస్త్వం
మాయేయం*పర్యుపాసతే ॥ ౨౨ ॥ త్వద్వాంఛానుగుణంసర్వంకరిష్య
తినసంశయః । ఇత్యుక్తోదేవదేవేనసనకాదీంస్తతోఽసృజమ్ । తేనసృష్టౌ
మతించక్రుః తతోఽసృజమహంశివమ్ । భృకుటీ కుటిలాద్దేశ నార్యర్ధ
తనురీశ్వరః ॥ ౨౪ ॥ నిర్గమ్యలోకానసృజత్ యోషితఃపురుషానపిప్ర
జాపతీనహంసృష్ట్వాకృతకృత్యోఽభవంతతః ॥ ౨౫ ॥ తతోఽసృజన్ప్రజా
నాథాఃప్రజాస్తేమదనుజ్ఞయా ॥ ౨౬ ॥ తాసాం లోకాంశ్చ సంసృష్టాః
అన్నానిచ విశేషతః । చతుర్దశచలోకాస్తేమయాసృష్టామునీశ్వరాః ॥
౨౭ ॥ భూజలాగ్నిమరుద్వ్యోమఅహంకారవికస్వరాః । సర్వం జగది
దంవ్యాప్తం బ్రహ్మతత్సృష్టికారణమ్ ॥ ౨౮ ॥ కర్తాహంసాధనంమా
యాసర్వంనిగదితంమయా । బ్రహ్మణోవచనంశ్రుత్వా పునరత్రిరభా
షత ॥ ౨౯ ॥ ఏనంరుద్రంమహాభాగం జగత్సంహారకారణమ్ । బ్రువం
తిసర్వశాస్త్రాణి మునయశ్చ పరంతపాః ॥ ౩౦ ॥ సోఽయంవిశ్వం ససృ
జేతి యదాహ భగవాన్పురా । తజ్జిజ్ఞాసాబభూవాద్యకథ్యతాంయ
ద్యనుగ్రహః ॥ ౩౧ ॥ శ్రుత్వాఽత్రివచనంబ్రహ్మాప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ ।
అర్ధనారీనరవపు రయమాసీత్పురా మునే ॥ ౩౨ ॥ ససర్జసతదావి
శ్వం సృష్టౌకౌతూహలాన్వితః । దీర్ఘాయుషఃప్రజాస్సర్వే లోకాస్తాభి
శ్చ సంతతాః ॥ ౩౩ ॥ ససాగర వనాపృథ్వీ భూ
భారా సహనాభవత్ । తతోఽహం యాచితోదే
వైర్భూర్నిమజ్జేన్మహాంభసి ॥ ౩౪ ॥ త్రాహిత్రా

దీర్ఘాయుషః ప్రజాః.

హిసురేశాన ద్వారాసీత్ప్రాణిసంకటా । ఇతిసంప్రార్థితో దేవై స్తై
భ్యోదత్వాభయంపరమ్ ॥౭౫॥ కల్యాణగిరి శృంగాగ్రే భగవద్ధ్యానమా
సిషమ్ । అద్రాక్షుఃపరమంతేజః నేత్రసమ్మీలన
రుద్రో బభక్ష ప్రాణినః.
క్షమమ్ ॥ ౭౬ ॥ శివంశిరఃప్రమాణంమామాస
సాదతతఃపరమ్ । శివస్య బ్రహ్మరంధ్రేణ కుక్షి
స్తస్యసమాశ్రితమ్ ॥ ౭౭ ॥ కుక్షిస్థం పార్థివం భాగం దగ్ధుం సముప
చక్రమే ॥ ౭౭౪ ॥ తతఃపరమయం దేవఃక్షుధాతీవ్రపీడితః । కింకరిష్యే
క్షుధం కేన శమయిష్యేద్యకాగతిః ॥ ౭౮ ॥ ఇత్యార్తఃక్షిప్రపలర్దీనః
కల్యాణాద్రిమస్తమానసి । ఉన్మూల్యభో క్తుమారేభే భుక్త్వాస్తే మృగజా
తయః ॥ ౭౯ ॥ అసమాప్తాంతరాగ్నిస్సర్వపశుజాతీనభక్షయత్ ॥౮౦॥
తతోభగ్నా ధరాపృథ్వీ జాతాసుఖశరీరిణీ।అదృష్ట్వాసూతలే ప్రాణీశ్చర్వ
వ్యోమ్ని దేవాన్వ్యలోకయత్ ॥ ౮౧ ॥ దివిసీదంతి యే కేచిత్తాన్భో
క్తుముపచక్రమే । అమృతప్రాశినో యేచ తేప్రాప్యజఠరంపునః॥౮౨॥ ని
ర్గతాఃపాయు మార్గేణ కాలాగ్నిసమతేజసః । అసుధాప్రాశినోయే
చ సర్వేజీర్ణాస్శివోదరే ॥౮౩॥ సంకటం దేవలోకస్యతతోదృష్ట్వా ము
నీశ్వరాః । పాతాళాదిషు లోకేషు భుక్తేషు పశుజాతిషు ॥౮౪॥ అతిభీ
తోజగన్నానం దృష్ట్వాముం పరమం శివమ్ । దక్షిణాదిగధీశాన ఆద
యమప్రార్థనా
ధావపరేతరాట్ ॥ ౮౫॥ మామేవశరణంప్రాప్య
తుష్టావచపునఃపునః । సర్వసృష్టి పరంధామ
స్ప్రతార్తిహరప్రభో ॥ ౮౬ ॥ త్వామేవశరణంప్రాప్తోగతిరన్యాన
విద్యతే । ప్రాణినాంబహవోనష్టాగతాశ్చయమసాదనమ్॥ ౮౭ ॥ సర్వ
లోకస్థితాఃప్రాప్య తేమాంసంకటయంతిచ । నాస్తిభూస్తత్ర భూతా
నాం వసనశ్వసనాదినామ్ । గతాగతగతినష్టా లోకే మమ జగత్ప్ర
భో ॥ అన్యోన్యంతత్రసంగమ్య మర్దయంతేపరస్పరమ్॥౮౮॥నాహం
తచ్ఛాసనేన క్తఃత్వామేవశరణంగతః । ఇత్యుక్త్వోర్ధమర్రాజేనతమాశ్వా

స్యపురసపునః । మానసేనైవయోగేన వాసుదేవమతోషయమ్ ॥౯౦½॥ మార్గేణ బ్రహ్మరంధ్రస్య తేజస్తస్మిన్ గతంబహిః । అగ్రేశివస్యపురుషోబభూవాంగుష్ఠమాత్రకః ॥౯౧½ తతః క్షుధావి

శివపురుషయో స్సంవాదః.

నిర్ముక్తః సశివః పురుషః పురః। దృష్ట్వాప్రణమ్యపప్రచ్ఛ కస్త్వంపురుషసత్తమ ॥౯౨½ ॥ కిమర్థంమే బభూవక్షుల్లోకవ్యత్యయకారిణీ। అపరాధంకమాసాద్యక్షుధా బహునిపీడితః ॥ ౯౩½ ॥ ఇత్యుక్తః పురుషస్తేన వ్యాజహార సశంకరమ్ । నకశ్చిదపరాధస్తే ప్రజాభిః పీడితామహీ । తస్యాభారాపహారార్థంతపత్యేషప్రజాపతిః ॥ ౯౫ ॥ తపస్సిద్ధ్యై బభూవాహం క్షుదుద్బోధకరం మహాః । క్షుధార్తేతాః ప్రజానష్టాః భూభారశ్చ వ్యపోహితః ॥ ౯౬ ॥ ప్రజానాం క్రూరకర్మాసీర్యతస్త్వం రుద్రఇత్యపి।

శివస్య రుద్రత్వం సంహార సాధనం మృత్యుః బ్రహ్మాలిపిశ్చ

వక్ష్యంతి దేవతాస్సర్వా స్సంహర్తాస్యాదితః పరమ్ ॥ ౯౭॥ సంహారేః ప్రాణినః కాలే కాలేషు ప్రళయాదిషు । తేసాధనంభవేన్మృత్యుః కారణంబ్రహ్మణోలిపిః ॥ ౯౮ ॥ తవస్యాం హృదయేకుక్షౌ క్షుధముద్దీపయన్మహామ్ । ఇత్యుక్త్వా పురుషస్సోయం న్యపతద్బడబా ముఖే॥ ౯౯॥ తతః పరమయంశంభూరుద్రఇత్యుచ్యతేబుధైః । సంహర్తాసర్వజంతూనాం జరాయాంమృత్యుసంయుతః ॥౧౦౦॥ శిష్టక్రమంమమాశ్రిత్యసంహారేన్మృత్యునాస్వయమ్। ఇత్యత్రిబ్రహ్మణోవాక్యంశ్రుత్వాసంతుష్టమానసః । పప్రచ్ఛపునరప్యన్యద్వాక్యంవాక్యవిశారదః ॥ ౧౦౧ ॥ నిత్యంబ్రహ్మపరప్రోక్తంనిత్యంచజగదిత్యపి। ఉత్పత్తిశ్చలయస్తస్యరూపేమానవికస్వరే । భూతానాంపరిపాకేనజాయతే దేహినాంవపుః॥పురుషస్యనివేశేనవపుషఃప్రాణసంభవః ॥౧౦౩½॥ కోయంపుమాన్స్మృతోజాతః కిమాచారః కులోలయః । కింస్వరూపో భవేదేష బ్రూహితత్వం ప్రజాపతే ॥౧౦౪½। ఏవముక్తోత్రిణాబ్రహ్మా ప్రత్యుత్తరమభాషత ॥౧౦౫॥

పుమానిత్యుచ్యతేజీవః చిత్స్వరూప స్స్వయంప్ర
జీవః. భః । శుద్ధస్ఫటిక సంకాశః నిత్యోనలయ మాశ్ర
యేత్ ॥౧౦౬॥ యథాబ్రహ్మాభవేన్నిత్యం తథానిత్యోభవేత్పుమాన్। య
థాదీపోభవేద్దీపాత్ప్రవృద్ధోభాతిపూర్వతః ॥౧౦౭॥ యథాచ్ఛిన్నాలత
రోశ్శాఖాసన్యస్తాధరణీతలే । ఫలప్రవాళకుసుమా విభాతిబహుశాఖి
నీ ॥౧౦౮॥ తథాజీవస్యసన్తానో దేహమాశ్రిత్యభాతిసః । నకుత్రాపిల
యఃపుంసో దేహాన్తరముపాశ్రయేత్ ॥౧౦౯॥ సంశ్రయేద్వాపరంబ్రహ్మ
సశేషాబ్రహ్మణోభవేత్ ।మాయాతిరోహితోజీవః దేహేషుపరివర్తతే॥
౧౧౦॥ తతోదేవంసమారాధ్యతపస్తప్త్వావిశేషతః। కృపాంలబ్ధ్వాపరే
శస్యమాయాంసంతీరయేదపి ॥౧౧౧॥ ఆరాధ్యతత్పరంబ్రహ్మ తదేవశ
రణంగతః । శరీరస్యనిపాతాన్తే పరేబ్రహ్మణిలీయతే ॥౧౧౨॥ తదేవ
సాక్షాత్కర్తవ్యం గతిర్నాన్యాతతోవినా । సుఖదుఃఖౌసమౌ కృత్వా
శీతముష్ణంసహన్పుమాన్ ॥ ౧౧౩ ॥ ధ్యేయస్తత్పరమంబ్రహ్మపరిత్యజ్యక
ళేబరమ్ । లీయేతపరమేవ్యోమ్ని పరస్మిన్బ్రహ్మణిస్వయమ్॥౧౧౪॥ జగ
త్సర్వంయథాబ్రహ్మణ్యాసజీవోయథాసుఖమ్।సవికాసంలసత్యేషపుంసో
నోత్పత్తిరుచ్యతే ॥ ౧౧౫ ॥ నిశమ్యబ్రహ్మణోవాక్యంచ్యవనోఋషిసత్త
మః। వేపమానశరీరస్సన్బ్రహ్మాణంప్రష్టుమారభత్ ॥ ౧౧౬ ॥ దేవదేవ
జగన్నాథదక్షిణాశాపతిర్యమః। త్వామేవశరణంప్రాప్తః కిమాచారో
జగద్గృహమ్॥ ౧౧౭ ॥ శ్రుత్వైతద్వచనంబ్రహ్మా భగవాన్ప్రత్యభాషత।
లోకేషుప్రాణినశ్శూన్యేషు ధర్మరాజపురంగతాః॥ దేహాన్తరంసమాసా
ద్యవిచేరుస్తత్రతత్రవై ॥ధర్మరాజస్స్వయంయాతః స్వంలోకం శాసితుం
పునః॥ ౧౧౯ ॥ కౌశికస్తద్వచశ్శ్రుత్వా పృష్టుంసముపచక్రమే । శివేన
ఖలుభుక్తానివపూంషిప్రాణినాంపురా। కథంతద్ధారకుక్షౌసమాంసాస్థ్య
జినసంచయాన్ । జాతోజాతోవర్ధతేజంతుర్మరణం యాత్యతఃపరమ్॥
౧౨౧ ॥ జాతమాత్రేలఘుర్జంతుస్తతస్తస్యవపుర్మహత్। వపుర్మర

ణతఃపశ్చాత్ స్థూలమేవహి దేహినామ్ ॥ ౧౨౨ ॥ బహవోజంతవ
శ్చైవం మ్రియంతేధరణీతలే । వపూంష్యపినదృశ్యంతే నవృద్ధాదృశ్య
తేమహి ॥ ౧౨౩॥ లీయ్యతేకుత్రతత్సర్వం బ్రూహిమేచతురానన।శ్రు
త్వాతద్వచనంబ్రహ్మా ప్రతివక్తుంసమారభత్ ॥ ౧౨౪ ॥ పృథివ్యాంపా
థివోభాగ స్తేజసోవిరహేయది । వాయవ్యాయారసేచాప అంబరే
పితథాంబరమ్ ॥ ౧౨౫ ॥ తత్రతత్రలయంప్రాప్య వపుస్తచ్ఛూన్యతాం
వ్రజేత్ । యథాసీజ్జననాత్పూర్వంతథామరణతఃపరమ్ ॥ ౧౨౬॥ విర
హేపంచభూతానాం శూన్యభావంభజేద్వపుః । దేవస్య పరమేశస్య
కుక్షౌతద్దేహినాంవపుః ॥ ౧౨౭ ॥ సద్యోదగ్ధంతతోజీర్ణం శూన్యం
పురుషవహ్నినా ॥ ౧౨౭½ ॥ విధేస్తద్వచనంశ్రుత్వాశౌనకోమునిసత్త
మః । పప్రచ్ఛపరమేశానంసర్వహృద్యంవిశేషవిత్॥

మోక్షోపాయః

౧౨౮½॥ మోక్షోపాయస్తుకథంపుంసా మల్పాయా
సేన సాధ్యతే। యస్తు ప్రసన్నో జగతా ముపదేష్టుం త్వమర్హసి॥
౧౨౯ ॥ మత్స్యేసభం విశ్వస్రష్టా ప్రష్టశ్శౌనక యోగినా। ఈషద్విస్మి
మాలోక్య ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౩౦½ ॥ ఋషేశౌనకయోగీంద్ర
శిఖారత్నతపస్వినామ్ । యద్గుహ్యంపృష్టవానేతత్తథాప్యుపదిశామి
తే॥ ౧౩౧½ ॥ ప్రపత్తిఃపరమీశానే సైవస్యాత్పర

ప్రపత్తిః॥

మాగతిః । తమేవశరణంయాహినాన్యంమనసిధార
య ॥ ౧౩౨½ ॥ పంచరాత్రోక్తమార్గేణ తమేవార్చయపూరుషమ్॥
౧౩౩ ॥ ప్రపన్నం తారిత భగవాన్ నాత్ర కార్యా విచారణా । నోపా
యాంతరమస్త్యన్య త్తంవినాపురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౩౪ ॥ తతస్తం యా
హిశరణం పరంబ్రహ్మసనాతనమ్ ॥ ౧౩౪½ ॥ సుప్రపన్నస్యశేషస్యాసిపా
తోవపుషోయది । పరం బ్రహ్మధ్రువం యాతి జీవో నిర్ధూతకల్మషః॥
౧౩౫½ ॥ శ్రుత్వైతద్బ్రహ్మణోవాక్యం శాణ్డిల్యో మునిపుంగవః । బ్ర
హ్మాణం ప్రష్టు మారేభే బద్ధాంజలిపుటస్స్వయమ్ ॥

పంచరాత్రమ్॥

బహుభిస్సంహితాభేదైర్విరుద్ధంపంచరాత్రికమ్।తం

త్రం తతో నస్సంస్థానస్యాత్తత స్తం కథమర్చయేత్ ॥ ౧౩౭ ॥ అధీతాస్సకలా
వేదాస్సాంగోపనిషదో మయా । నిష్ఠామలభమానో హం పంచరాత్ర
మధీతవాన్ । నాత్రాపి సమ్యజ్నిష్ఠాసీ ద్యథానిష్ఠా భవేన్మమ । ప్రార్థయే
తత్పరం దేవముపదేష్టుం త్వమర్హసి ॥ ౧౩౯ ॥ సార్ధకోటిప్రమా
ణాని పంచరాత్రవచాంస్యపి । పరస్పరవిరోధీని నాత్రనిష్ఠా చతుర్ముఖ
। సర్వేషాం జగతామత్ర యథా బోధో భవిష్యతి । తథోపదేశః కర్త
వ్యో ముక్తిగికరతలే యథా ॥ ౧౪౧ ॥ ఇత్యుక్తో భగవాన్ బ్రహ్మా శాణ్డి
ల్యేన మహాత్మనా । ఉపదేష్టుం సమారేభే పంచరాత్రం సమగ్రతః ॥ ౧౪౨ ॥
శాణ్డిల్య యోగినాం శ్రేష్ఠ పంచరాత్రకృతశ్రమ । వక్ష్యే తత్పంచరాత్రా
ఖ్యం యస్మాత్త్వం పరిపృచ్ఛసి ॥ ౧౪౩ ॥ సార్ధకోటిప్రమాణాని
పంచరాత్రవచాంస్యపి । అధీత్య తన్మయో భూత్వా
సార్ధకోటిప్రమాణం పంచరాత్రమ్॥ భగవంతం సమర్చయన్ । ఆనందమనుభూయాహ
మృషిభ్య ఉపదిష్టవాన్ ॥ ౧౪౫ ॥ మత్తః ప్రాప్యేది రేశా
స్త్రం మునయస్సంశితవ్రతాః । హరిమేవార్చయంతస్తే స్వశిష్యేభ్య
ఉపాదిశన్ ॥ ౧౪౬ ॥ అధీత్య పంచరాత్రాణి సర్వే విప్రాణివ స్తతః ।
ముక్తాస్తే స్వర్గిణః కేచిత్ త్రైణ్యాసీన్నారకీ మహీ ॥
సర్వే పంచరాత్రిణః॥ ౧౪౭ ॥ కింకరాః కిన్నరా రాజస్య చిక్రీడుస్తే యథాసు
ఖమ్ । తతో మయా హరిస్సాక్షాత్తపసైవ ప్రసాది
తః ॥ ౧౪౮ ॥ మాం రుద్రం కపిలం చైవ మత్రిణం ప్రా
సర్వే మాయాశాస్త్రమోహితాః॥ హ కేశవః । యూయం కురుత శాస్త్రాణి స్వల్పాయా
సఫలాన్యపి ॥ ౧౪౯ ॥ ఆముష్మికవిరోధీని కరిష్యే బా
ధమప్యహమ్ । తదాజ్ఞయా వయం సర్వే చక్రిమైవం పృథక్పృథక్ ॥ ౧౫౦ ॥
అధీత్య తాని శాస్త్రాణి ఫలాన్యాసాద్య దేహినః । వినింద్య పంచరాత్రాణి
దూషయంత పునః పునః ॥ ౧౫౧ ॥ నష్టాస్తే ప్రాణినస్సర్వే పంచరాత్రే
కృతశ్రమాః । ముక్త్యుపాయం న జానంతి పాషణ్డోపహతా జనాః ॥ ౧౫౨ ॥
బహుభిస్సంహితాభేదై ర్భేదం యాంతి పరస్పరమ్ । యస్మిన్యస్మింశ్చ య

స్తంత్రే తస్మిన్ తస్మిన్ ధృతవ్రతః । ఆరాధయన్ హ
ఏకత్రదీక్షితో నాన్యత్ర కర్తవ్యః॥
రింభక్త్యా ముక్తిమార్గం సమాశ్రయేత్ ॥ ౧౫౩ ॥ ఏ
కస్మిన్దీక్షితస్తంత్రే నాన్యం తంత్రం సమాశ్రయేత్ । ఆ
శ్రయేద్యది సంమోహాత్సత్యం నరకభాగ్భవేత్ ॥ ౧౫౪ ॥ తస్మాత్తం
త్రైకబద్ధస్సన్ తేనైవ పురుషం యజేత్ । నాన్యథా స్యాద్గతిస్తస్య స్వతం
త్రోక్తక్రియాం వినా ॥ ౧౫౫ ॥ పితుర్వచనమక్లిష్టం జీవాతుం పంచరా
త్రిణామ్ । శ్రుత్వా వసిష్ఠః ప్రారేభే ప్రష్టుం తంత్రవిశేషవిత్ । జానాసి
సర్వతంత్రాణి సన్తి తంత్రాణ్యనేకశః । అనుక్తం పరతంత్రేణ సాధయే
త్క్రియాపరః ॥ ౧౫౬ ॥ ఏకతంత్రప్రవిష్టస్సన్ తం
అనుక్తమన్యతో గ్రాహ్యం॥
త్రాణ్యన్యాని చాభ్యసేత్ । నో చేత్కర్మణి నిర్వ్యా
స్యాత్క్రియాహీనో భవిష్యతి ॥ ౧౫౭ ॥ ఏవమేవ
భవానాహ పంచరాత్రవిశారద । ఏకస్మిన్దీక్షితస్తంత్రే కర్మకర్తు
స్తథాన్యతః । బహుతంత్రసమభ్యాసాద్భవేత్తస్యాధికారితా ॥ తంత్రాం
తరప్రతిష్ఠాం వా నాధికారోస్తి కస్యచన ॥ పృచ్ఛంతమనంతనయం చతుర్భి
ర్వదనైరపి । ప్రహసన్నాహ భగవాన్వసిష్ఠప్రముఖానృషీన్ ॥ ౧౬౧ ॥
యస్మాత్త్వతేనతంత్రేణ దీక్షితస్యాన్యస్మిన్నీశ్వరాః । స్వ
ఏకత్రదీక్షితస్సర్వత్ర కర్తవ్యః॥
తంత్రే పరతంత్రే చ తస్య స్యాదధికారితా । ప్రవిష్టే
పౌష్కరే తంత్రే తస్యాప్యస్త్యధికారితా । సర్వ
పంచసంస్కారవాన్ సర్వత్రాధికారీ॥
త్రాప్యధికారస్స్యాత్పంచసంస్కారిణో ధ్రువమ్॥
౧౬౨ ॥ సర్వాస్వపిచ దీక్షాసు పంచసంస్కార
సంజ్ఞితా । దీక్షాశ్రేష్ఠతరా ప్రోక్తా సైవ ప్రీతికరీ హరేః । తాపఃపుండ్ర
స్తథా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః । పంచసంస్కారదీక్షైషా దేవ
దేవప్రియంకరీ ॥ ౧౬౩ ॥ అనయా దీక్షితో యస్తు సర్వత్రాచరేత్క్రి
యామ్ । తేనైవారాధితో దేవో భుక్తిముక్తిప్రదో భవేత్ । తతోఽగ
స్త్యో మునిశ్రేష్ఠో భగవంతం పితామహం । ప్రదక్షిణీకృత్య నత్వా తతః
ప్రష్టుం సమారభత్ ॥ ౧౬౪ ॥ విస్తరం పంచరాత్రాఖ్యం హృది సమ్య

ఙ్నధార్యతే । యథానుఖంతేజానీమ తథాన ఉపదిశ్యతాం । అగస్త్య
స్యవచశ్శ్రుత్వా సర్వలోకపితామహః॥౧౭౫॥ యదాహభగవాన్
స్వస్మై తద్వృత్తముపచక్రమే । పురాహంపంచరా
శాస్త్రారంభః॥ త్రాఖ్య మభ్యస్యపరమంమహాత్ । అజానాన స్థిరీ
భావంపునరీశమువందిషమ్ । స్వామిన్సర్వజగన్నాథసర్వభూతప్రియా
వహ॥ ౧౮౧౫॥ బహూపదేశాన్నైనాహంస్థిరీభావముపాగతః। ఉపా
యేనోచ్యతాంబ్రహ్మన్నస్తిచేన్మయ్యనుగ్రహః॥ ౧౮౨౫॥ ఏవముక్తోమ
యాదేవస్సర్వభూతహితేరతః । ఉపదేష్టుంసమారేభేమహ్యంజిజ్ఞాసతే
విభుః॥ ... ... ॥౧౮౩౫॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే,
బ్రహ్మోపదేశే శాస్త్రావతరణంనామ
ప్రథమోధ్యాయః.

అథ స్వర్గాదివర్ణనాత్మక ద్వితీయాధ్యాయ ప్రారంభః.

ఉపదేక్ష్యామితేబ్రహ్మన్ శాస్త్రమేకమనాశ్శృణు। సార్ధకోటిప్ర
మాణేన హ్యుపదిష్టంమయాపురా ॥ ౧ ॥ శ్రేయ
భగవద్బ్రహ్మణోస్సంవాదః॥ సేసర్వజన్తూనాం భుక్తయేచవిశేషతః । సుఖబో
ధాయసర్వేషాం తన్త్రసార ఇహోచ్యతే ॥ ౨ ॥
మామనన్యమనాస్సమ్య గారాధ్యయదిమాంభజేత్ । సముక్తింభజతే
జన్తుః భుక్తించసవిశేషతః ॥౩॥ జ్ఞాయతేయేనతద్బ్రహ్మతజ్జ్ఞానమితిక
థ్యతే । జ్ఞానేనబ్రహ్మజానీయాత్సతతం ధ్యానమా
జ్ఞానమ్॥ స్థితః ॥౪॥ అవ్యక్తమచ్యుతం బ్రహ్మ నాదిమధ్యాన్త
బ్రహ్మస్వరూపమ్॥ మక్షరమ్ । నిత్యతృప్తంనిరుపమం నిర్మలంపరమంమ
హః॥౫॥ వికారోనైవవర్ణానాం తమసస్తత్పరంమ
హత్। నోష్ణన్నశీతంమిశ్రంవాసర్వాకారంనిరామయమ్ ॥౬॥ నిరాకా
రంపరంతత్వం నజ్ఞాతాతస్యవిద్యతే । ముముక్షుభిస్తద్విజ్ఞేయంసర్వత్ర

వ్యాప్యవర్తతే॥౭॥ తత్కారణవశాదాసీచ్ఛుద్ధసం
భగవత్సృష్టిః॥ స్ఫటికప్రభం । అనేకార్కేందువహ్నీనాం తేజోరా
భగవత్స్వరూపం॥ శిరివామలమ్ ॥౮॥ భానుచక్రాంతరగతం ద్విహస్తం
చక్రధృత్పరమ్ । కిరీటహారకేయూరశ్రీవత్సవనమా
లికం ॥ ౯ ॥ మంజీరపీతవసనం చారుకుణ్డలమణ్డితం । తద్ధ్యేయం యో
గిభిర్నిత్యం వాసుదేవాహ్వయం మహః ॥ ౧౦ ॥ చత్వారో జజ్ఞిరే తస్మా
ద్వ్యూహాఖ్యాః పురుషోత్తమాః । సర్వాలంకార
వ్యూహభేదః॥ సంయుక్తాః స్వస్వశక్తిసమాయుతాః ॥ ౧౧॥ శ్రీవత్స
కౌస్తుభోరస్కా నిత్యానన్దస్వరూపిణః। తమాలకాశకుసుమ నీలాబ్జసమ
తేజసః ॥ ౧౨॥ చతుర్భుజో వాసుదేవస్త్వహి నారాయణస్స్మృతః। వా
సుదేవాదయస్సర్వే కేశవాదీనజీజనత్॥ ౧౩॥ తేస్సృ
నారాయణః॥ జన్నారసింహాదీన్మత్స్యాదీన్మూర్తిసంజ్ఞితాన్। ప్రథ
మో వాసుదేవాఖ్యస్సంకర్షణసమాహ్వయః ॥ ౧౪ ॥ ద్వితీయః కథితో
బ్రహ్మన్ప్రద్యుమ్నస్తదనంతరః । అనిరుద్ధస్తురీయస్స్యాదిమేస్యుర్వ్యూ
హమూర్తయః ॥ ౧౫ ॥ తతో నారాయణో దేవస్తోయరాశిమజీజనత్।
అనిరుద్ధోసృజన్మాయాం సాసీత్తత్సృష్టిసాధనమ్॥౧౬॥
సముద్రః పద్మనాభః పరో జజ్ఞ అనిరుద్ధాన్మహాత్మనః।మాయాం
మాయా న్యగ్రోధమసృజచ్ఛాఖాశతసమంచితమ్ ॥ ౧౭॥
పద్మనాభః బ్రాహ్మ్యాదిమూర్తయశ్చాష్టౌ నారాయణసమా
న్యగ్రోధః॥ హ్వయాత్ । మత్స్యాదిమూర్తయస్సర్వే వాసుదేవాచ్చ జజ్ఞిరే ॥౧౮॥
పురుషాద్యాశ్చ చత్వారో జాతాస్సంకర్షణాదపి । సంకర్షణాద్ధయ
గ్రీవో జాతో జ్ఞానమయో హరిః ॥ ౧౯ ॥ అనన్తః పన్నగేశానః చక్రాద్యఖిలహేతయః । గరుడః పక్షి
హయగ్రీవః అనంతః గరుడః దేవ్యః పార్షదాః॥
ణామింద్రో వాహనం భూషణాన్యపి॥ ౨౦ ॥ అష్టౌ
*శ్రియాదయో దేవ్యః శ్రీవత్సాద్దివ్యలాంఛనాత్ । జ
జ్ఞిరే కుముదాద్యాశ్చ అనిరుద్ధాన్మహాత్మనః॥ ౨౧॥

పాదతో జజ్ఞిరే తస్య బృందంబృందసహస్రశః। విశ్వమూర్తిస్స్వయం
జాత అనిరుద్ధో మహాకృతిః ॥ ౨౨ ॥ సహస్రశీర్ష
విశ్వమూర్తిః॥ చరణహస్తనేత్రనాసాశ్రుతిః । స్వాంగాదజీజనద్వి
శ్వం శృణుష్వ కమలాసన ॥ ౨౩ ॥ జజ్ఞాతే వహ్నిరింద్రశ్చ విశ్వమూర్తే
ర్ముఖాంబుజాత్ । జజ్ఞిరే చ షడంగాని ముఖాత్తస్మాన్మహాత్మనః ॥ ౨౪ ॥
మూర్ధ్నో ద్యౌర్నయనాత్సూర్యశ్చంద్రమా మనసోఽభవత్ । ఓష్ఠోదశా
భవన్ శ్రోత్రాన్నాభేస్త్వంధరణీపదః ॥ ౨౫ ॥ ప్రాణాద్వాయురపా
నేభ్యోమృత్యవోజజ్ఞిరేపృథక్ । అంబువాహకేశపాశేభ్యోధియఃకాలాశ్చ
జజ్ఞిరే ॥ ౨౬ ॥ వనస్థా అపి చౌషధ్యో రోమకూపాద్వినిస్సృతాః । బ్రా
హ్మణక్షత్రవిట్ఛూద్రా*బాహూరుచరణోద్భవాః ॥ ౨౭ ॥ పరమాణు
స్వరూపైరంశుభిస్సహితంజగత్ । తస్మిన్తేజసివిశ్రాంతంతతఆసీద్వి
కస్వరమ్ ॥ ౨౮ ॥ జీవనకౌస్తుభరూపేణ విశ్రాంతో
జీవః॥ బ్రహ్మతేజసి । ఇచ్ఛయా వాసుదేవస్య జగత్యస్మిన్
ప్రపంచితః ॥ ౨౯ ॥ ధ్యానయాగార్చనై*ర్యోమాం సతతం పర్యుపా
సతే । జగతస్సవినిర్గత్య పునర్మే కౌస్తుభం భజేత్ ॥ ౩౦ ॥ కౌస్తుభా
ఖ్యో మణిర్జీవశ్శుద్ధనస్సనిరామయః । అనాద్యంతం భవేద్రత్నం సతతం
మయ్యవస్థితమ్ ॥ ౩౧ ॥ దీపాద్దీపో యథా వృద్ధిం ప్రాప్య భాతి తతస్తతః ।
తథా జగతి జీవస్య వృద్ధిరద్య ప్రపంచితః ॥ ౩౨ ॥ జీవస్య వృద్ధిర్జగతి హ్రా
సో మయి న చాన్యథా । నోత్పత్తిర్న మృతిస్తస్య జీవస్య చతురానన ॥ ౩౩ ॥
బ్రహ్మజీవో జగచ్చేతి త్రైవిధ్యమిహ వర్తతే । తేజో
జగత్॥ రాశిర్భవేద్బ్రహ్మ భూతరాశిరిదం జగత్ ॥ ౩౪ ॥ జ్ఞా
నరాశిర్భవేజ్జీవ ఉత్పత్తిలయవర్జితః । బ్రహ్మణోఽస్య జగతశ్చతుర్
ద్ర్వ్యూహాసీదిదం జగత్ ॥ ౩౫ ॥ మణిరత్నప్రభావేన వికసత్యఖిలం
జగత్ । యదా జీవవియోగస్స్యాత్తదా మ్లానమిదం జగత్ ॥ ౩౬ ॥ జగద
స్మిన్ప్రళే విశ్వం భజేత పరమాణుతామ్ । హ్రాసమేవ సమాసాద్య సోఽణు
బ్రహ్మణి లీయతే ॥ ౩౭ ॥ ఏవం సృష్టోఽనిరుద్ధోఽయం విశ్వరూపీ జగ

త్ప్రభుః। *శ్రియాదిదేవీభిస్సార్ధమనంతాసనమేయివాన్ ॥౩౮॥ తో
యరాశిగిపయోరాశే స్తస్మిన్న్యగ్రోధపల్లవే। శేషశయానఇంద్రాద్యైర్జ
గత్తత్పర్యపాలయత్ ॥ ౩౯ ॥ త్వత్సృష్టిమధునావక్ష్యే శృణుష్వకమలా
సన। నారాయణాంశే మహతి పయోరాశౌ వట

బ్రహ్మసృష్టిః॥

చ్ఛదే ॥ ౪౦ ॥ మాయయానిర్మితే పద్మనాభస్యా
నంతశాయినః। అనిరుద్ధాంశజాతస్య నాభౌపద్మమ్మహద్బభౌ ॥ సహ
స్రదళపర్యంతం రవ్యగ్నిసమప్రభమ్। అణ్డంహిరణ్మయమ్మధ్యే ద్యో
తయత్సకలాదిశః ॥ ౪౨ ॥ అణ్డంద్విధాస్వయంభిన్నం తన్మధ్యేత్వం చతు
ర్ముఖః। జజ్ఞిషే సకలాన్లోకాన్ స్రష్టుంవిశ్వేశ్వరేచ్ఛయా॥౪౩॥ సృష్టమా
త్రేత్వయితతః పరమం ధ్యానమాస్థితః। ధ్యాయతస్తేపురోజజ్ఞేవిద్యు
త్సంఘాతమబ్జజ॥ ౪౪॥ తన్మధ్యేపురుషఃకశ్చిత్ పీతవాసాశ్చతుర్భుజః।
శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కః కిరీటాదివిభూషణః ॥౪౫॥ సర్వాయుధావృత
శ్శ్రీమాన్ సవేదాన్వైష్ణవాగమాన్। ఉపదిశ్యాససోదృశ్యస్తతస్స్ర

గుణచతుష్టయమ్॥

ష్టాత్వమబ్జజ॥౪౬॥రహస్యంపరమంవక్ష్యే వృద్ధిహ్రా
సస్తతోభవేత్। సత్వంరజస్తమఃపశ్చాదానన్దా
ఖ్యోగుణాఇమే ॥ ౪౭ ॥ వృద్ధిహ్రాసౌస్వజగతఏభిరేవనచాన్యథా। సం
సారగోచరాఆద్యాజగద్వృద్ధౌనివేశితాః॥౪౮॥ఆనన్దాఖ్యస్తురీయస్తుజగ
ద్ధ్రాసాయయుజ్యతే। హ్రాసాయవృద్ధయేచాపి యుజ్యతేప్రథమోగు
ణః॥౪౯॥ సృజామిరజసావిశ్వంసత్వతఃపాలయామ్యహమ్। తమసాసం
హరామ్యేతదిమేసాంసారికాగుణాః ॥౫౦॥ ఆనన్దేనతురీయేన పాశతో
మోచయామ్యహమ్। ఆద్యంగుణంసమాసాద్య మధ్యమౌ ద్వౌపరిత్య
జేత్ ॥౫౧॥ సతురీయ్యంసమాసాద్య సంయుంజ్యాన్మమకౌస్తుభే। గుణౌ
ద్వౌమధ్యమౌప్రాప్యజగత్యేవలురన్తితే॥ ౫౨ ॥ సత్వాధికోమధ్యలఘుః
యోహిమాంపర్యుపాసతే। సప్రాప్యమత్సమంరూపం జగత్యారాధ్య
తేపరైః ॥౫౩॥ మణిరత్నేవిలగ్నస్య సాయుజ్యాగతిరుచ్యతే। భగవద్రూ
పమాసాద్యయోజగత్యర్చ్యతేపరైః॥౫౪ ॥ ససారూప్యగతిఃప్రోక్తః*

సాలోక్యమపిసామీప్యం తత్రభేదః ప్రకీర్తితః ॥౫౫॥ త్రైగుణ్యాద్బ
ధ్యతేజన్తుస్తద్వియోగాత్ప్రముచ్యతే । జగన్మయీయంప్రకృతి ర్బద్ధా
సత్త్వాదిభిర్గుణైః ॥౫౬॥ బ్రహ్మానందమయంవిన్ద్యాత్సజీవో నిర్గుణో
బ్జజ । జగతఃప్రకృతి ర్నామ సాత్రైగుణ్యమయీవి

ప్రకృతిసన్తానమ్॥

ధే ॥౫౭॥ ప్రకృత్యాపురుషోబద్ధఃకర్మతత్తత్సమాచ
రేత్ । కర్మప్రకృతిసన్తానం కథ్యతేకమలాసన ॥౫౮॥ క్రియాబలీయసీ
పుంసః పాశయేచ్చపునఃపునః । పాశితః కర్మణాజన్తు ర్భజతేజన్మసన్త
తిమ్ ॥౫౯॥ సత్కర్మయదికుర్వీత తత్ఫలంపురుషోశ్నుతే । అసచ్చేత్క
ర్మకురుతే సపుమాన్దుఃఖమాప్నుయాత్ ॥౬౦॥ తస్మాత్కర్మక్షయంకుర్వా
ణశ్ఛిత్వాప్రకృతిసన్తతిమ్ । మాంభజేతతపోధ్యానైర్ముముక్షు శ్చతురా
నన ॥౬౧॥ పురుషఃప్రకృతిశ్చేతి మూర్తేద్వేచతురానన । తేనిత్యేమమబు
ధ్యస్వప్రాణినాంస్మ్యహంగతిః॥౬౨॥ పురుషాధిష్ఠితాత్తస్మాజ్జగతోమ
హదాహ్వయమ్।తత్త్వంతత్రగుణైస్సాకంజజ్ఞేపురు

తత్త్వసృష్టిః॥

షమోహనమ్॥౬౩॥అహంకారాస్త్రయోజాతా స్స
కాశాత్తస్యతత్త్వతః।వైకారికశ్చ తేజసోభూతాదిశ్చేతి తేత్రయః ॥౬౪॥
వైకారికాదహంకారాత్పంచజ్ఞానేంద్రియాణ్యపి । కర్మేంద్రియాణిపం
చాపి తేజసాజ్జజ్ఞిరేపునః ॥౬౫॥ భూతికాచ్ఛబ్దతన్మాత్రం తచ్చాకాశమ
జీజనత్ । ఆకాశాత్స్పర్శతన్మాత్రం తస్మాద్వాయురజాయత ॥ ౬౬ ॥
మరుతోరూపతన్మాత్రంతదప్యగ్నిమజీజనత్। అగ్నేశ్చరసతన్మాత్రంతస్మా
దాపోపిజజ్ఞిరే ॥ ౬౭॥ తాభ్యోగన్ధాఖ్యతన్మాత్రం తస్మాదాసీద్వసుంధ
రా । శబ్దైకగుణమాకాశం శబ్దస్పర్శగుణోనిలః ॥౬౮॥ రూపేణతా
భ్యాంసహిత స్త్రిగుణోహవ్యవాహనః । పూర్వత్రయోరసశ్చాపి చాతు
ర్గుణ్యమపాంస్మృతమ్ ॥౬౯॥ శబ్దస్పర్శౌరూపరసౌ గంధఃపంచ గుణా
మహీ । మహదాద్యాతత్త్వసంహత్యాసృష్టాస్తా స్సకలాఃప్రజాః ॥ ౭౦ ॥
సంహతిర్యత్రభూతానాంతత్రసన్నియతేపుమాన్।

ద్వివిధంజ్ఞానమ్॥

జ్ఞానన్తుద్వివిధంబ్రహ్మన్సత్తాఖ్యంచ క్రియాఖ్యకమ్॥

సత్త్వస్య క్రియయా సిద్ధిః సాపి స్యాద్ధభిచారిణీ । యమశ్చ నియమశ్చేతి
క్రియాఖ్యం ద్వివిధం స్మృతమ్॥౨౨॥ సత్త్వాఖ్యం జ్ఞానమాప్నోతి తాభ్యాం
కమలసంభవ। జానీహి బ్రహ్మ మిత్రం తత్ సత్త్వాఖ్యం జ్ఞానముత్తమమ్॥౨౩॥

బ్రహ్మలక్షణమ్॥

జ్ఞేయం జ్ఞానేన తద్బ్రహ్మ శర్మణ్యానన్దతేజసి । లక్ష
ణం బ్రహ్మణో వక్ష్యే తదగ్రైకమనాః శ్రిణు ॥౨౪॥
అవిక్రియం దివ్యరూపం స్వయం వేద్యం నిరంజనమ్ । నిర్దోషమనవచ్ఛి
ద్రమస్పృష్టం నిర్వికల్పకమ్ ॥౨౫॥ అద్వన్ద్వమక్షయం శాన్తం పరం జ్యో
తిరనామయమ్ । చిదానన్దస్వరూపం తదదృష్టాన్తమబుద్ధిమత్ ॥౨౬॥
స్వభావనిర్మలం శుద్ధం గతాగతవివర్జితమ్ । నిర్మర్యాదం నిస్తరంగం
నిర్వికారం నిరాకులమ్ ॥౨౭॥ ప్రభవం సర్వభూతానాం వాసుదేవాహ్వ
యం మహః । హీనవర్ణైర్న శ్లోకమానైః రసం సేవ్యమతర్కితమ్ ॥౨౮॥
సతతం యోగిభిర్ధ్యేయమధ్యేయం చాప్యగోచరమ్ । ప్రధానప్రకృతేర
న్యదోభ్యం భోక్తృ నిరాశ్రయమ్ ॥ ౨౯ ॥ సర్వతోక్షిశిరోవక్త్రశ్రుతి
పాణిపదం పరమ్। అన్తర్బహిశ్చ సర్వత్ర స్వయం వ్యాప్య ప్రకాశతే॥౩౦॥
ఓంకారమక్షరం వ్యక్తం మాయారూపం శివంకరమ్ | మూలమన్త్రాత్మక
న్నిత్యమవ్యక్తమజమచ్యుతమ్ ॥౩౧॥ మహతోపి మహద్బ్రహ్మాణ్వణో
రణు మృదోర్మృదు । అమాయం చిద్ఘనం మూర్తమమూర్తం బ్రహ్మ తద్
ద్విధే ॥౩౨॥

బ్రహ్మణః ప్రతీకసమర్థనమ్॥

జ్ఞానేక్షణేన పశ్యంతి బ్రహ్మ తత్త్వం చరా
త్రిణః । బ్రహ్మణా సకలం విశ్వం సృష్టం తత్సర్వసాక్షి
ణేనా ।౩౩॥ దేశకాలావిశేషేణ సర్వతో వ్యాప్య తి
ష్ఠతి । తస్మాత్సర్వత్ర చరణం బ్రహ్మణోపి ప్రకీర్త్యతే ॥౩౪॥ అధోర్ధ్వం
తిర్యగుచ్చైశ్చ భాసయత్యఖిలం జగత్ । తత్తత్సర్వతశ్చక్షుర్వ్యస్తు జా
తం పురస్థితమ్ ॥౩౫॥ సర్వత్ర బ్రహ్మణస్తస్య తస్మాత్సర్వతోముఖమ్। ఆ
శ్రియన్తే హ్యపీకాని జ్ఞానాఖ్యాని యథా శిరః । తథా నానాశ్రయత్వేన
స జ్ఞేయస్సర్వతశ్శిరాః ॥౩౬॥ దూరస్థం వావిదూరస్థం యచ్ఛ్రుతం త్రి
వాగతమ్ । శృణోతి శబ్దసంఘాతం తేనాసౌ సర్వతశ్శ్రవాః ॥ ౩౭ ॥

భిన్నోఽపివహ్నిరయఃపిణ్డా దభిన్న ఇవలక్ష్యతే । తద్వద్వ్యక్తాత్పృథగ్భూతో వ్యక్తమావృత్యతిష్ఠతి ॥౮౮॥ దర్పణస్యోదరేభాతి బహిస్థాః ప్రతిమాయథా । దృశ్యతేతత్రతత్రైతి తస్మాదవ్యక్తరూపతా ॥౮౯॥ జ్ఞానంనైవేంద్రియాధీనం సర్వత్రాస్యస్వభావతః । సర్వజ్ఞఃకథ్యతేతస్మాత్తద్బ్రహ్మచతురానన ॥౯౦॥ అనాది జననాభావా దనన్తస్తదనాశతః। ఆద్యన్తయోశ్చరాహిత్యా దమధ్యంకమలాసన ॥౯౧॥ వ్యాప్త్యాసర్వత్రసక్తస్య పరోక్షత్వాదసత్స్వపి । త్రిభిర్గుణైరబద్ధోఽపి బద్ధవత్తేషుతిష్ఠతి ॥౯౨॥ యథాపుష్కరపర్ణేషు స్వచ్ఛమంభః ప్రతిష్ఠితమ్ । అన్తర్బహిఃరభివ్యాప్య తిష్ఠత్యేకోమహార్ణవే ॥ ౯౩ ॥ నిమగ్నస్యైవకుంభస్య బహిరన్తరపాంస్థితిః । పరక్షేత్రజ్ఞయోరైక్య మాత్మనోశ్శ్రుతిచోదితమ్ ॥౯౫॥ క్షేత్రజ్ఞస్య బహుత్వంహి దేహభేదాత్ప్రతీయతే। యథానానావిధైర్ద్వారైః పురాన్నిర్యాంతి దేహినః ॥౯౬॥ నిర్యాన్తి బ్రహ్మణస్తస్మాత్సహిసర్గోనిగద్యతే। అన్తర్విశన్తితైర్ద్వారైర్యథాతత్పురవర్తినః ॥ తథైవయాన్తిబ్రహ్మ సాహిసంహృతిరుచ్యతే ॥౯౭॥ జ్యోతిర్మణ్డలమధ్యస్థం రుక్మాభంద్విభుజంవిభుమ్ । భాసయన్తంజగత్సర్వం తేజఃపుంజైస్సువర్తిభిః ॥౯౮॥ బ్రహ్మమధ్యేభ్రువోర్మధ్యే నాభిచక్రే గళావటే । జిహ్వాగ్రేతాలుమధ్యేచ భావయన్తి జితేన్ద్రియాః ॥౯౯॥ ధ్యాత్వాధ్యాత్వాపరంబ్రహ్మలీయన్తేబ్రహ్మతేజసి । అగ్నిమధ్యే యథా స్వర్ణం భాసతేసక్తవత్పృథక్ । తథాబ్రహ్మణిలగ్నోఽపి మణిరూపేణదృశ్యతే ॥౧౦౦॥ జగత్కారీషవద్భాతివత్సరూపేణతేజసి । వృద్ధిహ్రాసౌ నస్తిజగతో జీవయోగవిరామతః ॥౧౦౧॥

జీవజగతోః స్థానం॥

మహదాదీనితత్త్వాని నిత్యాన్యేవనసంశయః । నోత్పత్తిర్నలయస్తేషాం వికాస హ్రాసమాప్నుయుః ॥ ౧౦౨ ॥

తత్త్వానాం నిత్యత్వం॥

స్థితిస్తేషాం జగత్యేవగుహ్యమేతచ్చతుర్ముఖ । యథార్కశశినోర్యోగస్తథాశ్రీవత్సరత్నయోః ॥౧౦౩॥

జగజ్జీవసంయోగః॥

శ్రీవత్సరత్నయోర్యోగా ద్వికాసఃప్ర

కృతేరపి । సర్గకాలస్తయోర్యోగే విరామేప్రళయోమహాన్ ॥౧౦౪॥

చిత్తప్రసాదనమ్॥

చిత్తప్రసాదనాజ్ఞానంతత్ప్రకారోద్యకథ్యతే।శివా
ద్యోపరాగరహితం నిర్మలంతస్యజాయతే ॥౧౦౫॥
విజ్ఞానంతస్యభగవత్సమారాధనకర్మభిః। ఆబాధవిలయోయోగోయో
గాంగైశ్చయమాదిభిః ॥౧౦౬॥ శౌచమిజ్యాతపశ్చర్యా స్వాధ్యాయా
భ్యసనంతథా । పరదారపరద్రవ్య వైముఖ్యంశాస్త్రసేవనమ్ ॥౧౦౭॥
అశ్రద్ధతాభోజనాద్వా స్నానంతీర్థనిషేవణమ్ । బ్రహ్మచర్యంమితా
హారో మౌనమింద్రియనిగ్రహః ॥ ౧౦౮ ॥ అహింసాచోపవాసశ్చ దు
ష్టాహారవివర్జనమ్ । అక్రూరతా వృద్ధసేవా క్షమామైత్రీదయ స్త
థా ॥౧౦౯॥ వైరాగ్యంపుత్రదారేష్వ ప్యేతైశ్చిత్తప్రసాదనైః। జ్ఞానం
ప్రత్యఙ్ముఖంభూయాత్తేనయాతిపరంపదమ్॥౧౧౦॥

సంసృతి బంధన హేతుః ॥

శుభాశుభాత్మకంకర్మ కృత్వామాయావశంగతాః।
భోగాయతనమాసాద్య తత్తత్కర్మప్రవాహజమ్॥
దుఃఖంసుఖంవాపురుషా భుంజతేయేజితేంద్రియాః । సంసృతిస్యాచతు
ర్వక్త్రతస్యాఃకర్మైవకారణమ్ ॥౧౧౨॥ కరోతి కర్మచావిద్యా వివశః
పురుషస్స్వయమ్ । చిత్తప్రసాదనైస్సర్వైర్యాయాత్సంసృతి సంక్ష
యః ॥౧౧౩॥ క్షీణేకర్మణిసంసార హేతౌముక్తిరనన్తరమ్। అవిద్యా

అవిద్యా॥

వివశఃకర్మకురుతేపురుషస్స్వయమ్ ॥౧౧౪॥ సత్వం
రజస్తమశ్చేతి తిస్రోవిద్యాశ్చతుర్ముఖ । తాభిర్ని
బధ్యతేజన్తుస్తద్వశఃకర్మకారయేత్ ॥౧౧౫॥ గుణత్రయమయీవిద్యా
మాయేతిహ్యవధారయ । మాయాయాః త్రివిధామూర్తి ర్నిద్రాకర్త్రా
థమోహినీ ॥౧౧౬॥ సత్వాదిగుణరూపాస్తా స్తాభి

మాయామూర్తిః॥ విద్యాః॥

స్సంసగతేపుమాన్ । శ్రద్ధాభక్తిస్సమాధిశ్చ త్రివి
ధాముక్తిహేతవః॥౧౧౭॥ విద్యాభిస్తాభిరేవాయం

ఆదిసృష్టి ప్రకారః॥

సంసృతేర్ముచ్యతేపుమాన్ । సర్వాకార వినిర్ముక్త
రూపస్మై పరమాత్మనః ॥ ౧౧౮ ॥ దుర్విజ్ఞేయస్తవ

స్త్వేషాం శ్రీర్ధ్యాదీనామగోచరమ్ । అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం కదాచి
త్పురుషేచ్ఛయా ॥౧౯॥ అహంజాత సతోవ్యక్తా న్మత్తోజస్యత్యహం
కృతిః । జజ్ఞిరే ఖల్వహంకారా త్తన్మాత్రాణ్యపి పంచచ ॥౨౦॥ ఏకా
దశాపీన్ద్రియాణి తస్మాదేవ చతుర్ముఖ । మహాత్తత్త్వం పృథివ్యాది పంచ
క చ యథాక్రమమ్ ॥౨౧॥ చేతనాచేతనే చోభే సృష్టిరేషావధారయ।

ఉత్తమాద్యా స్త్రిధా॥

జీవప్రకృతి సంయోగ స్సృష్టేస్సర్వత్ర కారణమ్॥
౨౨॥ సత్త్వాధికగుణశ్శ్రేయాన్ సుత్తమస్సముదా
హృతః । రజోగుణాధికో మధ్యో జఘన్యస్తామసాధి
కః ॥౨౩॥ సత్త్వాధికామూం యజంతే సర్వాన్దేవాన్ రజోధికాః । దేవ
యోనీన్యజన్తే న్యే జఘన్యాస్తామసాధికాః ॥౨౪॥ జఘన్యా నరకం యాం
తి మధ్యమాస్స్వర్గిణో పి థే । మామేవ యాన్తి శ్రేయాంస స్తత్త్వం హ్యాదివి
చిన్తయ॥౨౫॥ భుక్త్వా బహూని దుఃఖాని పునర్జన్మ కిలాన్తిమః। అన్త్య
మధ్యాదికాస్సర్వే మధ్యమాశ్చ తథా వ్యథా ॥౨౬॥ గత్వాగత్వా నివ
ర్తన్తే యజ్ఞకర్మపరాయణాః। మామేవ శరణం ప్రాప్య యజ్ఞమారాధయ
న్తి యే॥౨౭॥ తే ద్యాపి న నివర్తన్తే శ్రేయాంసశ్చతురానన। సత్త్వాఖ్యగు

గుణినాం లక్షణమ్॥

ణయుక్తస్య లక్షణం వక్ష్యతేధునా । శౌచం ధృతిః
క్షమా మానం తపో జ్ఞానమతః పరమ్ ॥౨౮॥ సత్యం
శమస్సాత్త్వికస్య గుణాః కల్యాణకారిణః। దంభః క్రోధ స్తథా దర్ప అహం
కారశ్చ దృశాః ॥౨౯॥ రాజసస్య గుణాః ప్రోక్తా ముక్తిమార్గ విరో
ధినః । నిద్రాలస్యం చ పైశున్యం నృశంస్యం ధర్మనాశనమ్ ॥౩౦॥ తామ
సస్య గుణా హ్యేతే కథితాః కమలాసన । కాయేన మనసా వాచా తపస్త్రివి

శారీరాది తపశ్చర్యా॥

ధమాచరేత్॥౩౧॥ గురుదేవద్విజప్రాజ్ఞ పూజా శౌ
చమథార్జవమ్ । బ్రహ్మచర్యమహింసా చ తపశ్శా
రీరముచ్యతే ॥ ౩౨ ॥ అనుగ్రహపరా వాచి భూ
తానాముపకారితా । స్వాధ్యాయో వేదమన్త్రాణాం కథితం వాచికం
తపః ॥౩౩॥ నిష్ఠా బ్రహ్మణి సన్తోష స్సౌమ్యభావో మనశ్శుచిః । జ్ఞానా

సాత్వికాదితపః॥

ఖ్యేంద్రియవశ్యంచతత్ప్రోక్తం మానసంతపః॥౧౩౪॥
ఫలాభిసంధిరహితం తత్తపస్సాత్వికంమతమ్ । ఆత్మ
నః ఫలసిద్ధ్యర్థం తదుక్తం రాజసంతపః ॥౧౩౫॥ పరేషాం కార్యసి
ద్ధ్యర్థం జయనిగ్రహహేతవే । తదుక్తం తామసంబ్రహ్మన్ బుద్ధ్వా
త్వమవధారయ ॥౧౩౬॥ సూతేప్రకృతి రావన్నా వ్యక్తం సర్వంచరాచ
రమ్ । పునశ్చలీయ్యతే తత్ర బ్రాహ్మేయుషి గతే

బ్రహ్మణోవయాంసి॥

సతి ॥ ౧౩౭ ॥ కల్పేయుగసహస్రేద్వే దివారాత్రం
తదాభవత్ । తేనైవవత్సరోబ్రహ్మన్ షష్ట్యుత్తర
శతత్రయైః ॥ ౧౩౮ ॥ బ్రహ్మణశ్శత మబ్దాస్స్యు స్తదన్తే ప్రళయో మ
హాన్ । ఏకస్యబ్రాహ్మఘస్రస్య మనవస్స్యు శ్చతుర్దశ ॥ ౧౩౯ ॥
ఏకోనసప్తతిగకాలాః మనోరేకస్య యాంతిహి । అవాన్తరాశ్చ
ప్రళయా బ్రహ్మణోదినమానతః ॥౧౪౦॥ చక్రయుక్తంయథాచక్రమవి
రామంవివర్తతే । తథావిరామంలోకోయం * ॥ ౧౪౧ ॥ యాత్యా
యాతిచతుర్వక్త్రస్వామిన్యాపురుషేచ్ఛయా । దినక్షయేబ్రహ్మణోస్య
రుద్రస్సంహరతేప్రజాః ॥౧౪౨॥ సాయంసంహరతేరుద్రః ప్రాతస్సృ
జతిపద్మజః । బ్రహ్మరుద్రశ్చద్వావేతౌ సర్గసంహారకారిణౌ॥౧౪౩॥

అండసృష్టిః.

వాసుదేవాదయస్సర్వేబహూన్యణ్డాని*ససృజుః॥ప్ర
త్యేకమణ్డరూపాణి వక్తుంనామానికఃక్షమః॥౧౪౪॥
వాసుదేవాదిభిస్సృష్టా మేయేదేవస్యమూర్తయః । తైరప్యణ్డానిసృ
ష్టాని కోవాబ్రూయాత్పృథక్పృథక్ ॥ ౧౪౫ ॥ యోగినోయోగమా
హాత్మ్యాద్భిత్వాణ్డంయాంతి తత్పదమ్॥ ౧౪౬॥ అణ్డస్యైకస్యరూపంచ

భూగోళవర్ణనమ్.

స్థితింవక్ష్యేచతుర్ముఖ । అపేహితద్వత్సర్వత్ర నై
వభేదోస్తికుత్రచిత్॥౧౪౭॥ చతురశ్రాభవత్పృ
థ్వీపంచాశత్కోటియోజనైః । విస్తీర్ణాసంతతంచేయం ఘనతఃకోటి
యోజనమ్ ॥౧౪౮॥ ద్వీపానిసప్తసంత్యత్ర సాగరాస్సప్తసంతిచ । జం
బూద్వీపోభువోమధ్యే లక్షయోజనవిస్తృతః ॥ ౧౪౯ ॥ తద్బాహ్యద్వి

గణేనైవ క్షారవారిధినావృతః । ఉత్తరోత్తరమేకైకద్విగుణాయామవి
స్తరా ॥ ౧౪౯॥ ద్వీపానిషట్సముద్రాశ్చశిష్టాస్తేచతురానన। జంబూ
ప్లక్షకుశక్రౌంచశ్శాకశ్శాల్మలిసంజ్ఞితః॥౧౫౦॥ పుష్కరాఖ్యశ్చస
ప్తైతే ద్వీపాఃకమలసంభవ । లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలాబ్ధిభిః॥
౧౫౧॥ ఆవృతాస్సన్తి తేద్వీపాజంబూద్వీపస్యమధ్యమే । భాగే మేరు
మహానద్రిస్సర్వవర్ణప్రకాశతే ॥ ౧౫౨॥ హిమవాన్నిషధోవి
న్ధ్యో హేమకూటోస్యదక్షిణే । వర్షంభారతమిత్యుక్తస్తతో వక్ష్యేవ
ధారయ ॥౧౫౩॥ ఉత్తరే మేరుశైలస్య వర్షంకింపురుషంస్మృతమ్। త
త్రనీలో హయగ్రీవశ్శ్వేతాద్రిరన్నపానమా ॥ ౧౫౪॥ మందరో దిశి
పూర్వస్యాం దక్షిణేగంధమాదనః । ఆసీత్ప్రతీచ్యాం విపులో వర్ణం
తేతేమహాద్రయః ॥ ౧౫౫॥ అగ్రేకల్యాణశైలస్యబ్రహ్మణో మహతీ
పురీ । దిక్ష్వష్టాస్వపిసంత్యన్యా ఇంద్రాదీనాంతథాపురః॥౧౫౬॥ మ
ర్యాదాయాం తథాభూమే వర్యాద్యాపర్వతో మహాన్ । అవ్యస్యధ
రణీమాస్తే ధరణీతేవరత్న్యతె ॥ ౧౫౭ ॥ తత్రసంతి మహాత్మానస్సిద్ధ
విద్యాధరాదయః।హిమవంతంసమారభ్యయావద్దక్షిణసాగరః॥౧౫౮॥
తావత్స్యాద్భారతం వర్షం భూరేషేయ ముదీరితా । స్వర్గాపవ
ర్గదం కర్మనరకానుభవాకరమ్ ॥౧౫౯ ॥ కృత్వాతత్రధ్వజం తేహి
ప్రాణినఃకర్మకారిణః । యాంతు తత్రైవసిద్ధిస్స్యాదిహభారత సంజ్ఞితే॥
౧౬౦॥పుష్కరాఖ్యే మహాద్వీపేమానసాఖ్యోమహీధరః।తత్రాపిలోక
పాలానాంస న్తిపుర్యోనవక్రమాత్॥౧౬౧॥వర్తతేపుష్కరేద్వీపేబ్రహ్మ
ణోమహతీపురీ। అబ్ధిస్స్వచ్ఛోదకైః పూర్ణ స్తద్బహిస్సర్వవర్ణవన్మహీ॥
లోకాలోకాహ్వయ స్తత్రభాతిసర్వకులాచలః । ఏషభాతిమహాశైలో
మహీలోకస్యపాలవత్ ॥ ౧౬౩ ॥ లోకాలోకగిరేమూర్ధ్ని వైకుం
ఠస్యాగ్రహంమహత్ । తత్రాస్తే భగవాన్విష్ణు ర్దేవీభిఃపార్షదైరపి॥
౧౬౪ ॥ మహతాండకటాహేనధరణీయంసమావృతా । పంచాశత్కో
టివిస్తీర్ణా సద్వీపాద్రి మహార్ణవా ॥ ౧౬౫ ॥ భూమేరధస్తా దత

అతలాదిః॥

లం తదధో వితలాహ్వయమ్ । తదధస్సుతలోలోక
స్తదధో మహాదాహ్వయః ॥ ౧౬౬ ॥ రసాతలస్త
తోధస్తాత్తతోధస్తాత్తలాతలః । పాతాళాఖ్య స్తతోధస్తాదిమేసప్త
తలాదయః ॥ ౧౬౭ ॥ యోజనానాంసహస్రాణిదశైతేష్వతలాదిషు ।
మనుష్యాద్యా మహీలోకే దానవా ద్యతలాదిషు । అ త లా ది భ వా
భోగానస్వర్గేఽపికదాచన ॥౧౬౮॥ తేష్వోఘస్సర్వరత్నానాం వ్యాప్తా
స్తఅతలాదయః । చంద్రతారార్కవహ్నీనాం తేజఃకాంత్యా నవిద్య
తే ॥ ౧౬౯ ॥ నస్వర్గేఽపిమణిభూర్యా దతలాదినివాసినామ్ । కపిలో
నామభగవాన్తాన్సత్త్వోద్విష్ణుస్సనాతనః ॥౧౭౦ ॥ పాతాళేనాగరాజేం
ద్రైరాస్తేపారిషదైస్సహ । తాపసీంతనుమాసాద్యవిష్ణుశేషో నపాయి
నీమ్ ॥ ౧౭౧ ॥ శేషోనామమహానాగోబిభర్తిశిరసాజగత్ । అధస్తా
దస్యనాగస్యకూర్మోఽగ్నికాలానలాహ్వయః ॥ ౧౭౨॥ శిఖాసహస్ర జటి
లోదుర్నిరీక్షస్సురాసురైః । అధస్తాత్తస్యసుక్రస్య శక్తిరాధారసంజ్ఞి
తా ॥ ౧౭౩ ॥ తదధోణ్డకటాహస్స్యాజ్ఞానీహికమలాసన । ఇమేతుఫ
లభూభాగాః పుణ్యరూపస్యకర్మణః ॥ ౧౭౪ ॥ అధోమహ్యాజలస్యా
పి నారకీనామమేదినీ। రౌరవాఖ్యశ్చనరకో మహారౌ

నరకలోకః॥

రవసంజ్ఞికః ॥ ౧౭౫ ॥ తప్తపూతలికాఖ్యశ్చకుంభీ
పాకాహ్వయస్తథా । శూలారోపణసంజ్ఞశ్చసూచ్యగ్రాఖ్యనిషేవణం॥
క్షురఖడ్గాభిధానాద్యాసూకరీతైలకుంభికా । అసిపత్రవనంచాపిమహా
జ్వాలాచకంపినీ ॥ ౧౭౬॥ వ్యాఘ్రసింహభయారణ్యం పూయశోణితక
ర్దమమ్ । శాల్మల్యోహేమవృక్షాశ్చ తప్తస్తంభోపసేవనమ్॥ ౧౭౭॥
దేహికర్మానుగుణ్యేనవర్తంతేఫలభూమయః । నరకేష్వపిదృశ్యంతేభో
గిభోగ్యైకభూమయః ॥౧౭౮॥ నస్వర్గోనాపినరకోయోగసంసక్
తచేతసామ్ ॥ ౧౭౯ ॥ భువర్లోకాదిలోకానాం శ్రీణులక్షణమబ్జ
జ । భువస్సమోభువర్లోకో భూమేరుపరి వర్త

భువర్లోకాదివర్ణనం॥

తే ॥ ౧౮౦ ॥ ఉపరిష్టాద్భువోభాను స్సహస్రకిర

ణాన్వితః । సప్తభిస్తురగైస్సార్ధమేకచక్రరథోపరి । బ్రహ్మణో నగరీం
త్యక్త్వా సర్వతః పరివర్తతే ॥ ౧౮౩॥ భూభాన్వోరంతరం ప్రాహుర్భు
వర్లోకం మనీషిణః । తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చాపి పతంగస్య మరీచయః॥
బ్రహ్మాణస్సదనం ప్రాప్య ప్రాదక్షిణ్యాన్నివర్తతే। భువర్లోకే వసంత్యే
తే సిద్ధవిద్యాధరాదయః ॥౧౮౪॥ అర్కాల్లక్షమితాదూర్ధ్వం చంద్ర
స్థానం సమీరితమ్ । సంచరన్తి తతశ్చోర్ధ్వం నక్షత్రాణి చతుర్ముఖ॥
౧౮౫ ॥ ఉచ్చైర్లక్షత్రయాత్సోమ్యాద్వ్యోమ్ని సంచరతే గ్రహః । లక్ష
ద్వయమతీత్యాస్తే భార్గవస్తేజసాం వరః ॥ ౧౮౬ ॥ యోజనాత్తు తతో
భౌమస్తతో యోజనతో గురుః । గురోరూర్ధ్వం లక్షమితా ద్రవిపుత్ర
స్య సంస్థితిః ॥౧౮౭॥ లక్షలక్షోర్ధ్వదేశేషు నక్షత్రాణాం పదం విదుః॥
సహస్రమృషయస్సన్తి తదుపర్యూర్ధ్వతేజసః ॥ ౧౮౮॥ తేషామూర్ధ్వే
ధ్రువో నామ రాజాస్తే తేజసాం పతిః । ద్వాదశారం జగచ్చక్రం భ్రామ
యన్ జగదవ్యయమ్ ॥ ౧౮౯ ॥ చక్రస్య నాభిమధ్యేయం ధ్రువ ఏకః ప్ర
కాశతే। ఆదిత్యధ్రువయోర్మధ్యే స్వర్గదేశశ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౯౦॥
విమానే తత్ర గీర్వాణాస్సంచరంతి ఇతస్తతః। జ్యో
స్వర్గః॥ తిస్వరూపిణస్సర్వే తత్ర గంగా మహానదీ ॥౧౯౧ ॥ త
త్ర చిన్తామణీరత్నం కామధేనుస్సురద్రుమాః । క్రీడంత్యప్సరసస్తత్ర పీ
యూష్యం దేవనిర్మితమ్ ॥౧౯౨ ॥ ఐరావతశ్చ నాగేంద్రస్తథైవోచ్చై
శ్శ్రవాః పునః । సాక్షాదుపేంద్రో భగవాన్ సిద్ధవిద్యాధరాదిభిః । ఇం
ద్రః పాలయన్ స్వర్గమాస్తే కమలసంభవ ॥౧౯౩॥ ధ్రువోపరి మహ
ర్లోకః కోటియోజనసమ్మితః ॥ ౧౯౪॥ జనోలోకస్తతో భాతి కోటిద్వ
యతలోపరి । తతస్తపోమయోలోకశ్శతకోటిభిరష్టభిః ॥౧౯౫ ॥ సత్య
లోకస్తద్ద్విగుణస్సతే కమలసమ్భవ । మునీనాం తత్పదం విద్ధి తపసా భావి
తాత్మనామ్ ॥౧౯౬॥ లక్షయోజనవిస్తీర్ణసాలప్రాసాదవేష్టితమ్। ఉ
త్తరే సత్యలోకస్య విష్ణులోకస్సుఖాకరః॥౧౯౭॥ వర్తతే శివలోకోఽపి స
త్యలోకస్య దక్షిణే । యావాన్ సత్యస్య విస్తారస్తావత్స్యాద్వైష్ణవం

పదమ్॥౧౯౯॥తావ దేవశివస్యాపిలోకః కమలసంభవ ॥౨౦౦॥ సర్వైః
పారిషదైస్సార్థం విష్ణులోకే మహీయతే ॥ తత్రైవ ప్రమథైస్సార్థం
స్వలోకే భాసతేశివః ॥౨౦౧॥విష్ణులోకశ్చవైకుంఠంజానీహికమలాసన।
అండభిత్తిరుపర్యాస్తేకోటియోజనసమ్మితా॥౨౦౨॥
అండాని॥ హిరణ్మయాని చాండాని చైవంచిత్రాణివిద్ధిహి। వ
ర్తన్తఏవప్రత్యండంభువనానిచతుర్దశ॥౨౦౩॥అనేకాండకటాహేషులో
కాస్సర్వేసమావృతాః। విభాంత్యండేషుతేలోకాస్సూత్రేమణయో
యథా ॥ ౨౦౪ ॥ అండందశగుణేనైవ వారిణాపరివేష్టితం । తతోద
శగుణోవహ్నిస్తద్వార్యావృత్యవర్తతే॥ ౨౦౫॥ సవాయునాతద్వదే
వ సవ్యోమ్నాచసమావృతః । సర్వం దశోత్తరంవిద్ధి వ్యోమతన్మహ
దావృతమ్ ॥ ౨౦౬ ॥ ఏవమణ్డాని సర్వాణి సంఖ్యాతుం నశక్యతే। స
ర్వాణిచాణ్డాన్యావృత్యచైకోనారాయణస్థితః । మయాదిఙ్మాత్రమ
తోక్తం చతురాననసంప్రతి॥ ... ॥౨౦౭॥

ఇతిశ్రీ పాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే స్వర్గాది
వర్ణనంనామ ద్వితీయోధ్యాయః.

అథ తృతీయాధ్యాయ ప్రారంభః.

విరరామోపదిశ్యైవం పురుషస్సనాతనః। తత స్తంపురుషశ్రేష్ఠ
మపృచ్ఛన్మునిసత్తమాః ॥ ౧ ॥ కియన్తోజాతయోబ్రహ్మన్తథావర్ణాశ్ర
మాఃప్రభో। ధర్మశ్చకీదృశస్తేషాం యోగయుక్తశ్చకీదృశః॥ ౨ ॥ కృప
యోపదిశస్వాద్యత్వాంవినానపరాగతిః । మామువాచ తతోదేవః కృప
యామునిసత్తమాః ॥ ౩॥ శృణ్వద్యక్రమశోవక్ష్యే
జాతయః॥ యన్మాంత్వంపరిపృచ్ఛసి। బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియావై
శ్యాశ్శూద్రాఇతిచతుర్విధాః ॥౪॥ జాతయస్సన్తిచైతేషా మాశ్రమాశ్చ
చతుర్విధాః । తత్ప్రకార మితోవక్ష్యే శృణుష్వకమలాసన ॥ ౫॥

బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చ వానప్రస్థోఽథ భిక్షుకః । చత్వా
ఆశ్రమాః॥ రఏవాశ్రమిణః కథ్యన్తే బ్రహ్మయోనిషు ॥౬॥ బ్రహ్మ
ఆశ్రమధర్మాః॥ చర్యం చ గార్హస్థ్యం వనయాత్రా చ భూభుజామ్ ।
ద్వావాద్యౌ వైశ్యజాతీనాముద్వాహో వృషల
స్య చ । ఆశ్రమానుగుణం ధర్మం శృణ్వద్య విగదిష్యతే ॥౭॥ ఉపనీయ
గురోః పార్శ్వే వ్రతానుష్ఠానతత్పరః । వేదాఞ్శాస్త్రాణి చాభ్యస్య సిన
యేత్ప్రథమాశ్రమమ్ ॥౮॥ ధర్మప్రజార్థం కుర్వీత భార్యాసంగ్రహణం
తతః । తయా సహ చ ధర్మస్సన్నయేద్గార్హస్థ్యమాశ్రమం ॥౯॥ భార్య
యా నిక్షిపం గత్వా తత్ర వన్యఫలాశనః । జితేన్ద్రియస్తపః కుర్వన్ వాన
ప్రస్థాశ్రమం నయేత్ ॥ ౧౦ ॥ పుత్రదారధనాదీని పరిత్యజ్య జితేన్ద్రి
యః । శిఖీ ముణ్డీ త్రిదణ్డీ వా బ్రహ్మధ్యానపరాయణః । యద్వైకదణ్డవాన్
భూత్వా నయేత్తుర్యమాశ్రమమ్ ॥౧౨॥ పాణినస్సకలాస్సృష్టాః స్త్రీ
పుంరూపేణ పద్మజ । ఉద్వాహ్య మైథునం కుర్యాత్స్వ
వివాహః॥ స్వగృహ్యోక్తవర్త్మనా ॥౧౩॥ బ్రాహ్మణస్సర్వజా
తిస్త్రీరుద్వాహ్య జనయేత్సుతాన్ । అబ్రాహ్మణీషు సర్వాసు క్షత్రియో
జనయేత్ప్రజాః ॥౧౪॥ వైశ్యో వైశ్యాసు శూద్రాసు శూద్రస్స్వాసు ప్ర
జాపతే । ఉద్వాహ్య జనయేత్పుత్రాన్ ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ ౧౫ ॥
జారేఽవిధవాజాతో గోళసంజ్ఞః ప్రజాపతే । జార
కుండగోళౌ॥ జాతస్సభర్తృస్త్రీషు కుండ ఇత్యుచ్యతే బుధైః ॥౧౬॥ స్వా
సంకరజాతిః॥ సు స్వాసు స్వజాతీయః పరకీయాసు వక్ష్యతే । ద్విజో
భిషక్ ॥ ఢక్షత్రియాజ్జాతో జాయతే స భిషగ్వరః ॥౧౭॥ ఆయు
ర్వేదమధీయీత మన్త్రవద్బ్రాంజిబన్ధనమ్ । విప్రేణ
మౌహూర్తికః॥ క్షత్రియాయాం చేజ్జారతో జాయతే ప్రజా । సా జ్యో
తిషమధీయీత మన్త్రవచ్ఛ్వపనాయనమ్ ॥౧౮॥
కర్మకః॥ వైశ్యాయాం బ్రాహ్మణోఢాయాం కర్మకః క్షురక
కులాలః॥ ర్మకృత్ ॥౧౯॥ చార్యాత్కులాలః కథితో విప్రా

పారశవః॥ ధా వృషలీసుతః। సతు పారశవో జ్ఞేయ స్సోప్యేతత్స
ప్తమాతరః ॥౨౦॥ వాద్యాని వాదయేదేష చౌర్యా
వ్యాధః॥ చ్చేస్మృగఘాతకః। పట్టబన్ధోచితా విద్ధి నృపజాకు
ణ్డగోళకా ॥౨౧॥ వైశ్యాయాం మూర్ధభూపాద్యాం
గోపః॥ గోపాలః పశుజీవనః। చౌర్యేణ మాహిషో జ్ఞేయో
మాహిషః॥ మహిషాద్యోపజీవకః ॥౨౨॥ క్షత్రాద్వృషలీపుత్రః
కరిబన్ధనః॥ కథ్యతే కరిబన్ధనః। చౌర్యేణ శూలికో జ్ఞేయ శ్శూలారో
శూలికః॥ పణతత్పరః ॥౨౩॥ మణివిక్రయికో జ్ఞేయా వైశ్యజా
మణివిక్రియకః॥ కుండగోళకా। విడ్విన్నవృషలీపుత్రః కరణో ద్యూ
కరణః॥ తజీవకః ॥౨౪॥ చౌర్యాత్కటకకారస్స్యా దను
కటకకారః॥ లోమపరిజా ఇమే। మాళవశ్చాశ్వపాలశ్చ శూద్రి
మాళవః॥ ప్రతిలోమాః॥ జౌ కుండగోళకౌ ॥౨౫॥ క్షత్రాద్బ్రాహ్మణీపుత్ర
సూతః॥ స్సూత ఇత్యభిధీయతే। మౌంజీబన్ధనమప్యేష సాప్నో
త్యేవ సమన్త్రకమ్ ॥౨౬॥ చౌర్యాదపి స సూతోన్య స్తద్వద్వేదోపనాయ
నమ్। బ్రాహ్మణ్యాం వైశ్యవిన్నాయాం రజకో వస్త్ర
రజకః॥ శుద్ధికృత్ ॥౨౭॥ మాగధ స్తత్ర చౌర్యేణ పాదజం
మాగధః॥ ఘూః పీడయేత్। శూద్రేణ జాతో బ్రాహ్మణ్యాం వివా
చండాళః॥ హోచ్చౌర్యతోథవా। చణ్డాళో వైశ్యవిన్నాయాం తు
తంతువాయః॥ క్షత్రాణ్యాం తన్తువాయకః ॥౨౯॥ చౌర్యాత్పుళిన్ద
పుళిందః॥ పుల్కసః॥ శ్శూద్రోదక్షత్రియాణ్యాం తు పుల్కసః। వైద్యశ్చ
వైద్యనక్షత్రకా చౌర్యత స్తత్ర జృంభనృత్తాది దేశికః। వృషలేనో
ఢవైశ్యాయాం తక్షస్స్వర్ణాదికారకః ॥౩౦॥ లోహా
తక్షః॥ యస్కారకో జ్ఞేయో నైల్యకృచ్ఛిల్పకృద్భవేత్। చౌ
తైలికః॥ ర్యేణ తైలికో జ్ఞేయ స్తఇమే ప్రతిలోమజాః ॥౩౧॥
షట్కర్మణి రతో విప్ర స్త్రికర్మా క్షత్రియో మతః। వైశ్య స్త్రికర్మా
కథితో విప్రజౌ కుణ్డగోళకౌ ॥ త్రికర్మాణౌ నయేత్కాలం శూద్రస్తుత్వ

కర్మాణిషట్

జసేవయా ॥ ౩౩॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనంయా
జనంయజనంతథా । దానం ప్రతిగ్రహశ్చేతిషట్క
ర్మాణి చతుర్ముఖ । దానమధ్యయనం బ్రహ్మన్

త్రీకర్మాణి.
విప్రాదిగుణాః

యజనంత్రీణితత్పృథక్ ॥ ౩౪ ॥ శౌచ మార్జవమా
స్తిక్యం దాంతిర్దానం క్షమా శమః । జ్ఞాన విజ్ఞానస
మ్పత్తిర్విప్రస్య సహజాగుణాః ॥ ౩౫ ॥ తేజశ్చాచంధృతిర్ధార్ష్ట్యం
యుద్ధేహంపూర్వికాగతిః । దాతృత్వమీశ్వరత్వంచ క్షాత్రస్య సహజో
గుణః ॥ ౩౬ ॥ గోరక్షణంచవాణిజ్యం కర్షణంచ స్వభావజమ్। కర్మ
వైశ్యస్యశూద్రస్యవర్తనం ద్విజసేవయా ॥ ౩౭॥

అష్టసంస్కారః

ద్విజానామష్టసంస్కారా బ్రహ్మక్షత్ర విశాంవిధే!
ద్విజత్వమష్టసంస్కారైస్తైర్వినావృషళో భవేత్ ॥ ౩౮ ॥ వృషళస్య న
సంస్కారో వర్తనం ద్విజ సేవయా ॥ ౩౯॥ గర్భాధానం
పుంసవనం సీమన్తోన్నయనంతథా । జాతకర్మాఖ్యసంస్కారో నా
మాఖ్యాకరణంతథా । అన్నప్రాశన సంజ్ఞశ్చ చౌళాఖ్యో మౌంజిబన్ధ
నమ్ ॥౪౦॥ ద్విజానామష్టసంస్కారాస్తత్తద్గృహ్యోక్తవర్త్మనా । అ
థవామూలమంత్రేణ ద్వాదశాక్షరతోఽథవా। సంస్కారాః కథితాబ్రహ్మ
న్వైష్ణవైశ్చైరధిష్ఠితాః॥౪౧॥ ప్రాతస్సంధ్యాభిగ

పంచకాలవిభాగః.

సముపాదానంతతః పరమ్ । తృతీయమిజ్యాచరణం
స్వాధ్యాయాచరణంతతః । యోగఃపంచతమేకాలేపంచకాలికవర్త్మ
నామ్ ॥ ౪౨ ॥ పంచపంచఉషఃకాలస్సప్తపంచారు

ఉషఃకాలాది.

ణోదయః । అష్టపంచ భవేత్ప్రాత శ్శేషస్సూ
ర్యోదయస్స్మృతః ॥౪౩॥ ఉత్థాయోషసి శయ్యాయామాసీనో ధ్యానమా
స్థితః । స్రష్ట్వాసర్వాణితత్వాని నామానీశస్యకీర్తయన్ ॥౪౪॥ భూం
భూమ్యైనమఇత్యుక్త్వాపాదౌన్యస్యాన్మహీతలే। తీర్థాయతనమాలో
క్యస్వప్నదోషంవిమోచయేత్ ॥ ౪౫ ॥ తతోజలాశయంగత్వా తాం
దృష్ట్వాజలసంపదమ్ । విణ్మూత్రోత్సర్జనాయాథ శ్మశానోషర వర్జి

విణ్మూత్రోత్సర్జనం॥

తే । అకేదారేతృణేదేశే విణ్మూత్రోత్సర్జనంచరేత్। ఉదఙ్ముఖోదివాకుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి ॥౪౮॥ దక్షిణాశాముఖఃకుర్యాద్యామిన్యాం వాయుసమ్ముఖః। ఉత్సృజ్యమలమూత్రేద్వేశౌచదేశంసమాశ్రయేత్॥

శౌచం,

అపఃకుంభే సమాదాయ యావన్మలవిమోచనమ్। మృజ్జలాభ్యాంశోధయిత్వాహస్తౌప్రక్షాళయేత్తతః ౪౯॥ మూత్రోత్సర్జనమాత్రేతు లింగశౌచంసమాచరేత్ । యావద్దుర్గన్ధనిస్సారోయథాస్యాన్మనసశ్శుచిః ॥౫౦॥ తావన్మృద్వాజలేనాపి శౌచం కుర్వీతమానవః। శోధయేద్యోనిదేశంచనారీమూత్రవిసర్జనే ॥ ౫౧ ॥ పాదహస్తౌరుజంఘానాం శౌచంకుర్యాత్తతఃపరమ్। ఉద్ధృతేనైవతోయేనశౌచంకుర్యాదతన్ద్రితః ॥ ౫౨ ॥ జలాశయేన కుర్వీతకృత్వానరకభాగ్భవేత్। తతో జలాశయంగత్వాకుర్వీతనఖశోధనమ్ ॥ ౫౩ ॥ కుర్యాద్ద్వాదశ గండూషాన్కుర్యాన్మలవిసర్జనే । షణ్మూత్రోత్సర్జనేకుర్యాద్వామభాగేషు వస్థలే॥౫౪॥ ఆచమ్యప్రోక్ష్యచాత్మానం దంతధావనమాచరేత్ । న్యగ్రోధప్లక్షనింబానాం కాష్ఠమేకంసమాహరేత్॥

దంతధావనం,

౫౫ ॥ షడంగుళమితం బ్రహ్మన్కనిష్ఠాంగుళినాహకమ్ । తేనసంశోధయేద్దంతాన్నాధామేతాముదీరయేత్ ॥౫౬॥ ఆయుర్బలం యశోవర్చఃప్రజాంపశూన్వసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాఞ్చ త్వన్నోదేహివనస్పతే ॥ ౫౭ ॥ అమాయాంశ్రాద్ధదివసే నకుర్యాద్దన్తధావనమ్ । దంతకాష్ఠంద్విధాభిత్వా జిహ్వానిర్లేహనంచరేత్॥ ౫౮॥ తతోద్వాదశ గండూషాన్కారయేదుద్ధృతాంబుభిః । కుక్కుటాసనమాసీనః కుర్యాదాచమనద్వయమ్ ॥ ౫౯ ॥ నామ

ఆచమనమ్

త్రయేణమంత్రేణ మాషమగ్నజలంపిబేత్ । ఏకోభవేత్తథాచామస్త్రిధాపానేనపద్మజ ॥౬౦ ॥ కుర్యాద్ద్వాదశమూర్తీనాం న్యాసమంగేషువైక్రమాత్ । తాల్వోర్నయనయోర్నాసారంధ్రయోశ్శ్రోత్రయోరపి ॥ ౬౧ ॥ భుజయోరుదరేమూర్ధ్నిపూర్వంస్యా

ర్దక్షిణేతలే । మూర్తీనాం కేశవాదీనాంమంత్రేణన్యాసనంభవేత్ ॥ ౬౨॥ ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాత్తత్ప్రకారోద్య వక్ష్యతే । నాసాదక్షిణరంధ్రేణ దేహస్థంవాయుముత్సృజేత్ ॥౬౩॥ వామేనపూరయేద్వాయుం తతశ్శకుర్వీత కుంభకమ్ । హృత్పద్మేకర్ణికామధ్యే మాంభజేతరునకప్రభమ్ ॥ ౬౪ ॥ ప్రణవంవ్యాహృతీస్సప్తగాయత్రీంతస్యమస్తకమ్ । జప్త్వాత్రివారంవాయుంతం దక్షిణేనవిసర్జయేత్ ॥ ౬౫ ॥ కృతేచైవం త్రివారంస ఏకఃప్రాణాయతిర్భవేత్ । తతస్సుర్వీతసంకల్పంస్నానార్థంకమలాసన ॥౬౬॥ గురుధ్యానం పురాకృత్వామాంభజేత్కమలాసనఖమ్। కర్మస్థలం తథావత్సరమృతుమాస స్తథాయనమ్ । తిథివారం చనక్షత్రంయోగంకరణమేవచ । ఉక్త్వాకర్మకరోమీతి చోక్తిస్సంకల్ప ఉచ్యతే ॥ ౬౭ ॥ ఓంతత్సదితిమంత్రేణసంకల్పేమాంస్మరేద్బుధః । తీర్థరాజమనుజ్ఞాప్యనాభిదఘ్నజలంవ్రజేత్ ॥౬౮॥ నారాయణం స్మరం స్తత్ర త్రిరాత్మానం నిమజ్జయేత్ । ఆచమ్య చతురశ్రంత తీర్థపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥౭౦॥

ప్రాణాయామః,

సఙ్కల్పః.

స్నానమ్.

తస్మిన్నావాహయేద్దేవీం పుణ్యరూపాంసురాపగాం। అర్ఘ్యాదిభిస్తామారాధ్య తీర్థమంజలినాహరేత్ ॥ ౭౧ ॥ అభిమన్త్ర్యథ మూలేన మూర్ధానమభిషేచయేత్। ఏవంత్రిః పంచవాసప్త తతోదక్షిణహస్తతః ॥౭౨॥ మాషమగ్నోదకంగృహ్య స్మూలేనైవాభిమన్త్రయేత్। తత్పీత్వాతతఆచమ్య తీర్థపీఠగతంజలమ్ ॥౭౩॥ అభిమన్త్ర్యథమూలేన తత్రాత్మానంనిమజ్జయేత్ । యావత్ప్రాణంమూలమన్త్రం మజ్జన్నేవజపేన్నరః ॥౭౪॥ ఆత్మానంపరిషిచ్యాథ కుర్యాదాచమనద్వయమ్; విద్ధ్యేతదవగాహాఖ్యం స్నానంకమలసంభవ ॥౭౫॥ అవగాహ్యవమేస్నానేదేవర్షిపితృతర్పణమ్ । స్నానశాటీంధరన్స్నాన మాచరేత్కమలాసన ॥౭౬॥ తీరమాసాద్యవస్త్రేణ కారయేదంగమార్జనమ్ । ఉత్తర్యావేష్టితశిరాః కౌపీనంధారయేత్తతః ॥౭౭॥ తతఃప్రక్షాళ్యపత్పాణీ

వస్త్రధారణమాచరేత్। శోధయిత్వా దర్భవస్త్రం నిష్పీడయేత్పితృతృప్త
యే ॥౨౮॥ ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి స్నానాని కమ
గౌణస్నానమ్
లాసన। వర్జయిత్వా శిఖాం స్నాయాత్తదంతరస్నా
నం తదుచ్యతే ॥౨౯॥ నాభిజంఘోరుగుహ్యానాం క్షాళనం కాపిలం స్మృ
తమ్। ఆమయాఖ్యం భవేత్స్నానం మార్గవస్త్రేణ మార్జనమ్ ॥౩౦॥
తారవ్యాహృతిగాయత్ర్యాపోహిష్ఠామన్త్రసత్తమైః। ప్రోక్షణం మా
న్త్రమేతాని స్నానాని కమలాసన ॥౩౧॥ ఉష్ణోదకేనామయినాం యః
స్నాయాత్తత్రాప్యుపద్రవే। కర్పితకణ్ఠస్నానాఖ్యం కాపిలన్తదుప
ద్రవే ॥౩౨॥ మార్జనమ్మాన్త్రమప్యేతత్తత్రాశక్తస్య సద్మజ। అ
వగాహజలాభావే స్నానం స్యాదుద్ధృతాంబుభిః ॥౩౩॥ నార్యస్స్నా
యాసురాకంఠం వినాపుణ్యనిమిత్తకే। తత ఆచమ్య సౌవర్ణే రాజతే వా
రుక్మితే ॥౩౪॥ పాత్రే తోయం సమాధాయ పుం
పుణ్డ్రధారణమ్॥
డ్రధారణమాచరేత్। ఊర్ధ్వపుణ్డ్రోదకం గృహ్య వా
మహస్తోదరే న్యసేత్ ॥౩౫॥ అశ్వక్రాన్తేతి మన్త్రేణ శ్వేతమృత్స్నాం
నివేశయేత్। పేషయిత్వా తతో మృత్స్నాం మూలేన మనునా జపేత్ ॥౩౬॥
అథవా చందనం గృహ్య గన్ధద్వారేతి మన్త్రతః। భూతేః పవిత్రమన్త్రే
ణ పేషణం కమలాసన ॥౩౭॥ సర్వత్ర మూలమన్త్రేణ జపస్స్యాదవిచా
రతః। అనామికాథ తర్జన్యా దక్షిణేనైవ ధారయేత్ ॥౩౮॥ లలాట
ఉదరే వక్షః కంఠయోర్దక్షిణోదరే। తద్వైవ దక్షిణభుజే కర్ణే సవ్యేతరే
తథా ॥౩౯॥ వామోదరే వామభుజే వామకర్ణే చ పృష్ఠతః। పృష్ఠతః కంఠ
దేశే చ పుణ్డ్రాణ్యేతాని ధారయేత్ ॥౪౦॥ ధారయేమాధవః పుణ్డ్రా
ణి ముక్తికామశ్చతుర్ముఖ। ఆముష్మికఫలప్రేప్సుస్తిర్యక్పుణ్డ్రాణి నధార
యేత్ ॥౪౧॥ సర్వత్ర పుణ్డ్రమధ్యేషు హారిద్రా రేఖికాన్వితా। ద్వాద
శైతాని పుణ్డ్రాణి నోచేచ్చత్వారి ధారయేత్ ॥౪౨॥ లలాటే భుజయో
ర్వక్షో దేశే చ కమలాసన। అథవా ధారయేత్పుణ్డ్రమేకం ఫాలే చతు
ర్ముఖ ॥౪౩॥ కేశవాదీని నామాని తత్ర న్యాసః క్రమాత్స్మృతః। రేఖికా

పుత్రియాదీనాం మన్త్రైర్న్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౯౪ ॥ శ్రియస్సుధో
ద్భవాయాశ్చ కమలాయాస్తతః పరమ్ । చంద్రసహోదర్యా విష్ణుపత్న్యా వైష్ణ
వ్యాశ్చ పరాగతేః ॥౯౫॥ హరిప్రియాయాశ్శార్ఙ్గిణ్యా దేవదేవ్యాస్తత
శ్శ్రియః లక్ష్మీనిర్ఘృణసుందర్యోర్న్యాసం సమ్మన్త్రవదాచరేత్ ౯౬॥ స్వాన్
గురూన్ సకలాన్నత్వా సంధ్యోపాస్తిమథాచరేత్ । ప్రక్షాళ్య పాణీ పా
దౌ చ కృత్వాచాచమనద్వయమ్ ॥౯౭॥ పవిత్రంకర

సంధ్యోపాస్తిః,

యోర్ధార్యమనామికాంకుశచ్ఛదైః । పవిత్రమే
కదర్భేణ ప్రేతకర్మణి ధారయేత్ ॥ ౯౮ ॥ నిత్యకర్మణి దర్భాభ్యాం
ద్వాభ్యామేవ చతుర్ముఖ । పితృకార్యే త్రిభిర్దర్భై

పవిత్రాణి,

శ్చతుర్భిశ్చాభిచారకే ॥ ౯౯ ॥ పంచభిః పౌష్టికేద
ర్భైః షడ్భిశ్శాన్త్యాం పవిత్రకమ్ । భోజనే వలయం కుర్యాత్సప్తభిస్సర్వక
ర్మసు ॥౧౦౦॥ ద్వాభ్యాం త్రిభిర్వా వలయం నైవైకేన కదాచన । ద్వ్యం
గుళం వలయం బ్రహ్మన్ గ్రన్థిరేకాంగుళీమతా ॥౧౦౧॥ చతురంగుళమా
యామః పంచముష్టిమితాః కుశాః । సపవిత్రకరో భూత్వా ప్రాణాయా
మత్రయం చరేత్ ॥౧౦౨॥ కాలక్రమానుగుణ్యేన సంధ్యాసంకల్పమాచ
చరేత్ । సంధ్యా చతుర్విధా బ్రహ్మన్ శ్రుతిగుహ్యం

సంధ్యాచతుర్విధా

సనాతనమ్ ॥౧౦౩॥ ప్రాతస్సంధ్యోదయాత్పూర్వం
సాయం సంధ్యార్కతఃపురా । మాధ్యాహ్నికీ దివామధ్యే నిశీథే తుర్యసం
జ్ఞికా ॥౧౦౪॥ జానుదఘ్నోదకే తిష్ఠన్ సంధ్యోపాస్తిం సమాచరేత్ ।
తీర్థమధ్యే హరింధ్యాయేచ్ఛంఖచక్రగదాధరమ్॥

ప్రోక్షణాదయః,

౧౦౫॥ ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మన్త్రైః ప్రోక్షయేచ్ఛుద్ధవా
రిణా । ఉత్తానేనైవ హస్తేన కర్తవ్యం ప్రోక్షణం భవేత్ ॥౧౦౬॥ అర్వా
చీనేన హస్తేన కర్తవ్యం స్యాదవోక్షణమ్ । ముష్టీకృతేన హస్తేన కృతే
మభ్యుక్షణం భవేత్ ॥౧౦౭॥ తన్మంత్రైశ్శిరసి ప్రోక్ష్య జానోర్వ్యస్య క్షు
యామచ । పునర్మూర్ధ్ని చ సంప్రోక్ష్య వ్యాహృత్యా పరిషేచనమ్॥
౧౦౮ ॥ ఆత్మనో మూలమంత్రేణ మన్త్రాచమనముచ్యతే। స్వగృహ్యోక్త

విధానేనమంత్రాచామోథవాభవేత్ ॥౧౦౯॥ ఆచమ్యదధిమంత్రేణ ఆ
పోహిష్ఠేత్యాదిభిస్త్రిక్రమాత్ । పూర్వవత్ప్రోక్షణంబ్రహ్మ న్నాత్మనఃప

అర్ఘ్యదానమ్.

రిషేచనమ్ ॥౧౧౦॥ ప్రాణానాయామ్యసంకల్ప్య సూర్యాయార్ఘ్యం
నివేదయేత్ । సాయంప్రాతస్త్రయందద్యా ద్దివారాత్ర్యోస్సకృత్స
కృత్ ॥౧౧౧॥ కాలాతీతేసకృద్దత్వా ప్రాయశ్చిత్తార్థమబ్జజ । ఓంపూ
ర్వయాచగాయత్ర్యాప్రక్షిపేదుదకాంజలిమ్ ॥౧౧౨॥ అభ్రాదేశ
సమందద్యా న్నోర్ధ్వంనాధికదాచన । స్థలేతిష్ఠన్జలేదద్యా జ్జల
స్థోనతలేక్వచిత్ ॥౧౧౩॥ తలేతిష్ఠంస్థలేదద్యాజ్జలస్థస్తుజలేక్షిపేత్ । అ
తీతోదయమస్తంవా యస్సంధ్యాంపర్యుపాసతే ॥ ౧౧౪ ॥ ప్రాయశ్చి

కాలాతీత ఉపవాసః.

త్తార్ఘ్యదానంచ దత్వోపవసేన్నరః । ఉపవాసాక్షమోనక్తం ప్ర
సృత్యేకంపయఃపిబేత్ । అశక్తశ్చేద్ద్విజాబ్రహ్మన్ పలమాత్రం ఘృతంపి
బేత్ । అతీతేనవమేభాగ ఉపవాసశ్చపూర్వవత్ ॥ రాత్రావథోప
వాసశ్చ రాత్రిసంధ్యావినాశనే ॥౧౧౬॥ పరిషిచ్యపరిక్రమ్య స్వాత్మానం
బ్రహ్మచింతయేత్ । అసావాదిత్యమంత్రేణతతఆచమ్యతర్పయేత్ ॥౧౧౭॥
కేశవాదీన్మూర్తిమంత్రై రాచాంత స్తీరమామృజేత్ । సంధ్యోపాసతి
దేశస్య చత్వారింశత్పదాత్పరమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ నాన్యత్రధీమాన్ గచ్ఛేత్తగ
చ్ఛన్సంధ్యాంవినాశయేత్ । ఆసాద్యతీరం సంప్రోక్ష్య కుశైర్వాకృష్ణ

సంధ్యాజపః.

చర్మణి ॥౧౧౯॥ ఆసనాఖ్యేనమంత్రేణ సూపవిష్టోవసుంధరామ్ । సం
ప్రార్థ్యపృథ్వీమంత్రేణ ప్రాణాయామత్రయంచరేత్ ॥ ౧౨౦ ॥ ప్రా
ణాయామవిధావేమే మంత్రాఃపూర్వముదీరితాః । తాన్సర్వానే
కతఃకృత్వాదశవారంజపంచరేత్ ॥౧౨౧॥ తతఃప్రాణాన్సమాయమ్యగా
యత్ర్యావాహనంచరేత్ । అష్టోత్తర సహస్రంవా శతమష్టోత్తరంశ
తమ్ ॥౧౨౨॥ అష్టావింశతివారంవాగాయత్ర్యాజపఉచ్యతే । మూలమ
న్త్రశిరసాఽంతాం గాయత్రీంవేదమాతరమ్ । జపేతమనసాధ్యాయ

స్తదర్ధేంకమలాసన ॥౧౨౪॥ ఉత్తమాఖ్యేన మంత్రేణ ప్రాణాయామపురస్సరమ్ । ఉపస్థానంతు గాయత్ర్యాః హ్యష్టాక్షర మంత్రతః । పంచకాలపరో భూత్వా సన్ధ్యోపస్థానమాచరేత్ ॥౧౨౫॥ నో చేద్గృహ్యోక్తవిధినా హ్యుపస్థాయ కృతాంజలిః । సంధ్యాది దేవతా నత్వా దిఙ్నమస్కారమాచరేత్ ॥ ౧౨౬॥ తతః ప్రణమ్య దేవేశమాధారాదీంశ్చ తర్పయేత్ । కుర్వీత బ్రహ్మయజ్ఞాంతం కర్మజాలం చతుర్ముఖ ॥౧౨౭॥ అష్టాక్షరాదయో మంత్రా బహవో ముక్తి దాయకాః । తాన్ జపేత్తన్మనా భూత్వా తత్తత్కాలోక్తవర్త్మనా ॥ ౧౨౮॥ నిర్గమయ్య తతో గావో దేవదేవం సమర్చయేత్ । వైష్ణవాంశ్చ తతో నత్వా హరేరాయతనం వ్రజేత్ ॥౧౨౯॥ ప్రదక్షిణప్రణామాద్యైస్తోషయిత్వా జనార్దనమ్ । తతో గృహం సమాసాద్య దేవార్చా ద్రవ్యమార్జయేత్ ॥౧౩౦॥ స్నానాది

ఉపాదాన సంగ్రహః,

దేవసత్యాంతమేషాభిగమనక్రియా । ఉపాదానమతో వక్ష్యే తత్ప్రకారము

పుష్పాణి,

తచ్ఛృణు ॥౧౩౧॥ మదర్చనాయ పుష్పాణి వనాద్వా నందనాదపి । స్వారామాద్వాపణాద్వాపి కమనీయాని చార్జయేత్ ॥ ౧౩౨ ॥ అయాచితాని యోగ్యాని వాసుదేవార్చనావిధౌ । నిర్గంధాన్యల్పగంధాని దుర్గంధాని పరిత్యజేత్ ॥౧౩౩॥ అన్యాయార్జితపుష్పాణి తథా దేవాంతరాణ్యపి । పతితాని చ భిన్నాని జీర్ణాని ముకుళాన్యపి ॥౧౩౪॥ కీటాదిదుష్టపుష్పాణి తథా పర్యుషితాన్యపి । మ్లానాని నీచస్పృష్టాని వివర్ణాని ప్రతిలోమజైః ॥౧౩౫॥ స్పృష్టాని చరణన్యాస లంఘితాన్యపి వర్జయేత్ । స్నాతశ్శుద్ధాంబరధరస్స్వాచాంతస్సూర్ధ్వపుండ్రవాన్ ॥ ౧౩౬ ॥ పవిత్రపాణిర్గృహ్ణీయాద్ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । హరిచందనమందారకల్పసన్తానసంభవమ్ ॥ ౧౩౭॥ పారిజాతోద్భవం గ్రాహ్యం తులసీ ద్వే విశాంపతే । సౌగంధికోద్భవం పుష్పం సదా ప్రీతికరం మమ ॥ ౧౩౮ ॥ పాలాశం కేతకీయుగ్మం మాధవీ చంపకద్రుమజమ్ । నంద్యావర్తం చ పున్నాగ మాలతీసురపర్ణికాః ॥౧౩౯॥ ప్రైయంగవం పాటలం చ కర్ణికారం చ యూ

ధికా । (శ్లో)వృక్షం కురవకపత్రీ లోధ్రంచ కరవీరజమ్॥ ౧౪౦॥ మల్లీస
హాచరీపుష్పై సౌవర్ణం వకులం తథా । కుందంచ కుముదం పద్మ మిందీవ
రసితామ్బుజే ॥ ౧౪౧ ॥ తథాశోకనదం పుష్పం బకపుష్పం విశేషతః।
దూర్వాపనో హరాగ్రాహ్యా మమపూజా విధౌ విధే ॥ ౧౪౨ ॥ (శ్లో)

దర్భాః,

పుమాంసితిదర్భాద్వౌ పుష్ట్యాంవశ్యార్చనావిధౌ । (శ్లో)దర్భాగ్ని ఫలదో
బ్రహ్మప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు॥౧౪౩॥నిత్యేనైమిత్తికేచాపి పుమాన్దర్భాగ్నఫల
ప్రదః। అభిచారకయాగేచపరేతపితృకర్మసు।కాశదప్రాశస్తావిజ్ఞేయాః కా
వ్యే(శ్లో)దర్భఉచ్యతే॥౧౪౪॥కుశోదర్భశ్చకాశశ్చత్రయస్తేకమలాసన॥
౧౪౫॥ అహన్యహనిగృహ్ణీయాద్దర్భాన్మూలమనుస్మరన్।అలాభేయది
దర్భాణామమాయాంవాసమాహరేత్॥౧౪౬॥తత్రాప్యలాభేశ్రావణ్యా
మమాయాంవత్సరావధి।మాఘమాస్యాసితోదర్భో యథాలాభంసమార్జ
యేత్॥౧౪౭॥సాగ్రంమనోహరంగ్రాహ్యమగ్రహీనంవివర్జయేత్ । గృ

సమిధః,

హ్ణీయాత్సమిధశ్చాపి శుచిదేవసముద్భవాః॥ ౧౪౮॥ అశ్వత్థవటపాలాశ
ప్లక్షౌదుమ్బరసమ్భవాః।శమ్యపామార్గఖదిరాఃకుశేనసమిధోనవ॥౧౪౯॥
ఆయామస్సమిధాంతాలదికకనిష్ఠానాహనంమతమ్।చర్మహీనేవినాశాయ
భేదేక్షీణకులోభవేత్॥ ౧౫౦॥ శుతాసుభార్యానశ్యేత శాఖినీకలహప్ర

పరిధయః,

దా । ఉద్వేగాయభవేత్స్థూలాహ్రస్వావ్యగ్రహకారిణీ॥౧౫౧।దీర్ఘాతి
వృష్టిజననీగృహ్ణీయాద్దోషవర్జితామ్ । కనిష్ఠామధ్యమాంగుష్ఠానాహాం
(శ్లో)స్పరిధీనపి।కుణ్డాయామాంశ్చగృహ్ణీయాచ్ఛోషయేదాతపేపృథక్॥
ఆర్ద్రాగ్నిపురాతనావాపినదహేత్సమిధోనలే। ఆర్ద్రాబన్ధువినాశాయపు

పాత్రాణి,

త్రహానైః పురాతనాః॥౧౫౩౪॥ సౌవర్ణంరాజతం తామ్రంరీతికాం

పాత్రశోధనమ్,

ష్యంచమృణ్మయమ్ । ఈదృశాన్యపి పాత్రాణి శోధయేత్తద్విధింశృణు॥

సౌవర్ణానినిశౌచూర్ణైర్భస్మనాచాపిచూర్ణతః । శోధయేద్రాజతంపా
త్రంతామ్రజంతింత్రిణీఫలైః । భస్మనా కాంస్య పాత్రాణి మృద్భిరితి మ
యానిచ।మృన్మయంసత్ప్రణెమృద్భిర్గవ్యవత్స్యాశ్చన్మలశోధనమ్॥౧౫౬॥
సంప్రోక్ష్యశుద్ధతోయేనక్షాళయిత్వాపునస్త్రిధా। నామత్రయాభ్యాసమై

జలాహరణమ్,

మన్త్రైః శోధయేతచతుర్ముఖ॥౧౫౭॥శుద్ధోదకానిగృహ్ణీయాత్త్వా
త్రిషుప్రణవంస్మరన్ । ఆలిప్తేగోమయైర్గేహే ప్రోక్ష్యపాత్రాణివి

చన్దన సఙ్ఘర్షణమ్,

న్యసేత్। తతశ్చన్దనకాష్ఠస్య శాణేసంఘర్షణంచరేత్॥౧౫౯॥ ఘనసా
రంగంధతైలంతథామృగమదంపునః। కేసరీమపిసంయోజ్యరాశీకృత్యని
వేశయేత్ ॥౧౬౦॥ ధూపద్రవ్యంలచకర్పూరతాంబూలీదళసంచయమ్।
పూగమేలాలవంగానిజాతీతక్కోలమార్జయేత్ ॥౧౬౧ ॥ గవ్యంపయో

ఉపకరణద్రవ్యాణి,

దధిఘృత మాజంవా కమలాసన । తైలం మధుగుళంచామ్లం సశా
పంలవణంతథా ॥ ౧౬౨ ॥ చ్వామరీచీతథాశుణ్ఠీ గన్ధిపత్రంచజీరకమ్।
హింగుమాన్ద్రిచగృహ్ణీయాత్కాళంజదళమబ్జజ ॥ ౧౬౩ ॥ నిష్పావపన

శాకాదిః,

సామ్రంచకారవల్లీపటోలికా। కదళీవజ్రవల్లీచ తథైవాగస్త్యపణ్యా
పి ॥ ౧౬౪ ॥ గృహ్ణీయాత్పాకయోగ్యా నివక్ష్యే శృణుఫలాన్యపి ॥

ఫలాని,

౧౬౫ ॥ కదళీచూతపనస జంబీర బదరీణ్యపి । కపిత్థం నారికేళంచ నా
రంగం దాడిమంతథా। జంబూఫలానిపక్వానిచార్జనీయానిపద్మజ ॥౧౬౬॥

పత్రాణి,

భుక్త్యర్థమార్జనీయానిపత్రాణ్యద్య బ్రవీమితే । పాలాశం కదళీపత్రం
పైశాచాగస్త్యసంభవమ్ ॥౧౬౭॥ చూతచ్ఛదానిచైతాని భుక్తియో
గ్యానిచాహరేత్ । శోధితం పాత్రమాదాయ వీధీపర్యటనం చరేత్॥
౧౬౮॥ దేవదేవాహర్ణాహాఖాణి దేహీత్యపి సకృద్వదేత్ । ద్వివారం

నైవపృచ్ఛేతదత్తద్రవ్యాణిచార్జయేత్ ॥ లబ్ధమాత్రేణసన్తుష్టోగృహాన్
స్వసదనంవ్రజేత్ । గోధూమయవనిష్పావతిలమాషచణాన్యపి ॥౧౭౦॥

ధాన్యసంగ్రహః.

వ్రీహిముద్గకులుత్థాని నవధాన్యానిచార్జయేత్ । అన్యానిభోగ్యద్రవ్యాణి
సంపాద్యచతురాననః ॥౧౭౧॥ ధాన్యానిరసవర్గాంశ్చభానుపాదేనశోధ

ద్రవ్యశుద్ధిః.

యేత్ । శాకాదీన్యపిసర్వాణి శుద్ధోదకక్షాళనంచరేత్ ॥౧౭౨॥ రో

కాష్ఠమ్.

మజన్తుపిహీనాని కాష్ఠాన్యపిసమాహరేత్ । గ్రన్థిహీనాని శుష్కాణి

హవిర్విధానమ్.

ఋజూనిఘనవన్త్యపి ॥౧౭౩॥ అశ్వత్థపుష్పవృక్షాణాం కాష్ఠానిపరివర్జ

శుద్ధాన్నమ్.

యేత్ । చుల్ల్యామగ్నిమాదీప్య పాకంకుర్యాద్విచక్షణః ॥౧౭౪॥ స
ద్యోమృన్మయపాత్రేవాపాకస్స్వర్ణాదిభాజనే ॥ తాలమాత్రసముత్సేధ
స్తండులోపర్యపాంస్మృతః ॥౧౭౫॥ పూతిగన్ధోఖిస్సటాచాప్యన్నానా
మతిపక్వతా । నాభవిష్యద్యథాకుర్యాచ్ఛుద్ధమన్నంచతుర్ముఖ ॥౧౭౬॥
తండులేపక్వమాపన్నే దర్వ్యావృష్ట్వాతతఃపరమ్ । పాత్రాన్తరేయవా

శర్కరాన్నమ్

గూనిగృహీత్వాన్యత్రనిక్షిపేత్ ॥ ౧౭౭॥ శుద్ధమన్నమిదంబ్రహ్మన్శర్క
రాన్నమిహోచ్యతే । పంచాంగుళసముత్సేధ స్తండులోపరి పద్మజ॥
౧౭౮॥ సముద్గతేతండులేపక్వే అర్ధమాత్రేగుడాన్యపి । నిక్షిప్యపాకపా
త్రేస్మిన్ దర్వ్యాసమ్యగ్విచాలయేత్ ॥౧౭౯॥ అవతార్యతతశ్చుల్ల్యాః
పాత్రాదన్నంశిలాతలే । సంయోజ్యద్రావితంసర్పిర్ద్రాక్షాబిన్దూంశ్చ
విన్యసేత్ ॥౧౮౦॥ నారికేళరసంచాపి రసబిన్దూన్మధూన్యపి । ఏలాఫ
లంకేసరీంచ పక్వంచకదళీఫలమ్ ॥ ౧౮౧ ॥ ద్రాక్షాఫలానిసంయోజ్య
పేషయిత్వానివేశయేత్ । పాకస్తుపయసాకుర్యాద్గుడాన్నస్యచతుర్ము

ముద్గాన్నమ్.

ఖ ॥౧౮౨॥ ముద్గాన్నమద్యవక్ష్యామి చతురంగుళమున్నతిః। ముద్గతం
డులయోరూర్ధ్వమపాంపక్వేథతండులే ॥౧౮౩॥ అవరోహ్యశిలామధ్యే
నిక్షిపేదన్నసంచయమ్ । లవణంద్రాపితంసర్పి రార్ద్రకంచ నియోజ

తిన్త్రిణ్యన్నమ్.

యేత్ ॥౧౮౪॥ తిన్త్రిణ్యన్నంతతోవక్ష్యే పాకశ్శుద్ధోదనంయథా । ఆ
యసీభాజనేతైలం చుల్ల్యామారోపయేత్తతః ॥౧౮౫॥ మరీచింసర్షప
పంహింగుంతైలేతస్మింస్తుభర్జయేత్ । భర్జితేథమరీచ్యాదౌలవణన్తిన్త్రి
ణీరసమ్ ॥౧౮౬॥ తైలేనియుజ్య చుల్ల్యాయాం యథాశుష్యతితజ్జలమ్।
తైలంవిహానిశామాన్ని భర్జయిత్వాథచూర్ణ్యచ ॥౧౮౭॥ భర్జయి
త్వాథచణకం చూర్ణయిత్వాపృథక్పృథక్ । అవతార్యామ్లతైలన్తద
న్నరాశౌనివేశ్యచ ॥౧౮౮॥ పేషయిత్వా సముంచూర్ణైః స్తైలేనసహ

దధ్యోదనమ్.

యోజయేత్ ॥౧౮౯॥ దధ్యోదనవిధింవక్ష్యేపాకశ్శుద్ధాన్నవత్పురా।
మరీచింసర్షపంహింగుం గన్ధిపర్ణీంచపద్మక । భర్జయిత్వాతత స్తై
లేదధిమధ్యేనివేశయేత్ ॥౧౯౦॥ ఆమ్రంమరీచింశుంఠీంచ చూతఖణ్డాం
స్తతఃపరమ్ । నాళికేరస్యఖండాంశ్చ యోజయేదన్నసంచయే ॥౧౯౧॥
దధ్నాన్నంప్లావయేత్సమ్యగ్గేతతతలమలసంభవ । సర్పిశ్చనవనీతంచద

తిలాద్యన్నమ్.

ధ్నాసహనియోజయేత్॥౧౯౨॥తిలాంస్త్వచోమోచయిత్వాతింత్రిణ్య
న్నేనివేశయేత్। తత్తిలోదనమిత్యాహుస్త్వజ్మ్యక్తమ్మాషసంచయమ్॥
౧౯౩॥ తండులైస్సహితమ్పక్వం సంస్కారో ముద్గభక్తవత్ । ఏతన్మా
షోదనంబ్రహ్మన్ శుద్ధాన్నంతథాభవేత్ ॥౧౯౪॥ త్వజ్మ్యక్తమాఢకీ

సూపః.

సూపమథవామౌద్గముచ్యతే । స్వాదూదకేనపక్వంస్యాత్ కించిల్లవణ
మిశ్రితమ్ ॥౧౯౫॥ పక్వంసూపంవిలోక్యాథకించిత్తులవణంక్షిపేత్। తత

లేహ్యమ్.

స్తులేహ్యంవక్ష్యామి తత్ప్రకారమితశ్శృణు ॥౧౯౬॥ ఆమ్లంరసంసలవణం సంక్షిపాగ్నౌనివేశయేత్ । తత్రశాకాది ఖండాని సమ్యక్పక్త్వాతతగిపరమ్ ॥౧౯౭॥ పేషయిత్వామరీచీంశ్చ తత్రహింగురసంపునః । నిక్షిప్యదర్వ్యాచాలోడ్య సూపమాఢకిసంభవమ్ ॥౧౯౮॥ మర్దయిత్వావిశేషేణ యద్వాపిష్టంచ చాణకమ్ । హరిద్రామాంధిచూర్ణంచ భర్జితంప్పంకజాసన ॥౧౯౯॥ దధ్నిపాత్రకే వినిక్షిప్య హస్తేనాలోడ్యవై పునః॥ * చుల్యాపాత్రేనియోజయేత్ ॥ పునర్ద్ర్వ్యాసమాలోడ్యసర్షపాన్భర్జయేద్ఘృతే ॥౨౦౦॥ తస్మిన్క్షిప్యతతోలేహ్యాచుల్ల్యాయాఅవతారయేత్ ॥౨౦౧॥ సమాహారోరసానాంయస్సరసఃపరికీర్తి-

రసః.

తః । సవక్ష్యేతేధునాబ్రహ్మన్ తత్సమ్యగవధారయ ॥౨౦౨॥ పక్త్వాబహూదకేసూపంసూపంసంత్యజ్యవైబహిః । తత్రామ్లం లవణం క్షిప్త్వా చుల్ల్యామారోపయేత్పునః । గుడంచతత్రనిక్షిప్య కళంజంజీరకం తథా॥ ౨౦౩॥ మరీచిద్వయమప్యత్ర చూర్ణయిత్వా పృథక్పృథక్ । ఏకధా యోజయేత్పాత్రేదర్వ్యాచాపివిలోడయేత్ ॥౨౦౪॥ హింగూరసంచ సంయోజ్య గంధోత్పత్తింవిలోకయేత్ । ఘృతేనసర్షపాన్సమ్యక్భర్జయిత్వావినిక్షిపేత్ ॥౨౦౫॥ తతశ్శుద్ధోదకంకించిన్నినియ్యాగ్నౌఘర్మవ్ని-

కదమ్బలేహ్యమ్.

క్షిపేత్ । కదమ్బలేహ్యంవక్ష్యామి బహుస్వాద్వవధారయ ॥౨౦౬॥ పాత్రేమహతివై దుగ్ధం పూరయిత్వాథశోషయేత్ । పృథక్పాత్రాన్తరేచామ్లం శుద్ధోదేలవణంక్షిపేత్ ॥౨౦౭॥ తత్రశాకానిసర్వాణి యానియోగ్యానిభోజనే । మూలానికన్దానితథాఖణ్డయిత్వాయథాలఘు ॥ ౨౦౮ ॥ నిక్షిప్యామ్లరసేసమ్యక్ పాచయిత్వాథలేహ్యవత్ । మరీచ్యాదీనిచూర్ణానిహింగుసారంచపూర్వవత్ ॥౨౦౯॥ యోజయిత్వా విలోడ్యాథ సర్షపంఘృతభర్జితమ్। నిక్షిప్యపనసంచూతంద్రాక్షాంచకదళీఫలమ్॥౨౧౦॥ ఫకత్రనిక్షిపేత్పాత్రేతతోవక్ష్యే శృణుష్వహ । ఏలాఫలంలవంగంచ జా

తీపత్రంఫలంతథా। బిందూన్నిస ద్రాక్షయోశ్చ తథావై ఖండశర్క రామ్ ॥౨౧౧॥ సర్వంపయసినిక్షిప్య గోఘృతంతత్రయోజయేత్ ॥ తే ష్వాదుగ్ధేఊభేపక్వే ద్వయంచైకత్రయోజయేత్ । తథాఫలాని సర్వాణి తత్రక్షిప్త్వావమథ్యాప్యపి ॥౨౧౩॥ పునశ్చుల్ల్యాం సమారోప్య శోషయే

పాయసమ్.

ద్గాఢవహ్నినా । పాయసస్తుతతోవక్ష్యేశ్శృణుష్వకమలాసన ॥౨౧౪॥ క దమ్బలేహ్యేముద్గస్య యస్సంస్కారఃప్రకీర్తితః। సగోధూమలవఙ్గప్రో

అపూపౌ.

క్తఃపాయసాఖ్యోరసోమహాన్ ॥౨౧౫॥ మాషాపూపోగుడాపూపోద్వా వపూపౌశ్శృణుష్వహా । నిస్త్వచంమాషమానీయ జలమధ్యేవినిక్షిపేత్॥ ప్లావితేనీరతోమాషే మరీచింజీరకంతథా । లవణంచవినిక్షిప్య శైలపు త్రేణపేషయేత్ ॥౨౧౬॥ తాలామాత్రాంగులఘన మపూపంకదలీదళే। కృత్వాసర్పిషసన్తప్తే క్షిపేత్పక్వం నిరీక్షయేత్ ॥౨౧౭॥ మాషాపూపో భవేదేష గుడాపూపవిధింశ్శృణు । గోధూమచూర్ణంశుద్ధోదే లేహ్య వత్సంవిలోడ్యచ ॥౨౧౮॥ శర్కరాంతత్సమంక్షిప్త్వా ఫలాన్యేలాని చక్షి పేత్ । సన్తప్తేగోఘృతేదర్వ్యాక్షిప్త్వాపక్వంవిలోకయేత్ ॥౨౨౦॥

పృథుకమ్.

దధ్నితక్రేతథామాశుద్ధే పృథుకంసంప్రశస్యతే । అథావేదధితక్రాణాం శు ద్ధతోయేవిధీయతే॥౨౨౧॥ గోధూమపిష్టంచణకస్యపిష్టం పిష్టంయవస్యా పి సమస్త్రియంస్యాత్ । కళంజపర్ణాంశ్చమరీచినార్ద్రకం హింగూ రసజ్ఞాపిమరీచిరేణవః॥౨౨౨॥ దధ్నాథతక్రేణజలేననాపి విలోడయేత్ కర్దమవత్ప్రజాపతే । గంధిపర్ణేసర్షపంచ భర్జయిత్వాథగోఘృ తే ॥౨౨౩॥ క్షిప్త్వాదర్వ్యా విలోడ్యాథ పక్వేసర్పిషినిక్షిపేత్ । ఏవ మాదీనిభక్ష్యాణిబహూనివివిధానిచ ॥౨౨౪॥ యథాశక్తిస్వయంపక్త్వా దేవాహారంవినివేశయేత్ । సర్పిషిపాత్రేవినిక్షిప్య మరీచిం హింగుమాష

శాకవిధిః.

జా ॥ భర్జయిత్వాతతశ్శాకాన్ ఖండితాన్నిక్షిపేత్తతః। పాత్రాన్తరేణ

తత్పాత్రంపిధాయతదనన్తరమ్ ॥౨౨౬॥శాకేత్రిపాదపక్వేతు లవణంత
త్రనిక్షిపేత్ । సమ్యక్పక్వేషుశాకేషునవేద్యాన్యవరోపయేత్॥౨౨౭॥

ఇజ్యాసంగ్రహః॥

ఉపాదానాహ్వయంకాల మేవంనీత్వా తతఃపరమ్।
మాధ్యాహ్నికాహ్వయంస్నానమిజ్యార్థంచ సమా
చరేత్ ॥౨౨౮॥ స్నాత్వామాధ్యాహ్నికం కృత్వాజప్త్వాజపమనుత్త
మమ్ తతస్సమర్చనంకుర్యాన్మోక్షార్థం ప్రీతమే మమ॥౨౨౯॥ప్రక్షాళ్య
పాణీ పాదౌచ కుర్వీతా చమనద్వయమ్ । సపవి

సమారాధనం॥

త్రకరోభూత్వా ప్రవిశే ద్యాగమన్దిరమ్ ॥ ౨౩౦॥
వ్యాహృత్యోప్రోక్ష్యధరణీంనత్వాద్విఃపరమేశ్వరం।
ఆత్మదిగ్బంధనంకృత్వా కవాటాభిముఖస్థితః ॥౨౩౧॥ అస్త్రమన్త్రం
స్మరన్హస్తతాడనత్రయమాచరేత్ । వాయుమన్త్రేణదేవేశకవాటో
ద్ఘాటనంచరేత్ ॥౨౩౨॥ ద్వారస్యవామభాగేనదక్షిణేన పదావిశేత్।
దీపానుజ్జ్వాల్యసదనే నిర్మాల్యాని స్వమస్తకే ॥౨౩౩॥ ధృత్వాతద్దేవ
గన్ధానిస్వయంవక్షసిధారయేత్ । వేదికాపాత్రబిమ్బాని యథార్హం
శోధయేత్తతః ॥౨౩౪ ॥ చణ్డప్రచణ్డావారభ్య పాషదాన్తం సమర్చ
యేత్ । శుక్లోపవీతోత్తరీయ్యశ్చన్దనాద్యనులేపనః ॥౨౩౫॥ సితోర్ధ్వ
పుణ్డ్రతిలకః దేవదక్షిణమాశ్రితః । పూర్వపశ్చాన్ముఖే దేవేస్వయంస్యా
దుత్తరాముఖః ॥౨౩౬॥ యామ్యోత్తర ముఖే దేవే స్వయంప్రాచీము
ఖోభవేత్।కుశేషుకృష్ణత్వచివాస్వస్తికంవాథపద్మకమ్ ॥౨౩౭॥ బధ్వా
ద్వారంసమాచ్ఛాద్యనిచ్ఛిద్రంకాణ్డవస్త్రతః। పవి

భూతశుద్ధిః.

త్రితే తూర్యఘోషే భూతశుద్ధిం సమాచరేత్ ॥
౨౩౮ ॥ అపక్రామన్తు భూతాని పిశాచ ప్రేతగు
హ్యకాః । సర్వేషా మవిరోధేన విష్ణోఃకర్మసమారభే ॥౨౩౯ ॥ నిష్క్రా
మన్తు పిశాచాయేయేభూతాభువిపారగాః।యేభూతావిఘ్నకర్తారః
స్తేగచ్ఛన్త్వాజ్ఞయా హరేః ॥౨౪౦ ॥ కూర్మాదీన్దివ్యలోకం తద
నుమణిమయం మణ్డపంతత్రశేషం తస్మిన్ధర్మాదిపీఠం తదుపరికమలం

చామరగ్రాహిణీశ్చ। విష్ణుం దేవీర్విభూషాయుధగణమురగం పాదుకే
వైనతేయం సేనేశం ద్వారపాలాన్ కుముదముఖగణాన్ విష్ణుభక్తాన్
ప్రపద్యే ॥ ౨౪౧॥ ఇతి గత్వా దేశికేన్ద్రస్తతో ఘ
ఘంటార్చనం. ణ్టార్చనం చరేత్ బ్రహ్మాణమపి ఘణ్టాయాం ముకులే
చ సుదర్శనమ్॥ ౨౪౨॥ సూత్రేనన్తాదినాగేంద్రం ర
సనాయాం సరస్వతీమ్। నాదే ప్రజాపతిం గన్ధపుష్పాద్యైరర్చయేత్పృథక్।
ఏవమభ్యర్చ్య తాం ఘంటాం చాలయేత్పరిచారకైః॥ ౨౪౩॥ అగ్నిప్రాకార
దిగ్బన్ధనమ్. మన్త్రేణ సాఙ్గన్యాసేన పద్మజ। ఆత్మదిగ్బన్ధనం కుర్యా
దగ్నిప్రాకారముద్రయా॥ ౨౪౪॥ చాక్రం షడక్షరం
ధ్యాత్వా చక్రముద్రాం శిరోపరి। విన్యస్య చేత్థమాత్మా
ప్రాణాయామః. నం సంగోప్య చతురానన॥ ౨౪౫॥ ప్రాణాయామత్ర
యం కుర్యాత్తత్ప్రకారోద్య వక్ష్యతే। ప్రణవాఖ్యస్య
మన్త్రస్య ఛన్దోన్యాసాదికం చరేత్ ॥ ౨౪౬॥ ద్వారాద్దక్షిణనాసస్య
ద్వాత్రింశన్మాత్రయా స్వయమ్। వాయుం విసృజ్య వామేన పూరయేత్షోడ
శమాత్రయా ॥ ౨౪౭॥ మాత్రయాథ చతుష్షష్ట్యా కుమ్భకం చతురానన। దే
వ యాగేషు సర్వేషు ప్రాణాయామే సదా మనుః ॥ ౨౪౮॥ ప్రణవః కథ్య
తే బ్రహ్మన్ తతో దక్షిణనాసయా। పూర్వవద్విసృజేద్వాయుమేవం త్రి
శ్చతురానన ॥ ౨౪౯॥ ప్రాణాయామేషు సర్వేషు తర్జనీ మధ్యమాఙ్గు
లీ। నస్పృశేత్తాం యథానాసాం ప్రాణాయామస్తథోచ్యతే॥ ౨౫౦॥
దక్షిణేనైవ హస్తేన ప్రాణాయామం సమాచరేత్ । అనామికా కనిష్ఠా
భ్యాం వామనాసాపుటే విధే ॥ ౨౫౧ ॥ సవ్యేతరేతథాఙ్గుష్ఠో వాయ్వా
ర్జనవిసర్జనే। యోగముద్రాం ప్రవక్ష్యేథ నా
భూతశుద్ధిః. భౌ వాయుమహామనుమ్ ॥ ౨౫౨॥ వేద్యాకారమోం
యమితి తస్మాదుత్థితవాయునా। ధూమ్రేణ దేహం పా
ప్మానం శోషయిత్వా నిరమ్మయమ్॥ ౨౫౩॥ హృత్పంకజే రమిత్యగ్నిమంత్రం
రక్తమయం స్మరేత్ । సత్రికోణాకృతిస్తస్మాదుత్థిత జ్వాలయా వపుః॥

౨౫౪ ॥ దగ్ధంభస్మచ నిధ్యాయకంరేపేతాభమక్షరమ్ । చతురశ్రిశ్చ పీ
తాభం స్మృత్వాలమితిపద్మజ ॥౨౫౫॥ తేనసంస్తంభయేదగ్నిం స్వదే
హోత్థం స్వమూర్ధని । వృత్తంస్మరేదోం వమితివారుణం స్ఫటిక ప్ర
భమ్ ॥౨౫౬ ॥ తజ్జామృతాంభసా దేహంక్షాళితంమ
తత్త్వసంహారః. నసాస్మరేత్ । పృథివ్యాదీని తత్త్వాని ప్రళయక్రమ
మాశ్రితః ॥౨౫౭ ॥ భగవన్మానసోభూత్వాపరమా
త్మనిసంహరేత్ । చతురశ్రాం పీతవర్ణాం పృథ్వీంపఞ్చగుణాంవిధే॥
౨౫౮ ॥ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియ యుతాం గన్ధమాత్రేతుసంహరేత్ । జ
కారని పృథివీమన్త్రి ష్టకారో ఘ్రాణసంజ్ఞికః ॥౨౫౯॥ *ఉపస్థమంత్ర
శ్చకార స్తకారోగన్ధసంజ్ఞికః । అర్ధచంద్రాకృతీ శ్వేత ఆపస్తాశ్చ
చతుర్గుణాః ॥ ౨౬౦ ॥ జిహ్వాపాయ్వింద్రియయుతా గన్ధ
తన్మాత్రయాసహ। సంహరేద్రసతన్మాత్రే థకారోనిస్త్వాపఅబ్జజ ॥౨౬౧॥
ఠకారోరసనామన్త్రిశ్చకారనిపాయురుచ్యతే । ధకారోరస తన్మాత్రం
తతశ్శ్రీణిచతుర్ముఖ ॥౨౬౨॥ త్రికోణగపాటలోవర్ణనిత్రిగుణోగ్ని
సమీరితః॥ దృష్ట్యాపాదేనసంయుక్తస్తంతయారసమాత్రయా ॥ ౨౬౩॥
సంహరేపూర్ణమాత్రాయాం గకారోవహ్నిరుచ్యతే । డకారోదృష్టి
మన్త్రిస్స్యాజ్జకారశ్చరణేమనుః ॥౨౬౪ ॥ దకారోరూపమాత్రాస్స్యా
ద్ధవృత్తంధూమ్రంగుణద్వయమ్ । త్వక్త్రాభ్యాంయుతంవాయుంస్పర్శ
మాత్రేసమాహరేత్ ॥౨౬౫॥వాయోరఖకారోమంత్రిస్స్యాద్దకారస్తుత్వ
చోమనుః॥ఝకారనికరమన్త్రిస్స్యాద్ధకారస్స్పర్శఉచ్యతే॥౨౬౬॥ గుణై
కమాకారహీనంనీలోత్పలదళప్రభమ్।ఆకాశంశ్రోత్రవాగ్భ్యాంచశబ్దమా
త్రేసమాహరేత్॥ ౨౬౭॥ *కారఆకాశమన్త్రి ణకారశ్శ్రోత్రసంజ్ఞి
కః । జ్ఞకారోవాఙ్మనుసిహోక్తోనఙ్శబ్దోమనురుచ్యతే॥ ౨౬౮॥ శబ్దం
మనసి సంహృత్య మనశ్చతదహంకృతౌ।అహంకారంతథాబుద్ధౌతాంబు
ద్ధింప్రకృతౌతథా॥౨౬౯॥ప్రకృతింసంహరేజ్జీవేపకారోమానసోమనుః।
అహంకృతేఫకారస్స్యాద్బకారోబుద్ధిసంజ్ఞికః॥ ౨౭౦॥ భకారని ప్ర

జీవస్వరూపమ్ కృతిగపో్రక్తో మకారో జీవఉచ్యతే । జీవోయంవా
సనాహీన స్ససూక్ష్మోభాస్కర ప్రభః ॥ ౨౭౧॥

పద్మనాలోద్భవాతస్తు ర్యథాసూక్ష్మతరా భవేత్ । తాస్సృశీ
సుషుమానాడీ సర్వజన్తుషువర్తతే ॥ ౨ ౭ ౨ ॥ మరుతాకుంభకాఖ్యే
న జీవస్తత్రసమాహరేత్ ।అన్తర్దేహో న్తయానాడ్యారోపయేదూర్ధ్వ
ముద్భవైః॥ ౨౭౩॥ దేహాద్బహిర్వినిర్గత్యవ్యాప్యమార్తాండమండలమ్।
నిర్గతంమండలాత్తస్మాత్ ధ్యాయేత్తంబ్రహ్మణిధ్రువే॥౨౭౪॥ తద్దక్షిణప
దాదుత్థమగ్నిన్ధ్యాత్వాఽగ్నిమన్త్రితః।తదుత్థజ్వా
తత్వసృష్టిః, లయాదేహం నిర్దగ్ధంభావయేత్తతః ॥౨౭౫॥ఆకా
శేయుతపూర్ణేందు ప్రభంబీజంనివృత్తికృత్ ।ధ్యా
త్వావమితిమన్త్రింతత్తస్మాద్ధ్యాయేత్సుధానిధిమ్॥౨౭౬॥ తదబ్ధాపాండ
రంపద్మంతస్మిఞ్జీవంస్మరేత్తతః।సకాశాద్బ్రహ్మణోజాతంజీవాత్తుప్ర
కృతింపునః॥ ౨౭౭॥ఉత్పన్నాం ప్రకృతేర్బుద్ధింబుద్ధేర్జాతామహంకృతిమ్।
అహంకృతేర్మనోజాతంశబ్దమాత్రాంచమానసాత్ ॥౨౭౮॥ఆకాశంచత
తోధ్యాయేచ్ఛ్రోత్రవాక్సహితంతతః।ధ్యాయేచ్చస్పర్శతన్మాత్రాంతతోవా
యుంత్వచాసహ॥౨౭౯॥కరేణచతతోధ్యాయేత్తన్మాత్రాంరూపసంజ్ఞి
కామ్।తతోవహ్నిందృష్టిపద్భ్యాంరసమాత్రాంహుతాశనాత్॥౨౮౦॥
ఆపస్తురసతన్మాత్రాద్రసనాపాయుసంయుతాః।తాభ్యస్తుగన్ధతన్మాత్రాం
ధ్యాత్వాపృథ్వీంతతఃపరమ్॥౨౮౧॥ఘ్రాణోపస్థేంద్రియయుతాంధ్యాత్వై
త్థంచతురానన । పృథ్వ్యాదిభూతజంస్మృత్వా బుద్ధ్యాపాండరపంక
జమ్॥౨౮౨॥ఉపరిష్టాత్ప్రబుద్ధంతచ్చింతయిత్వాతదుద్భవైః।పీయూషైర్గ
పూర్ణైర్గకుంభైరభిషిక్తంనిజంవపుః॥౨౮౩॥ వాసు
మంత్రజపః. దేవార్చనాయోగ్యంచిన్తయిత్వాతతఃపరమ్। మూ
లంవా ద్వాదశార్ణంవా హ్యన్యంవా మంత్రముత్త
మానసారాధనమ్॥ మమ్॥౨౮౪॥సృష్టిస్థితి లయన్యాస పూర్వంజప మ
థాచరేత్ । విన్యస్యాంగేషు మన్త్రాణి మన్త్రోక్త

ధ్యానమాచరేత్। న్యాసబీజానిసర్వాణిగంధాద్యైస్సమ్యగర్చయేత్॥
౨౮౫॥ఆత్మానమీశ్వరంధ్యాయేచ్ఛంఖచక్రగదాధరమ్। శ్రీవత్సకౌస్తుభో
పేతంవనమాలావిరాజితమ్ ॥౨౮౬॥ నాభౌబ్రహ్మాంజలింబధ్వా బుభు
శాయసఃప్రసన్నధీః । నాసాగ్రన్యస్తనయనః దన్తైర్దన్తాన్న సంస్పృ
శేత్ ॥౨౮౭॥ జిహ్వాంతాలునివిన్యస్య కించిత్కుంచితమస్తకమ్। శృత
బాహుద్వయోభూత్వా సర్వబాహ్యేన్ద్రియాణ్యపి ॥౨౮౮॥ కృత్వా
మనస్సులగ్నాని మనోబుద్ధౌనివేశయేత్। బుద్ధింభగవతిధ్యాయేత్ భగ
వన్తంహృదంబుజే ॥౨౮౯॥ అగుష్ఠమాత్రంపురుష మాసీన-కర్ణికాన్త
రే।ఉచ్చైఃస్వవపుషఃపాదపద్మాచ్ఛ్వేతాద్వినిస్సృతామ్॥౨౯౦॥హరేర్మూ
ర్ధ్నిపురశ్చాపి నిపతన్తీంసురాపగామ్ । ధ్యాత్వాతత్తీర్థతఃకుర్యాద్దే
వస్యార్ఘ్యాదికల్పనమ్ ॥౨౯౧॥ ఆభిముఖ్యప్రార్థనాదీన్ తత్రకృత్వా
ధమానసైః । స్వాగతందేవదేవేశ సన్నిధింభజమేఽచ్యుత ॥ ౨౯౨ ॥
గృహాణమానసీంపూజాంయథార్థం పరిభావితామ్। ఇతిప్రార్థ్యా
ర్చయేద్దేవంయథాబాహ్యేతథాన్తరే ॥ ౨౯౩ ॥ హోమాన్త్రమిష్ట్వా
దేవేశం తతస్తంప్రార్థయేదపి । నమస్తే సర్వలోకేశ భగవన్మంత్ర
విగ్రహ ॥౨౯౪॥ ఆరాధయామిత్వాంబింబేతావన్ని
మన్త్రశుద్ధిః॥ వసమేహృది। ఇతిప్రార్థ్యనివేద్యాథమన్త్రశుద్ధిం
సమాచరేత్ ॥౨౯౫॥ ప్రణవేనైవ మన్త్రేణ శోష
ణందాహనంతథా। స్తంభనంప్లావనంచాపి ప్రబుద్ధీకరణంతథా॥౨౯౬॥
సామ్ముఖ్యకరణంకృత్వామంత్రబీజానిపద్మజ । తతశ్శుద్ధంమహామంత్రం
బీజసంపుటితంక్రమాత్ ॥౨౯౭॥ జపేత్తదక్షమాలాయాం కరపర్వణి
వాక్రమాత్।అష్టోత్తరసహస్రంవాశతమష్టోత్తరంతువా॥౨౯౮॥ అష్టా
వింశతివారంవాజప్త్వామన్త్రంసమర్చనే।బాహ్యా
బాహ్యారాధనమ్॥ ర్చనావిధింబ్రహ్మన్వక్ష్యామిశృణువిస్తరాత్॥౨౯౯
గళంతీం విష్ణుగాయత్ర్యా ప్రక్షాళ్య శుచివారిచ।
ఆపూర్యప్రణవేనేవపూజాద్రవ్యాణితారతః॥౩౦౦॥

పాత్రశోధనం॥ శుద్ధోదకేనసంప్రోక్ష్య పూజాపాత్రాణిశోధయేత్।
అంబుపూరణ సర్వత్రపాత్రశుద్ధిస్స్యాంగాయత్రీవైష్ణవీమనుః॥౩౦౧॥
మంత్రః॥ ప్రణవోమంత్రఇత్యుక్తస్సర్వత్రాంబుప్రపూరణే॥
ఆధారపాత్రే దేవస్యపురతోవాత్మనోథవా ॥౩౦౨॥
పాత్రస్థాపనమ్॥ మధ్యదక్షిణవామేషు పాద్యార్ఘ్యాచమనాని
వై । విన్యస్యచాంబునాపూర్య ప్రణవేన స్పృశే
త్పృథక్ ॥౩౦౩॥ ఏలాలవంగకర్పూర కేసరీకుంకుమాన్యపి। చాంపే
యముకుళంచాపి తక్కోలంచన్దనంన్యసేత్॥౩౦౪॥
దాహనప్లావనమ్॥ ద్వాదశారంమహచ్చక్రంహస్తమధ్యేథదక్షిణే।తస్య
మధ్యే స్మరేత్పూర్వం హకారో మంత్రఉచ్యతే ॥
౩౦౫॥ దీప్తైస్తద్రశ్మిభిర్దగ్ధం పూజాద్రవ్యంస్మరేదపి। దాహనాఖ్య
యముద్రాంచదర్శయేత్కమలాసన ॥౩౦౬॥ వామేకరతలేధ్యాయేత్
పంకజంషోడశచ్ఛదమ్। శ్వేతంతదంతరేచంద్రంకలాషోడశమండితమ్॥
ధ్యాయేద్వమితిమన్త్రేణ పీయూషైస్తద్వినిర్గతైః। అంశుభిఃప్లావితం
ధ్యాత్వా దర్శయేత్ప్లావనముద్రికామ్ ॥ ౩౦౭ ॥ ఉభయోర్హస్తయో
ర్దేవం ధ్యాత్వానారాయణంహరిమ్ । ధ్యాత్వాద్రవ్యాణి సంస్పృ
శ్య హస్తాభ్యాంతానిపద్మజ ॥౩౦౮॥ పాత్రాణివిష్ణుగాయత్ర్యా హ
స్తాభ్యామభిమంత్ర్యచ । యాగయోగ్యానిసర్వాణి చింతయిత్వాతతః
పరమ్॥౩౧౦॥ స్వీంసురభ్యై నమఇతితస్యాముద్రాం
అర్ఘ్యాదికల్పనమ్॥ ప్రదర్శయేత్। దుగ్ధపూర్ణానిపాత్రాణి స్మృత్వా
ర్ఘ్యాదిప్రకల్పనమ్॥౩౧౧॥ అర్ఘ్యంపాద్యంతథా
చామం కల్పయామ్యంతముచ్చరేత్। ప్రణవాది స్మరన్మంత్రం సంస్పృ
శేతపృథక్పృథక్ ॥౩౧౨। పాత్రాన్తరే గృహీత్వార్ఘ్య ముదకంవిన్య
సేత్పృథక్ । అర్ఘ్యాదిత్రిషుపాత్రేషు దేవతావాహనంచరేత్॥౩౧౩॥
శ్రియమర్ఘ్యేపితుః ప్రాద్యే వాగీశంచరమేతథా । ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య
చాధార స్థాపితంపాత్రమాహరేత్ ॥౩౧౪॥ సంస్థాప్యవామేహస్తేతత్

కూర్చం తదుపరిన్యసేత్ । అభీశుధ్యం సముద్ధృత్య సప్తకృత్వోపిమ
న్త్రయేత్ ॥ ౩౧౫॥ మూలేన తజ్జలం రచి రంచిత్వాపాత్రేషు విన్యసేత్। తచ్ఛే
షేణాస్త్రమంత్రేణ ద్రవ్యాణ్యాత్మానమబ్జజ ॥ ౩౧౬॥

యోగపీఠ ప్రకల్పనమ్॥

కూర్చేన ప్రోక్షయేత్పశ్చాద్వ్యుత్తాచర్చన మారభేత్ । అభిన్నే సహజేవిష్ణోః పీఠేపరార్చన సమ్మతమ్ ॥౩౧౭॥ ఆధారశక్తిం కూర్మాఖ్యం కాలాగ్నిం కేవసంతరమ్। అనం
తంచ తతో భూమిం పీఠాధోర్చనమిష్యతే ॥౩౧౮॥ అనంత స్తదుపర్యా
స్తే భూమిరాస్తే తదుచ్ఛ్రితైః । ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు ధర్మం జ్ఞానం త
తః పరమ్ ॥౩౧౯॥ వైరాగ్యమైశ్వర్యమథ సమభ్యర్చ్య దిశాస్వపి । క్ర
మేణాధర్మమజ్ఞాన మవైరాగ్యం తతోర్చయేత్ ॥౩౨౦॥ అనైశ్వర్యంచ
తన్మన్త్రైః ప్రణవాదినమోన్తకైః । చతుష్పాస్తా స్సింహవక్త్రా రచి
తాఞ్జలిసంపుటాః ॥౩౨౧॥ జఘన్యాభ్యాంచహస్తాభ్యాం దధానాయో
గపీఠికామ్ । కల్పితాంగపాదరూపేణ చాష్టౌధర్మాదయోవిధే ॥ ౩౨౨ ॥
మధ్యేసదాశివోభ్యర్చ్యోగపాదరూపేణకల్పితః । ఋగ్వేదంచ యజు
ర్వేదం సామవేదమథర్వణమ్ ॥ ౩౨౩ ॥ అభ్యర్చయేత్పీఠదేశే దిక్షు
చైతాంశ్చతుర్ముఖ । ఈషారూపా ఇమేసర్వే పీఠదేశం సమాశ్రితాః॥
వైకారికాద్యహంకారా నర్చయేత్తదుపర్యపి । గుణత్రయార్చనం
పశ్చాత్ కుర్వీతతదనంతరమ్ ॥౩౨౫॥ పంచభూతార్చనంకుర్యాత్పీ
ఠోపరిచతుర్ముఖ। పంచభూతానిసర్వాణి దేవదేవస్యతూలికా॥౩౨౬॥
అథాస్తరణరూపాయ జీవాయాభ్యర్చనంచరేత్ । అగ్నిసోమ సహ
స్రాంశు మండలాన్యర్చయేత్తతః॥ ౩౨౭॥ తదూర్ధ్వంద్వాదశదళం
కర్ణికాకేసరాన్వితమ్ । అవ్యక్తకమలంశ్వేత మర్చయేత్తదనంతరం॥
౩౨౮॥ భద్రాసనంసమభ్యర్చ్య త్రిమూర్త్యర్చనమాచరేత్ । బ్రహ్మా
ణంచహరింశంభుమర్చయేద్దేవదక్షిణే ॥౩౨౯॥ సనత్కుమారం సన
కంసనందంచతదుత్తరే । దుర్గాంవిఘ్నేశ్వరంచాథ నారదంపశ్చిమే
చర్చయేత్ ॥ ౩౩౦ ॥ వాయవ్యేదేవదేవస్యగురూణామర్చనమ్మతమ్ ।

అర్చనమన్త్రాః॥ తత్తన్నామచతుర్థ్యన్తం ప్రణవాదినమోంతకమ్॥
౩౩౧॥ఉద్ధృత్య తేనమన్త్రేణ సర్వేషామర్చనం విధే।
గన్ధైః పుష్పైశ్చ ధూపైశ్చ దీపైరేషాం సమర్చ
నమ్ ॥ ౩౩౨ ॥ ప్రతిష్ఠారహితేస్థానే ధర్మాద్యా
ధర్మాద్యావాహనం॥ వాహ్య పూజయేత్ । పూజితే పూర్వమావా
హ్యపూజనే సన్తతే సతి ॥ ౩౩౩ ॥ పునరావాహనం
భగవదావాహనమ్॥ నైవ కేవలార్చనమిష్యతే । యావదుద్వాసనం
విష్ణోస్తావన్నావాహనం మతమ్ ॥౩౩౪॥ ప్రతిష్ఠిత
స్యబింబస్య పునర్నావాహనం మతమ్। బింబాన్తరం చేదత్రాస్తి ధ్రువా
ఖ్యం కమలాసన ॥ ౩౩౫॥ జంగమారాధనే తత్ర పూజామావాహ్య కా
రయేత్ । జంగమేషు చ బింబేషు ధ్రువాదావాహనం మతం॥౩౩౬॥ నైక
బేరవిధావేతత్ తత్ర నావాహనం భవేత్ । కుంభే గర్భే స్థండిలే కూర్చే
య్యత్ర కుత్రాపి చాన్యతః ॥౩౩౮॥ ఆవాహ్యపూజనం కుర్యాదుద్వాసస్తు
క్రియావధౌ।సాలగ్రామశిలాయాన్నావాహోద్వాసనముచ్యతే॥౩౩౯॥
యోగపీఠప్రకల్పైవ దేవతావాహనం చరేత్। అస్తి చేత్ జంగమం
బింబం నాస్తి చేత్ ధ్రువబిమ్బకమ్ ॥ హృదంబుజాద్దేవదేవ మావాహ్యా
ర్చనమిష్యతే । పునరుద్వాసనం నైవ కారయేన్నాసనే తతః ॥ ౩౪౦ ॥
సమీపం ధ్రువబింబస్య గత్వాలోక్య తదాననమ్। స్వా
సామ్ముఖ్యాదిః॥ మిన్నభిముఖో భూయా ఇతి సంప్రార్థయం స్తతః ॥
దర్శయిత్వా చ తన్ముద్రాం స్వాగతం చేతి తం వ
దేత్ । దర్శయన్నపి తన్ముద్రాం ప్రార్థనా ముద్రయా తతః॥౩౪౨॥
ప్రార్థయేత స్థితిం తత్ర సర్వదా కమలాసన।సామ్ము
ఆరాధనమన్త్రాః॥ ఖ్యాదిషు సర్వేషు మూలమన్త్రో మహామనుః ॥
౩౪౩॥ద్వాదశాక్షర విద్యా వా మూర్తిమన్త్రోఽథ
వా భవేత్ ॥౩౪౪॥ సర్వత్రైవోపచారేషు మన్త్రైర్వక్ష్యైర్మేష పద్మజ।
ఆసనం తు సపర్యాఖ్యం దత్త్వా తదను పద్మజ ॥౩౪౪॥

న్యాసవిధిః॥ మన్త్రాక్షరాణాం విన్యాసం దేవాఙ్గేషు సమాచరేత్। సృష్టిస్థితిలయశ్చేతి న్యాసస్త్రివిధో భవేత్ ॥ ౩౪౬ ॥ స్థితే దేవే స్థితిన్యాస ఆసనే సృష్టిసంజ్ఞకః । శయనే సంహృతిన్యాసః సంహారశయనం యది ॥ ౩౪౭ ॥ విశ్వరూపే స్థితిన్యాసః యానారూఢే త్రయం భవేత్ । భోగే యోగే చ శయనే స్థితిన్యాసః ప్రచక్షతే ॥ ౩౪౮ ॥ ఏవం బిమ్బానుగుణ్యేన మన్త్రన్యాసం విధాయ చ। శుద్ధ్యాలాద్యమహామన్త్రై రఙ్గన్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౩౪౯ ॥ బిమ్బన్యస్తైర్మన్త్రైస్తు తద్బిమ్బం సమ్యగర్చయేత్। అఙ్గన్యాసాత్పరం కుర్యాద్వ్యాపకన్యాసముత్తమమ్ ॥ ౩౫౦ ॥ చక్రశఙ్ఖాఖ్యమన్త్రాభ్యాం తే ద్వే ముద్రే ప్రదర్శయేత్। దేవీనాం పద్మముద్రామప్యన్యేషామఞ్జలిర్భవేత్ ॥ ౩౫౧ ॥ పుష్పాఞ్జలిం వికీర్యాథ గాథామేవాముదీరయేత్ । విభో సకలలోకేశ విష్ణో జిష్ణో ప్రభో హరే ॥ ౩౫౨ ॥ త్వాం భక్త్యా పూజయామ్యద్య భోగైరర్ఘ్యాదిభిః క్రమాత్ । దివ్యేనార్ఘ్యోపచారేణ యథాశక్తి యథావిధి॥ అర్చయిష్యామి సమయే భగవన్తం జనార్దనమ్।

అర్ఘ్యాదిదానమ్ ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశమర్ఘ్యం ప్రాప్తాన్తరేణ చ॥ ౩౫౪ ॥ గృహీత్వాఽమ్బు సకృద్దేవశిరస్యర్ఘ్యం సమర్పయేత్ । కూర్చేన ప్రోక్షణం కుర్యాత్తచ్ఛేషం తు ప్రతిగ్రహే ॥ ౩౫౫ ॥ పాత్రే విన్యస్య చ తతః పాద్యం సంగ్రహణం తతః। ప్రోక్షణం పాదయోర్విష్ణోస్తచ్ఛేషం పూర్వవత్క్షిపేత్ ॥ ౩౫౬ ॥ తచ్ఛేషేణాత్మశిరసి ప్రోక్షయేచ్ఛ్రద్ధయా సహ । ఏవం ద్విః పాద్యదానం స్యాత్తోయమాచమనీయతః ॥ ౩౫౭ ॥ గృహీత్వా దేవవదనే దద్యాదాచమనత్రయమ్ । స తత్ర కూర్చవిన్యాస ఆచాన్తం తం స్మరేత్తతః॥ ౩౫౮ ॥

మధుపర్కః ప్రతిగ్రహే క్షిప్తచ్ఛేషం మధుపర్కం నివేదయేత్ । ఫలాన్యేలాఫలం సర్పిః శర్కరాం చ మధూన్యపి॥ ౩౫౯ ॥ పఞ్చానామపి సంయోగో మధుపర్క ఉదీరితః । ఏకబేరవిధానేషు నైవావాహనమిష్యతే ॥ ౩౬౦ ॥ బహుబేరేషు సర్వేషు మూలాదావాహనం

మతమ్ । ఆసాద్యజంగమంబిమ్బం యోగపీఠార్చనాదికమ్॥౩౬౧॥ గుర్వ
ర్చనాన్తం కృత్వాథ అర్ఘ్యాన్ త్వాపాత్రాన్తరే జ
ఆవాహనంజఙ్గమేషు॥ లమ్ । గృహీత్వామూలబిమ్బస్య నాసాన్తం తత్స
ముద్ధరేత్॥౩౬౨॥ మూలబేరస్యహృదయ ద్వారా
దక్షిణనాసయా । నిర్గతాం భగవచ్ఛక్తిం ధ్యాయేత్పాత్రాన్తరేజ
లే॥ ౩౬౩॥ సర్వత్రావాహనేకాలే సకూర్చగ్రహణముచ్యతే ।దీపాద్దీ
పవదాకృష్యధ్రువాద్బిమ్బాత్తతఃపరమ్ ॥ ౩౬౪ ॥ కూర్చేనచలబిమ్బ
స్యమూర్ధ్నిప్రోక్షణమాచరేత్ । ద్వారేణ బ్రహ్మరన్ధ్రస్య ప్రవిష్టాం
బింబహృత్పదే।౩౬౫॥ తచ్ఛక్తిం భావయేద్ధీమాన్ప్రణవేనతతఃపరమ్।
బ్రహ్మరన్ధ్రంవిధాయాథ సాన్ముఖ్యస్వాగతాదికమ్ ॥ ౩౬౬॥ ఆచరే
న్మధుపర్కాన్తం యాగాన్తం ప్రార్థనామతా । దాసోహంతేజగ
న్నాథ సపుత్రాది పరిగ్రహః॥ ౩౬౭ ॥ ప్రీయస్వం పరిరాధి కర్తవ్యే
మాన్నియుంక్ష్వహితే సదా । ఇతి విజ్ఞాప్య దేవే
పరివారకల్పనమ్॥ శం పరివారాన్ ప్రకల్పయేత్॥౩౬౮॥ఏకబేర విధా
నేతు సురసిద్ధావతారితే । కల్పనం పరివారాణాం
సకుర్వీతచతుర్ముఖ ॥ ౩౬౯ ॥ అన్యత్రబహుబేరేతు పరివారార్చనం
మతమ్ । యోగాసనాబ్జపత్రేషు ప్రాగాదిద్వాదశస్వపి ॥౩౭౦॥ శ్రీవ
త్సంవనమాలాంచ యోగమాయాంచ వైష్ణవీమ్ । విమలాంచ తథా
సృష్టిం తత్తదుత్కర్షిణీమపి ॥ ౩౭౧ ॥ ప్రజ్ఞాంసత్యాం తథైశానీ మ
నుకమ్పాంపితామహీమ్ । ఆవాహ్యతాసాం పరిత స్తథాచామరధారి
ణీః ॥౩౭౨॥ వ్యాప్తింకాన్తిం తత స్తృప్తిం శ్రద్ధాం విద్యాంజయాంక్ష
మామ్ । శాన్తిచష్టసమావాహ్య ప్రథమావరణేచర్చయేత్॥ ౩౭౩॥ త
త్రోద్వితీయావరణేశఙ్ఖచక్రాదిపూజనమ్। శఙ్ఖీ చక్రీ గదీపద్మీ ముసలీఖడ్గి
శార్ఙ్గిణౌ ॥౩౭౪॥ వజ్రీత్యష్టౌసమావాహ్య య
దిగీశాః॥ జేదాయుధధారిణః । ఇన్ద్రాద్యాశాసుసర్వాసుది
గీశానర్చయేత్తతః ॥౩౭౫ ॥ ఇన్ద్రో వహ్నిఃపరే

తేశః నైఋతో వరుణో నిలః । కుబేరశ్శంభురిత్యేతే దిగీశాః కమలాసన॥
౩౭౬ ॥ పాదుకాయామనన్తంచ సేనేశం శివదిక్స్థితమ్ । అగ్నేర్దేవస్యప
క్షీన్ద్రం గన్ధపుష్పాదిభిర్యజేత్ ॥ ౩౭౭॥ స్నానార్థ
స్నానాసనమ్॥ మాసనం దద్యాత్ దేవాయ చతురానన । ఆసనం
గంతురీశస్యపాదయోఃపాదుకాంన్యసేత్॥౩౭౮।
సజ్గృహ్యదేవం హస్తాభ్యామాసనే వినివేశయేత్ । అర్ఘ్యాది దా
నంకుర్వీత యథాపూర్వముదీరితమ్ ॥ ౩౭౯ ॥ అర్ఘ్యంపాద్యంతథా
చామం దన్తకాష్ఠం తతఃపరమ్ । కాష్ఠేన దేవవదనే సవ్యాదారభ్య
దక్షిణమ్ ॥౩౮౦॥ శోధనార్థంతు దన్తానాంస్పర్శయిత్వాతతఃపరం॥
జిహ్వానిర్లేఖనం దద్యాత్ తన్తకాష్ఠాంతరేణచ ॥౩౮౧॥ గణ్డూషంచత
తోదద్యాదాచామంతదనంతరమ్ ॥ తైలాభ్యంగంతతోదద్యాచ్ఛుద్ధమా
మలకాంబున ॥౩౮౨॥ తైలవ్యపోహనార్థంస్యాద్ధాత్రీచూర్ణాభిషేచ
నమ్ । శుద్ధోదకే నాభిషేక మభిషేకం ఫలామ్బు
పంచామృతమ్ భిః॥ ౩౮౩ ॥ పంచామృతాభిషేకంతు కారయేత్తద
నంతరమ్। పయోదధిఘృతంబ్రహ్మన్ మాక్షికంమధు
శర్కరా ॥ ౩౮౪ ॥ ఏతేషాన్తుసమాహారాత్పంచా
నిత్యస్నపనమ్॥ మృతముదీరితమ్ । ఏవంమామభిషిచ్యాథ నిత్యస్న
పనమాచరేత్॥ ౩౮౫ ॥ తత్ప్రకార మిహాఖ్యాస్యే శృణుష్వ కమలా
సన । దేవాగ్రే వేదికామధ్యే ధాన్యపీఠే నివేశితమ్ ॥ ౩౮౬ ॥ గంధద్ర
వ్యైరపాంపూర్ణం తంతుపల్లవభూషితమ్। స్నపనోక్తవిధానేనసం
స్కృతం కూర్చసంయుతమ్॥౩౮౭॥ ఆవాహ్యాభ్యర్చితంసమ్యక్ మూ
లమన్త్రాభిమన్త్రితమ్ । పుంసూక్తేసన్తతే బ్రహ్మన్ తమాదాయాభి
షేచయేత్ ॥ ౩౮౮ ॥నివేద్యధూపదీపార్ఘ్యాద్యుపచారపురస్సరమ్॥
శుద్ధోదకేనదేవంతం సావిత్ర్యాపరిషేచయేత్ ॥౩౮౯ ॥ తతస్సహ
స్రధారాభిరభిషిచ్య చతుర్ముఖం । సహస్రధారాస్నానామ్బుయే
పిబన్తిద్విజాదయః ॥౩౯౦ ॥ తేషామంతర్గతంపాపం వినశ్యతి నసం

శయః । ప్రకద్రవ్యాభిషేకంతు శుద్ధో దేనాభిషేచయేత్ ॥ ౩౯౧ ॥
తతశ్శుద్ధేన వస్త్రేణ దేహ సమ్మార్జనం భవేత్ । ఆర్ద్రవస్త్రం
పరిత్యజ్య ధౌతవస్త్రం సమర్పయేత్ ॥ ౩౯౨ ॥ ప్రణవేన బ్రహ్మ
సూత్రం దద్యాదాచమనం తతః॥ అస్త్ర మంత్రే
వటకవిధిః॥ ణవటకంప్రోక్ష్యతస్మై నివేదయేత్ ॥ ౩౯౩ ॥ ఏకభా
గంగంధవస్తు కటుకస్తుద్విభాగతః । వటకేశ స్తద
భాగీసర్వాణ్యేకత్రచూర్ణయేత్ ॥ ౩౯౪ ॥ భర్జయిత్వాథసంచూర్ణ్య
సమశర్కర యాసహ । మధుసర్పిశ్చ సంయోజ్య దేవాయ వినివేద
యేత్ ॥ ౩౯౫ ॥ ఏలాలవంగేజాతీద్వేతథావాలమరీచకమ్। పఞ్చగంధాఖ్య
వస్తూని కటుకానితతశ్శృణు ॥ ౩౯౬ ॥ మరీచిః పిప్పలీశుంఠీ కలంజంజీర
కస్తథా । పంచైతాని వశేశాని తాళీశః కమలా
అలఙ్కారాసనం॥ సన ॥ ౩౯౭ ॥ తతఆచమనందద్యాదలంకారాసనం
పరమ్। పూర్వవత్పాదుకేదత్వా ప్రాపయేచ్ఛతదా
సనే ॥ ౩౯౮ ॥ అర్ఘ్యంపాద్యం తథాచామం దత్వాధూపోద్ధూమతః॥
కేశాన్విశోషయేత్పశ్చాత్ గంధంపుష్పంసమర్పయేత్ ॥ ౩౯౯ ॥ భూష
ణానిచసర్వాణి తిలకంచాంజనంతతః । దర్శనం
ధూపదీపే॥ దర్పణస్యాపి ధూపస్యా ఘ్రాపణ న్తతః ॥ ౪౦౦ ॥
దీపస్య దర్శనం పశ్చాత్ ధూపేవహ్నిం సమర్చ
యేత్ । దర్శయేద్ధూపముద్రాంచ దీపపాత్రేకర్మచయేత్ ॥ ౪౦౧ ॥
దీపముద్రాంప్రదర్శ్యాథ దర్శయేద్దేవనేత్రయోః।
మాత్రాదానమ్॥ మాత్రాదానం తతోదద్యా త్తత్ప్రకార ఇహో
చ్యతే॥ ౪౦౨ ॥ సౌవర్ణాదిమపాత్రేషు యద్వావే
త్రలతాకృతే।తండులంచతతోవస్త్రంతదూర్ధ్వంవిన్యసేత్తిలాన్ ॥ ౪౦౩ ॥
తిలేషువిలిఖేత్పద్మంవిశ్వమంత్రేణపద్మజ । కర్ణికాకేసరయుతం చతు
ర్దళసమన్వితమ్ ॥ ౪౦౪ ॥ హేమంఫలంచమధ్యాజ్యే ప్రతిపర్ణంపృథ
క్పృథక్। సచూర్ణపూగంతాంబూలంవిన్యసేత్కర్ణికాతలే॥ ౪౦౫ ॥

పాత్రశుద్ధ్యర్ఘ్యహస్తాభ్యాం దీప్యస్వేత్యపిదర్శయేత్ । దేశికాయస్వ
యం దద్యాత్ గోవిందః ప్రీయతామితి ॥౧౦౬॥
ఘటదీపః॥ తిరస్కృతిం వ్యపోహ్యాథ ఘటదీపార్చనం చరేత్ ।
అర్చనావిశ్వమన్త్రేణ ఘటదీపస్యపద్మజ ॥౧౦౭॥
త్రిఃపరి భ్రామయేద్దేవం గుణమన్త్రైస్త్రిధా స్థి
భోజ్యాసనమ్॥ యమ్ । భోజ్యాసనంతతోదద్యాత్ ప్రాపయేత్త
త్రపూర్వవత్ ॥౧౦౮॥ పాద్యమర్ఘ్యంతథాచామం
మధుపర్కంనివేదనమ్ । తాంబూలంచ తతోదత్వా ప్రణవేన తతఃప
రమ్ ॥౧౦౯॥ సిద్ధంభోజ్యం తథాభక్ష్యం లేహ్యంచోష్యంరసాన్యపి।
పాయసంచఫలాదీని ప్రోక్షయేదస్త్రమన్త్రతః ॥౧౧౦॥ వర్మణా పరిషి
చ్యాథ ప్రణవేనార్ఘ్యాణాంబుచ । దత్వాథభోజ్య వస్తూనాం దాహన
ప్లావనంచరేత్ ॥౧౧౧॥ దర్శయేత్సౌరభీంముద్రాం తతోదద్యాత్తద
ర్హణమ్ । వామజానుంసమున్నమ్యస్పృష్ట్వాభూమింతదన్యతః॥౧౧౨॥
ఏకత్రిపంచసప్తాష్టనవవారానులమన్త్రతః । దేవస్యదక్షిణేహస్తేహవి
ర్న్యస్యసంసమాచరేత్॥౧౧౩॥నివేదనేహ్యసర్వేషుగ్రాహ్యముద్రాప్రకీర్తి
తా । పానకంచాపిపానీయం హస్తప్రక్షాళనంతతః ॥౧౧౪॥ ఆచామ
న్దేవదేవాయ దద్యాత్తాంబూల సంచయమ్ । ఆరాత్రిమంగళంకుర్యా
దన్తేదేవస్యపద్మజ ॥౧౧౫॥ ఆరాత్రిమంగళంకుర్యాద్దేవేమన్త్రైస్సనస్థి
తే । దేవీనామర్చనం చైవం తత్తన్మన్త్రైర్నచాన్యథా॥ ౧౧౬॥ స
ర్వాసామపిపూజానాం విధిరేషనచాన్యథా।మా
నుషే మన్దిరేచైష విధిరేవంమరేష్వపి॥౧౧౭॥యది
దేవాలయే॥ విష్ణోరాయతనే విశేషో వక్ష్యతేధునా । పాదప్ర
క్షాళనాచామాకారయేద్గోపురాద్బహిః॥౧౧౮॥మ
హామంటపమాసాద్య కుర్యాత్పుణ్యాహపూజనమ్ । తజ్జలైః ప్రోక్షణం
కుర్యాన్మంటపావరణాదిషు॥౧౧౯॥ గన్ధమాల్యాని దైవాని విష్వక్సేనా
యదాపయేత్।విష్వక్సేన ధృతం సర్వం దేశికో ధారయేత్స్వయమ్।

౪౨౦ ॥ మూలబేర స్థితాం శక్తిం కర్మార్చాయాం
షడర్చాః॥ సమాహ్వయేత్ । కర్మార్చార్చోత్సవార్చా చ బల్యా
ర్చా చతథైవచ ॥౪౨౧॥ యాగార్చా తీర్థార్చా
త్రార్చా శయనార్చేతి షట్క్రమాత్ । ఆవాహనంక్రమాదేషాం పూర్వా
త్పూర్వాత్పరే పరే ॥౪౨౨॥ దేవీభ్యాం వా వినాపాపి దేవార్చనముదీ
ర్యతే । మూలదేవగతాంశక్తిమాత్సర్వామర్చయేద్గురుః॥ ౪౨౩॥ ప్ర
వర్తితే వేదఘోషే కాండపస్త్రే ప్రపోషితే । సేవా
ఘటదీపః॥ ర్థం వైష్ణవాదీనాం ఘటదీపం ప్రచారయేత్॥ ౪౨౪॥
ఘటేదీపం సముద్దీప్య దేవదాస్యో మహానసాత్।
ఆధారపాత్రే దేవస్య స్థాపయేయుః పురోభువి ॥౪౨౫॥ పూర్వవత్తద్గి
పరిభ్రామ్య నిక్షిపేన్మంటపాద్బహిః । ఘటదీపన్తుయఃపశ్యేద్దేవస్యపు
రతస్థితః॥౪౨౬॥ సప్తజన్మార్జితంపాపంతత్క్షణాదేవనశ్యతి। దేవార్చ
నేసమాప్తేథ దేవీనామర్చనమ్మతమ్ ॥ ౪౨౭ ॥ ఆలయాశ్రితదేవానా
మర్చనన్తదనన్తరమ్ । పున్దేవార్చనతఃపశ్చాత్ శ్రీదేవార్చనమిష్య
తే ॥౪౨౮॥ పర్యాప్తేపూజనేతేషాం ద్వారపాలాన్సమర్చయేత్। అన
న్తసేనేశఖగపూజనం తదనన్తరమ్॥ ౪౨౯ ॥ భక్తబింబార్చనంకు
ర్యాత్ విహగేన్ద్రార్చనాత్పరమ్ । తదన్తేబలిదానంస్యాత్ చండాదీ
నాంయథాక్రమమ్ ॥ ౪౩౦ ॥ పార్షదేభ్యో బలిందద్యాత్ బలిపీఠేచతు
ర్ముఖ । బల్యర్చా సహితంకుర్యాత్ బలిదానం దినేదినే ॥ ౪౩౧ ॥
అంతేస్యా దుత్సవంవిష్ణో స్సేవార్థైసర్వదేహి
మన్త్రాసనమ్॥ నామ్ । పునర్మంత్రాసనేదేవం నివేశ్యకమలాసన॥
౪౩౨॥ అర్ఘ్యాది మధుపర్కాన్తం కృత్వాకాండ
పటంతతః। వ్యపోహ్యదేవంనీరాజ్యప్రాశయేత్పాద్యమమ్బుతత్॥౪౩౩॥
ప్రాశనంవిష్ణుపాద్యస్యత్రిఃఖలూక్తంచతుర్ముఖ । ఆద్యన్తయోశ్చ ప్రోక్ష
ణంస్యాత్ గంధపుష్పాణిధారయేత్ ॥౪౩౪॥ పాదుకా శిరసాధార్యా
బాహ్వోర్వారురసివావిధే । అక్ష్ణయాత్పాదతులసీం కర్ణయోరుభయో

రపి ॥ ౪౩౫ ॥ ధార్యాసా వాసుదేవాన్నం పావనం సర్వదేహినామ్॥
విష్ణుపాదోదకేనైవ పితృశ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥౪౩౬॥ విష్ణోర్నివేదితా
న్నేన శ్రాద్ధకర్మాణి కారయేత్ । భుంజీత విష్ణునైవేద్యం దేవేభ్యోఽపి నివే
దితమ్॥౪౩౭॥ చండాదిపరివారాణాం యదన్నం చ నివేదితమ్॥ తన్న భుం
జీత మనుజః జలేగ్నౌ వా వినిక్షిపేత్ ॥౪౩౮॥ ఆద్రియే దేవదేవాయ య
ద్యత్తస్మై నివేదితమ్। తేనైవ స్వగృహే విష్ణుం తోషయేదవిశంకితః॥౪౩౯॥
విష్ణుప్రసాదాన్ సర్వేభ్యో యథాయోగ్యం విచక్షణః । దత్వా కాణ్డప
టేనైవ తిరోధాయ తతః పరమ్ ॥౪౪౦॥ యథాశక్తి జపం కుర్యాద్యేన
విష్ణుస్సమర్చితః । ఆవాహనక్రమేణైవ పునరుద్వాసనం మతం ॥౪౪౧॥
అదర్శయన్ పృష్ఠదేశం నిర్గచ్ఛేద్యాగమందిరాత్। విధాయ తత్కవాటా
భ్యాం ద్వారం చ స్యాద్బహిర్గతః ॥౪౪౨॥ ఇజ్యాం సమ

అనుయాగవిధిః॥

ప్యాహారమే అనుయాగం తతశ్చరేత్ । గృహస్థే
భ్యో యతిర్గృహ్ణాన్ శక్త్యా భిక్షాం కుటీం వ్రజేత్॥౪౪౩॥
తత్రిదేవేశమభ్యర్చ్య నివేద్యాన్నం తతః పరమ్। బలిం దత్వాన్నమశ్నీ
యాత్ వస్త్రవృత్తిర్వసేయది॥౪౪౪॥ పక్త్వా చాన్యం సమభ్యర్చ్య దేవేశం విని
వేద్య చ । వైశ్వదేవాదికం సర్వం సమాప్య కమలాసన ॥౪౪౫॥ భిక్షుకా
నతిథీన్ వృద్ధా నారాధ్య తదనంతరమ్। తతో భుంజీత విధివత్ గృహస్థం
పరమేశ్వరమ్ ॥౪౪౬॥ ఆరాధ్య వైశ్వదేవం చ సమాప్య శృణు పద్మజ।
యతీనాం భిక్షుకాణాం చ భిక్షాం దత్వా తిథీనపి ॥

భోజనవిధిః॥

బాలాన్ వృద్ధా నాతురాంశ్చ భోజయిత్వా శిశూ
నపి । ఇష్టైస్సమేతో భుంజీత నైకభుక్తిః ప్రశస్య
తే ॥౪౪౮॥ పాదౌ పాణీ విశోధ్యాథ ద్విరాచమ్య పరం శృణు । ప్రాక్ప
శ్చిద్వదనో నో చేద్దక్షిణాభిముఖస్స్వయమ్ ॥౪౪౯॥ శోధితే భుక్తిసదనే
కుక్కుటాసనసంస్థితః। చతురశ్రం సమాలిప్తే గోమయేన మహీతలే॥౪౫౦॥
విన్యసేద్భోజనం పాత్రం దక్షిణే తీర్థభాజనమ్ । భుక్తిపాత్రే పాన
పాత్రం పరివేషణమాచరేత్ ॥౪౫౧॥ అన్నం శాకం తతో భక్ష్యం రసతే

హ్యేచ పాయసమ్ । మధ్వాజ్యాపేయ వస్తూని సూపంచ పరివేష
యేత్ ॥౪౫౩॥ పవిత్ర వలయం ధృత్వా మూలేన మనునా జలమ్ ।
అభిమంత్ర్య తతస్సోక్ష్య వాయ్వగ్ని వరుణాక్షరైః ॥ శోషయిత్వాత
తో దగ్ధ్వా ప్లావయిత్వామృతేనచ । వైష్ణవ్యాచాపి గాయత్ర్యా తదన్న
మభిమంత్ర్య చ ॥౪౫౪॥ హృత్పుణ్డరీకవిలసద్బ్రహ్మణే వినివేదయేత్ ।త
ర్జన్యంగుష్ఠమధ్యాభిర్వా చ హస్తస్య పద్మజ ॥౪౫౫॥ భుక్తిపాత్రం స్పృ
శన్ సవ్య క్పరిషేచనమాచరేత్ । పరిషేచన వేళాయాం నాన్యం హ
స్తేవలఙ్ఘయేత్ ॥౪౫౬॥ వ్యాహృత్యా పరిషిచ్యాథ సవ్య గృహ్యోక్త
వర్త్మనా । నోచేద్వ్యామార్ణక్య మంత్రేణ పరిషిచ్య తతః పరమ్॥ ౪౫౭॥
పరిషేచనహస్తంతచ్ఛోధయేచ్ఛుద్ధవారిణా । దేవపాద్యోదకేనైవ పూ
ర్వాపోశనముచ్యతే ॥౪౫౮॥ ప్రాణాదిపంచప్రాణేభ్యో హవనం హృద
యేవలే । కుర్విత పంచరాత్రజ్ఞ ఆహుతిగ్రిసముద్రయా ॥౪౫౯॥ మహా
తీగ్రిసముద్రైవ భోజనే ప్రకీర్తితా । తతస్సూపాదిభిస్సార్ధం భుం
జీతచతురానన ।౪౬౦॥ ఆభోజనం వామహస్తం నత్యజే ద్వైష్ణవో
త్తమః। అన్యాశిమౌనీ భుంజీత పానపాత్రేణ పాయసమ్ ॥౪౬౧॥ పీత్వా
పాద్యోదకేనైవ పునరాపోశనం చరేత్ । తత ఉత్థాయ నిర్గత్య హస్త
ప్రక్షాళనం చరేత్ ॥౪౬౨॥ శోధయిత్వా ముఖం సమ్యగ్గండూషాన్ ద్వా
దశాచరేత్ ॥ శుద్ధసద్మని చేద్బ్రహ్మన్ గండూషాన్ పూర్వమాచరేత్।
౪౬౩ ॥ తతో ముఖంచ హస్తౌచ క్షాళయేచ్చతురానన । తతః పాదౌ
చ సంశోధ్య కుర్యాదాచమనద్వయమ్ ॥౪౬౪॥ వైష్ణవ్యాచైవ గాయత్ర్యా
సూర్యాయార్ఘ్యం సకృచ్చరేత్ । సకృదాచమ్య శుచిని దేశే మూల
మనుం తథా ॥౪౬౫॥ ద్వాదశాక్షరవిద్యాంచ గాయత్రీం వైష్ణవీ మపి
యథాశక్తి స్వయం జప్త్వా ప్రణమ్య పరమేశ్వరమ్ ॥౪౬౬॥ దత్వా ద్విజేభ్య
స్తాంబూలీం స్వయం కుర్యాచ్చ చర్వణమ్। ఇజ్యా

స్వాధ్యాయః॥

విధిరయం బ్రహ్మన్నితః స్వాధ్యాయ ఉచ్యతే ॥౪౬౭॥
ఉపదేశ క్రమాన్ప్రాప్య ప్రణమ్య విధిపూర్వకమ్।

అభ్యసేద్వేదవేదాంగాన్ పురాణశ్రవణంచరేత్ ॥౪౬౮॥ స్వయమధ్యా
పయేద్వేదాన్ పురాణపఠనంచరేత్। అన్యాని చాపిశాస్త్రాణి శిష్యాన్ వమే
చ్ఛృణుయాదపి॥౪౬౯॥ గ్రహక్షేత్రాదికాన్ శిష్యైర్జ్యోపకరణానిచ।గ
మనంతీర్థయాత్రార్థం రాజకార్యంతదాచరేత్ ॥౪౭౦॥ వాణిజ్యాది
క్రియాశ్చాపి గ్రన్థానాంలేఖనంతథా। ఏవమాదీనిచాన్యాని కాలేస్వా
ధ్యాయసంజ్ఞకే ॥౪౭౧॥ తతోయోగవిధింవక్ష్యే

యోగః॥

తచ్ఛృణుష్వయథాతథమ్। సాయంస్నానం ప్రకు
ర్వీత వ్రతీయది చతుర్ముఖ ॥ ౪౭౨ ॥ ఆదిత్యేస్త

ప్రదోషే జప సంకోచః॥

మితేచార్ఘమర్ఘ్యదానత్రయంచరేత్ ।ప్రదోషేజ
పసంకోచః కర్తవ్యేకమలాసన ॥౪౭౩॥ త్రయోద
శ్యాంతుసంధ్యాయాంజపస్యార్ధశసంఖ్యయా। అన్యేషుచేత్ ప్రదోషేషు
అష్టావింశతిసంఖ్యయా ॥ ౪౭౪ ॥ గాయత్ర్యాస్తుజపోద్ధీమాన్ నాన్యమ
న్త్రజపస్మృతః॥ ప్రదోషేషుయజేద్దేవంనృకేసరిణంవిభుమ్॥౪౭౫॥
ఉపస్థాయతతోబ్రహ్మన్ భోజనాన్తంసమాచరేత్। సన్ధ్యోపస్థానమా
రభ్య దేవమన్దిరదర్శనం ॥౪౭౬॥ స్వగృహేదేవతార్చాచ భగవన్నా
మకీర్తనమ్। ఏతానికృత్వా భుంజీత రాత్రౌకమ

యోగః॥

లసంభవ ॥ ౪౭౭ ॥ అనుయాగోక్తవిధినా కార
యేద్రాత్రిభోజనమ్ । పాదౌప్రక్షాళ్య పాణీచ
కృత్వాచామన్ప్రసన్నధీః ॥౪౭౮॥ వివిక్తందేశమాసాద్య బృస్యాంవా
మృగచర్మణి। పవిత్రంకరయోర్ధృత్వా ప్రాణాయామంసమాచరేత్॥
౪౭౯॥ సంహృత్యసర్వతత్త్వాని అనతిక్రమ్యతంవిధిం। పరమాత్మనియుం
జీత ప్రతిరాత్రంమహానిశి ॥౪౮౦॥ అజ్ఞాతయోగమార్గశ్చేత్ శయీతక
శ్మయనేతతః। ఉత్థాయాథమహానిశ్యాం పాదపాణీవిశోధ్యచ ॥౪౮౧॥
పవిత్రపాణిరాచాన్త శ్శుచిదేశంసమాశ్రితః। ఆసీనఆసనేశుక్లేమన్త్ర
యోగంసమాచరేత్ ॥౪౮౨॥ భగవన్తంహృదిధ్యా

శయనవిధిః॥

యేత్ యావద్బ్రాహ్మముహూర్తకమ్। శయనస్య

విధింవక్ష్యే పాదపాణీ విశోధ్యచ ॥ ౪౮౩ ॥ ఆచమ్య శయనంప్రా
ప్య స్వపేత శయనే సుఖమ్ । త్యజేత యోషితస్సంగం ఋతుకాలే
చతుర్ముఖ ॥౪౮౪॥ అసంగమేకశయనం పరసంగాత్పృథక్పృథక్ ।
ఋతుస్నానదినాత్పశ్చా ద్వాదశదినంవిధే ॥ ౪౮౫ ॥ ఉపవీత్యేవ
సంగచ్ఛే న్నివీతంపరతోయది । రతికాలే ముఖంశుద్ధం యోషితాం
కమలాసన ॥౪౮౬॥ అష్టమ్యేకాదశీపర్వప్రతిపత్తుల్యమాతిథౌ । ఆర్ద్రా
గ్నిభరణీజ్యేష్ఠాస్వ్యతీపాతేచవైధృతౌ ॥౪౮౭॥ సంక్రాన్త్యాశ్రాద్ధదివసే
మందమంగళవారయోః । ఉత్సవే దేవదేవస్య గ్రహణే చంద్రసూర్య
యోః ॥౪౮౮॥ అన్యత్రపుణ్యకాలేషు వ్రతేషుసహ

యోషితాం పంచ కాలవిభాగః॥

యోషితా । సంగమం నైవకుర్వీత ప్రవాసాదాగతం
వినా ॥౪౮౯॥ పంచకాలవిధింవక్ష్యే యోషితామ
పిపద్మజ । ప్రాతస్స్నాత్వావిధానేనశిఖావజ్ఞంసువజ్గలీ॥౪౯౦॥న్యాస
నజ్ఞతయాఽఽచమ్యవస్త్రమార్ద్రంపరిత్యజేత్ । ధౌతవస్త్రేణసంవీతా
ఫాలఇందుకలాసమమ్ ॥౪౯౧॥ సర్వత్రేన్దుకలాతుల్యం ధారయేత్పుం
డ్రముత్తమమ్ । హరిద్రారేఖతామ్మధ్యే ధృత్వాన్యాసానిచాచరేత్॥
౪౯౨ ॥ గురూన్నత్వాతతఃకుర్యా దుపదేశవిధానతః । జపమష్టోత్త
రాదీనాం తతఆచమ్యవైష్ణవాన్ ॥౪౯౩॥ నత్వాద్విజేభ్యస్తాంబూలీం
దత్వాసాద్యాలయంహరేః । పుత్రాద్యైస్సహచండాదీన్నత్వాంతర్గ్ర
హమాప్నుయాత్ ॥౪౯౪॥ తత్రనత్వాపరందేవం కేవీగపుష్పఫలాదిభిః ।
తోషయిత్వా పరిక్రమ్య పునశ్చ స్వగృహంవ్రజేత్ ॥ ౪౯౫ ॥ ఆత్మన
స్సదనే దేవం ప్రణమ్య స్తోత్రయేదపి । ఏతావాన్

ఉపాదానమ్॥

ప్రథమఃకాల ఉపాదానమితస్మృతః॥౪౯౬॥ఆర్జి
తాన్యపివస్తూని భాజనాన్యపిశోధయేత్ । యథా

హరేర్భవేత్ప్రీతి

స్తథాపాకం సమాచరేత్ ॥౪౯౭॥ వస్త్రాదీనాంశో
ధనంకుర్యా దాతపే శోషయేదపి । ఉపాదానస్య

ఇజ్యా॥

సమయ ఇజ్యాస మయఏవవా ॥ ౪౯౮ ॥ ఇతఇజ్యా

విధింవక్ష్యే శృణుష్వ యదితేమతిః । పూజాన్తే దేవదేవస్య పాదో
దకనిషేవణమ్ ॥ ౪౯౯ ॥ పాదుకాధారణంత్వ్య గంధపుష్పాద్యలం
కృతిః । తులస్యా భక్షణంచాపి భుక్తిభూమి విశోధనమ్ ॥౫౦౦॥ కార్య
స్య సాధనంచాపి వైశ్వ దేవాదికర్మసు । భిక్షుభ్యః అన్నదానంచ స్థవి
రాణాం తతః పరమ్ ॥ ౫౦౧ ॥ పత్యుశ్శ్వశురయో శ్చాపి భర్తా నం
పరివేషణమ్ । తేషాంతోయాదిదానంచతాలవృన్తాది సేవనమ్ ॥౫౦౨॥
తాంబూలాది ప్రదానంచ సఖీభి స్సహభోజనమ్ । తాంబూలీ ధార
ణాన్తంసఇజ్యాకాలఉదీరితః ॥ ౫౦౩॥ పురాణశ్రవణంచాపిధ్యానంభ
గవతఃపునః। జపంచాస్తోత్రాదీనాం పాత్రాణాం
స్వాధ్యాయః॥ శోధనంతతః ॥ ౫౦౪ ॥ స్వాధ్యాయకాల ఉదితః
యోగః॥ యోగకాలస్సఉచ్యతే । సంధ్యాయాం మన్త్ర
జాపశ్చ దీపారోపశ్చమందిరే ॥ ౫౦౫ ॥ స్వగృహే
చాపిదేవస్య సన్నిధౌపతితోఽగృహమ్ । దర్శనం దేవదేవీనాం గురూ
ణాంవందనన్తథా ॥౫౦౬॥ భిక్షూణామన్నదానంచ గురూణాంపరివే
షణమ్ । తోయతాంబూలదానంచ శయ్యాలంకరణంతతః ॥౫౦౭॥ ప్ర
క్షాళ్య పత్యుశ్చరణౌ స్వహస్త చరణావపి । ఆచమ్యశయనంగత్వాభ
ర్తేఃతాంబూలపల్లవమ్ ॥౫౦౮॥ సంచూర్ణపూగందత్త్వాథ లవంగై
లాదిభిస్సహ।స్వయంచవాసనాద్రవ్యైస్సహతచ్చర్వణంచరేత్ ॥౫౦౯॥
భర్తృహస్తౌచరణౌ బాహుభ్యాం పరిపీడయేత్ । యద్యస్త్రీసంగమేబు
ద్ధిస్తేనగచ్ఛేత్సుమంగలీ॥౫౧౦॥తతస్స్వశయనంప్రాప్య
విధవాధర్మః॥ స్వచిన్తయ స్త్రీహరింస్సదా । స్వపేతవిధవాధర్మో
వక్ష్యతేద్య శృణుష్వహ ॥ శ్రీచూర్ణతిలకంధార్యం పుండ్రమధ్యేచతు
ర్ముఖ । శిరస్నానంసదాతస్యా అన్యత్సర్వం పురో
యతిధర్మవిశేషః॥ దితమ్ ॥ ౫౧౨ ॥ యతీనాం బ్రహ్మచారీణాం విధవా
నాంచతుర్ముఖ। తాంబూలగంధపుష్పాది సేవనం
దూషణంరతిః ॥ ౫౧౩ ॥ విధవానాం యతీనాంచ రాత్రౌభుక్తిర్నశ

స్మృతే । బ్రహ్మచారీ యతిశ్చైవ యథాలాభం హరింయజేత్ ॥౫౧౪॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీకృష్ణతిలకే బ్రహ్మోపదేశే వర్ణాశ్రమధర్మ నిరూపణం నామ తృతీయోఽధ్యాయః.

చతుర్థాధ్యాయప్రారమ్భః.

యోగయుక్తలక్షణమ్.

లక్షణం యోగయుక్తస్య వక్ష్యామి శృణు పద్మజ । శరీరాదితపశ్చర్యోర్ద్వివిధజ్ఞానవానపి ॥౧॥ మధ్యమాభ్యాం గుణాభ్యాం చ విముఖశ్చానులోమజః । స్వవర్ణాశ్రమధర్మేషు నిత్యసక్తో హరిప్రియః ॥ ౨ ॥ స

యోగలక్షణమ్.

యోగయుక్తో విజ్ఞేయశ్శృణ్వతో యోగలక్షణమ్ । అవ్యాకులస్య మనసో

యోగో ద్వివిధః.

బంధనం విషయే యది ॥౩॥ యత్తద్యోగం విజానీహి స యోగో ద్వివిధో భవేత్ । కర్మణా వ్యాహృతం కర్మ ఇతి యద్బంధనం నృణామ్ ॥ ౪॥ సకర్మ యోగః కథితః జ్ఞానయోగ మితశ్శృణు । అర్థేషు శ్రేయసి చిత్తస్య సత

యోగే ముక్త్యుపాయః

తం యన్నిబంధనమ్ ॥ ౫ ॥ జ్ఞానయోగస్స ఏవ స్యాత్సర్వసిద్ధిప్రదాయకః । యస్మిన్యోగే మయి మనో విన్యస్తం సతతం విధే ॥౬॥ సమామేవ భజే

యోగాంగా, యమః.

దంతే మోక్షలక్షణమంజసా । యమశ్చ నియమశ్చైవ యోగాంగా

నియమః,

శ్శృణు వచ్మ్యహమ్ ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మచర్యం దయా సత్యమహింసా చార్జవం క్షమా । మితాహారో ధృతిశ్శౌచమక్రోధం చ యమా దశ ॥౮॥ వాసుదేవార్చనం తుష్టి రాస్తిక్యం చ జపస్తపః । సిద్ధాంతశ్రవణం దానమి

ఆసనాని

త్యాది నియమస్స్మృతః ॥ ౯ ॥ ఆసనాది విధింవక్ష్యే శృణుయోగప్రసా
ధనమ్ । విన్యసేద్దక్షిణేపార్శ్వే సవ్యంసవ్యేతుదక్షిణమ్ ॥౧౦॥ చరణం
కారయేద్గుహ్యమాసనంస్వస్తికంవిధే । సవ్యంపాదముపాదాయ దక్షి
ణోరూపరిక్షిపేత్ ॥ ౧౧ ॥ తథైవదక్షిణంపాదం సవ్యోరూపరివిన్య
సేత్ । పద్మాసనమిదంబ్రహ్మన్నాసనేషూత్తమం విదుః ॥ ఏకంచరణ
మన్యస్మిన్నూరావారోపయేద్యది । వీరాసనం విజానీహి సింహాసనమి
తశ్శృణు ॥ ౧౩ ॥ స్వస్తికంగుల్ఫదేశాభ్యాంవ్యుత్క్రమేణపీడయేత్ ।
ప్రసార్యజానునాంఘస్తాదేతత్స్వస్తికమాసనమ్ ॥౧౪॥ కూర్పరౌవిన్య
సేచ్చాభౌ కరాభ్యాంపీడయేద్ధ్రువమ్ । సమున్నమేచ్ఛిరసిపాదౌ మా
యూరమిదమాసనమ్ ॥౧౫॥ సవ్యపృష్ఠేతటేతరం గుల్ఫం విన్యస్యవిధ్య
జ । తథైవస్పష్టావత్సవ్యగుల్ఫంయథాగోశయనంభవేత్ ॥౧౬॥ ఆసనం
గోముఖంప్రోక్తం ముక్తాసనమితశ్శృణు । వ్యుత్క్రమేణైవ గుల్ఫాభ్యాంపీ
డయేత్తిర్విపీఠ్వయం ॥ ౧౭ ॥ ముక్తాసనమిదంవిద్ధియజ్ఞ ముక్తాసనం శృ
ణు । ముష్కాదధఃక్షిపేత్సవ్యంగుల్ఫంతదితరంతథా ॥ ౧౮ ॥ తదూర్ధ్వం
విన్యసేదేతద్యజ్ఞ ముక్తాసనాహ్వయమ్ । ముష్కాద్యధఃక్షిపేద్గుల్ఫౌసీ
విన్యోరుభయోరపి ॥ ౧౯ ॥ పాదౌనివేశ్యహస్తాభ్యామేతత్సింహాసనం
భవేత్ । భద్రాసనంవిజానీహి హ్యేతదేవచతుర్ముఖ ॥౨౦॥ ఆసనైర

ప్రాణాయామః

పియోగాంగైర్యమైశ్చనియమైస్తథా । సుసంయతోవిశేషేణప్రాణాయా
మోవిధీయతే ॥ ౨౧ ॥ షణ్ణవత్యంగులాయామం దేహమానం శరీరి

శరీరమానమ్

ణామ్ । శరీరాదధికః ప్రాణఆయతో ద్వాదశాంగులైః ॥ ౨౨ ॥ దేహస్థ
మనిలందేహసముత్థేనైవ వహ్నినా । న్యూనం సమంవా యోగేన కు

అగ్నిస్థానమ్.

ర్వన్ బ్రహ్మవదిష్యతే ॥ ౨౩ ॥ అగ్నిస్థానం దేహమధ్యే మహారాజతస

స్విభమ్। ఆస్తేతిత్రికోణంద్వివిధాంచతురశ్రంచతుష్పదమ్॥ ౨౪॥ వృత్తా
కారంవిహంగానామష్టాశ్రం స్వేదజన్మనామ్। షడశ్రం సర్వ జంతూ
నామగ్నేరాకృతిరబ్జజ॥ ౨౫॥ అగ్నిర్వైశ్వానరాఖ్యోయం ప్రాణా

దేహమధ్యమ్

పానావవత్యపి। అపానాద్వ్యంగులాదూర్ధ్వం మధో మేఢ్రస్య తావతః॥
౨౬॥ దేహమధ్యం చతుష్పాదాం సర్వేషామేవజన్మనామ్। కంఠస్థానే
మనుష్యాణాం దేహమధ్యంనవాంగులమ్॥ ౨౭॥ చతురంగుళముత్సే
ధాతావత్తైవాయతంవిదుః। అండీకృతి స్త్రిరశ్చాంచ ద్విపదాంచ చతు

నాభిః.

ష్పదామ్॥ ౨౮॥ తుండమధ్యంతదిష్టంవై తన్మధ్యానాభిరుచ్యతే। ద్వా
దశారంతత్రచక్రంవిద్ధిమాసానరాణ్యపి॥ ౨౯॥ మూర్తయస్తేషు విష్ణ్వా
ద్యాఃద్వాదశద్వాదశస్వపి। తతస్తిష్ఠన్నహంచక్రంమాయయాభ్రామ
యామితత్॥ ౩౦॥ అరేషుభ్రమతేజీవస్సర్వదాకమలాసన। ప్రాణేన

కుండలిస్థానమ్.

సహితోజీవశ్చరత్యత్ర వినాసహి॥ ౩౧॥ ఊర్ధ్వం కుండలికా
స్థానంనాభేస్తిర్యగధోర్ధ్వతః।అష్టప్రకృతిరూపాసాచాష్టధాకుండలీకృ
తా॥ ౩౨॥ వాయోరపిచ సంచారోజలానామాసనంతథా। పరితఃకం
దపార్శ్వేతునిరుధ్యైవసదాస్థితా॥ ౩౩॥ సమావేశ్యముఖేనైవ బ్రహ్మరం
ధ్రబిలేయథా। మరుతాయోగకాలేషు సాగ్నినా ప్రతిబోధితా॥ ౩౪॥
స్ఫురితాహృదయాకాశే నాగరూపామహోజ్జ్వలా। వాయుర్వ్యాతిము

సుషుమ్నా.

ఖేనైవ తతోయాతి సుషుమ్నయా॥ ౩౫॥ కందమధ్యే స్థితానాడీసుషు
మ్నేతిప్రకీర్తితా। పద్మసూత్రసమాభాతిరుజురూర్ధ్వప్రవర్తినీ॥ ౩౬॥
బ్రహ్మణోవివరంయావద్విద్యుదాభాసనాళికా। వైష్ణవీ బ్రహ్మనాడ్యే

ఇళాది నాడ్యః.

షానిర్వాణప్రాప్తిపద్ధతిః॥ ౩౭॥ ఇళాచపిఙ్గళాచోభేతస్యాస్సవ్యేతరే

స్థితే । ఇడాసముత్థితాకన్దా ద్వామ నాసాపుటావధి॥ ౩౮ ॥ అన్యాస
ముత్థితాతస్మా దన్యనాసా పుటావధి । గంధనీ హస్తి జీవేతి ద్వేచా
న్యేనాడికేతతః ॥ ౩౯ ॥ పురతః పృష్ఠత స్తస్యా వామేతర దృశౌ ప్ర
తి । పూషా యశస్వినీ త్యన్యేతస్మాత్కందాత్సముత్థితే ॥ ౪౦ ॥ సవ్యే
తర శ్రుత్యవధి వాయుమూల మలంబుసా । అధోగతా కుహూనాడీ
మేఢ్రావధిచయాతిసా ॥ ౪౧ ॥ పాదాంగుష్ఠావధిఃకందాత్ యథాధా
తాచశైఖినీ । దశప్రధానభూతాస్తా నాడ్యస్తాఃకందసంభవాః॥౪౨॥ త
న్మూలాబహవస్థూలా బహ్వ్యస్సూక్ష్మాశ్చ నాడకాః । ద్విసప్తతి సహ
స్రాణి స్థూలాస్సూక్ష్మాశ్చ నాడకాః ॥౪౩॥ సంఖ్యాతుం నైవశక్యం
తేష్థూలమూలాఃపృథగ్విధాః । యథాశ్వత్థాదిపత్రేషు స్థూలా స్సూక్ష్మా

ప్రాణాదివాయవః.

స్తథావిధాః ॥౪౪॥ ప్రాణోపానస్సమానశ్చాప్యుదానో వ్యానఏవచ ।
నాగకూర్మశ్చకృకరః దేవదత్తధనంజయా ॥ ౪౫ ॥ చరంతి దశనాడీ
షుదశప్రాణాదివాయవః । తేషుప్రధానాః పంచైవప్రాణాద్యాఃకమ
లాసన ॥ ౪౬ ॥ తేషుప్రాణోభవచ్ఛ్రేష్ఠః జీవాత్మానం బిభర్తియత్ ।
ఆస్యనాసికయోర్మధ్యం హృదయం నాభిమండలమ్ ॥ ౪౭ ॥ పాదాం

ప్రాణాది స్థానమ్

గుష్ఠమితిప్రాణస్థానాని కమలాసన । అపానశ్చరతిబ్రహ్మన్ గుదమేఢ్రో
రుజానుషు ॥౪౮॥ సమానస్సర్వగాత్రేషు సర్వవ్యాపీవ్యవస్థితః । ఉదా
నస్సర్వసంధిస్థఃపాదయోర్హ స్తయోరపి ॥౪౯ ॥ వ్యానశ్శ్రోత్రోరుక
ట్యాంచగుల్ఫస్కంధగళేషుచ । నాగాదివాయవఃపంచ త్వగస్థ్యాదిషు

ప్రాణాది చేష్టా.

సంస్థితాః ॥౫౦॥ తుందస్థంజలమన్నంచ రసానపి సమీకృతమ్ । తుంద
మధ్యగతఃప్రాణస్తానికుర్యాత్పృథక్పృథక్ ॥ ౫౧ ॥ ఇత్యాది చేష్టనః
ప్రాణఃకరోతివపుషస్థితిమ్ । అపానవాయుఃకురుతే మూత్రాదీనాంవిస
ర్జనమ్ ॥౫౨॥ ప్రాణాపానాది చేష్టాదిక్రియతేవ్యానవాయునా । ఉదం

చతేఽరిఽస్థగనాద్దానేననభస్వతా ॥౫౩॥ శోషణాదిశరీరస్య సమానగకరు
తే సదా । ఉద్గారాదిక్రియా నాగ కూర్మోఽక్ష్యాదినిమీలనమ్ ॥౫౪॥ కృ
కరస్తు క్షుధకకర్తా దత్తాని ద్రాదికర్మకృత్ । మృతగాత్రస్య శోభాదీ

నాడీశుద్ధిః

న్యార్థో ధనంజయః ॥ నాడీరూన్మరుస్థానచేష్టా జ్ఞాత్వాబ్జసంభ
వ । శుద్ధాయతేతనాడీనాం శుద్ధ్యా వక్ష్యమాణయా ॥౫౬॥ త్రైవ
ర్ణికస్స్వవర్ణోక్తైస్స్వాశ్రమానుగుణైస్తథా । శోధయంతి తదాచా
ర్యైర్వాసుదేవార్చనేరతాః ॥౫౭॥ వివిక్తం దేశమాసాద్య జనసంఘవివ
ర్జితమ్ । యోగాంగద్రవ్యసహితశ్శుభేవాఽనుమయాసనే ॥౫౮॥
మృగత్వక్కుశకాశాద్యైః కల్పితేవాయధారుచి । తాళమాత్రోన్నతేబ్ర
హ్మన్ తథాతాళద్వయాయతే ॥౫౯॥ స్వస్తికాద్యాసనంవశ్యమాసీనః
ప్రాఙ్ముఖస్స్వయమ్ । ఋజుకాయశ్చనాసాగ్రన్యస్తనేత్రశ్చతుర్ముఖ ॥
దంతైర్దంతానసంస్పృశ్య జిహ్వాం తాలుని విన్యసేత్ । కృతబాహుద్వయో
భూత్వా కించిత్కుంచితమస్తకః ॥౬౧॥ ప్రదృశ్య యోగముద్రాంచ

ప్రాణాయామః రేచకాదిః

ప్రాణాయామమథాచరేత్ । రేచకం పూరణం వాయోశ్శోధనం కుంభకం
తతః ॥౬౨॥ వాతసంశోధనం వాయోః ప్రాణాయామస్సఉచ్యతే । దక్షి
ణేనైవ హస్తేన పీడయేన్నాసికాపుటం ॥౬౩॥ శనైశ్శనైరథబహిః క్షిపే
త్పింగళయాఽనిలమ్ । ద్వాత్రింశన్మాత్రయాకుష్టౌ పూరయేదిశ్యథాని
లమ్ ॥౬౪॥ భూయష్షోడశమాత్రాభిశ్చతుష్షష్ట్యాతుమాత్రయా ॥ సంపూ
ర్ణకుంభవద్దేహం కుంభయన్మాతరిశ్వనా ॥౬౫॥ పూరయేన్నాడయా

హృదయాంబుజమ్

స్సర్వాంగపూర్యం తేనమాతరిశ్వనా । హృదయాంభోరుహంచాపి వికస
త్యబ్జసంభవ ॥౬౬॥ ఏవంకృతేసతి బ్రహ్మన్ చరంతిదశవాయవః । పూర
ణేనతథాకుంభీకరణాదున్ముఖంస్థితమ్ ॥౬౭॥ గళరూపం విహాయంస్తు
తదధోముఖమంబుజమ్ । నాళంతాళమితంతస్యదళాష్టకసమన్వితమ్ ॥౬౮॥

కదలీపుష్పసంకాశం చంద్రకాంతసమప్రభమ్ । సంధ్యయోర్మధ్య

ప్రాణాయామఫలాని

రాత్రేచ ప్రాణాయామాంస్తుషోడశ ॥ ౧౯ ॥ ఏకాహమాత్రంకుర్వాణ స్సర్వపాపాత్ప్రముచ్యతే । కిమన్యైర్బహుభిశ్శాస్త్రైః ప్రాణాయామ పరాయణాః ॥ ౨౦ ॥ నిర్ధూయసర్వపాపానివత్సరత్రయపూరణాత్ । పశ్యంతిమామపిబ్రహ్మన్ హృదయాంభోరుహేస్థితమ్ ॥౨౧॥ సంవత్సర త్రయాదూర్ధ్వంప్రాణాయామపరోనరః । యోగసిద్ధోభవేద్యోగీవా యుజిద్విజితేన్ద్రియః ॥ ౨౨ ॥ అల్పాశీస్వల్పనిద్రశ్చ తేజస్వీబలవాన్

అధమాదయః

భవేత్ । అపమృత్యుమతిక్రమ్య దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥౨౩॥ ప్రస్వేదజననంయస్య ప్రాణాయామేషు సోఽధమః । కమ్పనంవపుషో యస్య ప్రాణాయామే సమధ్యమః ॥౨౪॥ ఉత్థానంవపుషో యస్యసఉత్తమ ఉదాహృతః । అధమవ్యాధిపాపానాం నాశస్స్యాన్మధ్యమేపునః ॥౨౫॥ పాపరోగమహావ్యాధినాశస్స్యాదుత్తమేపునః।అల్పవిష్ఠోఽల్పమూత్రశ్చ లఘుదేహో మితాశనః ॥ ౨౬ ॥ వశ్యేంద్రియశ్శపటుమతిశ్శ

వాయుధారణమ్.

కాలత్రయ విదుత్తమః । రేచకంపూరణంముక్త్వా కుమ్భకరణ మేవచ॥ కరోతి త్రిషులోకేషు నైవతస్యాస్తిదుర్లభమ్ । నాభికందేచ నాసాగ్రే పాదాంగుష్ఠేచ యత్నవాన్ ॥ ౨౭ ॥ ధారయన్మనసాప్రాణాన్సన్ధ్యాకాలేషు సర్వదా । సర్వరోగవినిర్ముక్తో జీవేద్యోగీ గతక్లమః॥

ధారణ ఫలమ్.

కుక్షిరోగవినాశస్స్యాన్నాభికందేఽసుధారణాత్।నాసాగ్రేధారణాద్దీర్ఘమాయుస్స్యాద్దేహలాఘవమ్ ॥ ౨౮ ॥ పాదాంగుష్ఠేనవైధృత్వావాయుంకమలసంభవ । వాయుమాకృష్య జిహ్వాగ్రేపిబన్నశ్రమ దాహభాక్ ॥ ౨౯ ॥ బ్రాహ్మేముహూర్తే సంప్రాప్తే వాయు మాకృష్య జిహ్వయా । పిబతస్త్రిషు మాసేషు వాక్సిద్ధిర్భవతిధ్రువమ్॥౩౦॥ అభ్య

స్యతస్తు షణ్మాసాత్ మహారోగవినాశనమ్ । యత్ర యత్రధృతో వా
యురంగే రోగాది దూషితః ॥౭౩॥ ధారణాదేవ మరుత స్తత్ర వారో
గ్యమశ్నుతే । మనసో ధారణాదేవ శ్వసనో ధారితో భవేత్ ॥౭౪॥

మనస్స్థాపనాహేతుః.

మనస్స్థాపనాహేతుర్వ్యతీతేకమలాసన । కరణాని సమాహృత్య విష
యేభ్యస్సమాహితః ॥౭౫॥ అపానాదూర్ధ్వమాకృష్య వక్త్రేణోప
రిధారయేత్ । బధ్నన్ కరాభ్యాం శ్రోత్రాది కరణాని యథాక్రమమ్॥
యుంజానస్య యథోక్తేన వర్త్మనా సవశం మనః। మనసి వశశ్చైవ వాయు
స్స్వవశే స్థాప్యతే సదా ॥౭౬॥ నాసికాపుటయోః ప్రాణః పర్యాయేణ
ప్రవర్తతే । తిస్రశ్చ నాడికాః ప్రోక్తాస్తాస్తాశ్చాపి వదంత్యమీ ॥౭౭॥
శశినీ వివరే యామ్యే ప్రాణః సంభృతాం సతామ్ । ఉదంతశ్చ పునః కరా
లం సౌమ్యే చరతి సంతతమ్ ॥౭౮॥ శిష్టం క్రమేణ చరతా వాయునా వా
యుజిన్నరః। అహశ్చ రాత్రిం పక్షౌ చ మాసర్తూన్ వత్సరాదికమ్॥౮౦॥
అంతర్ముఖో విజానీయాత్ కాలభేదం సమాహితః । అంగుష్ఠాదిస్వావ

అనిష్టదర్శనమ్.

యవస్ఫురణాద్దర్శనైరపి ॥౮౧॥ అనిష్టైర్జీవితస్యాపి జానీయాత్క్ష
యమాత్మనః । జ్ఞాత్వా యతేత కైవల్యప్రాప్తయే యోగవిత్తమః ॥౮౨॥
పాదాంగుష్ఠే కరాంగుష్ఠే స్ఫురణం యస్య నశ్యతి । తస్య సంవత్సరాదూ
ర్ధ్వం జీవితస్య క్షయో భవేత్ ॥౮౩॥ మణిబంధే తథా గుల్ఫే స్ఫురణం యస్య న
శ్యతి । షణ్మాసావధిరేతస్య జీవితస్య స్థితిర్భవేత్ ॥౮౪॥ కూర్పరే స్ఫు
రణం యస్య పరాత్రైమాసికీ స్థితిః । కుక్షౌ మేహనపార్శ్వే చ స్ఫురణా
ద్వ్యుపలంభతః ॥౮౫॥ మాసోఽవధిర్జీవతోఽస్య తదూర్ధ్వం శ్వేతదర్శ
నే । అశ్రుతే జరకే ఘోరే దినాని దశ జీవితమ్ ॥౮౬॥ జ్యోతిషి ఖద్యో
తవద్యస్య తదర్ధం తస్య జీవితమ్ । జిహ్వాగ్రే దర్శనే త్రీణి దినాని స్థితి
రాత్మనః ॥ జ్వాలాయా దర్శనే మృత్యుర్ద్విదినే నైవ సంశయః । ఏవ
మాదీన్యనిష్టాని దృష్ట్వాయుఃక్షయకారణమ్॥౮౭॥ నిశ్శ్రేయసాయ యుం

ప్రత్యాహారః

జిత జపధ్యాన పరాయణః । మనసాత్మన్యనుష్ఠానం యదిదం నిత్యకర్మణామ్ ॥ ౯౯ ॥ ప్రత్యాహారస్సవిజ్ఞేయో యోగాంగత్వేన సేవితః । య

మర్మస్థానాని.

దాస్థాయ దశభేదేషు మర్మస్థానేషు ధారణమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ స్థానాత్స్థానం సమాకృష్య సా ప్రత్యాహృతిరిష్యతే । పాదాంగుష్ఠం తథా గుల్ఫం జంఘామధ్యం తథైవ చ ॥ ౧౦౧ ॥ మధ్యమూర్వోశ్చ మూలం చ పాయుర్హృదయమేవ చ । మేహనం దేహమధ్యం చ నాభిం చ గళకూబరమ్॥ ౧౦౨॥ తాలుమూలం చ మజ్జం చ ఘ్రాణం చాక్ష్ణోశ్చ మండలమ్ । భ్రువోర్మధ్యే లలాటస్య మూర్ధా చాపి తథా పరమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ మూలం

పంచభూతస్థానమ్.

చ కర్ణయోర్మూలం మర్మాణ్యేతాని పద్మజ । పంచభూతమయే దేహే భూతేష్వేతేషు పంచసు ॥ ౧౦౪ ॥ మనసో ధారణం యత్తద్యుక్తస్యచ యమాదిభిః । ధారణా సా చ సంసారసాగరోత్తారకారణమ్ ॥ ఆజానుపాదపర్యంతం పృథివీస్థానమిష్యతే । పీతలాశ్చతురశ్రాం చ వసుధా వజ్రలాంఛితా ॥౧౦౫॥ స్మర్తవ్యా పంచఘటికా తత్రారోప్య ప్రభంజనమ్ । తస్యోపర్యాను మూలాంతం వారిస్థానం చతుర్ముఖ॥ ౧౦౬॥ అర్ధచంద్రసమాకారం శ్వేతమంబుజలాంఛితమ్ । స్మర్తవ్యమంగ శ్వసన మారోప్య దశ నాడికా। ఆనాభి దేహమధ్యాంతమగ్నిస్థానముదాహృతమ్ । తత్ర సిందూరవర్ణోఽగ్ని స్త్రికోణ సదృశస్తథా ॥ స్మర్తవ్యా నాడికా ప్రాణం ధృత్వా దశ చ పంచ చ । నాభేరుపరి నాసాంతం వాయుస్థానం సత్త్రివ ॥ ౧౧౦॥ వేదికాకారవత్ప్రోక్తో బలవాన్స్యాత్తమారుతః । స్మర్తవ్య గిరిమప్యేకేనైవ ప్రాణమారోప్య మారుతమ్ ॥ ౧౧౧॥ఘటికా వింశతిం తస్మాత్ ఘ్రాణాద్బ్రహ్మ బిలావధి । వ్యోమస్థానం నభస్తత్ర భిన్నాంజన సమప్రభమ్॥ ౧౧౨॥ ధ్యేయం మారుతమాసేవ్యం కుంభకేనైవ యత్నవాన్ । విశ్వంభరాంశజం దేహం చతుర్బాహుం కిరీ

పంచభూతాంశః.

టినమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ అనిరుద్ధం పృథివ్యంశే యజేత భవముక్తయే। అబం
శేప్రూజయేద్యోగి నారాయణముదగ్రధీః॥౧౧౪॥ ప్రద్యుమ్నమగ్నావా
య్వంశేసంకర్షణమతఃపరమ్ । వ్యోమాంశేపరమాత్మానంవాసుదేవం

సమాధిః.

సమర్చయేత్ ॥ అచిరాదేవతత్ప్రాప్తిర్యుంజానస్యనసంశయః। బద్ధ్వా
యోగాసనంపూర్వం హృద్దేశే రచితాంజలిః ॥ ౧౧౬ ॥ న్యస్త నా
సాగ్రనయనోజిహ్వాంవిన్యస్యతాలుని ।దన్తైర్దన్తానసంస్పృశ్య ఋ
జుకాయ అనన్యధీః ॥ ౧౧౭ ॥ సంహరేదింద్రియగ్రామంతతోబుద్ధ్యా
విశుద్ధయా । చింతనంవాసుదేవస్య పరస్యపరమాత్మనః ॥౧౧౮ ॥ స్వ
రూపవ్యాప్తరూపస్యస్వహృదంభోరుహాసనే । యత్ర ధ్యానం ప్రశం
సంతి కైవల్యఫలదంసదా ॥౧౧౯॥ యావన్మాత్రంవాసుదేవం చింతయే
త్కుంభకేనయః । సప్తజన్మకృతంపాపం తస్యనశ్యతియోగినః॥౧౨౦॥
నాభికంఠాత్సమారభ్యయావద్ధృదయగోచరమ్ । జాగ్రద్వృత్తిం విజానీ
యాత్కంఠస్థస్వప్నవర్జితమ్ ॥ ౧౨౧॥ సుషుప్తింతాలుమధ్యస్థంతుర్యం
భ్రూమధ్యసంస్థితమ్ । తుర్యాతీతం పరం బ్రహ్మ బ్రహ్మరంధ్రేతు లక్ష
యేత్ ॥౧౨౨॥ జాగ్రత్స్థలంసమారభ్యయావద్బ్రహ్మబిలాంతరమ్। స

భగవద్ధ్యానమ్.

దోదయస్తుతుర్యంస్యాత్తుర్యాన్తేవిష్ణురుచ్యతే॥ధ్యాయేచ్చైవసదాయు
క్తోవ్యోమ్నిచాత్యంతనిర్మలే। సూర్యకోటిద్యుతిధరం నిత్యోదితమధోక్ష
జమ్॥౧౨౪॥హృదయాంబురుహాసీనంధ్యాయేద్వావిశ్వరూపిణమ్।అనే
కాకారరచితం అనేకవదనాన్వితమ్॥౧౨౫॥ అనేకభక్తసంయుక్తమనే
కాయుధమండితమ్।నానావర్ణధరందేవంశాంతముగ్రముదాహృతం॥
౧౨౬॥అనేకనయనాకీర్ణంసూర్యకోటిసమప్రభమ్। ధ్యాయతోయోగి
నస్సర్వంమనోఽజ్ఞానంవినశ్యతి॥౧౨౭॥దృష్టమూర్తికమధ్యస్థంచైతన్యం
జ్యోతిరవ్యయమ్।కదంబగోళకాకారంతురీయాన్మండలాత్పరమ్॥౧౨౮॥

అనంతమానందమయం చిన్మయంభాస్వరంవిభుమ్ । నివాసదీపసదృ
శమకృత్రిమమణిప్రభమ్ ॥౧౨౯॥ ధ్యాయతోయోగినస్తస్య ముక్తిఃకర
తలేస్థితా । విశ్వరూపస్య దేవస్య రూపంయత్కించిదేవహి ॥౧౩౦॥
స్థవీయ్యణ్వాత్మమన్యద్వా పశ్యన్హృదయపంకజే । ధ్యాయతోయోగి
నోయస్య సాక్షాదేవప్రకాశతే ॥౧౩౧॥ అణిమాదిఫలంచైవ సకలంకా
కథాపరమ్। జీవాత్మనఃపరస్యాపియద్యైకముభయోరపి ॥౧౩౨॥ సమా
ధిస్సతువిజ్ఞేయః సర్వార్థానాంప్రసాధకః । అహమేవపరంబ్రహ్మేతది
దంధ్యానమాస్థితః ।౧౩౩॥ స్థాణుభూతాం దృఢాంశశ్వ ద్విషయానా
వబుధ్యతే। యథాబ్రహ్మజలంవారాం ప్రవిష్టంనిశ్చలాంవిధిమ్ ॥౧౩౪॥
చలస్వభావంత్యజతితథాజీవఃప్రలీయతే । పరమాత్మనివైకుంఠేసమా
ధిస్తస్యయోగినః ॥౧౩౫॥ అచిరాత్పరమేతత్స్యాహ్యభిలాషాత్ప్రవర్తతే।
తదుపాయంప్రవక్ష్యామి శృణుయత్తాంకమలాసన ॥౧౩౬॥ ద్వాదశా
క్షరమారభ్య పరమాత్మధియాహరిమ్ । ఆసూచ్యభూమాలిఖితే చక్ర
పద్మేసులక్షణే ॥౧౩౭॥ తస్యోపరిసు విస్తీర్ణే సమాసీనఃకుశాసనే।
బధ్వాపద్మాసనంయోగీ సితేపక్షేతథోత్తరే ॥౧౩౮॥ అయనేశ్వసనం
పూర్వంధారయిత్వాయథాక్రమమ్। దేహమధ్యేస్థితంవహ్నిం దీపయి
త్వాసముజ్జ్వలమ్॥౧౩౯॥ హృత్పుండరీకమధ్యస్థం స్మరన్బ్రహ్మసనా
తనమ్। విద్యుత్సహస్రసంకాశం యుగాంతానలసన్నిభమ్॥౧౪౦॥ తన్మ
యంచస్వవైతవ్యం కృత్వాతద్వహ్నిరశ్మిభిః । భూతదేహం దహేత్కృ
త్స్నం ధృత్వామంత్రస్వరూపధృక్ ॥౧౪౧॥ విముక్తమివపక్షీనామా
సీనంచింతయేచ్ఛనైః । శనైఃపరిణతమ్మంత్రం తనుతేజోమయీంస
దా ॥౧౪౨॥ చిన్మయీంసర్వగాంశబ్దస్వరూపాంభావయన్నపి । శనై
శ్శనైస్స్థిరాంచవినిపాయ్యతతస్స్వయమ్॥౧౪౩॥ బ్రహ్మసంపద్యతేయో
గీనభూయస్సంసరేదిహ । ఇత్యేవం యోగసారోఽయం కథితఃకమలా
సన ॥౧౪౪॥ నిత్యక్రియాతత్పరాణాం సంసారవిముఖాత్మనామ్। మద్భ
క్తానాందీక్షితానాం వాచ్యోయముపసీదతామ్ ॥ ౧౪౫ ॥ ఇదంభవహ

రం పుణ్యం యోగం సర్వార్థసిద్ధిదమ్। యోఽధీతే గుర్వనుజ్ఞాతస్స యాతి ప

మన్త్రయోగః.

రమాం గతిమ్ ।౧౪౭॥ యోగాన్తరమితో వక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వాబ్జసంభ
వ । ఐహికాముష్మికం సర్వం మన్త్రయోగో దదాతి హి ॥ ౧౪౮ ॥ మన

మన్త్రస్యార్థః

నాత్ప్రాణినస్త్రాతి యతో మన్త్ర ఉదీర్యతే । ఉపాస్యతే తతో మన్త్రం

సామాన్యతో మన్త్రాభ్యాసే

యోగిభిః ఫలకాంక్షిభిః ।౧౪౯॥ యదృచ్ఛయా శ్రుతో మన్త్రశ్ఛలేనాథ
బలేన వా। పత్రేక్షితో వా వ్యర్థస్స్యాత్ ప్రత్యుతానర్థకృత్ స్మృతః ॥

గురోర్గ్రాహ్యః

సర్వే మన్త్రాస్సర్వఫలా గురువక్త్రాద్వినిశ్రితాః । తస్మాద్గురుముఖా

గురుకులవాసః

ద్దేవ యంత్రో గ్రాహ్యా యస్సిషిభిః ॥౧౫౦॥ కుర్యాద్గురుకులే వాసం వత్స
రాన్ ద్వాదశాథ వా। నవ షడ్వా సమాం త్రీన్వా మాసాన్ ద్వాదశ వాథ
షట్ ।౧౫౧॥ ఉషిత్వా వరివస్యాభిస్సంపాద్య కరుణాం తతః । లభేత స్వే

విష్వర్చనాది

ప్సితం మన్త్రం బలాత్ నైనం కదాచన ॥ ౧౫౨ ॥ విష్వర్చనాదిసిద్ధ్య
ర్థం విష్ణుసాయుజ్యసిద్ధయే । ఇహైవ ఫలసిద్ధ్యర్థం మన్త్రాభ్యాసం

మన్త్రగ్రహణకాలః

సమాచరేత్ ॥౧౫౩॥ దేశకాలాదినియమమమిత్రాదిశోధనమ్ । పంచ
సంస్కారదీక్షాయాం మోక్షాదౌ న విచారయేత్ ॥౧౫౪॥ విష్వర్చ
నాదిదీక్షాయాం స్వయంవ్యక్తస్థలాదిషు । అయనం మాసపక్షాణి తిథి
వారాంకం తథా ॥౧౫౫॥ అమిత్రాదికం తద్వదర్చకో న విచారయేత్।
మన్త్రాణాముపదేశోఽయం దేశికస్య ముఖాంబుజాత్ ॥౧౫౬॥ అభియా

దీక్షా — ఉపదేష్టవ్యః

తస్య దీక్షేతి తయా శిష్యః పవిత్రితః। ప్రణతాయైవ శిష్యాయ స్వవశా

శ్రీమద్ధర్మిణే ॥౧౫౭॥ సక్తచిత్తాయ సతతం విహితేష్వేవకర్మసు। వేద వేదాంగయోగానాం సారాసార విదేపునః ॥ ౧౫౮ ॥ బహుశ్రుతాయశీలాయ సతతంవృద్ధసేవినే। మంత్రాస్సముపదేష్టవ్యాః నాన్యాయ

మంత్రస్వీకారకాలః

చతురాసన ॥౧౫౯॥ మంత్రస్వీకారకాలో౽ద్య వక్ష్యతే శృణుతన్మనాః। అర్కేందోర్వ్యుపరాగేచ చైత్రేవామార్గశీర్షకే ॥౧౬౦॥ ఏకాదశ్యాంశుక్లపక్షే మంత్రదీక్షాప్రశస్యతే। తత్రవారాదినోషాణి దేశికో నవిలోకయేత్ ॥౧౬౧॥ ఇతోవక్ష్యే విశేషేణ మంత్రారంభ దినంవిధే। చైత్రమాసేభవేద్దుఃఖం వైశాఖేరత్నసంపదః ॥౧౬౨॥ సాధకస్యమృతిర్జ్యేష్ఠ ఆషాఢేబంధునాశనమ్। ఉత్తమా శ్రావణేబుద్ధిర్భాద్రపద్యాం ప్రజాక్షయః ॥౧౬౩॥ సుఖమాశ్వయుజేమాసి కార్తికే జ్ఞానసంపదః। శుభంభవేన్మార్గశీర్షే పుష్యేజ్ఞానవినాశనం ॥౧౬౪॥ మాఘేమేధాభివృద్ధిస్స్యాత్ఫాల్గునేసర్వసంపదః। ఉత్తరాత్రిత్రికయుం,బహ్మారేవతీపుష్యవాసవాః ॥ ౧౬౫ ॥ హస్తమిత్రత్వష్ట్రనైఋత్యదితిశంకరాః। ఇంద్రవిష్ణ్వందుహస్తాశ్చదీక్షాయాంశుభదావిధే ॥౧౬౬॥ చతుర్దశ్యష్టమీపర్వభౌమవారానశోభనాః। చస్థిరోభయాశ్చ్రేత్రిష్వనంద్యమధ్యాఃక్రమాత్స్మృతాః॥౧౬౭॥ దీక్షాకాలేగ్రహాస్సర్వే రంధ్రస్థానే వినాశదాః। మంత్రారంభేసదావర్జ్యాః పితృమాసచతుష్టయమ్॥౧౬౮॥ అన్యాన్యశుభదాన్మాసానామనంతిమనీషిణః। జన్మత్రయంచ సంక్రాం

ఆనుగుణ్యం

తిసౌమ్యవారాశ్చశోభనాః ॥౧౬౯॥ సమభూమావాసమాసీనఃప్రాఙ్ముఖోధరణీతలె। లిఖేత్త్రిసోర్ధ్వగారేఖాస్తిర్యగ్రేఖాశ్చతావతీః॥౧౭౦॥ ఏవంకృతేతుచత్వారి కోష్ఠానికమలాసన। ఐశానీం దిశమారభ్యప్రాదక్షిణ్యక్రమేణవై ॥ ౧౭౧॥ అకారాదిక్షకారాంతంకోష్ఠేష్వేషుసమర్పయేత్। నామాద్యక్షరవర్ణో౽యంయస్మిన్కోష్ఠేవలోక్యతె॥౧౭౨॥ తత్సిద్ధిమితిజానీహిప్రాదక్షిణ్యాదనంతరం। సాధ్యమిత్యుచ్యతేబ్రహ్మన్

సుసిద్ధంతదనంతరమ్ ॥ ౧౭౩ ॥ అరిసంజ్ఞం తదన్యత్తు ఫలాన్యేషాంబ్రవీమితే । మంత్రాద్యక్షరవర్ణోఽయం యస్మిన్గోష్ఠే నివేశితః ॥౧౭౪॥ స సాధకస్యఫలదోఽవక్ష్యమాణేనవర్త్మనా । యథోక్తేనజపేనైవసిద్ధేసద్ధామనుభవేత్ ॥౧౭౫॥ ద్విగుణాత్సాధ్యతేసాధ్యే క్వచిత్సిధ్యతివానవా। సుసిద్ధేర్ధ జపాదేవ సిద్ధోమంత్రః ప్రసీదతి ॥ ౧౭౬ ॥వర్తతేయద్యరావర్ణోనసిధ్యతికదాచన । పుత్రదారాత్మబంధూనాం మారణాయ ప్రవర్తతే ॥౧౭౭॥ తస్మాద్విలోక్యసిద్ధాదీన్ పశ్చాన్మంత్రాణి సాధయేత్।

పరీక్షాహీనమంత్రాణి

చతుర్ణాంమూలమంత్రాణాంనానుగుణ్యపరీక్షణమ్ ॥౧౭౮॥ ప్రణవోష్టాక్షరోమంత్రః ద్వాదశాక్షరఏవచ । తద్దైవవిష్ణుగాయత్రీ మూలమం

మంత్రమాత్రదీక్షా

త్రాఇమేస్మృతాః ॥౧౭౯॥ మంత్రమాత్రైకదీక్షాయా విధిరత్ర ప్రవక్ష్యతే । సుపరీక్షితకర్మాణి స్నాతంశుద్ధాంబరశ్శుచిమ్ ॥౧౮౦ ॥ పూర్వోక్తతిథినక్షత్రే పుణ్యకాలేశుచిస్థలే । యతీనాంవైష్ణవోవహ్నిరితరేషాంస్వగృహ్యవత్ ॥౧౮౧॥ కృత్వాఽగ్నిముఖంసర్వం వహ్నావావాహ్యామునిపి । నైవేద్యాంతం తథాహుత్వామూలమంత్రేణహోమయేత్ ॥౧౮౨॥అష్టోత్తరశత ప్రోక్తంమూలేనసమిధాహుతీః। చరుణాషోడశప్రోక్తం పుంసూక్తేనచతుర్ముఖ ॥౧౮౩॥ ఆజ్యేనమూలమంత్రేణ పునరష్టోత్తరంశతమ్ । తతస్స్విష్టకృతంహుత్వా ప్రాయశ్చిత్తాహుతీస్తథా ॥౧౮౪॥అంతేమంత్రోపదేశస్స్యాత్కాలేపూర్వావలోకితే । అగ్నిస్థంకుంభముద్వాస్యశిష్యంకుంభామ్బుభిస్తతః॥౧౮౫॥అభిషిచ్యతతస్సమ్యక్ న్యాసధ్యానపురస్సరమ్ । మంత్రస్సముపదేష్టవ్యః యథాయో

పంచసంస్కారదీక్షా

గ్యంచతుర్ముఖ ॥౧౮౬॥ ప్రసంగాదత్రవక్ష్యామి పంచసంస్కారసంజ్ఞితామ్ । దీక్షాంమత్ప్రీతిజననీం పూజాయోగ్యేయయాఽబ్జజ॥ ౧౮౭ ॥ స్వయంవ్యక్తేతథాసిద్ధేచార్షేవామానుషేతథా । యేపూజయితుమి

చ్ఛంతి మే చ సంతి ముముక్షవః॥౧౮౮॥ తేషామేతాం వినా దీక్షాం గతిరన్యా న విద్యతే। తాపః పుండ్రస్తథా నామ మన్త్రో యాగశ్చ పంచమః ॥౧౮౯॥ పంచసంస్కారదీక్షైషా దేవదేవప్రియావహా। పంచసంస్కారదీక్షావాన్ మహాభాగవతస్స్మృతః ॥౧౯౦॥ మహాభాగవతైరేవ పూజ్యో దేవాలయాదిషు। దేవతాయతనే రమ్యే గృహే వా గురుశిష్యయోః॥౧౯౧॥ మతే వా శోభనదినే పంచసంస్కారమాచరేత్। తదర్థమృత్విజశ్చా

ఋత్విగ్వరణమ్

ష్టౌ చతురశ్చ క్రతు*భావతః॥౧౯౨॥ వృత్వా పూర్వదినే రాత్రౌ వంకురార్పణమాచరేత్। షోడశస్తంభయుక్తాయాం ప్రపాయాం వేదికోపరి॥ వ్రీహిభిస్తండులైశ్చాపి తిలైః పీఠం ప్రకల్పయేత్। దళాష్టకయుతం పద్మం తిలోపరి లిఖేద్గురుః ॥౧౯౪॥ హైమం వా రాజతం తామ్రం కలశం మృత్తికామయమ్। సూత్రవేష్టనసంయుక్తం న్యస్యేచ్చతుర్ముఖ॥౧౯౫॥ కూర్చాపిధానం విన్యస్య గంధాంబుపరిపూరితమ్। ఆమం కర్పూరచూర్ణం చ క్షిపేత్తత్ర విశేషతః॥౧౯౬॥ పర్యస్తతోరణా*చోర్ధ్వ వేదఘోషే ప్రవర్తితే। సజ్జీకృతే వాద్యఘోషే చ కుంభే రత్నాని నిక్షిపేత్ ॥౧౯౭॥ భగవత్ప్రతిమాం కాంచిత్ కుంభే విన్యస్య పద్మజ। శరావేన పిధాయాథ యోగపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౯౮ ॥ తతో దేవం సమావాహ్య నైవేద్యాంతం సమర్చయేత్। తతోऽష్టాక్షరమంత్రస్య సహస్రం జపమాచరేత్ ॥౧౯౯॥ ఋత్విజో ఘోషయేయుశ్చ వేదాన్ సంగపురోగమాన్। తతః కుంభపురోభాగే కుండే వా స్థండిలేऽథవా ॥ ౨౦౦ ॥ స్వగృహ్యోక్తవిధానేన పంచరాత్రక్రమేణ వా। సమ్యగగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య తత్రావాహ్య జగత్ప్రభుమ్ ॥౨౦౧॥ నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య సమిద్భిర్మూలమంత్రతః। అష్టోత్తరసహస్రం వా శతమష్టోత్తరం తు వా॥ ౨౦౨॥ హుత్వా పురుషసూక్తేన చరుభిష్షోడశాహుతీః। ఆజ్యాహుతిం తతః కుర్యాద్ద్వాదశాన్యత్సమిధాహుతీః ॥ హుత్వా స్విష్టకృతం పశ్చాత్ప్రాయశ్చిత్తాహుతిం తతః। తతః పూర్ణాహుతిం హుత్వా అనుజ్ఞా

ష్యద్విజానపి॥౨౦౪॥ తతస్తుకలశమభ్యర్చ్య శిష్యం తేనాభిషేచయేత్।
పౌరుషేణైవసూక్తేన కలశేనాభిషేచనమ్ ॥ ౨౦౫ ॥ తంశిష్యంశుద్ధవ
స్త్రాద్యైరలంకృత్యతతఃపరమ్। అగ్నికుండ సమీపేత ముదఙ్ముఖము
పావిశేత్॥౨౦౬॥ బద్ధాంజలిస్తతశ్శిష్యోదండవత్ప్రణమేత్ క్షితౌ।ప్రా
ర్థయేతగురుంశిష్యః గాథయావక్ష్యమాణయా ॥౨౦౭॥ విష్ణుసాయు
జ్యసిధ్యర్థం నిత్యకర్మాదిసిద్ధయే। విష్ణ్వర్చనానుదీక్షాంచ పంచసం
స్కారమార్గతః ॥౨౦౮॥ దత్వానుజ్ఞాంరక్షరక్ష విష్ణుప్రీత్యైచమాన్త
తః। ప్రార్థయంత మముంశిష్యం హోమకుండసమీపతః ॥౨౦౯॥
కుండస్యదక్షిణేపార్శ్వే ఉదఙ్ముఖముపావిశేత్। చక్రశంఖం తథా
సవ్యక్ పూజయన్మంత్రవిద్గురుః ॥౨౧౦॥ నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య
హోమాగ్నౌతాపయేత్పృథక్। తప్తందృష్ట్వాథశిష్యస్య భుజమూలే
చదక్షిణే ॥౨౧౧॥ చక్రంతదితరేశంఖం విన్యస్యస్వస్వమంత్రతః। పశ్చా
త్ప్రక్షాళ్యతౌబ్రహ్మన్ పూజాస్థానేనివేశయేత్ ॥౨౧౨॥ పూర్వోక్తవి
ధినాకుర్యాత్ పుండ్రాణాంధారణంతతః। దాస్యనామాపిశిష్యస్యద
ద్యాద్విష్ణోర్మహాత్మనః॥౨౧౩॥ చతుర్ణాంమూలమంత్రాణా మన్యేషా
మపిపద్మజ। న్యాసధ్యానాదిసహిత ముపదేశస్తతఃపరమ్ ॥౨౧౪॥ శ్రీ
మూర్తిదానంశిష్యాయ యాగవిద్యాసమన్వితమ్। ఏతేహి పంచసం
స్కారాః కథితాస్సంగ్రహేణతే ॥౨౧౫॥ కుర్వీతప్రతిసంస్కారం

ధర్మోపదేశః

సంకల్పం దేశికోత్తమః।ధర్మోపదేశంకుర్వీతతతశ్శిష్యాయదేశికః॥౨౧౬॥
మంత్రగిపరస్యనాఖ్యేయాః నాక్షమాలాంప్రదర్శయేత్। ముద్రాంసిద్ధిం
నకథయేత్ గురుంసమ్యక్ప్రకాశయేత్ ॥౨౧౭॥ గురోర్నలంఘయేదా
జ్ఞాంశయనంచాస్యనాక్రమేత్। నదూషయేద్వాఙ్మనోభ్యాంతత్ప్రియం
సర్వదాచరేత్ ॥౨౧౮॥ గురువద్గురుదారేషు వర్తితవ్యమసన్నిధౌ। ఆ
చార్యమచ్యుతంశాస్త్రం త్రయంసమ్మానయేత్సదా॥౨౧౯॥ నైవస్పృశే
న్నాస్తికాదీన్ నవసేత్తైస్సహాక్వచిత్। గురుదేవాగ్నివిప్రేషు చరణౌన

పరిసారయేత్ ॥౨౨౦॥ వాసుదేవమయం బ్రహ్మన్ జగత్సర్వం విచింత
యేత్ । అభ్యర్చ్య వాసుదేవం త మాత్మపోషణమాచరేత్ ॥ ౨౨౧ ॥
జపంస్తోత్రంప్రణామంచ సంధ్యాస్వేవసమాచరేత్ । సంధ్యయోరుభ
యోర్నిత్యమగ్న్యుపాస్తింసమాచరేత్ ॥౨౨౨॥ భగవద్ధ్యానకైంకర్య భ
క్తిప్రణతి మాచరేత్ । పుత్రదారాది విముఖః కామక్రోధౌ వివర్జ
యేత్ ॥౨౨౩॥ సమస్తసర్వభూతేషు సంసారవిముఖోభవేత్ । శనై
శ్శనైరింద్రియాణి విషయేభ్యోనివర్తయేత్ ॥ ౨౨౪ ॥ స్వాహాతోక్తవి
ధానేన పంచరాత్రోదితేనవా । నిషేకాదిక్రియాఃకుర్యాత్ భగవద్ధ్యా
నమాస్థితః॥౨౨౫॥ సంకీర్తయేత్సదా బ్రహ్మన్వాసుదేవం సనాతనమ్। సం
సారవిముక్త్యర్థం వేదాధ్యయనమాచరేత్ ॥౨౨౬॥ ఏవం నిబోధయే
ద్ధర్మాన్ శిష్యాయగురుసత్తమః । శాంతిహోమంతతోహుత్వాపూర్ణా
హుతిమతఃపరమ్ ॥౨౨౭॥ అగ్నించవిసృజేచ్ఛిష్యః గురవేదక్షిణామపి।
వస్త్రాణిచయథాశక్త్యా దత్వానుజ్ఞాపురస్సరమ్॥౨౨౮॥ ఋత్విగ్భ్యో
పితథాదత్వా తతస్స్వనిలయంవ్రజేత్ । ద్విజానాంశూద్రజాతీనాంపథి

క్షత్రియాదీనాం

శేషచతుర్ముఖ ॥౨౨౯॥ అన్యేషాంక్షత్రియాదీనాం కలశస్థాపనంవినా ॥

మంత్రభేదా

మంత్రభేదాంస్తతోవక్ష్యే తత్పురశ్చరణాదిచ ॥౨౩౦॥ తత్సిద్ధించవిశేషే

వర్ణాః

ణశృణుష్వకమలాసన । వర్ణస్వరవిభేదేన ద్వివిధా వర్ణజాతయః ॥
౨౩౧॥ అచస్స్వరాహలోవర్ణాః యత్రాస్తేభారతీస్వయమ్ । అకారా
ద్యష్షోడశైవ స్వరాఅచఉదాహృతాః ॥౨౩౨॥ కకారాదిక్షకారాం

వర్గపంచకాః

తం పంచత్రింశద్ధలోమతాః । కాద్యాశ్చాద్యాశ్చ టాద్యాశ్చ తా
ద్యాఃపాద్యాఃపృథక్పృథక్ ॥౨౩౩॥ పంచపంచైవవర్గాస్స్యుర్యాద్యా
దశచతుర్ముఖ।హల్భిస్స్వరసమేతాసు ప్రత్యేకం షోడశాక్షరా॥౨౩౪॥

ఆహత్యరుద్రోత్తరషట్శతమక్షరమాతృకా। అనుస్వారో విసర్గశ్చ ద్వా
వేతావుపరిస్థితౌ ॥౨౩౫॥ నతిస్స్వాహావౌషడితిహుం ఫట్భ్యాంమస్తకం
విదుః । మాతృకాఖ్యసరస్వత్యాః ఋషిర్బ్రహ్మోదాహృతః ॥౨౩౬॥
ఛందోవిరాట్తథాదేవీ సాక్షాత్సా భారతీమతా । మంత్రస్థవర్ణా వీ
జానిశక్తయస్తాస్స్వరామతాః ॥౨౩౭॥ అకారాదిక్షకారాంత వర్ణా
మంత్రశ్చతుర్ముఖ। వర్గాష్టష్ట్చ షడంగానిసర్వసిద్ధిప్రదోమనుః॥౨౩౮॥
రక్తాంబుజాశోకనదే శ్వేతాంబుదచయప్రభా । కోదండమైక్షవంశంఖం
రత్నానికుసుమాన్యపి ॥౨౩౯॥ దధానాపుస్తకంవ్యాఖ్యాంకరైర్జపప
టంతథా । సర్వసిద్ధిప్రదాదేవీసదాసేవ్యావిచిన్త్యతు ॥౨౪౦॥ అయుతం
జపసంఖ్యాస్యాత్సహస్రంతర్పణంమతమ్ । తావానేవభవేద్ధోమస్తతో

ప్రణవమనుః

దేవీప్రసీద ॥౨౪౧॥ ప్రణవస్యపురశ్చర్యామితోవక్ష్యేవధారయ।స్వ
రేషాన్త్యతృతీయంచ తథాత్రత్రయోదశమ్ ॥౨౪౨॥ అనుస్వారశ్చతై
స్సర్వైర్జాయతేప్రణవోమనుః। ప్రణవస్యఋషిర్బ్రహ్మాదేవీగాయత్ర
ముచ్యతే॥౨౪౩॥ దేవతాపరమాత్మాస్య చాంగానాంప్రణవోమనుః। హృ
న్మధ్యేష్టదళేపద్మే కర్ణికాయాంపరంమహః ॥౨౪౪॥ అజేయమర్కవ
హ్నీందుసహస్రైరపిచింతయేత్। లక్షత్రయంజపేత్త్రింశత్సహస్రం
తర్పణంమతమ్ ॥౨౪౫॥ తావద్భిరేవహోమస్స్యాత్తతస్సర్వార్థదో

హంసమనుః

మనుః । అథహంసమనుంవక్ష్యేభుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ ॥౨౪౬॥ య
వర్గేచాష్టమోవర్ణస్తద్వర్గేసప్తమఃపునః । ప్రణవశ్చ భవేన్మన్త్రో
హంసైకాక్షరసంజ్ఞికః ॥౨౪౭॥ హంసైకాక్షర మంత్రస్య బ్రహ్మాఋషి
రుదాహృతః । ఛందశ్చదేవీగాయత్రీ దేవతాస్యహయాననః ॥౨౪౮॥
యవర్గేచాష్టమంబీజంతద్వర్గేసప్తమంపునః। ప్రణవశ్చభవేచ్ఛక్తిః ప్రోక్తా
కాహంసమంత్రతః ॥౨౪౯॥ స్వరదీర్ఘైష్షడంగస్య వక్ష్యేధ్యాన మిత
శ్శృణు। హయగ్రీవమహంవందే స్ఫటికాచలసన్నిభమ్ ॥౨౫౦॥ చం

దరిమండలమధ్యస్థం సరస్వత్యాసమన్వితమ్ । వ్యాఖ్యాం చ పుస్తకం శంఖ
చక్రే చ దధతం కరైః ॥ ౨౫౧ ॥ మేఘగంభీరయా వాచా వ్యాఖ్యాంతం నిఖిలా
గమాన్ । బ్రహ్మేశజహ్వర వాగీశభారతీవ్యాస సేవితమ్ ॥ ౨౫౨ ॥ ప్లావ
యంతం జగత్సర్వం స్వదేహోత్థాసృతాంశుభిః । ఏ
వం ధ్యాత్వా జపేన్మంత్రం లక్షత్రయమతంద్రితః ॥ ౨౫౩ ॥ త్రింశ
త్సహస్రం జుహుయాత్ తావదేవాంబుతర్పణమ్ । జపతర్పణహోమాంతే
తే స్వయం సిధ్యతి మంత్రరాట్ ॥ ౨౫౪ ॥ సిద్ధే హంసమనౌ వాణీ వాచి నృ

⸺ సప్తార్ణః ⸺

త్యతి సర్వదా । అనేన మంత్రరాజేన నాసాధ్యం విద్యతే భువి ॥ ౨౫౫ ॥ ప్ర
ణవం చ నతిం చాపి చతుర్థీం భగవత్పదే । ఉద్ధృత్య సప్తలక్షేణ జపహోమా

⸺ అష్టాక్షరః. ⸺

గ్నితర్పణైః ॥ మంత్రసిద్ధిర్భవేద్బ్రహ్మన్ ప్రతిష్ఠాన్యాససిద్ధిదా । అష్టా
క్షరాఖ్యమంత్రస్య శృణూద్ధారం చతుర్ముఖ ॥ తారం నతిం సముద్ధృత్య నా
రాయణపదస్య తు । చతుర్థీముద్ధరేదేష మంత్రో అష్టాక్షరః స్మృతః ॥ ౨౫౮ ॥
స్వరేషు ప్రథమో బీజం శక్తిః స్యాత్తదనంతరమ్ । అంగన్యాసః కరన్యా
సో వర్ణైరేవ విధీయతే ॥ ౨౫౯ ॥ అష్టాక్షరస్య మంత్రస్య ఋషిర్నారా

⸺ న్యాస విధిః. ⸺

యణో మతః । ఛందశ్చ దేవీగాయత్రీ దేవో నారాయణః స్మృతః ॥ ౨౬౦ ॥
అస్త్రమంత్రేణ కరయోస్తలం పృష్ఠం చ శోధయేత్ । ప్రణవాదీన్ సప్త వ
ర్ణాన్ కరాంగులిషు విన్యసేత్ ॥ ౨౬౧ ॥ అంగులీనాం తు సర్వాసాం తా
రమాద్యంతపర్వణోః । మంత్రాక్షరాణాం విన్యాసో మధ్యమే పర్వణి
స్మృతః ॥ ౨౬౨ ॥ అక్షరాణి సబిందూని ప్రాగగ్రాణ్యాని చ । ఏకైకమ
క్షరం ప్రోక్తం ప్రత్యేకాంగులిషు పృథక్ ॥ ౨౬౩ ॥ యామ్యేతర్జనిమారభ్య
తత్కనిష్ఠావధిక్రమాత్ । వామతర్జనిమారభ్య తత్కనిష్ఠాంతమవ్యథః ॥
న్యస్తమంత్రాక్షరైర్విద్ధి స్థితిన్యాసం చతుర్ముఖ । యామ్యేతర్జని మార
భ్య తత్కనిష్ఠాంగులావధి ॥ ౨౬౫ ॥ యామ్యేతరకనిష్ఠాది తత్తర్జన్యాం

తమాచరేత్ । సృష్టిన్యాసో భవేదేషస్సంహృతిన్యాస ఉచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ ఆ
రభ్యావామతర్జన్యాంయావ్యతర్జన్యవధ్యపి । విన్యస్తే సంహృతిన్యా
సో దక్షిణాంగుళిపర్వసు ॥ ౧౭ ॥ తదంగుష్ఠేనవిన్యాసః దక్షిణేతర
పర్వసు। వామాంగుష్ఠేనవిన్యాసః కతర్జన్యప్సవర్వకమః సు॥ ౧౮ ॥ పూ
ర్వస్యాశ్రమిణస్సృష్టిం వానప్రస్థగృహస్థయోః। స్థితిన్యాసో యతీనాం
తు సంహృతిన్యాస ఉచ్యతే ॥ ౧౯ ॥ వాసుదేవాదిబింబేషు నకరన్యసనం

అంగన్యాసః.

మతమ్ । తతస్తుదక్షిణే హస్తే పద్మం చక్రం స్మరేత్తతః ॥ ౨౦ ॥ శంఖం
గదాం తథా వామే తేజస్తు కరయోస్తయోః। తాభ్యాముభాభ్యాం తేజో
భ్యాం దేహం వ్యాప్తం విభావయేత్ ॥ ౨౧ ॥ కల్పితవ్యాపకన్యాసమం
గన్యాసమతస్స్మరిణు । దక్షిణాంగుళిభిః కుర్యాదంగన్యాసం యథాక్ర
మమ్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రథమం ప్రణవం మూర్ధ్ని న్యసేన్మధ్యమయా తతః। తర్జ
నీమధ్యమాభ్యాం తు నేత్రయోస్తదనంతరమ్ ॥ ౨౩ ॥ అంగుష్ఠానామి
కాభ్యాం చ ముఖే మంత్రాక్షరం న్యసేత్ । సాంగుష్ఠయైవ తర్జన్యా
హృదయే న్యసనం మనోః ॥ ౨౪ ॥ న్యాసకనిష్ఠాంగుష్ఠాభ్యాం నాభిమధ్యేత
తః పరమ్। త్ర్యంగుష్ఠాభిరంగుళీభిర్గుహ్యదేశే న్యసేత్తతః ॥ ౨౫ ॥ సమస్తాభి
రంగుళీభిర్జానునోర్న్యాసమాచరేత్ । అఙ్గుళీభిస్తాభిరేవ పాదయోర్న్య
సనం తతః ॥ ౨౬ ॥ ప్రణవాద్యష్టవర్ణానాం న్యాసస్సృష్టావయం క్రమః।
నాభిదేశం సమారభ్య హృదయాంతం కృతే సతి ॥ ౨౭ ॥ స్థితిన్యాసః పాద
ముఖం చరణాంతం తు సంహృతిః । మూలమంత్రాక్షరం దేహే విన్యస్యై
వంవిధానతః ॥ ౨౮ ॥ హృదయాద్యంగమంత్రాణాం న్యాసం కుర్యాద
నంతరమ్। హృదయాద్యంతమంత్రాణి కుర్యాద్ధ్రాలాం ధీపపద్మజ ॥ ౨౯ ॥
అంగుష్ఠాదికనిష్ఠాంతమభయోర్హస్తయోర్న్యసేత్ । నేత్రమంత్రం న
ఖాగ్రేషు విన్యస్య తదనంతరమ్ ॥ హృదయాదిషడంగేషు మంత్రన్యాసం
సమాచరేత్ । క్రుద్ధోల్కా హృదయాహ్వా నామ హోల్కా శీర్షసంజ్ఞి
తా ॥ ౩౦ ॥ విరోల్కా తు శిఖామంత్రః వృల్కా కవచసంజ్ఞితా।

తేజోల్కానేత్రమంత్రస్స్యాత్సహంసోల్కాస్త్రసంజ్ఞితః॥౫౨॥ నతిర్హృ
దయమంత్రేచ స్వాహాకారం శిరోమనౌ। వౌషట్కారం శిఖామంత్రే
హుంకారమపివర్మణి॥౫౩॥ వౌషట్కారం నేత్రమంత్రే ఫడస్త్రే తే
నియోజయేత్ । సర్వత్ర ప్రణవః పూర్వే తత్తన్నామచతుర్థియుక్॥
నత్యాద్యంతేనియుక్తం చే దంగమంత్రశ్చతుర్ముఖ । కేవలం హృద
యాదీని ఉలాఽభీ రచిలాని చేత్ ॥ జపధ్యానేషుయోజ్యాని సోలాఽని
హరిపూజనే । మంత్రాక్షరాణాం దాహాది ప్రణవేనైవపూర్వవత్॥కృ
త్వాక్షరాణిచాభ్యర్చ్య ధ్యాయేన్మాం వక్ష్యమాణతః । నీలాంబుదచయ
ప్రఖ్యం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ॥౫౭॥ శ్రీవత్స కౌస్తుభాకల్పం వన
మాలావిరాజితమ్। చక్రశంఖగదాపద్మం కుండలాళికమండితమ్॥౫౮॥
శ్రియాభూమ్యాలసత్పార్శ్వం శేషభోగేసుఖాసనమ్ । చింతయంతం స
దాశర్మజగతాం హృదిచింతయేత్ ॥౫౯॥ అష్టలక్షం జపేన్మంత్రం త
ర్పయేత్తద్దశాంశతః । తత్తుల్యం జుహుయాదగ్నౌ తతస్సిద్ధ్యతిమంత్ర
రాట్ ॥౬౦॥ శాంతిపుష్ట్యభిచారాణిప్రతిష్ఠోత్సవ కర్మచ। కుర్యాద
నేనమంత్రేణనాసాధ్యంతస్యవిద్యతే ॥ ౬౧॥ వాసుదేవబ్రహ్మవిద్యాం

ద్వాదశాక్షరీ.

శృణుష్వ ద్వాదశాక్షరీమ్ । సప్తవర్ణాన్సముద్ధృత్యపూర్వోక్తాన్కమ
లాసన॥వాసుదేవచతుర్థ్యంతంమన్త్రోఽయంద్వాదశాక్షరః।ద్వాదశాక్ష
రమంత్రస్యవాసుదేవోఋషిస్స్వయం॥౬౩॥ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రీవా
సుదేవశ్చ దేవతా । బీజశక్తీమూలమంత్రప్రోక్తేకమలసంభవ॥౬౪॥అం
గానిప్రణవేనైవన్యస్యేద్ధ్యానమితశ్శృణు । హృత్పద్మకర్ణికామధ్యే
చతుర్బాహుమలంకృతమ్॥౬౫॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశమగ్నీందురవితే
జసమ్।కిరీటహారకటకకాంచీనూపుర కుండలమ్ ॥౬౬॥ శంఖచక్రగదా
పద్మలసద్ధస్తచతుష్టయమ్ । మృదూర్ధ్వపుండ్రతిలకం మేఘే సౌదామి
నీమిథా ॥౬౭॥ శ్రీభూమిభ్యాంసుఖాసీనం శేషభోగే విచింతయేత్।
జపోద్వాదశలక్షస్స్యాత్తద్దశాంశేనతర్పయేత్॥౬౮ ॥ తత్సమంజు

హుయాదగ్నౌ మంత్రసిద్ధిస్తతో భవేత్ । శాంత్యాదిసర్వకర్మాణి సా

విష్ణుగాయత్రీ.

ధయేత్సాధకోత్తమః॥ ౨౯౯ ॥ శృణుష్వ విష్ణుగాయత్రీం మంత్రరత్నం చ
తుర్ముఖ । నారాయణచతుర్థ్యంచ విద్మహేతి పదం తతః ॥ ౩౦౦ ॥
వాసుదేవచతుర్థ్యంచ ధీమహీతి తతః పరమ్ । తన్నో విష్ణుః పదం పశ్చాదు
ద్ధరేత ప్రచోదయాత్ ॥ ౩౦౧ ॥ ఇత్యుద్ధారే కృతే మంత్రో విష్ణుగాయ
త్రిసంజ్ఞితః । ఋషిర్బ్రహ్మా మనోరస్య ఛందో గాయత్రముచ్యతే । దేవ
తా విష్ణురేతస్య వకారో బీజముచ్యతే ॥ ౩౦౨ ॥ శక్తిః ర్యాకారో యస్యాం
గాని ప్రణవో మనుః ॥ ౩౦౩ ॥ శంఖచక్రగదాపాణిం గరుడారూఢ మ
చ్యుతమ్ । సౌమ్యం చతుర్భుజం దేవం స్ఫటికాద్రి సమప్రభమ్ ॥ ౩౦౪ ॥
ధ్యాత్వా జపేచ్చతుర్వింశల్లక్షత స్తద్దశాంశతః । తర్పణం తత్సమో హో
మ స్తతస్సిద్ధో మహామనుః ॥ ౩౦౫ ॥ సర్వమంత్రఫలందద్యాత్సాధకస్య

సుదర్శనషడక్షరమ్.

నసంశయః । నాస్తి నాస్తి సమో మంత్రో విష్ణుగాయత్రి సమ్మితః ౩౦౬ ॥
తతస్సుదర్శనం మంత్రం గహ్యాద్గుహ్యతరం శృణు । యవర్గ సప్తమా
దించ తద్వర్గే వ్యష్టమాదిమమ్ ॥ ౩౦౭ ॥ తద్వర్గస్తద్ద్వితీయం తద్వ
ర్గద్వితీయం తతః । తద్వర్గ ద్వితీయాదించ తద్వర్గాష్టమ పంచమమ్॥
బిందుం షడంతముద్ధృత్య సుదర్శనషడక్షరః । ఛందస్స్యాద్దేవీ గాయత్రీ దే
వతా చ సుదర్శనమ్ ॥ ౩౦౯ ॥ రేఫో బీజం తతస్స్వాహా శక్తిః కమలసం
భవ । వక్ష్యే షడంగమంత్రాణి హృదయాదీని వైక్రమాత్ ॥ ౩౧౦ ॥ ఆచ
క్రాయ విచక్రాయ సుచక్రాయ తతః పరమ్ । జ్వాలాచక్రాయ త్రైలో
క్యచక్రాయ తదనంతరమ్ ॥ అసురాంతకచక్రాయ ప్రణవాది చతుర్ము
ఖ । హృదయాదినమోంతాది షడంగన్యాసమాచరేత్ ॥ ౩౧౧ ॥ ధ్యాయేత్సు
దర్శనం దేవం సహస్రదళపంకజే । కర్ణికాయాం చక్రధరం ద్విభుజం
వృత్తలోచనమ్ ॥ దంష్ట్రాకరాళవదనం భృకుటీకుటిలేక్షణమ్ । మహో
దరం మహాకాయం జపాకుసుమసన్నిభమ్ ॥ కరండమకుటోపేతం రక్తాం

బర విభూషితమ్ । ధారయంతం శిఖారత్నం చక్రం మేఘ సమప్రభమ్ ॥౩౧౫॥ నాభినేమిసమాయుక్తంజ్వాలామణ్డలమస్సహమ్। జ్వలత్షడరసంయుక్తం ధ్యాయేత్ప్రక్షీణకల్మషః ॥౩౧౬॥ ఏవంధ్యాత్వాజపేన్మన్త్రంలక్షషట్కంయథావిధి । తర్పయే త్తద్దశాంశేన తత్సమం జుహుయాదపి ॥౩౧౭॥ తతస్సిద్ధోభవేన్మంత్ర స్సర్వం తేనైవసాధయేత్। సాధకఃపావయేల్లోకాన్ మన్త్రేణానేనపద్మజ॥౩౧౮॥ భూతప్రేతపిశా

❋ నృసింహమనుః ❋

చానాంసంకటంవినివారయేత్ । నృసింహమంత్రంవక్ష్యామితద్గుహ్యమవధారయ ॥౩౧౯॥ నాస్త్యస్యసదృశోమంత్రఃసర్వకార్యార్థసాధనే। ఉగ్రంవీరంమహావిష్ణుం జ్వలంతంసర్వతోముఖమ్ ॥ ౩౨౦ ॥ నృసింహం భీషణంభద్రం మృత్యుమృత్యుంనమామ్యహమ్ । విరాడృషి రనుష్టుప్ఛ దేవతానరకేసరీ।౩౨౧॥మంత్రాదివర్ణోబీజంస్యా చ్ఛక్తిరంత్యాక్షరస్స్మృతః । చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ అష్టభిశ్చత్రిభిఃపరమ్ ॥ ౩౨౨ ॥ పంచభిశ్చాష్టభిర్వర్ణైరంగన్యాసంసమాచరేత్। స్ఫటికాచలసంకాశం ధ్యాయేన్మంత్రోక్తవర్త్మనా ॥౩౨౩॥ మంత్రస్య లక్షజాపస్స్యాద్దయుతం హోమతర్పణే।ముక్తిదోమంత్రరాజోయంముక్తిదశ్చాపిమంత్రిణే॥

❋ గరుడమంత్రః ❋

వశ్యాదిసర్వకర్మాణికురుతేసాధకస్స్వయం। మంత్రంతువైనతేయస్యశ్శృణుష్వకమలాసన ॥౩౨౫॥ యవర్గాంత్య తృతీయంచ పవర్గప్రథమాదికమ్। తారంస్వాహాంతముద్ధృత్య సాధయేత్సాధకోమనుమ్ ॥౩౨౬॥ ఋషిస్తుకాశ్యపశ్ఛందఃపఙ్క్తిర్దేవస్తుపక్షిరాట్। మన్త్రాదివర్ణోబీజంస్యాచ్ఛక్తిస్స్వాహాకృతిర్భవేత్॥౩౨౭॥ఓమిత్యాదిషడంగానికథితాన్యబ్జసంభవ। ఆజానుతస్సువర్ణాభమానాభితుహిమప్రభమ్॥౩౨౮॥ కుంకుమారుణమాకంఠమాకేశాంతంసితప్రభమ్ । అనంతాదిమహానాగై రష్టభిర్భూషితంఖగమ్ ॥౩౨౯॥ ధ్యాయేచ్చతుర్షుసంధ్యాసువాహనేషూత్తమంహరేః । పంచలక్షంజపేన్మంత్రందశాంశేహోమతర్పణే॥౩౩౦॥

మంత్రరాజస్తతస్సిద్ధో విషం నాశయతే క్షణాత్ । సర్వవిద్యాప్రదో మ

శ్రీమంత్రః

న్త్రస్సాధకస్యాత్ర సంశయః ॥ ౩౩౧ ॥ లక్ష్మీమంత్రమితో వక్ష్యే శృణు
ష్వాంబుజసంభవ । యవర్గే పంచమం పూర్వం తద్వర్గే యద్ద్వితీయకమ్॥
౩౩౨॥ స్వరే చతుర్థం బిందుం చోద్ధృత్య బీజం శ్రియో భవేత్ । శృణు పం
చాక్షరం లక్ష్మ్యాస్సాధకస్య విభూతిదమ్ ॥౩౩౩॥ యవర్గపంచమం పూ
ర్వం తద్వర్గే యద్ద్వితీయకమ్ । స్వరే చతుర్థం బిందుం చ యవర్గే పంచమం
పునః ॥౩౩౪॥ ద్వితీయం చ యవర్గస్య తృతీయం చ తతస్స్వరే। ద్వాద
శాఖ్యం యవర్గాదౌ నతిమప్యుద్ధరేత్తతః ॥౩౩౫॥ మంకణోఽస్య ఋషి
ర్బ్రహ్మా పంక్తిశ్ఛంద ఉదాహృతమ్ । దేవతాస్య స్వయం లక్ష్మీ ర్బీజ
మంత్రః పురోహితః ॥౩౩౬॥ శ్రీమిత్యాది షడంగాని మంత్రస్యాస్యాం
బుజాసన । దివ్యావృతోదధౌ రత్నద్వీపే కల్పద్రుమాశ్రితామ్ ॥౩౩౭॥
పద్మోదరసమాసీనాం స్వర్ణాభాం పద్మగంధినీమ్ । ఉభయోర్హస్త
యోః పద్మమితరాభ్యాం వరాభయమ్ ॥౩౩౮॥ దధతీమనవద్యాంగీం స
ర్వభూషాపరిష్కృతామ్ । ధ్యాత్వా జపేత్పంచలక్షం దశాంశే హోమ
తర్పణే॥౩౩౯॥ తతో లక్ష్మీప్రసాదేన సాధకో భూతిమాప్నుయాత్। భూ
మిమంత్రమితో వక్ష్యే శృణ్వేతత్కమలాసన ॥౩౪౦॥ పవర్గతుర్యషష్ఠం

భూమిమంత్రమ్

చ బిందుం చోద్ధృత్య లక్షయేత్ ।భూమ్యాశ్చతుర్థీం చ నతిం భూమిపంచా
క్షరో మహాన్ ॥౩౪౧॥ ఋషిః కణ్వోఽస్య మంత్రస్య ఛందః పంక్తిశ్చ దేవ
తా। మహీబీజమితో వక్ష్యే యవర్గాష్టమముద్ధరేత్ ॥౩౪౨॥ తద్ద్వితీయే
పితుర్యం చ బిందుమప్యుద్ధరేత్తతః । బీజమంత్రో భవేన్మహ్యాస్తేనాం
గన్యాసమాచరేత్॥౩౪౩॥ రక్తవర్ణా భవేత్పృథ్వీ సర్వమన్యచ్ఛ్రియో
యథా । శాస్త్ర్యయం పృథివీం సర్వాం యస్సాధయతి తన్మనుం॥౩౪౪॥

ఆదిత్యమంత్రః

ఆదిత్యమంత్రం వక్ష్యామి తద్గుహ్యమతిదుర్లభమ్ । కవర్గతుర్యముద్ధృ

త్యస్తమంచస్వరేతతః ॥౩౪౫॥ టవర్గపంచమంపశ్చాత్స్వరత్రిత
యమేవచ । విసర్గంచయవర్గస్య సప్తమేషష్ఠమంతతః ॥౩౪౬॥ ద్వితీ
యేతుయవర్గస్య తృతీయంతత్రవై పునః। స్వరేద్వితీయముద్ధృత్యతవ
ర్గాద్యతృతీయకే ॥౩౪౭॥ తృతీయంచ తవర్గాదిం యవర్గాదిమతఃప

బ్రహ్మమంత్రః

రం।విసర్గేచోద్ధృతే బ్రహ్మాన్నాదిత్యాష్టాక్షరో మనుః॥౩౪౮॥ ప్రణవంపూ
ర్వముద్ధృత్యతవర్గాద్యాదిముద్ధరేత్ । తవర్గాదింయవర్గస్య సప్త
మే ప్రథమంవిధే॥౩౪౯॥సముద్ధరతవర్గాదిం బ్రహ్మమంత్రోయమచ్యుతే।

శివమంత్రః

ప్రణవంచరతించాథ చతుర్థీంచశివస్యచ ॥౩౫౦॥ ఉద్ధృతేశివమన్త్రో

మూర్తిమంత్రః

యం సర్వజ్ఞానాకరో మహాన్ । మత్స్యాదిదశమూర్తీనా మన్యాసాం
యోషితామపి ॥౩౫౧॥ చండాదిపరివారాణాం సర్వేషాంకమలాసన।
మంత్రోద్ధారవిధింవక్ష్యే శృణుష్వకమలాసన ॥౩౫౨॥ ప్రణవంపూర్వ
ముద్ధృత్య చతుర్థ్యానామచోద్ధరేత్ । అన్తేనతి మయంమంత్రః మూ

తత్వమంత్రః

ర్త్యాదీనాం ఫలప్రదః ॥౩౫౩॥ పృథివీముఖతత్వానాంసంహారోత్పాదనే
తథా । మంత్రాక్షరనిపురాప్రోక్తస్సబిందుర్వ్యాదిసోక్షరః ॥౧౫౪॥ తత్వ
మంత్రాశ్చతుర్వక్త్ర ఫలదామంత్రయోగినామ్। పూజోపకరణానాంచ

ఆయుధపూజామంత్రః

ఆయుధానాంచతుర్ముఖ ॥౧౫౫॥ ధూపాదిసర్వముద్రాణా ముద్ధారో
మూర్తిమంత్రవత్ । ద్వాత్రింశదక్షరాద్ధీనంకుర్యాదక్షరలక్షకం॥౩౫౬॥

జపసంఖ్యా

దశాంశంజుహుయాదగ్నౌతత్సమంచాంబుతర్పణమ్ । సర్వేషామపిమం
త్రాణాం పూర్ణాహుతివినేద్విజాః ॥౩౫౭॥ శ్రీవిష్ణుభక్తిధరితాః

కృతాదిషుజపః

భోజయేద్ద్వాదశావరాన్ । కృతేయథోక్తంకుర్వీత త్రేతాయాంద్విగు
ణంభవేత్ ॥౩౫౮॥ ద్వాపరేత్రిగుణంసర్వం కలౌకుర్యాచ్చతుర్గుణమ్।
ద్వాత్రింశదక్షరేచోర్ధ్వేం లక్షసంఖ్యాముదీరితమ్ ॥౩౫౯॥ ఏవంమంత్రం
గురుముఖాదభ్యస్యతదనుజ్ఞయా । దేవాలయేనదీతీరే శైలేసాగరరో

జపస్థానమ్

ధసి ॥ ౩౬౦ ॥ మునీనామాశ్రమేపుణ్యే వనేపుష్కరిణీజలె । న్యగ్రో
ధాశ్వత్థయోర్మూలే గవాంగోష్ఠేధవాజషేల్ ॥౧౬౧॥ కుటీరేపిసహా
యస్సన్ పలాశకుశపుష్కలె । తుళసీపుష్పకందాని యత్రశుద్ధోదకం

జపకాలః

బహు ॥౩౬౨॥ ఉషఃకాలేసముత్థాయ పూర్వాంసంధ్యాంసమాప్యచ
ఉపస్థాయతత్రకుర్యాజ్జపంమాధ్యాహ్నికావధి ॥౩౬౩॥ స్నాత్వామా
ధ్యాహ్నికంకృత్వా ఇజ్యయాభ్యర్చ్యమాంపునః । ఆసాయంచ జపే
న్మంత్రంసాయంస్నానంతతశ్చరేత్ ॥౩౬౪॥ ఉపాస్యపశ్చిమాంసంధ్యా
మభ్యర్చ్యపురుషంపునః । ఆప్రభాతంజపంకుర్యాత్తుర్యస్నాయీయది
స్వయమ్ ॥ ౩౬౫ ॥ స్నాత్వోపాస్య తతఃకుర్యాదాప్రభాతం పునర్జ
పమ్। నైవేద్యాంతంసమభ్యర్చ్యజపంకుర్యాత్తతఃపరమ్॥౩౬౬॥ నిత్యం

మంత్రిప్రియోజనం

త్రిషవణస్నానం తుర్యస్నానాత్ఫలాధికమ్ । మంత్రేణ స్థాప్యతేదేవో
మంత్రేణైవవిసృజ్యతే॥౩౬౭॥ మంత్రాధీనస్తతోదేవస్తస్మాన్మంత్రపరో
భవేత్ । పవిత్రపాణిరాచాంతో బృస్యాంవాదర్భసంస్తరే ॥ ౩౬౮ ॥

దిగ్వ్రతమ్

కృష్ణచర్మణివాసీనః ప్రాఙ్ముఖోవాప్యుదఙ్ముఖః । పశ్చాన్ముఖోవాకు
ర్వీతనైవయామ్యముఖఃక్వచిత్॥౩౬౯॥ శిఖీవాజటిలోముండీ కర్పటాజి
నసంవృతః । చీరవస్త్రధరోయద్వా శంఖచక్రాదిలాంఛితః ॥ ౩౭౦ ॥

ఊర్ధ్వఽపుండ్రీతనుశ్శుద్ధఅక్షమాలాందధద్గలే । ఏకాంతాం భువమాశ్రి
త్యవాగ్నీజపమథాచరేత్॥ ౩౭౧ ॥ ప్రతిలోమాదిభిర్భిన్నైర్న్యభాషితజ

✻ వ్యర్థజపలక్షణమ్ ✻

పన్నరః। వ్యాహరేదపికార్యార్థం విప్రైర్వాన్యైర్యైగః కదాచన॥౩౭౨॥
అవిధాయశిఖాబంధమకృత్వానిపట్టాతింపురా । పవిత్రంయజ్ఞసూత్రం
వానదధానశ్శరేగళే ॥ ౩౭౩ ॥ అకచ్ఛోవాథవానగ్న అవకుంఠిత మ
స్తకః । గచ్ఛఞ్ఛయానః ప్రలపఞ్ జపాన్నఫల మశ్నుతె ॥ ౩౭౪ ॥

✻ భోజనాదిః ✻

అభుంజానోవాయుభక్షః కింవిన్నిరాశనోథవా । పర్ణాశనఃఫలాశో
వాశాకమూలాశనోథవా ॥౩౭౫॥ నోచేద్వ్యవోష్ణికాహారః దుగ్ధాహా
రో ఘృతాశనః । భిక్షయిత్వాథ భుంజీత సాధకో లవణంవినా ॥
౩౭౬ ॥ వానప్రస్థో గృహస్థోవా స్వయంవాభార్యయాథవా । పక్వమ
న్నంచహరయే నివేద్యబలిమాచరేత్ ॥ ... ॥౩౭౭॥
భోజయిత్వాఽతిథీఞ్ వృద్ధాఞ్ భార్యాపుత్రశిశూనపి। భుంజీత శేష
మన్నాది పశ్చాత్సన్వయమచ్యుతః ॥ ౩౭౮ ॥ అభ్యంగం వర్జయే
ద్యావత్పూర్ణాహుతిచతుర్ముఖ । ప్రత్యహంతర్పయేదగ్నౌజుహు
యాత్సమిదాదిభిః॥ ౩౭౯॥ స్వాహేంతి జుహుయాదగ్నౌ తర్పయామీ
తితర్పయేత్ । నమ ఇత్యర్చయేత్సమ్య గ్వధాకామం జపంచరేత్॥
౩౮౦ ॥ పుమాదిలింగంవక్ష్యామి శృణుష్వకమలాసన । నమోంతమం

✻ మంత్రలింగాని. ✻

త్రానఙ్లింగాస్స్వాహాంతాస్తు స్త్రియోమతాః ॥ ౩౮౧ ॥ ఇతరా
స్త్విద్ధిపుంలింగాఞ్ తత్ఫలంవక్ష్యతేఽధునా । ఉచ్చాటనే వశీకారేవిద్వే
షేక్షుద్రకర్మసు ॥ ౩౮౨॥ స్త్రియశ్ప్రశస్తాఅన్యత్ర పుల్లింగా ఏ
వపూజితాః । సర్వత్ర ఖలుయుజ్యంతే పురుషార్థ చతుష్టయే॥౩౮౩॥
న్యాసేనమోన్తాస్స్వాహాంతాజపపూజాహుతిష్వపి।పుల్లింగేష్వపిదిజ్మా
త్రే వక్ష్యతే॥ పర్యంతామారణాద్యర్థేఽస్తా

భూతాద్యుపద్రవే । హుంకారాంతాగ్నిపత్నీకస్యంతే వౌషడంతాస్తు తే పునః ॥ ౩౮౫ ॥ ఆప్యాయనే నియుజ్యంతే ధర్మకామార్థభుక్తిషు। చతుర్థ్యంతాగ్నిశస్యంతే ఓమంతా స్సర్వసిద్ధిదాః ॥ ౩౮౬ ॥ ఏక

ఏకస్మిన్సాధితే సర్వఫలమ్.

స్మిన్సాధితే మంత్రే జప్త్వైహోమైశ్చతర్పణైః। సాధకస్య స సర్వార్థం ప్రసూతే నాత్ర సంశయః॥ ౩౮౭ ॥ ప్రత్యహం జుహుయాదగ్నౌ తర్ప

జపవిధిః.

యేచ్చ జపేదపి జపస్స్యాదక్షమాలాయాం కరపర్వణి వా భవేత్ ॥౩౮౮॥ చందనాగరుకర్పూర కేసరీక్షోదవారిభిః । తర్పయేదంజలిజలైః న్యాస

అగ్నికార్యవిధిః.

ధ్యానపురస్సరమ్ ॥ ౩౮౯ ॥ అగ్నికార్యమితో వక్ష్యే పురశ్చర్యావిధానతః । షోడశ స్తంభసంయుక్తామగ్నికుండసమన్వితామ్ ॥ ౩౯౦ ॥ ధూమనిర్గమనోపేతాం యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్ । వృత్తం వా చతు

కుండలక్షణమ్.

రశ్రం వా మేఖలాత్రయ సంయుతమ్ ॥ ౩౯౧ ॥ యోనియుక్తం ప్రపామధ్యే కుండమేకం ప్రకల్పయేత్ । హస్తమాత్ర సముత్సేధం హస్తమాత్రావటం తథా ॥ ౩౯౨ ॥ హస్తమాత్రసమాయామవిస్తారం తద్యథా భవేత్ । ఆరణ్యమగ్నిం కాంతోత్థం యద్వాగ్నిం లౌకికం స్వయమ్॥ ఆహృత్య విధివత్కుండే నిక్షిప్యాభ్యర్చ్య వై పునః । ఆవాహ్య తత్ర దేవేశం హోమాంతం సన్నిధిం పునః ॥ ౩౯౪ ॥ ప్రార్థయేత్తమభ్యర్చ్య హోమం కుర్యాద్దినే దినే । ఆహోమకాల పర్యంతం రక్షేదగ్నిమతం

జపకాలవిశేషః.

ద్రితః ॥ ౩౯౫ ॥ నహరేత్పరిధీన్దర్భాన్ ఉపస్తీర్ణాన్నపక్రమే। మంత్రదేవర్క్షవారేషు తిథిమాసేషు సాధకః ॥ ౩౯౬ ॥ ఏకాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం గ్రహణే సోమసూర్యయోః । విశేషయజనం కుర్యాజ్జపహోమాగ్ని తర్పణైః ॥ ౩౯౭॥ కర్మాంతం యోషితాం సంగం తైలా

మోక్షపురశ్చర్యా.

భ్యంగంచవర్జయేత్ । నిగ్రహానుగ్రహాశాతద్వద్వర్జయేన్మంత్ర సాధకః ॥ ౩౯౮ ॥ గోమూత్రయావకాహారః బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్థితః। పూర్వోక్తం దేశమాసాద్య జపేల్లక్షమతంద్రితః ॥ ౩౯౯ ॥ తర్పణేనాపి హోమేన దేహాంతేముక్తిమార్భవేత్ । ఉపాసతే సయన్మంత్రం తస్మిన్దేవేప్రలీయతే ॥ ౪౦౦ ॥ యేనయేనతు మంత్రేణ ప్రాణాయామపరోనరః । దేహావసానేతస్యస్యాత్తత్రయోగోక్తవర్త్మనా॥౪౦౧॥

సిద్ధిప్రత్యయః.

వక్ష్యామి సాధకస్యాగ్రే జాతానభ్యుదయానహాన్ ।వ్యోమ్ని దేవగణాన్నేమిఘోషందుందుభినిస్వనమ్॥ ౪౦౨॥ సిద్ధైస్సంభాషణంచాపి విమానస్యావలోకనమ్ । భూతప్రేత పిశాచాది దర్శనం భూతలేతథా॥ ౪౦౩ ॥ హోమకాలేచసప్తార్చి స్త్రిశిఖఃపరిదృశ్యతే । శుద్ధస్ఫటిక సఙ్కాశో దక్షిణావర్తసంయుతః ॥ ౪౦౪ ॥ దివ్యగంధోపలంభశ్చఛత్రబింబధ్వజాదికమ్। శంఖదుందుభివీణాది వేదఘోష శ్రుతిం పునః॥ ౪౦౫ ॥ పూర్ణాహుతివిధౌసిద్ధలింగాన్యేతానిలక్షయేత్ । సాధకస్తానిలింగాని కథయేన్నగురుంవినా ॥ అంతేవైష్ణవవిప్రేన్ద్రాన్ భోజయే

ముక్తిసిద్ధ్యాది విశేషాః.

ద్ద్వాదశావరాన్। లక్షజాపేనముక్తిస్స్యాత్సిద్ధిరక్షరలక్షతః ॥౪౦౬॥ అర్ధకోట్యాతు దేవేన సదాభాషేత సాధకః । త్రిపాదకోట్యా దేవాద్యాః కింకరానాత్రసంశయః ॥ ౪౦౭ ॥ కోటిజాపేనదేవేశ స్స్వయమేవభవేద్ధ్రువమ్ । ఇతోధికేన జాపేన ఫలవత్తానవిద్యతే ॥ ౪౦౯ ॥ ఉపా

అణిమాదిః.

సతేసదాచైన మణిమాద్యష్టసిద్ధయః । అణిమామహిమాచైవ గరిమాలఘిమాతథా ॥ ౪౧౦ ॥ ప్రాప్తిఃప్రాకామ్యమీశత్వంవశిత్వంచాష్టభూత

ధనాకర్షణమ్.

యః । చందనంకుంకుమంకుష్ఠం రోచనాలక్తకంతథా ॥ ౪౧౧ ॥ ఘన

సారం మృగమదం పిష్ట్వా తత్ క్షోదవారిణా । ధనదం విలిఖేద్భూమౌ స
ప్తరాత్రం జితేంద్రియః ॥ ౪౧౩ ॥ ధ్యాత్వా మంత్రేశ్వరం దేవం తదంతే
మంత్రవిత్తమః । సాక్షాత్కరోతి ధనదం స తస్మై ధనమక్షయమ్ ॥ ప్ర
యచ్ఛతి ధనాధ్యక్షైరానీతం స్వాజ్ఞయా క్షణాత్ । వివిక్తం దేశమాసా
ద్య బహిర్గ్రామాదనన్యధీః ॥ ౪౧౪ ॥ సప్తరాత్రం నిశీథేషు జపో హోమ

స్త్రీవశ్యమ్.

పురస్సరమ్ । పద్మరాగ రుచం ధ్యాయేత్ స్త్రీవశ్యమపి సంస్మరేత్ ॥
౪౧౫ ॥ కామయంతే తతస్సర్వాశ్చింతితాః కమలాసన । ఫలైః పుష్పై
శ్చలాజైశ్చ సప్తరాత్రం దినేదినే ॥ ౪౧౬ ॥ సహస్రం జుహుయాద ద
గ్నౌ చింతితాం కన్యకాం లభేత్ । లక్షితాః పాదయోః పాంసూః రక్తచం
దనమిశ్రితాన్ ॥ ౪౧౭ ॥ విధాయ పురుషాకారం స్త్రీరూపం వా యథే
ప్సితమ్ । కృత్వా ప్రతికృతిం తస్య న్యస్యాత్మానం స్మరేద్ధరిమ్ ॥ ౪౧౮ ॥ తా
డయేన్మూల మనునా రక్తైస్తు యవవారిజైః । ప్రత్యహం మంత్రి జాప
స్స్యాదష్టోత్తరసహస్రికమ్ ॥ ౪౧౯ ॥ వశ్యా నారీ పుమాన్వాపి సప్తా
హాంతే జపాద్భవేత్ । తిలతండులదూర్వాణామాహుత్యైవ యథాక్ర
మమ్ ॥ ౪౨౦ ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం వశ్యో మంత్రప్రభావతః । ధ్యా
త్వా కరతలే చంద్రం తన్మధ్యే విష్ఠితం హరిమ్ ॥ ౪౨౧ ॥ సుఖాసీనం పుం
డరీక కర్ణికాయాం సితప్రభమ్ । ధ్యాయన్ కరతలస్పర్శాత్ సర్వవశ్యం

గుళికావిధిః.

క్షణాద్భవేత్ ॥ ౪౨౨ ॥ గుళికామథ వక్ష్యామి సర్వకర్మప్రసాధనమ్ ।
భూర్జపత్రే లిఖేచ్చక్రమష్టారం రోచనాదికైః ॥ ౪౨౩ ॥ చందనద్వయ
కాశ్మీర శశికస్తూరికాన్వితైః । హేమసూచ్యా లిఖేద్దేవం గంధద్రవ్యై
స్తథాపరైః ॥ ౪౨౪ ॥ నాభి నేమియుతం చక్ర మష్టారం జ్వాలయాన్వి
తమ్ । అష్టస్వరేషు విలిఖేదక్షరాణ్యష్టపద్మజ ॥ ౪౨౫ ॥ ప్రాదక్షిణ్యే
న విస్పష్టం హ్రీంకారం మధ్యమే పదే । సాధ్యనామాదితత్రైవ సోంకా
రం తదనంతరమ్ ॥ ౪౨౬ ॥ హ్రీంకారం నాభివలయే దిక్ష్వష్టాసు సమ

ర్పయేత్ । హ్రీంకారంనేమివలయేవశీకరణ మక్షరమ్ ॥ ౪౨౭ ॥ తద్బై
వాశాసుసర్వాసు వశంకురుపదాన్వితమ్ । తస్మిన్నావాహ్య దేవేశమి
ష్ట్వామంత్రంజపేత్తతః ॥౪౨౮॥ అష్టోత్తరసహస్రంతు జుహుయాత్తా
వదాహుతీః । గుళికాంబిభృతస్తస్య సర్వంవశ్యం నసంశయః ॥ ౪౨౯॥

ఆకర్షణవిధిః.

ఆకర్షణవిధింవక్ష్యేతంబ్రహ్మన్నవధారయ । భూర్జపత్రేలిఖేచ్చ
చమష్టారంపూర్వవత్మునా ॥౪౩౦॥ గంధద్రవ్యైర్లిఖేన్మంత్రంహోమ
సూచ్యావిచక్షణః । వేష్టయేద్రక్త సూత్రేణ తత్ఖండ మభి మంత్రితమ్॥
౪౩౧ ॥ శిఖిచంచుపుటేన్యస్తం భావయిత్వాజపేత్తతః । తన్మంత్రసం
యుతంమంత్రంకృత్వామాకర్షయేతిచ ॥ ౪౩౨ ॥ ఇత్థంసహస్రంసప్తా
హం జపేత్ప్రతిదినంసుధీః । ఆత్మానం గరుడారూఢం సాయుధాష్టభు
జంహరిమ్ ॥ ౪౩౩ ॥ బంధూక పుష్పసంకాశం భావయిత్వాజితేంద్రి
యః । వామోత్సంగేహరేర్దేవీం నిషక్తాంకామవిహ్వలామ్॥ ౪౩౪ ॥
పాశాంకుశ ధరాంలక్ష్మీం ధ్యాత్వాచ తదనంతరమ్ । నృపంబద్ధ్వా
గళేపాశై స్తాడయిత్వాకశాదిభిః ॥ ౪౩౫ ॥ ఆయుద్రైగ పృష్ఠతోమం
త్రమాకర్షయపదాన్వితమ్ । జప్త్వాయుతంసప్తదినం యోజనానాంశ
తేస్థితమ్ ॥౪౩౬॥ అపిభూపంనయత్యాశు సాధకోమంత్రతేజసా। ధనే
నమహతాయుక్తస్స్వయమేవాగతోనృపః॥౪౩౭॥వశ్యోభవతికృత్తైవ
వంవిప్రాదీనపిచానయేత్ । యోషిదాకర్షణేచాపి మంత్రంకృత్త్వైవ
మంత్రవిత్ ॥౪౩౮॥ పంచబాణేషుభిర్విద్ధాం సర్వాంగేమస్త్రియంస్మ
రేత్। పాశబద్ధాంతథైవాన్యైరాయుధైరపితాడితామ్ ॥౪౩౯॥ క్షిప్ర
మేవానయేన్నారీం సప్తాహాచ్ఛరవేగవత్ । దూరస్థితామపితథారా
జ్ఞోవామహిషీంప్రియామ్ ॥౪౪౦॥ సాసమాయాతికామార్తామదవిహ్వ
లలాలసా । సమృద్ధార్థాత్మనావాపి ధనైర్వాపియథేప్సితైః ॥ ౪౪౧॥
సాధకంతోషయత్యేషా మంత్రజాపాద్యథోదితాత్ । మృతనారీకపాలే
చరోచనాద్యేనవస్తునా ॥౪౪౨॥ పూర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తన్మధ్యేభీష్ట

యోషితః। లిఖిత్వానామధేయన్తత్కపాలం జ్వలనేపునః ॥౪౪౩॥
తాపయిత్వాజపేన్మంత్రంసప్తాహంపూర్వసంఖ్యయా। తతస్సిధ్యతినా

యక్షసాధనమ్

రీసాదూరస్థాపియథేప్సితా ॥౪౪౪॥ యక్షాణామపియక్షీణాం సాధనం
శృణువక్ష్యతే । వటవృక్షేకుటీంకృత్వా తత్రచక్రాబ్జమండలే ॥౪౪౫॥
ఆరాధ్యదేవంజుహుయాద్బిల్వవృక్షసమిచ్ఛతైః। దశభిస్ప్రత్యహంమం
త్రీసప్తమాహేపరిప్సితే ॥౪౪౬॥ పూర్వమేవపటేయక్షీం యక్షంవా
కుంకుమాదిభిః।లిఖిత్వాకర్మతత్సర్వంకుర్యాదభిముఖస్స్వయమ్॥౪౪౭॥
సప్తమేహ్నివటే రాత్రౌకంపతేభీతవత్స్థితః। గుగ్గులుంఘృతమిశ్రంచ
ధూపయేన్మంత్రవిత్తమః ॥౪౪౮॥ వటాభిముఖముత్థాయ యక్షీంవా
యక్షమేవవా । తావంతంవాధయాచేత అభీష్టఫలముత్తమమ్ ॥౪౪౯॥
మాతృత్వాచ్చపితృత్వాచ్చ భ్రాతృత్వాచ్చయథాయథా। పితృత్వంవా
థభార్యాత్వ మీప్సితం సర్వమాప్నుయాత్ ॥ ౪౫౦ ॥ సాధకస్సైవపి
త్రాది భూర్త్వాసర్వంసమాచరేత్। ప్రయచ్ఛంతియథాయోగంయ
క్షీయక్షశ్చమంత్రిణే॥౪౫౧॥ మాతాచేన్మాతృవద్రక్షేత్ పితాచేత్పితృవ
త్తథా। ఏవంభ్రాతాదయోప్యన్యే యథాతత్త్రాణతత్పరాః ॥౪౫౨॥

విద్యాధరవశీకరణమ్

విద్యాధరవశీకార విధానంశృణుపద్మజ। అశోకవృక్షమూలోర్వ్యాం
కుర్యాత్పూజాదిపూర్వవత్ ॥౪౫౩॥ విద్యాధరేణయచ్ఛక్యం కర్తుమ
స్యాపితద్భవేత్। అన్యేషాందేవయోనీనామేవంకుర్యాద్యథావిధి॥౪౫౪॥

పాతాళసాధనమ్

తేతేసర్వంప్రయచ్ఛంతి మంత్రతుష్టాయథావిధి । పాతాళద్వారనిక
టేకారయేద్యోగమందిరమ్ ॥౪౫౫॥ చతుర్ద్వారసమాయుక్తంమధ్యే
కుండోపలక్షితమ్। సమీపేక్షీరవృక్షస్య జపేదక్షరలక్షకమ్ ॥౪౫౬॥ ప్ర
త్యేకమయుతంహోమస్తిలాదీనాం పృథక్పృథక్ । అనన్యధీర్మ్రితాహా
రిః కర్మాంతేనాగకన్యకాః ॥౪౫౭॥ ఆగత్యమంత్రిణంసర్వా యాంత్యా

నీయస్వమాలయమ్ తత్రత్థైస్సైర్వివిధైర్భోగై స్తోషయంతినసంశయః॥ దేహజం లోహితంమంత్రీ శ్మశానాం గారమిశ్రితమ్ । పేషయిత్వాలి

ఖడ్గసాధనమ్

ఖేత్ఖడ్గం చతుస్తాలసమాయతమ్ ॥ ౪౫ ॥ శ్మశానదేశేతన్మూలం స్పృష్ట్వామంత్రం జపేత్సుధీః । నిశీథే నిర్జనే తావత్ యావజ్జ్వాలాంవి ముంచతి ॥౪౬॥ జ్వాలాభిరస్యశోభన్తే దిశోదశచతుర్ముఖ । నానా విధానిభూతాని దృశ్యతేపరితస్తదా ॥ ౪౭ ॥ అభీతోనిశ్చలగఖడ్గం స్పృష్ట్వాజపేత్పునః । స్ఫురంతంపాణినాఖడ్గం గృహీత్వాముష్టినా దృఢమ్ ॥ ౪౮ ॥ మంత్రంజపన్నభోయాయా ద్యత్రవిద్యాధరాదయః। విద్యామహిమ్నా తేషాంస రాజాభవతి మంత్రవిత్ ॥ ౪౯ ॥ య క్షరాక్షసభూతానాం జేతామర్త్యేషు కింపునః । ఖడ్గహస్తస్సదా మంత్రం జపన్ యాతిత్రివిష్టపమ్॥౫౦॥ తత్రాపి భోగమతులం లభతే

శక్తివిద్యా

చాప్సరోగణైః। శంఖశుక్త్యదరేమంత్రంలిఖేద్గోరోచనాదిభిః ॥౫౧॥ శూన్యాగారేశ్మశానేవా నిశీదేజపమాచరేత్ । జపేన్మంత్రవరం స్పృష్ట్వాయావజ్జ్వాలావిముంచతి॥౫౨॥ ఉత్థాయ కన్యకాకాచి చ్ఛక్తి మధ్యాచ్చతుర్ముఖ। అక్షమాలాంచగుళికాంపాదుకాంతిలకంతథా॥౫౩॥ అంజనంచౌషధిరసంకపాలంమంత్రిగౌరవాత్ ।పదాతితిలకంధృత్వానర నారీమృగాదయః॥ ౫౪॥ స్మృతిమాత్రాద్వశంయాంతిదత్తయాచాక్ష మాలయా । జప్తామంత్రాశ్చసిధ్యంతిపురశ్చరణవర్జితాః॥౫౫॥ గుళి కాంవదనేబిభ్రన్మంత్రీ సర్వత్రసంచరేత్ । అంజనంనేత్రయోర్లింపన్న దృశ్యోభవతిధ్రువమ్ ॥ ౫౬ ॥ ఆరుహ్యపాదుకాంపద్భ్యామగ్నౌ చరతి వారిషు ॥ ౫౭ ॥ ఏషాదూరం గమయతె శీఘ్రంవిషయమ బ్జజ।భుక్త్వౌషధంగతవ్యాధిర్దివ్యచక్షుర్భవేన్నసంశయః॥ ౫౮ ॥రసాయనేన సంలిప్తేపాషాణాదౌభవేద్ధ్రువమ్ । హిరణ్యం భుక్తిమాత్రేణ తేజస్వీబ లవాన్భవేత్ ॥ ౫౯ ॥ కపాలేన్మవినిక్షిప్యనిక్షిపేచ్ఛతుర్ముఖని।

అకస్మాన్మరణంయాతి సాన్వవాయసుహృజ్జనః ॥ ౪౭౩౹॥ధరణ్యాంవిలి

ఇంద్రజాలవిద్యా

ఖేన్మాయాం కృష్ణవర్ణాం చతుర్భుజామ్ । సర్వాకల్ప యుతాంసౌ
మ్యాం సర్వావయవసుందరీమ్ ॥౪౭౪౹॥ అయుతంనియుతంవాపిమం
త్రమష్టాక్షరాదికమ్। పూజయిత్వాజపేన్మంత్రం సిద్ధాసాతదనంతరమ్॥
౪౭౫౹ ॥ ధరణ్యావంబరేవాపి చతురంగబలంమహత్ । దర్శయిత్వా
కుజగతాం త్రైలోక్యమపివాజగత్॥౪౭౬౹॥యథేష్టంవంత్రిణేమంత్ర

అపమృత్యు జయః

గౌరవాత్కమలాసన। అశ్వత్థంమందవారేషుస్పృష్ట్వాదక్షిణపాణినా॥
జపతోనాపమృత్యుస్స్యాద్యద్యధోక్తేనైవసంఖ్యయా। ప్రత్యహంప్రాతరు

ఆరోగ్యం

త్థాయ సంధ్యాకర్మసమాప్యచ ॥ ౪౭౭౹॥ ఆదిత్యంతుజపేన్మంత్రింతే
స్సాదారోగ్యమాప్నుయాత్॥౪౭౮॥ఇతోవాక్సిద్ధిమాఖ్యాస్యేయథావద

వాక్సిద్ధిః

వధారయ। ఖండయిత్వావచాంసమ్యక్ మధుపాత్రేవినిక్షిపేత్॥౪౮౦॥
యద్వాఘృతేక్షిపేద్బ్రాహ్మీం స్పృష్ట్వాలక్షంజపేన్మనుమ్। చంద్రమం
డలమధ్యస్థం శ్వేతవర్ణం హరింస్మరేత్ ॥౪౮౧॥ ముహూర్తేశోభ
నేప్రాప్తేవచాభక్షణమాచరేత్। మూకాదయఃప్రవాచస్స్యుర్నాత్రకా

అన్నసిద్ధిః

ర్యావిచారణా ॥ ౪౮౨ ॥ చంద్రమండల మధ్యస్థం శ్వేతపంకజ విష్టరే।
ద్విభుజంబాలవపుషం బాలాభరణ భూషితమ్ ॥ ౪౮౩ ॥ బిభ్రాణంపా
యసంపాత్రే దక్షిణేనైవపాణినా॥౪౮౪॥ ఇతరేణైవహస్తేనదధ్యన్నక
బళంతథా। ధ్యాత్వాన్నేనభవేద్ధోమోమంత్రీబహ్వన్నమశ్నుతే॥౪౮౫॥

పుత్రలాభః

హిరణ్యనిర్మితంబింబం పూజయిత్వా జగత్పతేః । చక్రాబ్జ మండలేకుం
భంసమారాధ్యయథావిధి ॥౪౮౬॥ హుత్వాగ్నౌపాయసేనైవహోమా
న్తేస్థాపితైర్ఘటైః । అభిషిచ్యస్త్రియంసమ్యక్ పాయయిత్వాతదంబుచ॥

౧౮౭॥ తతఃపుత్రాన్ సమీక్షేత తస్యాస్తుమనసేప్సితాన్ । విషదష్టము

విషహరణమ్

వస్థాప్య ధ్యాత్వేశంగరుడోపరి ॥౧౮౮॥ దేవవిద్యాం సముచ్చార్యతీ
క్ష్ణౌతుం దేవతాడయేత్ । ఏవం ధ్యాత్వా విషంసర్వ మపోహ్యోత్థాప
యేన్మృతమ్ ॥౧౮౯॥ భుక్తంవిషేణసంస్పృష్టమన్నబీజశిలాథవా । జర
యేద్విశ్యయాసర్వం యథాహం కమలాసన ॥౧౯౦॥ గ్రామాద్బహిస్తు

వృష్టిలాభః

శాలాయాం జపేద్ధోమపురస్సరమ్ । చక్రాబ్జమండలే దేవ మర్చయేదపి
పద్మజ ॥౧౯౧॥ సప్తాహమాజ్యసిక్తాభి స్సమిద్భిర్హోమమాచరేత్ । వైత
సీభిఃప్రతిదినం నియుతాయుతసంఖ్యయా ॥౧౯౨॥ వృష్టిర్భవతితద్రా

అతివృష్టిశమనమ్

ష్ట్రేత్రితద్దేశేవాదినత్రిమే । ఇక్షుసారావసిక్తాభి ర్మరీచిభి రతంద్రితః॥
సర్షపైస్సాజ్యపయుక్తైర్హోమమగ్నిపూర్వోక్త వర్త్మనా । అతివృష్టి

మంత్రాది దేవదర్శనమ్

పరిశమనం భవేత్తత్రనసంశయః ॥౧౯౩॥ దిదృక్షుస్మంత్రిదేవస్యషణ్మాస
మనిశంజపేత్ । వ్రతీత్రిషవణస్నాయీ ప్రత్యక్షం దేవమీక్షతే ॥౧౯౪॥

సంగ్రామవిజయః

లభేతచవరాన్సర్వాన్ తస్మాత్కమలసంభవ । సంగ్రామవిజయస్యా
మప్రయోగం శృణుసాదరమ్ ॥౧౯౫॥ తోమరేషుకృపాణేషు శక్త్యాంచా
ణాయుధేషుచ । వాజిహస్తిలలాటేషు ధ్వజవస్త్రేచలేతథా ॥౧౯౬॥
చక్రమండలమాలిఖ్యపూజయిత్వాయథావిధి । హుత్వాచసమరంగ
చ్ఛన్శత్రుసైన్యానినాశయేత్ ॥ ౧౯౭ ॥ సంగ్రామేవిజయంప్రాప్య

భూతాదిగ్రహ నివారణమ్.

గృహంయాతి యథాపురమ్ । భూతగ్రహపిశాచాది నివారణ విధిం శృ
ణు ॥ ౧౯౯ ॥ సమిద్భిర్జుహుయాదగ్నౌకింశుకోత్థై శ్శతత్రయమ్ ।
త్రిసహస్రంభవేజ్జాప స్తర్పణంతుశతత్రయమ్ ॥ ౨౦౦ ॥ భూతాదిగ్రహా

గ్రస్తానాం శిఖాబంధనమాచరేత్ । గుగ్గులూత్థేన ధూపేన ధూపయే
త్తదనంతరమ్ ॥ ౫౦౧ ॥ తాడయేన్మంత్రజప్తేనదండేన లతయాపివా।
తతోబ్రూయాత్పిశాచాదిర్ముంచామీత్యసకృద్ధ్రువమ్॥౫౦౨॥ కారయి
త్వాథశపథం శిఖాబంధంవిమోచయేత్ । స్థాపితైః కలశైరేవ స్నాప

గుళికా ప్రభావమ్.

యేద్గ్రహపీడితమ్ ॥ ౫౦౩ ॥ బంధయేద్గుళికాంపశ్చాత్ గృహదోషా
ద్విముచ్యతే । గుళికాధారణాన్నారీదుర్భగాసుభగాభవేత్॥౫౦౪॥ బ
ద్ధావగర్భిణీసద్యస్సుప్రసూస్స్యాదపప్రసూః। అనృతుస్స్యాదృతుమతీ
విముఖాసుముఖాభవేత్ ॥౫౦౫॥ విరహేసంగతాభర్త్రా భవేదచిర
కాలతః । స్త్రియస్స్యాత్పుంప్రసూతిస్స్యాదస్తనాస్తనమండితా॥
౫౦౬ ॥ కుమారయక్షీపీడాదౌబాలానాంచయథోదితైః । విధిభిర్ము

సర్వోపయోగిగుళికావిధిః

చ్యతేదుఃఖాత్ లభతే చాయురుత్తమమ్ ॥ ౫౦౭ ॥ భూర్జపత్రేలి
ఖేచ్చక్రం నాభినేమిసమన్వితమ్ । షడరం తత్ర విలిఖేత్సుదర్శనషడక్ష
రమ్ ॥ ౫౦౮ ॥ పూర్వాదిషుసమాలిఖ్యమంత్రరాజమరాంతరే । నాభి
మధ్యేసాధ్యనామప్రణవేనసమన్వితమ్ ॥౫౦౯॥ వేష్టయేత్ప్రణవేనైవ
సాధ్యనామచతుర్ముఖ । హేమసూచ్యాలిఖేద్యంత్రం ద్రవ్యైశ్చందన
నమిశ్రితైః ॥ ౫౧౦ ॥ చందనద్వయకాశ్మీరరోచనాగరుసంజ్ఞితైః । ము
ఖ్యద్రవ్యైర్లిఖేచ్చక్రంగుళికాంకారయేత్తతః ॥ ౫౧౧ ॥ ధాన్యరాశి
షుసంస్థాప్యకుంభస్థాపనమాచరేత్ । కారయేత్సాధ్యకమూర్ధని జ
పహోమాది పూర్వవత్ ॥ ౫౧౨ ॥ అభిషిచ్యతతస్తస్మై గుళికామ
పిబంధయేత్ । తతోవిమోచయేదగ్నింపూర్వోక్తాంసిద్ధిమాప్నుయాత్॥

కాలమృత్యుజయః.

కాలమృత్యుజయోపాయోవక్ష్యతే శృణుపద్మజ । పూర్వోక్తవత్స్వర్ణా
నాకుంభాన్ గుళికామపిపూజయేత్ ॥ ౫౧౪ ॥ రత్నైర్మాసద్వయంవ
హ్నింకుంభాంశ్చ గుళికామపి । కుర్యాత్తావజ్జపంహోమంబ్రాహ్మణా

న్తోషయేదపి ॥ ౫౧౫ ॥ యజమానగక్షత్రియశ్చేత్తులారోహణ మాచ
రేత్ ।కలశైస్స్నపనంపశ్చాల్ గుళికాబంధనంతతః ॥౫౧౬॥ పూర్ణా
హుతిం తతఃకృత్వా కుర్యాదగ్ని విసర్జనమ్ । అన్నాద్యైస్తోషయే

మృత్యుదానమ్.

ద్విప్రాన్ కాలమృత్యుం నివారయేత్ ॥౫౧౭ ॥ అపమృత్యుజయార్థా
య మృత్యుదానమితశ్శృణు। సహస్రనిష్క-స్వర్ణేన కారయేత్ప్రతి
మాంశుభామ్ ॥ ౫౧౮ ॥ ద్విభుజాంపురుషాకారాం భ్రుకుటీకుటిలేక్ష
ణామ్ । కోలలోహితవస్త్రే తే మృత్యుప్రతికృతేస్స్మృతే॥౫౧౯॥ దం
ష్ట్రాకరాళం వదనం మృత్యోరిత్యవధారయ । సవ్యహస్తేభవేద్యష్టిః పా
శమన్యత్రవిన్యసేత్ ॥౫౨౦॥ పంచగవ్యేనసంక్షాళ్యపంచాప నిషదాది
భిః । సంస్నాప్యధాన్యరాశౌతంస్థాపయేత్తదనంతరమ్॥౫౨౧॥ సంహా
రోత్పాదనేకృత్వాసమావాహ్యస్వనామభిః। సమిచ్చరుఘృతైర్హో
మమగ్నికుండేసమాచరేత్ ॥౫౨౨॥ ప్రోక్షయిత్వాయథాన్యాయంతం
దద్యాత్పంచరాత్రిణే । అపమృత్యుభయంతస్య నకదాచిద్భవిష్యతి॥

రసాతలప్రవేశః.

బిల్వదారుసమాసాద్యకుసుంభరజసాసుధీః। షడరంపూర్వవచ్చక్రంసా
ధ్యనామాదిసల్లిఖేత్ ॥౫౨౪॥ పాతాళాదియథోద్దేశం పన్నగాసు
రమండితమ్ । పరితోపి విలిఖ్యాథ కుండేచాధాయపావకమ్ ॥౫౨౫॥
నరమాంసేన జుహుయాత్ ద్వాదశాహం జపాదిభిః । తతో నాగాద

స్తంభనమ్.

యస్సర్వ ఉపస్థాస్యంతి మంత్రిణమ్ ॥ ౫౨౬॥ పద్ధతిం దర్శయంత్య
స్య రక్షంత్యేనంనసంశయః । శిలాతలేలిఖేచ్చక్రం షడరంసషడక్షరమ్॥
౫౨౭ ॥ అరాంతరేమంత్రరాజంతన్మధ్యేసాధ్యనామచ । స్థండిలేస్థా
పయిత్వైతద్దాసీనో జపమాచరేత్ ॥౫౨౮ ॥ స్తంభయేతి ప
దంచోక్త్వా జుహుయాదరక ఖండికామ్ । వివాహగర్భవాదాదౌక
థాయాంస్తంభనంభవేత్ ॥ ౫౨౯ ॥ స్తంభనాంతరమాఖ్యాస్యేశ్శృణు

తత్కమలాసన । ద్వేష్యపాద రజోమాత్ర మస్రైరంగార గోమయైః॥
సంయోజ్యబిల్వకాష్ఠేతు ద్వేష్యస్య ప్రతిమాంలిఖేత్ । ప్రేతవస్త్రే లి
ఖేద్వాపి శంఖకీలమనంతరమ్ ॥ ౬౩౧ ॥ చతురంగుళ మాత్రంతు ప్రతి
మాంగాని తాడయేత్ । కీలేన తేనమంత్రేణనిత్యం మంత్ర జపస్మన్వి
తః ॥ ౬౩౨ ॥ ధనాదిహానిర్ద్వేష్యస్యభవిష్యతి నసంశయః । తాడనం

ఉచ్చాటనమ్.

యత్రయత్రాంగే తత్రతత్రవ్యథాభవేత్ ॥ ౬౩౩ ॥ ఉచ్చాటనమితోవ
క్ష్యేయథావత్కమలాసన । శ్మశానాంగారచూర్ణేన నింబధుత్తూర
సంభవైః ॥ ౬౩౪ ॥ రసైరక్షద్రుకాష్ఠేవాద్విహస్తేప్రేతవాససి । పూ
ర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తత్రమంత్రాక్షరాణ్యపి ॥ ౬౩౫ ॥ సాధ్యనామలిఖే
దంతః ప్రాగాదిషులిఖేదచామ్ । ఆదింబిందుం తృతీయంచ పునర్బిం
దుంయథాక్రమమ్ ॥ ౬౩౬ ॥ తదారూఢంరిపుంధ్యాయేత్కుండేచాపా
కృతౌతతః । సమిద్భిర్నింబవృక్షస్య యద్వావిష మహీరుహః ॥ ౬౩౭ ॥
జుహుయాదనలేభీతః అమృతంపేషయేద్రిపుమ్ । చైత్యవృక్షేచబధ్నీయా
ద్ధ్వజాంతంకమలాసన ॥ ౫౩౮ ॥ అంహోభి రేకవింశద్భి ర్భార్యాపు
త్రాదిభిస్సహ । రిపుఃపలాయతేసత్య మితోవిద్వేషణంశృణు ॥ ౫౩౯ ॥

విద్వేషణమ్.

అక్షకాష్ఠేనకుర్వీత స్నిగ్ధయోఃప్రతిమాంద్విషోః । అన్యోన్యాభి ము
ఖంకృత్వాతయోర్మంత్రంలిఖేదపి ॥ ౫౪౦ ॥ విద్వేషయపదోపేతంనా
మధేయంచతుర్ముఖ । జపేన్మంత్రం తతోమంత్రీ కుండేహోమం స
మాచరేత్ ॥ ౫౪౧ ॥ మృత్యువర్ధన వృక్షోత్థ స్సమిద్భిర్హోమ
కర్మచ । అష్టోత్తరసహస్రేణహవనేనపరస్పరమ్ ॥ ౫౪౨ ॥ స్నిగ్ధ
యోర్జాయతేద్వంద్వంకాకోలూకాదిసమ్మితమ్ । ఏవందశ దినేయా
తే పయసాస్నాపయేత్తయోః ॥ ౫౪౩ ॥ భూయఃప్రీతౌ భవేతాంతౌ

మారణమ్.

జానీహికమలాసన । మారణంవక్ష్యతేకర్ణాచ్ఛృణుష్వాతిదారుణమ్ ॥

మధ్యకుణ్డ సమాయుక్తాం హోమశాలాం ప్రకల్పయేత్। అర్కవృక్షస్య ఫలకాం హస్తద్వయసమాయతామ్॥ ౫౪॥ తావతావిస్తృతాంబ్రహ్మన్ ఘనతశ్చతురంగుళామ్। గృహీత్వావిలిఖేత్తస్మిన్దక్షిణాశాముఖోగురుః॥ ౫౫॥ శత్రోర్వపుర్యథారూపం ప్రతికూలదినాదిషు। కృష్ణపక్షేవిశేషేణ ప్రకుర్యాన్మారణక్రియామ్॥౫౬॥ ప్రాచీభాగేధకుణ్డస్య షడశ్రంచక్రమాలిఖేత్। కృష్ణసూత్రైరలంకృత్య తస్మింశ్చక్రేప్రతిష్ఠితే॥ ౫౭॥ కృష్ణగన్ధాంబుపుష్పాద్యైఃపూజయిత్వా తతఃపరమ్। శ్మశానశత్రునిలయవల్మీకేభ్యోమృదంహరేత్॥౫౮॥ శత్రుపాదమృదంచాపి ధుత్తూరదళసారతః। పేషయేత్ఖరమూత్రేణ కారయేత్ప్రతిమాంరిపోః॥ ౫౯॥ ప్రాణప్రతిష్ఠామంత్రేణకుర్యాత్ప్రాణప్రతిష్ఠితమ్। పాదేనాక్రమ్యహృదయం సహస్రం జపమాచరేత్॥ విషయస్యప్రభారూఢశతూర్ణాం నేత్రయోర్హృది। కరయోఃపాదయోర్గణ్యోశ్శ్రోత్రయోర్ఘ్రాణరంధ్రయోః॥ ౬౧॥ మర్మస్థానేషుచాన్యేషు వేధంకుర్యాద్విచక్షణః। యానిచాంగాని విద్ధాని తాని హీనానిపద్మజ॥ ౬౨॥ శ్మశానాగ్నింతతఃకుణ్డే నిధాయతదనంతరమ్। దక్షిణాగ్రాన్ ప్రతీచ్యగ్రాన్ దర్భాంశ్చపరిధీనపి॥ ౬౩॥ కృత్వా కృత్వాత్మనోరక్షాం వేదఘోషేప్రవర్తితే। బ్రాహ్మణేభ్యోర్థ నందత్త్వా తతోహోమంసమారభేత్॥ ౬౪॥ అక్షకాష్ఠస్రుక్స్రువాభ్యాం కృష్ణానికృతజోక్షితైః। యద్వారాజిలరక్తైస్సర్షపైశ్చమరీచిభిః॥ ౬౫॥ ఔషధైర్వ్యాధిజనకైస్సమిద్భిశ్చాక్షవృక్షకైః।మంత్రాంతేమారయేత్యుక్త్వాసహస్రంప్రతివాసరం॥౬౬॥ శత్రునామాపిసంయోజ్య జుహుయాద్దక్షిణాముఖః। కృత్యాదర్శనకాలాంతంవాసరానేకవింశతి॥౬౭॥ వేష్టాంఫలకాంనిత్యంహోమధూమేనధూపయేత్। అగరుంగుగ్గులుంచాపి ధూపార్థమనలేదహేత్॥౬౮॥ సప్తస్వహస్స్వతీతేషు జ్వరితస్స్యాద్రిపుర్ధ్రువమ్।వ్యాధిపీడాభవేత్తస్యవివిధాకమలాసన॥ ౬౯॥ద్విసప్తాహస్స్వతీతేషుకృత్యాకాచిన్మహానిశి। కుండమధ్యా

త్సముత్థాయ అట్టహాసం విముంచతి ॥ ౫౬౧ ॥ ప్రాణిభిర్దుర్నిరీక్ష్యో సాకుంఠాదుత్థాయదృశ్యతే । అభీతవత్స్వయంతిష్ఠేత్సాధకః కమలాసన ॥౫౬౨॥ బ్రూహి తేకింకరవాణీతి తతస్తాంచ వదేద్గురుః । సపత్నం మారయేత్యుచ్చైర్గురుర్బ్రూయాత్తతఃపరమ్ ॥౫౬౩ ॥ హత్వాగురుం పునర్బ్రహ్మన్ కృత్వాపునరుపైష్యతి । ద్వావింశేహని సంప్రాప్తే బుత్విగ్భిస్సహమంత్రవిత్ ॥౫౬౪॥ హుతపూర్ణాహుతిర్లక్షం మంత్రరాజం స్వయం జపేత్ । తతస్సుదర్శనం మంత్రం నారసింహాహ్వయం మనుం ॥ అపరాజితమంత్రంచ జప్త్వా పాపాద్విముచ్యతే । ఏకవింశదినే రాత్రౌ కుర్యాత్పూర్ణాహుతింగురుః ॥ ౫౬౬॥ ఏవం రిపుం గురుర్జిత్వాగత్వాస్యాద్గతకిల్బిషః । రుగ్ణానాం శాంతికర్మాద్య వక్ష్యేశృణు చతుర్ము

శాంతికర్మ.

ఖ ॥౫౬౭॥ షోడశస్తంభసంయుక్తం వేదికుండపరిష్కృతమ్ । యాగమంటపమాకల్ప్య చతుస్తోరణసంయుతమ్ ॥౫౬౮ ॥ తిలవ్రీహియవైర్వేద్యాం ధాన్యపీఠం ప్రకల్పయేత్ । కలశాంశ్చ సప్తదశ స్థాపయేద్గంధవారిభిః ॥౫౬౯॥ మధ్యేయజేత మంత్రేశం పరితష్షోడశస్వపి । స్నపనోక్తవిధానేన కుంభపూజాచతుర్ముఖ ॥౫౭౦॥ చక్రాబ్జమండలే దేవమర్చయిత్వానలే తతః । సమిదన్నఘృతైర్హోమ స్సప్తరాత్రంచతుర్ముఖ ॥ ౫౭౧॥ కలశేషు జపం కుర్యాత్ప్రత్యేకం శతసంఖ్యయా । కుర్వీత భోజనం రాత్రౌ యావత్కర్మావసానికమ్ ॥ ౫౭౨॥ ప్రత్యహం బహుమూర్ధ్వబ్రహ్మన్ సహస్రం పరమావధి । శాంతిం ప్రయచ్ఛమహాతీమిత్యంతం మంత్రఈరితః ॥ ౫౭౩ ॥ జపస్త్వయుతసంఖ్యాభిః ప్రత్యహం కమలాసన । భూర్జపత్రే లిఖేచ్చక్రం గుళికామపికారయేత్ ॥౫౭౪॥ అభ్యర్చ్య సప్తరాత్రం తాం కర్మాంతే కలశాంబుభిః । స్నాపయిత్వా తతోరుగ్ణం గుళికాం బంధయేత్తతః ॥ ౫౭౫॥ తతః పూర్ణాహుతింకృత్వావీతిహోత్రం విసర్జయేత్ । రోగాది శాంతిర్భవతి కర్మణానే

పుష్టియజనమ్.

నపద్మజ ॥ ౫౭౬ ॥ పౌష్టికంకర్మణావక్ష్యామిసర్వేషాంపుష్టిదాయకమ్। పూర్వవద్గుళికాంకృత్వారక్తసూత్రేణవేష్టయేత్ ॥ ౫౭౭॥ చక్రాబ్జకుంభయజనంపూర్వవత్కమలాసన । విప్రమాంభాస్మరేద్దేవంహోమయేత్సమిదాదిభిః ॥౫౭౮॥ పుష్టింప్రయచ్ఛేత్స్యంతంస్యాన్మంత్రజాపశ్చతుర్ముఖ । కృత్వాభిషేకంకర్మాంతే గుళికాబంధనం చరేత్ ॥ ౫౭౯॥ పూర్ణాహుతిస్సప్తమేహ్నితదంతేగ్నివిసర్జనమ్ । ఏవంకృతే కర్మ

కర్మణాంకుండాని.

జాలేదీర్ఘమాయుర్వివర్ధనమ్ ॥ ౫౮౦ ॥ కర్మణోనుగుణం కుండం వక్ష్యామికమలాసన । పౌష్టికేపంకజంకుండం శాంతం వృత్తం సమాచరేత్ ॥ ౫౮౧ ॥ అష్టాశ్రేవాత్రికోణేవా మారణం కర్మశస్యతే । ఉచ్చాటనంచాపకుండే యక్షకన్యాదిసాధనమ్ ॥౫౮౨ ॥ పంచాశ్రేథ షడశ్రేతు స్తంభనం కర్మకారయేత్ । సప్తాశ్రే మోహనం విద్ధి విద్వేషస్తు నవాశ్రకే ॥౫౮౩॥ పశ్వాదీనాంవశీకారం దశాశ్రేకర్మకారయేత్। ఏకాదశాశ్రే బ్రహ్మర్షీ వశీకుర్యాదతంద్రితః । ద్వాదశాశ్రేతువై

కర్మణాంహోమః.

_ ష్టికామస్సమారభేత్ ॥౫౮౪॥యజ్ఞవృక్షోద్భవైశ్శాంతిస్సౌభాగ్యంకుసుమైర్భవేత్ । ధూపద్రవ్యైస్సదారోగ్యంపుష్టిర్దధ్నాపయస్సుచిః ॥౫౮౫॥ అన్నైనవివిధాన్కామానాజ్యేనాయుష్మతీసప్రజాః। శ్వేతపద్మైస్తు జుహుయాదిచ్ఛన్ బ్రహ్మశ్రియంనరః ॥ ౫౮౬॥ లక్ష్మీపుష్పైస్తుజుహుయాల్లక్ష్మీకామోధవారుణైః । పద్మైర్బిల్వ సమిద్భిర్వా జ్ఞానకామస్తుసర్పిషా ॥౫౮౭॥ కన్యాకామః కాలపుష్పైః గోకామోగోమయైఃపునః । ఆయుష్కామస్తుదూర్వాభిర్వ్యాధికామస్తుమృత్స్నయా॥౫౮౮ ॥ యవాగ్వేంద్రియకామస్తుతిలైస్సర్వజనప్రియః।బ్రహ్మవర్చసకామస్తు బ్రహ్మవృక్షసముద్భవైః ॥ ౫౮౯॥ యవైశ్చ వేణుభిశ్చైవ నీవారైశ్శాలిభిస్తథా । సర్వేకామాశ్చసిధ్యంతి హోతుర్బ్ర

జైర్యథోదితైః ॥ ౪౯౧ ॥ లాజహోమేనసిధ్యంతి సర్వేకామా నసంశయః। అన్నేనాన్నాదికామస్తు పుత్రకామస్తుపాయసైః ॥ ౪౯౧॥ నింబపుష్పైర్హిరణ్యార్థీ సర్వే సిధ్యంతి సర్పిషా । హోమే సర్పి

హోమద్రవ్యప్రమాణాని.

ర్మధుక్షీరధారాస్స్యుశ్చతురంగుళాః ॥ ౪౯౨ ॥ శుక్తిదర్ధ్యాహుతిగ్రాసం పాయసాద్యాహుతిర్భవేత్ । భక్ష్యాహుతిస్తదర్ధంస్యాత్ఫలైగిపుష్పైరఖండితైః ॥౪౯౩॥ నిష్పావబీజమానాతుధూపద్రవ్యాహుతిర్భవేత్। తిలవ్రీహియవాద్యైస్తుముష్ట్యర్ధార్ధాహుతిర్భవేత్॥ అష్టాంగుళాతదర్ధావా సమిద్దూర్వాషడంగుళా । మృద్వీకాష్ట ప్ర

పూర్ణాహుతిః.

మాణాతు గోమయాహుతిరిష్యతే॥౪౯౪॥పూర్ణాహుతిర్ఘృతస్యస్యాత్తుహిడుబేనచతుర్ముఖ । న్యూనాధికప్రమాణాంతుహవ్యకవ్యాహుతింకృతామ్ ॥౪౯౬॥ భుంజంతి దానవాదైత్యానఫలాయచకల్పతే । కుక్కుటాండప్రమాణంతుచరోగిపిండంఘృతాప్లుతమ్ ॥ ౪౯౭ ॥ నిక్షిప్య చ స్రుచోగతేఆపిధాయస్రువేణచ।ససమిద్దర్భకుసుమంజుహుయాన్మూలవిద్యయా ॥౪౯౮॥ ఏవంయోగవిభాగస్తేకథితఃకమలాసన । ప॥

పరకాయప్రవేశః

యప్రవేశాఖ్యంయోగిభిక్రియతేనిశమ్॥౪౯౯॥సప్రకారమిహాఖ్యాస్యే శృణుష్వకమలాసన । పరపిండంనవందృష్ట్వాయావనే వయసంస్థితమ్॥ ఊర్ధ్వవక్త్రందీర్ఘపాదమేకాంతేశాయయేచ్ఛవమ్ । తత్పాదపార్శ్వేశాయీతబధ్వాయోగాసనంతతః ॥ ౬౦౧॥ ఏకాగ్రమానసఃకుర్యాద్యోగాభ్యాసంప్రసన్నధీః । నాభిచక్ర అరక్షేత్రే భ్రమంతం జీవమాత్మనః ॥ ౬౦౨ ॥ పింగళేనేడయావాయద్వానిర్గమయ్య బహిస్తతః। నాసికాపుటమార్గేణఖగవద్గగనంనయేత్ ॥౬౦౩ ॥ సాకంసదశభిః ప్రాణైకోశంయోజనముత్తరమ్।గత్వాగత్వానివర్త్యంతేయోజనాన్యపియోగినః ॥౬౦౪ ॥ నాసికాపుటమార్గేణ నాభిచక్రంప్రవేశయేత్।

ఏవంనిత్యంసమభ్యస్య యోగీయోగంజితేంద్రియః॥౬౦౫॥ స్వదేహాత్తం
నిర్గమయ్యనాసికాపుటపద్యయా । శవస్యనాసికారంధ్రవర్త్మనాం
తంప్రవిశ్యచ॥ ౬౦౬॥నాభిచక్రంప్రవిశ్యాథ నాడీసంచారమాచరేత్।
తత్రాపిపాతమాలోక్య తదన్యత్రప్రవేశయేత్ ॥౬౦౭॥ యథాసుఖం
చరేద్యోగీసుందరేవపుషిస్థితః। యోగీసపాతయన్గాత్రంవాసుదేవంయ

శరీర నిపాతః.

థాప్నుయాత్॥౬౦౮॥తన్మార్గమద్యవక్ష్యామిశృణుష్వైకాగ్రమానసః।
బ్రహ్మచర్యేధృతమతిఃకుశశాయీజితేంద్రియః ॥ ౬౦౯ ॥ ముముక్షు
ర్మంత్రరాజంతంజపేల్లక్షమతంద్రితః। హృదయేకర్ణికామధ్యేధ్యా
యేద్యోగోక్తవర్త్మనా ॥౬౧౦॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశంచతుర్బాహుం
కిరీటినమ్ । అంగుష్ఠమాత్రంపురుషంజ్యోతిర్మండల మధ్యగమ్॥౬౧౧॥
ధ్యాయన్నర్ఘ్యాదిభిర్భోగైరంతర్యాగంసమాచరేత్ । యోగాభ్యా
సబలేనైవగుణోత్కర్షఃప్రజాయతే ॥౬౧౨॥ చంద్రార్కాగ్నిమ
యంబీజమర్కమండలసన్నిభమ్ । తతస్సూక్ష్మతరంబింబం రాజముద్గ
సమప్రభమ్ ॥౬౧౩॥ తంసర్వమంత్రా ఆక్రమ్య స్థితావిద్యావిచక్ష
ణాః । తతస్తురాజికాబీజప్రమాణంచింతయేత్క్రమాత్ ॥౬౧౪॥ ఉ
త్పాదకమథాస్యాభిర్వ్యాప్తంతేనాదలాశ్రితేః । తంతనీయసమత్యంతమశ్వ
వాలసమప్రభమ్ ॥౬౧౫॥ బ్రహ్మనాడీ మనేనాశు పశ్యతిధ్యాన సేవ
నాత్ ।తతోంగరోమమంత్రంతంతుబీజవాలసమప్రభమ్॥ ౬౧౬ ॥ ధ్యాయే
న్నియమమాస్థాయ బ్రహ్మనాడీప్రకాశకమ్ । ఏవం ధ్యాయన్నిమం పిం
డంపరిపక్వంపరిత్యజేత్ ॥౬౧౭॥ పరిజ్ఞాయపురాపిండంపాకలక్షణ ము
త్తమమ్ । నిరుద్ధసంధిమాత్రంచకృత్వాదేవంసమీరితమ్॥౬౧౮॥ముక్త్వా

పరజీవయోర్న భేదః

తద్బ్రహ్మరంధ్రేణ ఉత్క్రాంతి కరణేనచ । ధ్యాత్వా పరిత్యజేద్దేహం
నిత్యాభ్యాసరతోయది॥౬౧౯॥ తద్బ్రహ్మపరమభ్యేతి వాసుదేవాఖ్యమ
వ్యయమ్ । తిలేతైలంఘృతేసర్పిః క్షీరేక్షీరంజలేజలమ్॥౬౨౦॥ తద్వన్న
భేదోగృహ్యేత జీవాత్మపరమాత్మనోః । తప్తలోహేయథాతోయం

క్షణేనైవప్రలీయ్యతే ॥ ౬-౨౧ ॥ అగ్నిదగ్ధానిబీజానినరోహంతియథాపునః ।
తద్వన్నజాయతే భూయో జీవాత్మా కమలాసన ॥ ౬-౨౨ ॥ యుక్తస్య

దేహవాతలక్షణమ్.

ప్నావబోధస్యయోగయుక్తస్యసర్వదా । నివర్తతేతదాశబ్దగిప్రసృతో
దుందుభిస్వనః ॥ ౬-౨౩ ॥ స్పర్శంనశీతంనాత్యుష్ణం విజానాతిత్వగింద్రి
యమ్ । భ్రువోర్మధ్యేయథాజ్యోతిర్ద్వాదశాంతేవ్యవస్థితమ్ ॥ ౬-౨౪ ॥
ప్రత్యస్తమేతివైశీఘ్రం నచోదయతివైపునః । నజానాతి సమాధిస్థో
హృద్రక్తమబ్జం యదాచరేత్ ॥ ౬-౨౫ ॥ పరిశుష్యతి గాత్రస్థం శోణితం
శ్లేష్మలక్షణమ్ । నవేత్తిపార్థివంగంధంసబాహ్యాభ్యంతరేయదా ॥ ౬-౨౬ ॥
పిండస్తదా ప్రబోద్ధవ్యః కాలేనైవాచిరేణతు । పృథివ్యాం సంస్థితం
చైవం ధారణాయాంసమాహితః ॥ ౬-౨౭ ॥ నవేత్తిశబ్దంప్రాగుక్తంపం
చమాత్రంచమేక్షణే । స్థితస్యమేధాబాహ్యేతు శీతోష్ణేచనవిందతి ॥
౬-౨౮ ॥ స్థితేదినేచతుష్కేణ పిండస్తత్కాలితేక్షణైః । రూపధ్యానంస
మాసాద్యపూర్వోక్తవిధినాయది ॥ ౬-౨౯ ॥ నాభ్యేతిహృదయాకాశే బహి
ర్వాజ్యోతిషాంపతిః । పిండపాతోహ్యవస్థఃస్యాత్ జ్ఞాత్వారిష్టైగిపు
రోదితైః ॥ ౬-౩౦ ॥ తృతీయేహ్నిచతుర్వక్త్ర సర్వమేతత్తదాక్షణే । సమా
ధిర్యదివాయస్యేయోగిసమ్యక్ప్రవర్తతే ॥ ౬-౩౧ ॥ నవేత్తిపరమానందంతృ
షితగిపరికంపతే । దినద్వయేనపిండస్య పాతోస్యద్వితయక్షణే ॥ ౬-౩౨ ॥ స్థి
తేగగనభావేతు ప్రాగుక్తవిధినాయది । నవేత్తి విధినాగంధంతద్బా
హ్యేశుభాశుభమ్ ॥ ౬-౩౩ ॥ తత్రైవైకదినేవాథ లక్షణేప్రథమేక్షణే ।
౬-౩౪ ॥ ధ్యాత్వైవవిధినాసమ్యగ్యోగీ ధ్యానైకమానసః । మయిసన్న
ర్పితమనా వ్యాహరన్మంత్రముత్తమమ్ ॥ ౬-౩౫ ॥ స్వయముత్క్రమతే

వైకుంఠ లక్షణమ్

పిండాద్యాయాద్వ్యోగనికేతనమ్ । దివ్యలోకేచ వైకుంఠేనయ్యేనపరిలి
య్యతే ॥ ౬-౩౬ ॥ శేషాసనేసుఖాసీనం వైకుంఠేమణిమంటపే । అష్టబా
హుంవిశాలాక్షమష్టాయుధధరంహరిమ్ ॥ ౬-౩౭ ॥ శ్రీభూమిసహితం
దేవం సర్వాభరణభూషితమ్ । చతుర్భుజంవా వామేన హస్తేనాలిం

గ్యపద్మజామ్ ॥౬౩౮॥ అష్టావారాస్త్రియస్తస్య వాలవ్యజనపాణయః।
తిష్ఠంతిపరితఃపశ్చా చ్ఛంఖాద్యాయుధధారిణః ॥ ౬౩౯ ॥ సేవంతేపు
రుషా స్తస్మాత్ బహిస్తిష్ఠంతిమూర్తయః । చతుర్వింశతి సంఖ్యాయా
స్తతో మీనాదిమూర్తయః ॥౬౪౦॥ పక్షీంద్రవిష్వక్సేనాభ్యాంకుముదా
దిగణైస్తథా । మహాభాగవతాస్తత్ర ద్వాదశాక్షరచింతకాః ॥౬౪౧॥
సేవంతేమంటపేనిత్యం పునరావృత్తివర్జితాః । ఇహయత్కర్మకుర్వా
ణావిష్ణోరాయతనాత్మకమ్ ॥౬౪౨॥ ముచ్యంతే యోగమాస్థాయ పురు
షాఃపరమంపదమ్ । ప్రాప్యాపితత్తత్కర్మాణాః సేవంతేపురుషోత్త

పురరక్షా

మమ్ ॥౬౪౩॥ పురరక్షావిధింవక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వయథాతథమ్ । గ్రా
మాదినగరక్షోభ శాంతయేకర్మశస్యతె ॥౬౪౪॥ గ్రామాదిమధ్యమేదే
శేవేదికుండసమన్వితామ్। ప్రపాంకృత్వావేదికాయాంకుంభస్థాపనమా
చరేత్ ॥౬౪౫॥ ఆవాహ్యపూజనంకుర్యాత్ దినాన్యేకోనవింశతి। పలా
శసమిధాహోమోమంత్రేణసౌదర్శనంతతః ॥౬౪౬॥ స్థాపయేత్పూజ
యేచ్చాపి గురుశ్శాస్త్రవిధానతః। దిక్ష్వష్టాస్వపితంయంత్రం స్థాపయి
త్వావిధానతః ॥౬౪౭॥ కుంభతోయేనసర్వత్ర ప్రోక్షయేన్నగరాది
షు । పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వాకుర్యాదగ్నివిసర్జనమ్ ।౬౪౮॥ గ్రా

నామత్రయమంత్రః

మాదేరభివృద్ధిస్స్యాత్ సత్యముక్తంచతుర్ముఖ।నామత్రయమహామంత్ర
మితోవక్ష్యేశృణుష్వహ ॥౬౪౯॥ అచ్యుతశ్చాప్యనంతశ్చ గోవిందఇ
తితేత్రయః । తేషామాదౌ ప్రణవోద్ధారః చతుర్థీం త్రిషుచోద్ధరేత్ ॥
౬౫౦॥ నతింత్రిష్వపిచోద్ధృత్యనామత్రయమనుంజపేత్। నామత్రయా
ఖ్యమంత్రస్య మునిర్వ్యాసఉదీరితః॥౬౫౧॥ ఛందస్తుదేవీగాయత్రీ దేవ
తాగరుడధ్వజః । ఆద్యన్తా బీజశక్త్యాఖ్యా యథేష్టం వినియుజ్యతే ॥
౬౫౨॥ మంత్రత్రయైష్షడంగాని ధ్యానమద్య బ్రవీమితె । అచ్యుతానం
తగోవింద రూపిణంవిభుమవ్యయమ్ ॥౬౫౩॥ భజేహంవాసుదేవంతం

శ్రీభూనీళాసమన్వితమ్ । కిరీటాది విభూషాంగం బ్రహ్మరుద్రాది సేవితమ్ ॥౬౫౪॥ శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గబాణధరం సదా । ఇతి ధ్యాత్వా జపేన్మంత్రం సాధకోత్తరలక్షకమ్ ॥౬౫౫॥ స పునాతి జగత్సర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా । సాధయత్యఖిలం కర్మ సత్యముక్తం చతుర్ముఖ॥

అగ్నిప్రాకార మంత్రః

అగ్నిప్రాకారమంత్రం తే ఉపదేక్ష్యామి తచ్ఛృణు। ఛందసామాదిముద్ధృత్య యవర్గద్వితయం తతః ॥౬౫౭॥ అచాం ద్వితీయం బిందుం చ నతిం చ తత ఉద్ధరేత్ । పవర్గాదిమచామాదిం యవర్గద్వితయం తతః ॥౬౫౮॥ అచాం ద్వితీయం తదను యవర్గప్రథమాదికమ్। కాలానలాత్మశబ్దస్య చతుర్థీమపి చోద్ధరేత్ ॥౬౫౯॥ నతిమంతే సముద్ధృత్య మంత్రజాపః ప్రరోదితః।

ముద్రావిధిః

ముద్రావిధిమిహాఖ్యాస్యే యాభిస్తుష్టో భవామ్యహమ్॥౬౬౦॥ ఏకాదశ మహాముద్రాః దేవమంత్రప్రసాధకాః । శంఖముద్రా చక్రముద్రా చాగ్నిప్రాకారముద్రికా ॥౬౬౧॥ పద్మాఖ్యా సురభిర్ముద్రా ముద్రే స్యే ధూపదీపయోః । యోగముద్రా గ్రాసముద్రా మహతీ గ్రాసముద్రికా॥౬౬౨॥ అంజలిః పరమా ముద్రా సర్వదేవప్రసాదినీ । ఏకాదశ మహాము

శంఖముద్రా

ద్రాః వర్ణయైతాః పృథక్పృథక్ ॥౬౬౩॥ నిబధ్యాద్దక్షిణాంగుష్ఠం వామహస్తస్య ముష్టినా। దక్షిణాంగుళిభిస్సమ్యగ్వామముష్టిం నిపీడయేత్॥౬౬౪॥ తర్జన్యాం దక్షిణస్యాథ వామాంగుష్ఠేన యోజయేత్ । శంఖము

చక్రముద్రా

ద్రేయముదితా చక్రముద్రామితశ్శృణు ॥౬౬౫॥ మణిబంధావుభౌ కుర్యాత్తిర్యక్సంభ్రాంత చక్రవత్ । కనిష్ఠికాం దక్షిణస్య వామాంగుష్ఠే నివేశయేత్ ॥౬౬౬॥ తథైవ దక్షిణాంగుష్ఠే వామహస్త కనిష్ఠికామ్।

అగ్నిప్రాకారః

కరద్వయాంగుళీః కుర్యాద్వివరశాఖికమలాసన ॥౬౬౭॥ అయుధేశ్వరము

ద్రైషా చక్రాఖ్యాసిద్ధిదాయినీ। విహాయ తర్జనీంసమ్యగంగుష్ఠేన
కరాంగుళీః ॥౬౬౮॥ నిబధ్యభ్రామయేత్సమ్యగగ్నిప్రాకారసంజ్ఞికా।

పద్మముద్రా

పద్మముద్రామితోవక్ష్యేతచ్ఛృణుష్వచతుర్ముఖ ॥౬౬౯॥ మణిబంధౌ
తుసంయోజ్య కరజాంస్తుప్రసారయేత్ । అంగుష్ఠావంతరావేశ్య తర్జ
న్యాతర్జనీంతతః ॥౬౭౦॥ కనిష్ఠికాంగుళీమన్య కనిష్ఠాంగుళి నాసహ।
ఉభౌచకూర్పరౌసమ్యగ్యోజయేత్పద్మముద్రికా ॥౬౭౧॥ అంగుష్ఠేద్వే

సురభిముద్రా

కనిష్ఠేద్వే తథాస్యాత్తర్జనీద్వయె । మధ్యమాందక్షిణకరే నామికాం
చతథేతరమ్ ॥౬౭౨॥ శ్లిష్ట్వాప్రసారయేద్బ్రహ్మన్కరయోరుభయోర
పి । జ్ఞేయాసురభిముద్రాసా యాగద్రవ్య విశోధినీ ॥౬౭౩॥ ప్రత్యంగు

ధూపముద్రా

ళికనిష్ఠాదిహ్యుపర్యుపరిసంహరేత్ । అంగుష్ఠేనస్పృశేద్బ్రహ్మన్తర్జ
న్యగ్రంతతఃపరమ్ ॥౬౭౪॥ ధూపోత్థధూపవద్ధస్తౌ ప్రభాతుల్యౌ ప్ర
సారయేత్। ధూపాభిధానాముద్రైషా దీపముద్రామితశ్శృణు ॥౬౭౫॥

దీపముద్రా

అగ్నిప్రాకారముద్రావన్నిబధ్యచతురంగుళీః । విసృజ్య తర్జనీమగ్రే
దీపస్యఖలుదర్శయేత్ ॥౬౭౬॥ కథితా దీపముద్రైషా యోగముద్రా

యోగముద్రా

మితశ్శృణు । నాభేరధస్థాద్విన్యస్య సవ్యంకరతలంపునః ॥౬౭౭॥ ఉత్తా
నమితరంతద్వద్విన్యసేత్కరమీదృశమ్ । ఇయంతుయోగముద్రాస్యాత్

గ్రాసముద్రా

ముద్రాంగ్రాసాహ్వయాంశృణు ॥౬౭౮॥ అనామికామధ్యమయోర
ంగుష్ఠాంగుళసంగతిః । ఆహుతిగ్రాసముద్రాస్యాత్ హోమే ప్రాణా
హుతౌమతా ॥౬౭౯॥ సర్వేషా మంగుళాగ్రాణా మేకత్రఖలుసం

మహతీగ్రాసముద్రా

గతిః । మహతీగ్రాసముద్రైషా పరమాన్ననివేదనే ॥౬౮౦॥ భోజనే

అంజలిః,

చప్రియోక్తవ్యాంముద్రామన్యామితశ్శృణు। అంగుష్ఠాద్యంగులీస్సర్వాస్సంస్పృశేదితరైస్తథా ॥ ౬౧ ॥ అన్యోన్యం మణిబంధాచ ముద్రైషాంజలిసంజ్ఞికా । సర్వేషామపి మూర్తీనాం దర్శనీయా విశేషతః ॥ ౬౨ ॥ ఈషద్వికసితాంగుల్యా దేవావాహనమాచరేత్। అంజలిస్త్వే

ముద్రావికారః

కహస్తేనపరవక్త్రాభిముఖ్యతః॥౬౩॥ ఏషాస్వాతంత్ర్యముద్రాస్యాదభయాఖ్యాచసాభవేత్ । ధ్యానముద్రాచసాబ్రహ్మన్ ప్రార్థనావక్ష్యతే

ప్రార్థనాముద్రా

ధునా ॥౬౪॥ మణిబంధస్య సంయోగస్త్వంజల్యాం యత్రహీయ్యతే। సాజ్ఞేయాప్రార్థనాముద్రా తయాసాన్నిధ్య యాచనమ్॥ ౬౫ ॥ జలాంజలిశ్చార్ఘ్యదానం జలేనాత్మాభిషేచనం।సర్వంప్రార్థనయా కుర్యాత్ ధారాదానంవిశేషతః ॥౬౬॥ అంగుష్ఠతర్జనీయోగో జ్ఞానముద్రాప్రకీర్తితా । న్యాసముద్రాపిసైవస్యా న్నత్వన్యాన్యం తయాచరేత్ ॥ ౬౭ ॥ ముద్రావికారా బహవః కింబహూక్త్యా చతుర్ముఖ। సర్వమంజలినాకుర్యా ద్యాహిసర్వ ప్రియావహా॥౬౮॥ యోగాధ్యాయమిమంయస్తు శృణోతిపరతేచయః।సోపిమత్పదమన్వేతి సత్యముక్తం చతుర్ముఖ ॥ ... ... ॥౬౯॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే యోగాధ్యాయోనామ చతుర్థోధ్యాయ స్సమాప్తః.

అథ పంచమాధ్యాయ ప్రారంభః.

పుణ్యాహవిధిః

పుణ్యాహాదివిధింవక్ష్యే శృణ్వేనంపద్మసంభవ । ప్రక్షాళ్యపాణీపాదౌచ ఉత్తర్యంవేష్టయేత్కటౌ ॥ ౧ ॥ *మృదుద్వాదశమృత్పుణ్డ్రైఃపవిత్రం కరయోర్ధరన్ । త్రిరాచమ్యోపవీత్యైవ *ఆచామత్రయమాచ

వస్త్రధారణమ్

రేత్ ॥౨॥ ప్రసంగాదత్రవక్ష్యామివస్త్రాదీనాంవిధింక్రమాత్। సవ్యం
కటింసమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేనవేష్టయేత్ ॥౩॥ పురతస్స్యాచ్చతుష్క-
చ్ఛః పృష్ఠతశ్చైకకచ్ఛవాన్ । దైవే పైత్రే తథాబ్రాహ్మే పంచక
చ్ఛోభవేన్నరః॥అభ్యంగేమైథునేక్షౌరేవిణ్మూత్రాణాంవిసర్జనే। చతు
ష్కచ్ఛోభవేద్బ్రహ్మన్నితోనగ్నఉదీరితః॥౫॥ ప్రేతకర్మణ్యేకవాసాస్సోత్త

ఉత్తరీయమ్

రీయఃపరత్రచేత్ । అభ్యంగేచతథాక్షౌరే నోత్తరీయంప్రశస్యతే ॥౬॥
దేవార్చనాయాంయోగేచ జపేస్వాధ్యాయకర్మణి। ఉత్తరీయంద్విజై
ర్ధార్య ముపవీతవదబ్జజ ॥౭॥ ఉత్సర్జనేమలాదీనాం మైథునేదం తథా
వనే। ఉత్తర్యంమస్తకేధార్యంశయ్యాయాంశయనేతథా ॥ ౮ ॥ ప్రద
క్షిణాదిష్వన్యత్ర కటావుత్తర్య ధారణమ్ । మృతస్య శవదాహాంతం

ఊర్ధ్వపుంట్రః

నోర్ధ్వపుంట్రమతంమమ ॥౯॥ ఆసపిండ్యంతుదాహాదివిసహారిద్రాద్రిమ
తాబ్జజ। ఇతఃపరత్రపుంట్రాణి సహారిద్రాణిధారయేత్ ॥ ౧౦ ॥ దైవ

పవిత్రమ్

మానుషయజ్ఞేషు పవిత్రేకరయోర్మతే। పంచకాలవిధౌధార్యందక్షిణే
నామికాతలే ॥౧౧॥ విణ్మూత్రోత్సర్జనేధార్యముత్తర్యాంతేచతుర్ముఖ।
క్షాళనేపాదకరయోర్గండూషేదంతధావనే ॥ ౧౨ ॥ సవ్యేతరేకర్ణ
మూలేపవిత్రంధారయేన్నరః। అభ్యంగేమైథునేక్షౌరేపవిత్రంతువిస
ర్జయేత్ ॥౧౩॥ ఏకమేవ పవిత్రంస్యాత్ పైతృకేప్రేతకర్మణి। దేవ

ఆచమనం

యజ్ఞేషుసర్వత్రకుర్యాదాచమనత్రయమ్ ॥౧౪॥ ఆద్యావంతేచసర్వత్రమ
ధుపర్కేసకృత్సకృత్ । పూజాయాంబ్రహ్మయజ్ఞాదౌ యోగేశ్రాద్ధేచ
మైథునే ॥౧౫॥ మౌంజీయజ్ఞోపవీతాది ధారణేభోజనేతథా । ఆద్యం
తయోర్ద్విరాచామేత్ దేవయజ్ఞాదిపంచసు॥౧౬॥స్నానేసంధ్యాజపే

దంతధావనేపుండ్రధారణే । ప్రదక్షిణేప్రణామేచ దానేస్వాధ్యాయక
ర్మణి ॥౧౭॥ ఆదౌకుర్యాద్ద్విరాచామం సకృదంతేచతుర్ముఖ । అభ్యం
గేవపనస్నానే మలమూత్రవిసర్జనే ॥౧౮॥ అంతేకుర్యాద్ద్విరాచామ
మాదౌనాచమనంస్మృతమ్ । ఫలతాంబూలభక్ష్యాణాం భక్షణేకమలా

యజ్ఞసూత్రమ్

సన ॥౧౯॥ ఆచామో నైవకర్తవ్యో యజ్ఞసూత్రవిధింశృణు। రజ్జుత్రి
యోబ్రహ్మచారీ వానప్రస్థోగృహీతథా॥౨౦॥షడ్రజ్జుఃకథితోబ్రహ్మంశ్చ
తూరజ్జుర్యతిర్భవేత్ । రజ్జుత్రయోభవేత్స్నాతః నీరజ్జుర్వా యతిర్భ
వేత్॥౨౧॥నిత్యకర్మచదైవంచమానుషంపాంచకాలికమ్।ఉపవీత్యేవకుర్వీత
పారేతంపైత్ర్యకంతథా ॥౨౨॥ ప్రాచీనావీతీకుర్వీత మైధునేక్షౌరకర్మ
ణి । నివీతీపృష్ఠతోభ్యంగే నివీతీకమలాసన ॥౨౩॥ ధారయేద్దక్షిణేకర్ణే
యజ్ఞసూత్రంనివీతవత్ । మలమూత్రవిసర్గేషు స్యాదన్యత్రోపవీతవత్॥

పుణ్యాహవిధిః

వాసుదేవాఖ్యపుణ్యాహం వాచయేద్దేవసన్నిధౌ । మానుషంయదిపు
ణ్యాహం మందిరంశూన్యతాం వ్రజేత్ ॥ ౨౪ ॥ తద్వాసుదేవ పుణ్యా
హంశృణువక్ష్యే చతుర్ముఖ । దేవాయతనమాసాద్య యద్వాయాగమ
హీంగురుః ॥౨౫॥ గోమయాలేపితేదేశే బ్రుస్యాదావాసనేస్వయమ్।
యాగసంభారసహితః ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోథవా ॥౨౬॥ఆసీనస్స్వస్తి
కేపద్మే ప్రాణాయామత్రయంచరేత్ । పూర్వోక్తవర్త్మనా బ్రహ్మన్
భూతశుద్ధింసమాచరేత్ ॥౨౭॥ తతస్సంకల్ప్య పుణ్యాహం తిలవ్రీహి
యవాత్మకే । చతురశ్రాత్మకంపద్మం విలిఖేద్విశ్వవిద్యయా ॥౨౮॥ ప్రి

పంచోపనిషదః

సంగాదత్రవక్ష్యామి పంచోపనిషదోవిధే । ఓంకార ముద్ధరేత్పూర్వం
యవర్గషష్ఠమంమనుమ్ ॥౩౦॥ అచాంచతుర్దశతమంబిందుంచతతఉద్ధ
రేత్ । నతింపరంచతుర్థీంచ పరమేష్ఠ్యాత్మనామని ॥౩౧ ॥ చతుర్థీం
చనతించాథ ఉద్ధరేత్ప్రథమోమనుః । ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్యయమ

ర్గాదిద్వితీయ్యకమ్ ॥౩౨॥ బిందుంనతింసముద్ధృత్య చతుర్థీంచపరస్య
చ । పురుషాత్మచతుర్థీంచ నత్యంతంసమ్యగుద్ధరేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఏషద్వితీ
యోమంత్రస్స్యాత్ పురుషాఖ్యశ్చతుర్ముఖ।తతఃప్రణవముద్ధృత్యయవ
ర్గస్యద్వితీయకమ్ ॥౩౪॥ అచాంద్వితీయ్యం బిందుంచ నతింపరచతుర్థి
కమ్ । విశ్వాత్మనశ్చతుర్థీంచనతింవిశ్వాహ్వయోమనుః ॥ ౩౫ ॥ ఆవా
స్యాత్ప్రణవోద్ధారో యవర్గాణాంతృతీయకమ్। అచాంద్వితీయంబిందుం
చనతింపరచతుర్థికమ్ ॥౩౬॥ సర్వాత్మనశ్చతుర్థీంచ నత్యంతంసమ్య
గుద్ధరేత్ । సర్వమంత్రాహ్వయశ్చైషః పంచమోయంమనుర్విధే॥౩౭॥
ప్రణవంపూర్వముద్ధృత్య యవర్గేతుర్యమక్షరమ్। స్వరద్వితీయంబిందుం
చనతింపరచతుర్థికమ్ ॥౩౮॥ నివృత్త్యాత్మచతుర్థీంచ నతౌచాపిసము
ద్ధృతే । నివృత్తిసంజ్ఞో మంత్రోయం తురీయఃకమలాసన ॥౩౯॥ పం
చోపనిషదోమంత్రాః మహాపాతకనాశనాః । ఉపాసంతేనిశంభక్త్యా
పంచరాత్రపరాయణాః॥౪౦॥ కర్ణికాయాంకుంభమేకం శుద్ధపుష్కర
పూరితమ్। కూర్చాపిధానపత్రాఢ్యం తంతువేష్టనవేష్టితమ్॥౪౧॥ ప్రా
గగ్రైస్తీర్ణదర్భైర్మన్యసేత్పురుషవిద్యయా। ప్రాగగ్రానుదగగ్రాం
శ్చప్రాగాదిషుచతుర్ష్వపి ॥౪౨॥ పరిస్తీర్యకుశాన్పశ్చా దర్ఘ్యాది పరి
కల్పయేత్ । యోగపీఠంతుసంకల్ప్య కలశాధోమహీతలే ॥ ౪౩ ॥ తత
స్సుదర్శనం దేవం కలశేహృదయాంబుజాత్ । సౌదర్శన షడర్ణేన
ఆగచ్ఛపదశోభినా ॥౪౪॥ ఆవాహ్యముద్రాంసందృశ్య భోగైరర్ఘ్యా
దిభిర్యజేత్ । నివేద్యచ తతో మంత్రం ద్వాదశాక్షరసంజ్ఞితమ్ ॥ ౪౫ ॥
జప్త్వాపవిత్రమంత్రంచఋత్విజస్త్రిపదామనుమ్ । బ్రూయుః పుణ్యా
హశబ్దాంతంప్రణవాదితవాగురుః ॥౪౬॥ సౌదర్శనషడర్ణంతు జపే
దష్టోత్తరంశతమ్। తతస్తువాసుదేవాదిచత్వారోభగవన్మయాః ॥౪౭॥
తన్నామకీర్తనంకుర్యాత్ ప్రణవాదిచతుర్ముఖ। ప్రకృతిం బ్రహ్మచాత్మా
నంజపేత్పశ్యన్నివస్వయమ్ ॥౪౮॥ ప్రణవంపూర్వముద్ధృత్య చతుర్విధ
పదస్యచ । సర్వజ్ఞసర్వేశ్వరయోః సర్వదర్శిపదస్యచ ॥౪౯॥ సమృద్ధిప

దమస్యాథ వశినః ప్రథమామపి। స్వాత్మశబ్దద్వితీయ్యాం చారాధయత్ప్రథ
మామథ॥ అన్యూనాదేరసంతస్య ప్రథమోద్ధారమాచరేత్। పీతశబ్దం దురి
భయ కోర్థస్య ప్రథమామపి॥౫౧॥ నిర్దోష ప్రథమాం పశ్చాత్ *నిరవధిష్ఠప
దస్యచ। ప్రథమాం భగవచ్ఛబ్ద ప్రథమాంచ సముద్ధరేత్ ॥౫౨॥ దీర్ఘా
యురస్త్వితి తతో మన్త్రమేనం జపేత్సుధీః। శివం పానీయ మస్త్వితి
ఉద్ధృత్య తదనంతరమ్ ॥ ౫౩ ॥ శివం పానీయమిత్యుక్త్వా భగవద్వాసుదే
వయోః। ప్రథమాంచ సముద్ధృత్య కరోత్వితి తతో జపేత్ ॥౫౪॥ అక్ష
తైరక్షతంచాస్తు చాక్షతం పునరుద్ధరేత్। ఆరోగం కుశలంచేతి భగవద్వా
సుదేవయోః॥ ౫౫ ॥ కరోత్వితి సముద్ధృత్య తతస్సుమనసోపిచ। సౌ
మనస్యమితి ప్రోక్త్వా చోద్ధరేదస్త్వితి క్రియామ్ ॥ ౫౬ ॥ ఉద్ధరేత్సుమన
ష్షష్ఠీం భగవద్వాసుదేవయోః। ప్రథమాం తత ఉద్ధృత్య కరోత్వితి తతః
పరమ్ ॥౫౭॥ మూర్తీనాం వక్ష్యమాణానాం ప్రథమాం తారపూర్వి
కామ్। ఉద్ధరే దేవగతిరిత్యపి మూర్తిపదాత్పరా ॥ ౫౮ ॥ భగవత్ప్ర
థమోద్ధారస్తయోర్మధ్యే చతుర్ముఖః। వాసుదేవాది చత్వార ఇమే
మంత్రేశ్వరా విధే ॥ ౫౯ ॥ తతః ప్రణవ ముద్ధృత్య భగవత్ప్రథమాం
తతః। మూర్తీనాం వక్ష్యమాణానాం ప్రథమాంచ సముద్ధరేత్।౬౦॥ వర్ధ
తామితి చోద్ధారో మంత్రాంతే కమలాసన। వాసుదేవాది చత్వారః పు
రుషస్సత్య ఏవచ ॥౬౧॥ అచ్యుతశ్చాప్యనంతశ్చ మూర్తయోష్టావిహే
రితాః। ఏతేషాం మంత్రజాపస్య పశ్చాత్తదవధారయ ॥౬౨॥ పూర్వ
వన్మూర్తిశబ్దాంత ముద్ధృత్య తదనంతరమ్। ప్రియతామితి చోద్ధారస్త్వ
ష్టానాంచ జపం చరేత్ ॥౬౩॥ మూర్తిమంత్రాంతముద్ధృత్య పూర్వవ
త్కమలాసన। శాన్తిరస్త్వితి చోద్ధృత్య మంత్రజాపః పురా యథా॥
ఓం పూర్ణాస్సకలా గాథాః వక్ష్యమాణా జపేత్సుధీః। ఓం పవిత్రం భగ
వానస్తు వాసుదేవః పరాత్పరమ్ ॥౬౫॥ తథా సంకర్షణో దేవః పవి
త్రం పరమో మహాన్। ప్రద్యుమ్నోస్తు పవిత్రం వై సాక్షీ విశ్వస్య సామ్ప్ర
తమ్ ॥౬౬॥ పవిత్రమనిరుద్ధోస్తు విశ్వత్రాతా జగత్పతిః। శుద్ధమే వా

షుదేవోస్తు లాంగలీ శుద్ధయేతథా ॥ ౬౭ ॥ ప్రద్యుమ్న శ్శుద్ధయేచా స్తు అనిరుద్ధోస్తు శుద్ధయే । పురుషశ్శుద్ధయేచాస్తు సత్యశ్చాప్యస్తు విశుద్ధయే ॥ ౬౮ ॥ అచ్యుతశ్శుద్ధయేచాస్తు అనన్తశ్చాస్తుశుద్ధయే । * శుద్ధయేచాస్తుగోవిందః ॥ శుద్ధయేస్తు సదాదేవః కేశవః క్లేశసూదనః ॥ ౬౯ ॥ నారాయణోస్తు విశ్వేశశ్శుద్ధయే సర్వకర్మసు । మాధవశ్శుద్ధయేచాస్తు సర్వలోక హితేరతః ॥ ౭౦ ॥ శుద్ధయేచాస్తుగోవిందః పరమాత్మాసనాతనః । శుద్ధయేస్తు మహావిష్ణు శ్శుద్ధయే మధుసూదనః ॥ ౭౧ ॥ త్రివిక్రమో మహామాయ శ్శుద్ధయే వామనస్తథా । శ్రీధర శ్శుద్ధయేచాస్తు హృషీకేశోస్తు శుద్ధయే ॥ ౭౨ ॥ శుద్ధయే పద్మనాభోస్తుతథాదామోదరః ప్రభుః । మీనాత్మా శుద్ధయేచాస్తుకూర్మాత్మాచాస్తుశుద్ధయే ॥ ౭౩ ॥ శుద్ధయేస్తువరాహాత్మానృసింహాత్మాస్తుశుద్ధయే। శుద్ధయేవామనాత్మాస్తురామాత్మాచాస్తుశుద్ధయే ॥ ౭౪ ॥ తథాదాశరథీరామశ్శుద్ధయేస్తుసదాహరిః। కృష్ణోస్తు శుద్ధయేశౌరి ర్బలరామోస్తుశుద్ధయే ॥ ౭౫ ॥ శుద్ధయేస్తుమహామాయః కల్కీవిష్ణుస్సనాతనః । శుద్ధయేపద్మనాభాదిమూర్తయోవిభవస్తథా ॥ ౭౬ ॥ పద్మనాభోధ్రువోనన్తశ్శక్తీశోమధుసూదనః । విద్యాధిదేవః కపిలోవిశ్వరూపోవిహంగమః ॥ ౭౭ ॥ క్రోడాత్మా బడబావక్త్రో ధర్మోవాగీశ్వరస్తథా । ఏకార్ణవాస్తశ్శాయీచ తథాకమఠరూపధృత్ ॥ ౭౮ ॥ వరాహోపి నృసింహశ్చాప్యమృతాహరణప్రభుః। శ్రీపతిర్దివ్యదేహశ్చ కాంతశ్చామృతధారకః॥ రాహుజిత్కాలనేమిఘ్నః పారిజాతహరోమహాన్ । లోకనాథోస్తు శాంతాత్మాదత్తాత్రేయోమహాప్రభుః ॥ ౮౦ ॥ న్యగ్రోధశాయీభగవానేకశృంగస్తనస్తథా । దేవోవామనరూపోస్తుసర్వవ్యాపీ త్రివిక్రమః॥ నరనారాయణశ్చైవహలీకృష్ణస్తథైవచ । జ్వలత్పరశుధృగ్రామోరామశ్చాన్యోధనుర్ధరః ॥ ౮౨ ॥ వేదవిద్భగవాన్కల్కీ పాతాళశయనః ప్రభుః । అష్టత్రింశాదిమేదేవా శ్శుద్ధయేలోకపావనాః॥ ౮౩ ॥ దేవ్యశ్శ్రీయాదయస్సంతుశుద్ధయేవిష్ణువల్లభాః । సర్వత్ర రక్షణేసంతు చక్రా

ద్యాయధమూర్తయః॥౮౪॥శుద్ధయేచాస్త్వనంతాత్మా సహస్రఫణవా
న్వలీ । శుద్ధయేవైనతేయోస్తుపక్షిరాజో మహాయశాః ॥ ౮౫॥ శుద్ధయే
స్తుగణాధ్యక్షో విష్వక్సేనః పరితాపహా । ద్వారపాస్సంతుచండా
ద్యాఃప్రభవాంతాశ్చసర్వదా ॥౮౬॥ ఇంద్రాద్యాశ్శంకరాంతాశ్చశు
ద్ధయేసంతులోకపాః । కుముదాద్యాశ్చభూతేశాశ్శుద్ధయేసంతుసర్వ
దా ॥౮౭॥ శుద్ధయేసనకాద్యాశ్చయోగినోఋషయస్తథా । న్యూనా
ధికానాం సర్వేషాం శుద్ధయే భగవాన్ప్రభుః । శంఖచక్రగదాపద్మ
యుక్తస్సర్వేశ్వరేశ్వరః ॥౮౮॥ నారాయణస్సురేశానఃకర్మణాంపూ
రణాయచ । పరాత్పరస్యరూపస్య పరస్యపరమాత్మనః ॥ ౮౯॥ ప్రతి
మానాంచదివ్యానాం స్థితానాంపరిశుద్ధయే । ప్రాసాదగోపురాదీనాం
ప్రాకారాణాంచశుద్ధయే ॥౯౦॥ విభోఃకరిష్యమాణస్య యాగస్థానస్య
శుద్ధయే । యాగోపకరణానాంచశుద్ధయేయాగకర్మణామ్ ॥౯౧॥రా
జ్ఞోజనపదస్యాపి విభోఃక్షేత్రనివాసినః । వర్ణానాంబ్రాహ్మణాదీనాం
తత్తదాశ్రమవాసినామ్ ॥ ౯౨ ॥ వేదశాస్త్రాగమజ్ఞానాంవ్రతస్థానాం
శుభాత్మనామ్ । పంచకాలవిధిజ్ఞానాం పాంచరాత్రరతాత్మనామ్॥౯౩॥
ఆచార్యదేశికాదీనా మృత్విజాంపరిచారిణామ్ । వైష్ణవానాంవిశేషేణ
పరత్రహితమిచ్ఛతామ్ ॥౯౪॥ పుత్రమిత్రకళత్రాణాందాసాదీనాం
గవామపి । స్వస్తిరస్తుశుభంచాస్తుశాంతిరస్తుపునఃపునః ॥౯౫॥ అవిఘ్న
మనిశంచాస్తుదీర్ఘమాయుష్యమస్తువై । సమాహిత మనశ్చాస్తు సమ్ప
దశ్చోత్తరోత్తరమ్ ॥ ౯౬ ॥ వైష్ణవా భగవద్భక్తా హృత్సమాహితతే
జసః । ఏకాంతినోమహాత్మానస్సర్వేభాగవతాస్తథా॥ ఓంభూస్స్వస్తి
భువస్స్వస్తిసువస్స్వస్తిచవైమహః । జనస్స్వస్తితపస్స్వస్తిసత్యంస్వ
స్తితపోమితి ॥ ౯౭ ॥ ఏతత్పుణ్యాహముద్దిష్టం విష్ణోర్యాగాది కర్మ
సు । ఏతన్మంత్రజలైరేవ ప్రోక్షణంశుద్ధిరుచ్యతే ॥ ౯౮ ॥ సాదర్శన
షడర్ణేనకూర్చాశ్వత్థదళైర్గురుః । ప్రోక్షయేత్తుకుంభసలిలైర్యత్రయ
త్రగురోర్మతిః ॥౧౦౦॥ తతఃకవాటముద్ఘాట్యమంత్రన్యాసపురస్సరం।

దేవ్యాదీనాం పీఠకల్పనమ్.

స్నానాసనాంతమభ్యర్చ్య పూర్వోద్దిష్టేన వర్త్మనా॥౧౦౧॥ తైలాభ్యంగవిధిం కృత్వా సంస్నాప్య శుచివారిభిః । విశేషమత్ర వక్ష్యామి యోగపీఠే ప్రకల్పయేత్॥ ౧౦౨॥ హరిం వినా శ్రియాదీనాం బ్రహ్మాదీనాం చతుర్ముఖ । చండాదిపరివారాణాం భక్తానాం పీఠకల్పనమ్ ॥ ౧౦౩॥ ఆధారాది చ ధర్మాద్యం తం ధర్మాదిచతుష్టయమ్ । ప్రకల్ప్య పాదరూపేణ పీఠం భద్రం ప్రకల్పయేత్ ॥౧౦౪॥ పద్మాసనం తతోఽభ్యర్చ్య మూర్తిమంత్రేణ పూజయేత్ । ఏవం సంస్నాప్య దేవేశం విశేషస్నపనం చరేత్ ॥౧౦౫॥ పంచ

వైశేషికస్నపనమ్.

పర్వసు సంక్రాంతౌ ద్వాదశ్యాం శ్రవణే తథా । వ్యతీపాతే చ రోహిణ్యాం కర్తుర్జన్మక్రియాదిషు ॥౧౦౬॥ సోమసూర్యోపరాగేషు పుణ్యకాలేషు వై సదా। కేవలం స్నపనం కుర్యాచ్చతుస్థానార్చనాన్వితమ్ ॥౧౦౭॥ మహోత్సవే ప్రతిష్ఠాయాం కర్మాంగస్నపనం చరేత్ । అంకురార్పణకర్మాపి రక్షాబంధనకర్మ చ ॥౧౦౮॥ నిశాఖ్యచూర్ణైః స్నపనం సహి

త్రివిధం స్నపనమ్

తం సర్వమాచరేత్ । స్నపనం త్రివిధం శ్రేష్ఠ మధ్యాఽంస్య విభేదతః॥ వైశేషికేషు కథితం నిత్యాఖ్యం స్నపనం వినా। సప్తభిర్దశభిః కుంభైః స్నపనం శ్రేష్ఠముచ్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ నవభిః కలశైరేవ మధ్యమాఖ్యం చతుర్ముఖ । పంచభిః కలశైర్యత్తజ్జఘన్యమవధారయ ॥౧౧౧॥ పూర్వం పూర్వం ప్రశస్తం స్యాద్ద్రవ్యాభావే పరంపరమ్ । తదర్ధం పూర్వదివసే రాత్రావంకురమాచరేత్ ॥ ౧౧౨॥ రక్షామపి తథా బధ్వా ప్రతిమామధి

స్నపనేఽధివాసః.

వాసయేత్ । అంకురార్పణకర్మాది సర్వం సద్యోఽథవాచరేత్॥ స్నపనప్రతిమాయాం తు అధివాసః ప్రశస్యతే । తీర్థప్రతికృతౌ యద్వా తదలాభే తథోత్సవే ॥౧౧౪॥ కర్మార్చాయాం భవేద్వాఽపి నో చేత్కూర్చేఽధివాసయేత్ । రత్నలోహ శిలావర్జం బింబం యది చతుర్ముఖ॥

అధివాసోభవేత్పూర్వే యద్వాస్యాత్కుంభస్యదర్పణే। ద్వారతో

స్నపనమంటపమ్,

రణసంయుక్తం ముక్తాదామాద్యలంకృతమ్ ॥౧౧౬॥ దర్భమాలాది
సహితం మంటపంకారయేత్పృథక్ । స్నపనం కారయేత్తత్ర యద్వా
పూర్వంవినిర్మితే ॥౧౧౭॥ తన్మధ్యేకల్పయేద్వేది ముపానాదిసమన్వి
తామ్ । తదూర్ధ్వంచతురశ్రంవావృత్తంవలయకల్పనమ్॥౧౧౮॥తత్రా
ధారమహీంకుర్యాత్కుంభస్యచతురాననః। మృన్మయాదిషు బింబేషుబ
హిర్వేదింప్రకల్పయేత్॥౧౧౯॥ఏకబేరేతునబహిస్స్నానవేదిప్రకల్పనం।
తోరణాదినకర్తవ్యమేకబేరేచతుర్ముఖ ॥౧౨౦॥ గ్రహేచార్చాస్నపనే
తద్వత్స్నపనంకర్మశస్యతే। గోమయేనానులిప్యైనాంరంగవల్ల్యాపిశో
భయేత్ ॥౧౨౧॥ జలద్రోణీంతదీశానేదక్షిణేస్నానభాజనమ్ । దేవస్న
పనయోగ్యాని ద్రవ్యాణ్యపివినిక్షిపేత్ ॥౧౨౨॥ కలశాస్పదసిద్ధ్యర్థం

సూత్రపాతనమ్,

వేద్యాంసూత్రాణిపాతయేత్। చందనార్ద్రాణి సూత్రాణి షట్ప్రా
గగ్రాణి విన్యసేత్ ॥౧౨౩॥ ఉదగగ్రాణితావంతి పదానాంపంచవిం
శతా । మధ్యేనచపదాన్యష్టాదిక్షుశేషాణిమార్జయేత్॥౧౨౪॥ కుర్యా

ధాన్యపీఠమ్,

త్ప్రతిపదంధాన్యపీఠికాం విధివత్మనా । వ్రీహీణా మాఢకంన్యస్యత
ణ్డులంతు తదర్ధకమ్ ॥౧౨౫॥ తిలమానంతదర్ధంస్యాద్వ్రీహేరూ
ర్ధ్వంతు తండులమ్ । తిలంతదుపరిబ్రహ్మన్ వస్త్రంస్యాదంతరేంతరే॥
పీఠికామేవమాకల్ప్యప్రతివీథితతఃపరమ్ । ద్వౌద్వౌకుశాగ్రౌవిన్యస్య క
లశాన్ధాన్యరాశిషు ॥౧౨౬॥ సౌవర్ణాన్ రాజతాంస్తామ్రాన్ సలాభే
మృన్మయానపి । ఛిద్రాదిరహితాన్శుద్ధాన్ స్వనవంతఃపృథక్పృథక్॥
ద్రోణాంబుపూరణయోగ్యాన్ క్షిపేత్సప్తదశస్వయమ్ । ప్రక్షాళ్య మృ

కలశాధివాసః,

న్మయాన్కుంభాన్తంతుభిర్వేష్టయేత్పృథక్ ॥౧౨౯॥ కలశాస్పదమే

దిన్యాం పశ్చిమే ధాన్యరాశిషు। పుణ్యాహప్రోక్షితాన్కుంభాన్న్యసేద్ద
ర్భేష్వధోముఖాన్ ॥ ౧౩౦ ॥ తారేణ తేషాముపరి పరమేష్ఠ్యాత్మవిద్య
యా । త్రిర్దర్భాన్విన్యసేద్బ్రహ్మాన్ ప్రాఙ్ముఖస్సన్గురుస్స్వయమ్॥
ప్రోక్షయేదర్ఘ్యతోయేన కుంభాన్పురుషవిద్యయా । అక్షతాన్విశ్వమన్త్రే
ణ వికిరేత్తేషు దేశికః ॥ ౧౩౨ ॥ నివృత్తిమన్త్రేణోత్తానాన్ కృత్వా కుం

ఆగ్నికార్యమ్

భాన్తతః పరమ్ । అగ్నింసంసాద్యవిధివదష్టోత్తరశతాహుతీః॥ ౧౩౩॥
విష్ణుగాయత్ర్యా*జ్యేన హుత్వా సమ్పాతమాచరేత్। స్నపనార్హాణి
వస్తూని సంపాతాజ్యేన సేచయేత్॥ ఆరాధ్యమూర్తిమన్త్రైస్తైః కుం
భేష్వంబు ప్రపూరయేత్ । ఉద్ధృత్యకలశాన్సర్వాన్ సర్వమన్త్రేణ దేశి
కః ॥ ౧౩౫॥ కలశాస్పదమేదిన్యాష్ ధాన్యరాశిషు నిక్షిపేత్ । ఆమక
ర్పూరమలజసుగన్ధక్షోదమిశ్రితైః ॥౧౩౬॥ అంబుభిఃపూరయేత్కుం

కుంభ పూరణమ్.

భాన్ విద్యయావక్ష్యమాణయా । వాసుదేవాఖ్యమన్త్రేణ బ్రాహ్మకుం
భంచపూరయేత్ ॥౧౩౭॥ బ్రాహ్మ్యాందౌపౌరుషోమన్త్రస్సత్యసంజ్ఞ
స్తుదక్షిణే । అచ్యుతః పశ్చిమేకుంభ అనన్తస్స్యాత్తదుత్తరే॥౧౩౮॥ బ్రా
హ్మాగ్నేయే కేశవస్స్యాత్ నైఋత్యాందిశి పద్మజ । నారాయణాహ్వయో
మన్త్రో వాయ్యాంమాధవ ఈరితః ॥౧౩౯॥ గోవిందమన్త్రమీశానేది
క్షు శేషు చతుర్ష్వపి। విష్ణ్వాదయస్తేచత్వార ఆగ్నేయాది విదిక్ష్వపి॥
శ్రీధరాద్యాశ్చచత్వారో మన్త్రేశాఅంబుపూరణే। ఏషాంమన్త్రైర్మూ
ర్తిసంజ్ఞైః కుంభానాపూర్య నిక్షిపేత్ ॥ కుంభేష్వేతేషు సర్వత్ర
నవరత్నానినిక్షిపేత్ । తథైవపంచలోహాని మూర్తీనాంప్రతిమామపి॥

నవరత్నాని.

ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి నవరత్నానితచ్ఛృణు । మాణిక్య పద్మరాగే
న్ద్రే నీలంవజ్రంచ మౌక్తికమ్ ॥ ౧౪౩ ॥ పుష్యరాగప్రవాళే*వైడూ
ర్యమరతకౌమణీ । ఆహృత్యనవరత్నాని పంచలోహానివైశృణు ॥౧౪౪॥

పంచలోహమ్,

సువర్ణం రజతం తామ్రం త్రపుకం కాంస్యం చతుర్ముఖ। ఏతాని పంచలోహాని కథితాని తత్ శృణు ॥౧౪౫॥ అలాభే సర్వరత్నానాం వజ్రమేకం వినిక్షిపేత్ । లోహానామప్యలాభే సువర్ణమేకం వినిక్షిపేత్ ॥౧౪౬॥ ఏవం ద్రవ్యాణి నిక్షిప్య ధాన్యపీఠోపరి న్యసేత్ । విష్ణుగాయత్రీమంత్రేణ తత్ తత్ శృణు చతుర్ముఖ ॥ ౧౪౭॥ సప్తభిః పంచభిర్వాపి దర్భైః కూ

కూర్చమ్.

ర్చాన్వినిర్మితాన్। అవాగగ్రాన్న్యసేత్తేషు కలశేషు మహామతే ॥౧౪౮॥ చతుర్వింశతిభిర్దర్భైః కృతం కూర్చమవాక్శిరః । కంఠదఘ్నం వినిక్షిప్య న్యసేదశ్వత్థపల్లవాన్ ॥ ౧౪౯॥ శరావైః కలశాస్యాని ఛాదయేచ్చక్రవిద్యయా । యువాసువాసా మంత్రేణ వస్త్రవేష్టనమాచరేత్ ॥ ౧౫౦॥ మూర్తిస్సై స్సాకమాసాద్య దేవమాదాయ దేశికః । స్నానవేద్యాం

పుణ్యాహమ్,

నివేశ్యాథ పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ॥౧౫౧ ॥ తోషయిత్వా ద్విజశ్రేష్ఠాన్ ప్రాణాయామమథాచరేత్ । ద్వారతోరణ కుంభానాం ధ్వజానాం యజనం చరేత్ ॥ ౧౫౨ ॥ ప్రవర్తితే తూర్యఘోషే పూర్వసంసాధితేఽనలే। యావంతః కలశా బ్రహ్మన్ మూలేన ద్వాదశాహుతీః॥ ఆజ్యేన నరసూక్తేన చరుణా షోడశాహుతీః । పాత్రే సంపాతమానీయ కలశేషు సకృత్సకృత్ ॥౧౫౪ ॥ సంసిచ్య ప్రణవమంత్రేణ యోగపీఠం ప్రక

ఆవాహనమ్,

ల్పయేత్ । ఆవాహయేన్మహాకుంభే ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥౧౫౫॥ మూర్తిమంత్రైశ్చ పూర్వోక్తవర్త్మనాన్యేషు దేశికః । ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య

అభిషేకం,

జప్త్వాపి నివేద్య చ విశేషతః ॥ ౧౫౬॥ అభిషిక్తే తు దేవేశే తైలశుద్ధోదకావధి । విష్ణ్వాదిభిశ్చ కలశైరభిషేకః పురాష్టభిః॥౧౫౭॥ పురుషాద్యైస్తతః కుర్యాత్ గోవిందాంతైర్యథాక్రమమ్ । మహా కుంభాంబుభిస్తు

ర్యాదభిషేకంతతఃపరమ్॥౧౫౮॥ వేదాన్పఠత్సువిప్రేషు దేశికో మూ
లవిద్యయా। విద్యయాద్వాదశాక్షర్యాకారయేదభిషేచనమ్॥౧౫౯॥ అభి
షేకావసానేషు కూర్చగ్రంథింవిసర్జయేత్। భిత్త్వాతంతుంతతఃకుం
భతో మైస్తమభిషేచయేత్॥౧౬౦॥ ప్రతికుంభాభిషేకంస్యాదంగసమ్మా
ర్జనాదికమ్। ఉపస్నానంప్లోతవస్త్రముత్తర్యాదివిధారణమ్॥ అర్ఘ్యా
దిధూపదీపాంతంప్రతికుంభంసమాచరేత్। మహాకుంభాభిషేకాంతే

హరిద్రాస్నపనమ్

హరిద్రాస్నపనంచరేత్॥౧౬౩॥ నిత్యస్నపనవత్కుంభమేకంవిన్యస్యపద్మ
జ। నిశాచూర్ణైస్సమాపూర్యశ్రియంతత్రసభాజయేత్॥ నిశాతణ్డుల
యోశ్చూర్ణంనిశాచూర్ణముదీర్యతే। కుంభమేనంసముద్ధృత్యశ్రీసూ
క్తేనాభిషేచయేత్॥౧౬౪॥ తతఃప్రదక్షిణీకృత్యనత్వాస్తుత్వాగురూత్త
మః। సహస్రధారయాయద్వాకుంభతో మేనపద్మజ॥౧౬౫॥ సంస్నా
ప్యనరసూక్తేన శేషంకర్మపురాయథా। ఆచామాదినివేద్యాంత మను
ష్ఠాయతతఃపరమ్॥౧౬౬॥ అగ్నావారాధయేద్దేవం యాగపూర్త్యైచ

నవకలశస్నపనమ్

తుర్ముఖ। మధ్యమస్నపనంవచ్మి యథావదవధారయ॥౧౬౭॥ చంద
నాద్రీణిసూత్రాణి ప్రాగుదగ్వదనానిచ। చత్వారిచత్వార్యాస్థా
ప్యనవకుంభాన్ప్రదాపహీ॥౧౬౮॥ వాసుదేవం యజేన్మధ్యే విష్ణ్వాదీన్

పంచకలశః

పరితోష్టసు। పూర్వవత్సకలంకర్మ జఘన్యమవధారయ॥౧౬౯॥ కుం
భాన్ప్రదేశునవసు ఆగ్నేయాదిచతుష్టయమ్। సమ్మార్జ్యశిష్టదేశేషుకుం
భస్థాపనమాచరేత్॥౧౭౦॥ వాసుదేవంయజేద్బ్రాహ్మే ప్రాగాదిషు
చతుర్ష్వపి। విష్ణ్వాదయశ్చచత్వారః పూర్వవద్ద్రవ్యపూరణమ్॥౧౭౧॥

పంచగవ్యవిధిః

పూరయేత్పంచగవ్యైర్వాతత్ప్రకారమిహోచ్యతే। పంచగవ్యానిగృ
హ్ణీయాన్మృత్పాత్రే నూతనే శుభే॥౧౭౨॥ కపిలాయాం జరా

యాంవా పంచగవ్య ప్రశస్యతే । నార్తాయా నచగర్భిణ్యా నవృద్ధా
యాఽకవాచన ॥౧౭౩॥ నావత్సాయాఽఉపాదేయం ధేనోర్మ్యాత్రింశత్ప్ర
ద్ద్వయమ్ । భూమిష్ఠం గోమయంగ్రాహ్యం సోష్ణంక్రిమ్యాద్యదూషి
తమ్ ॥౧౭౪॥ నిష్పీడ్యసవ్యగృహ్ణీయాద్గోమయస్యరసంపునః । సద్య
స్తప్తంఘృతంశుద్ధ మహోరాత్రోషితందధి ॥౧౭౫॥ క్షీరంగ్రాహ్యమ
తప్తంచ దశాహో జ్జన్మనఃపరమ్ । దధ్నోద్విగుణమాఘార స్తస్మాత్తుద్వి
గుణంపయః ॥౧౭౬॥ గోమూత్రం షడ్గుణంప్రోక్తం శకృద్వారి చతుర్గు
ణమ్ । పరమేష్ఠీశకృన్మంత్రో గోమూత్రస్యతుపౌరుషః ॥౧౭౭॥ విశ్వమ
న్త్రోభవేద్దధ్నో నివృత్తిస్సర్పిషోభవేత్ । పయసస్సర్వమంత్రస్స్యాత్స
ర్వేషామష్టవర్ణకమ్ ॥ ౧౭౮ ॥* విష్ణుగాయత్ర్యాసర్వగవ్యానిసహ
యోజయేత్ । ద్రోణమానంపంచగవ్యం న్యూనంచే దాసురంభవేత్ ॥
౧౭౯ ॥ గృహార్చాస్నపనేన్యూనం ప్రస్థేనైవప్రకల్పయేత్ । ఏవంసం
యోజ్యగవ్యానిపరమేష్ఠ్యాదిభిఃక్రమాత్ ॥౧౮౦॥ బ్రాహ్మ్యాదిసోమపర్యం
తకుంభస్థాపనమాచరేత్ । పరమేష్ఠీ భవేద్బ్రాహ్మే పురుషోమఘువ
ద్దిశి ॥౧౮౧॥ యామ్యకుంభేతువిశ్వాఖ్యోనివృత్తిఃపశ్చిమేభవేత్ । ఔత్త
రేకలశంసర్వం దేవతావాహనంతథా ॥౧౮౨॥ జపంచతద్వతుర్భిర్వ్రత

పంచగవ్య ప్రోక్షణమ్

శేషంకర్మపురాయథా । ప్రోక్షణేపంచగవ్యస్య ప్రమాణాద్యవధారయ ॥
౧౮౩ ॥ పంచగవ్యాని గృహ్ణీయా త్పూర్వవత్కమలాసన । గోమ
యేన సమంమూత్రం మూత్రమానం ఘృతంభవేత్ ॥ ౧౮౪ ॥ ఘృత
మానం దధిబ్రహ్మన్ దధిమానం భవేత్పయః । కరకేనయజేత్కుంభా
న్ప్రోక్షణే సమ్భవేయది ॥ సంప్రోక్షణ విధానేన కర్మజాలం ప్రశ

పంచగవ్యప్రాశనమ్

స్యతే ॥ ౧౮౫ ॥ పంచగవ్యప్రాశనేతు ప్రమాణమవధారయ । గోమ
యేనసమంమూత్రం దధితద్ద్విగుణంభవేత్ ॥౧౮౬॥ సర్పిశ్చతుర్గుణంత
స్మాత్పీయూషం షడ్గుణంతతః । ప్రాశనే పంచగవ్యానాం ప్రమాణమి

చమబ్జజ॥౧౮౮॥తండులాదిషు ధాన్యేషు చతస్రః ప్రాగుదక్స్మృతాః। రేఖాస్తదానవపదీ కోణస్థానానిమార్జయేత్ ॥౧౮౯॥ బ్రహ్మస్థానేప యోబ్రహ్మా నైన్ద్రాద్యాసుచతస్సృషు । దధిసర్పిశ్శకృన్మూత్రం పర మేష్ఠ్యాదిభిర్యజేత్ ॥౧౯౦॥ యోజయేద్విష్ణుగాయత్ర్యా పీత్వాపాపా ద్విముచ్యతే ప్రసంగాదుదితంబ్రహ్మన్నగ్న్యర్చనమితశ్శృణు ॥౧౯౧॥

అగ్నికార్యవిధిః

అర్చితే దేవదేవేశే నైవేద్యాంతం యథావిధి । అగ్న్యగారంగురుః ప్రాప్య ద్వారే చండౌ సమర్చయేత్ ॥౧౯౨॥ అంతః ప్రవిశ్యకుండస్యప శ్చిమే ప్రాఙ్ముఖోగురుః । ఉపవిశ్యాసనేశుద్ధే గోమయేనాను లేప

కుండధ్యానమ్

యేత్ ॥౧౯౩॥ అసురాంతకచక్రాఖ్య విద్యయాకుండమబ్జజ । కుండం పురుషరూపేణధ్యాయేత్తద్వక్ష్యమాణతః ॥౧౯౪॥ ప్రాచ్యాంశిరస్సమా ఖ్యాతం బాహుయుగ్మవ్యవస్థితమ్ । ఐశానాగ్నేయ కోణేతు జంఘే వాయవ్యనైరృతే ॥౧౯౫॥ ఉదరం కుండమిత్యుక్తం యోనిర్యోనిర్విధీ యతే।ధ్యాత్వాసంకల్ప్య హోమాయపుణ్యాహమపివాచయేత్॥౧౯౬॥ ఓంభూర్భువస్సువరితిప్రోక్షణావోక్షణేతథా । అభ్యుక్షణంచకృత్వా థస్వాత్మనోదక్షిణేభువి ॥౧౯౭॥ పుష్పాణివామే చాన్యాని హోమ ద్రవ్యాణినిక్షిపేత్।స్వాంగేమన్త్రాక్షరాన్న్యస్యకుండోత్తరమహీతలే॥

పాత్రసాదనమ్

సంస్తీర్యదర్భాన్ ప్రాగగ్రాన్ తేషుపాత్రాణిసాదయేత్। ఆజ్యపాత్రం చరుస్థాలీం ప్రోక్షణీంచప్రణీత్యపి ॥ ౧౯౯ ॥ సమిధశ్చస్యసేద్దర్భాన్ తండులాన్ పరిధీనపి । స్రుచంస్రువంతథాదర్వీవ్యజనంమేక్షణంతథా॥ ౨౦౦॥ శుష్కకాష్ఠంచ ఘంటాంచ గంధద్రవ్యాణిచేతరత్ । ద్వంద్వశ

కుండసంస్కారః

స్తేషువిన్యస్య మూలమంత్రేణదేశికః ॥౨౦౧॥కుండమధ్యేలిఖేద్రేఖాదక్షి ణాదుత్తరావధి । తిస్రః ప్రాగ్వదనాభూయ స్తావతీరుదగాయతాః॥

లిఖిత్వా ప్రాగాదిపూర్వాంతం శకలంతద్విసర్జయేత్ । కరద్వయంచతుర్వక్త్రశుద్ధతోయైర్విశోధయేత్ ॥ ౨౦౩ ॥ దర్భస్తంబద్వయేనాద్భిగ

కుండమధ్యే ధ్యానవిధిః

కుండేభ్యుక్షణమాచరేత్ । పర్యగ్నికరణంకుర్యాత్కుండస్య కుశముష్టిభిః ॥౨౦౪॥ భద్రాసనం కుండమధ్యే కల్పయేత్తదనంతరమ్ । ధ్యాయేత్తత్రస్వయంలక్ష్మీం సర్వాలంకారభూషితామ్ ॥౨౦౫॥ సర్వావయవసంపూర్ణాం ఋతుస్నాతాం విచింతయేత్ । దేవంనారాయణం ధ్యాయేత్సర్వలక్షణలక్షితమ్ ॥౨౦౬॥ చతుర్బాహుంవిశాలాక్షం కోమలంపీతవాససమ్ । శంఖచక్రగదాపద్మైశ్చతుర్భిః కృతలక్షణమ్ ॥౨౦౭॥ పాణిపాదతలాంభోజం శ్రీవత్సాంకితవక్షసమ్ । కాలమేఘనిభంశాంతంచంద్రబింబనిభాననమ్ ॥ ౨౦౮ ॥ హారకేయూరవలయం కిరీటేనోపశోభితమ్।ధ్యాత్వైవంతౌ సమభ్యర్చ్య చింతయేత్సంగమంత్రయోః॥౨౦౯॥త

అగ్న్యుత్పాదనమ్

త్సంగాదుత్థితంధ్యాయేదగ్నింవైష్ణవమబ్జజ।అరణేరర్కకాన్తాద్వా ద్వాదశాక్షరవిద్యయా॥ ౨౧౦॥ మథితాగ్నిం శ్రోత్రియాణాంగృహాద్వాగ్నిం సమాహరేత్। ఓంభూర్భువస్సువరితి సర్వేషాంప్రోక్షణంచరేత్॥౨౧౧॥

అగ్నిప్రతిష్ఠా

తందివ్యాగ్నిమనోధ్యాత్వా చాగ్నిమంత్రంతతోజపేత్ । ఆగచ్ఛపదసంయుక్తం చతుర్ద్వారంజపేన్మనుమ్ ॥౨౧౨॥ కుండమధ్యేనిధాయాగ్నిమావాహ్యాభ్యర్చ్య దేశికః। అసురాంతకమంత్రేణచేంధనాని వినిక్షిపేత్॥ ౨౧౩॥ వాయుమంత్రేణకుండాగ్నిం వ్యజనేనప్రబోధయేత్ । కుండస్య

పరిస్తరణమ్

పరితస్సమ్యగ్బర్హిఃపరిసమూహయేత్ ॥౨౧౪ ॥ గ్రంథీకృతాగ్రానద్వాం దర్భాన్ ప్రాగుదగ్వదనాన్కుశాన్। ఏకాదశపరాన్మంత్రైర్వాసుదేవాదిభిఃక్రమాత్ ॥౨౧౫॥ ప్రాగాది దిక్షుసంస్తీర్య ద్రవ్యాగ్న్యోరంతరే గురుః । ప్రణీతాపాత్రంనిక్షిప్య కారయేదంబుపూరితమ్ ॥౨౧౬॥ ప్రణీ

తి పాత్రాం నిక్షిప్య కారయేదమ్బుపూరితమ్ । అక్షతైస్తత్సమభ్యర్చ్య
దర్భయుగ్మవినిర్మితమ్ ॥ ౨౧౭ ॥ ప్రాదేశ... తం విన్యస్య కూర్చం తస్మిన్
త్రిభిరేకస్తైః । పవిత్రైస్సమాచ్ఛాద్య ప్రోక్షణీం స్వపురస్తతః ॥ ౨౧౮ ॥
విన్యస్య తత్ప్రణీతాంబు కూర్చేన సహ దేశికః । యోజయేత్ప్రోక్షణీ
పాత్రే కూర్చేనోదఙ్ముఖేన చ ॥ ౨౧౯ ॥ అఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాం చ
త్రిరుత్పూయ తదంబునా । కూర్చేన ప్రోక్షయేత్పూర్వం సాదితాని
చతుర్ముఖి ॥ ౨౨౦ ॥ కూర్చేన సంస్పృశేత్తత్ర నామోచ్చారణపూ
ర్వకమ్ । ఉత్తానాని తతః కృత్వా ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణాంబునా ॥ ౨౨౧ ॥
ప్రోక్షణ్యద్భిః ప్రణీతాస్తు సత్యేత్వర్తేతి మన్త్రతః । పరిషిచ్య ప్రణీ

ప్రణీతావాహనమ్.

తాం చ శుద్ధతోయైః ప్రపూరయేత్ ॥ ౨౨౨ ॥ వాసుదేవం సమావా
హ్య ప్రణీతాయాం సమర్చయేత్ । అగ్నేరైశానదిగ్భాగే స్థాపయే
త్తాం కుశాసనే ॥ ౨౨౩ ॥ అగ్నేర్దక్షిణతః కూర్చే దర్భైర్ద్వాదశనిర్మితే ।

బ్రహ్మా.

చతుర్ముఖం భుజద్వన్ద్వం సాక్షమాలాకమణ్డలుమ్ ॥ ౨౨౪ ॥ హైమా
భం శక్తిసహితం బ్రహ్మాణం తం విచిన్తయేత్ । బ్రహ్మమన్త్రేణ తం తత్ర
సమావాహ్య సమర్చయేత్ ॥ ౨౨౫ ॥ విష్ణుగాయత్ర్యా స్థాలీం ప్రక్షాళ్య

చరుపాకః

ఖలితణ్డులమ్ । నిక్షిప్య చక్రమన్త్రేణ విచక్రాఖ్యేన వారిభిః ॥ ౨౨౬ ॥
సంక్షాళ్యాథ సుచక్రేణ శోధయిత్వాథ తణ్డులాన్ । సూర్యచక్రాఖ్య
మన్త్రేణ చుల్ల్యామారోపయేచ్చ తాం ॥ ౨౨౭ ॥ జ్వాలాచక్రాఖ్యమం

చరవః.

త్రేణ వహ్నిం *జజ్వాలయేత్తతః । మహాసుదర్శనమన్త్రేణ చరుశ్రపణ
మాచరేత్ ॥ ౨౨౮ ॥ ఏవం చుల్ల్యాం కేవలాన్నం ముద్గాన్నం పాయసాహ్వ
యమ్ । గుడాన్నమితి తాన్ సర్వాన్ శ్రపయేచ్చ చతుర్విధాన్ ॥ ౨౨౯ ॥
అవతార్య చరూన్ కుండస్యోత్తరే వినివేశయేత్ । ద్రావితం గాలితం

ఆజ్యసంస్కారః.

సర్పిరాజ్యపాత్రే సమాహరేత్ ॥౨౩౦॥ ప్రణీతి కూర్చం తత్పాత్రేషుద
గగ్రం నివేశయేత్ । అగ్నే రుత్తరతోఙ్గారాన్నిధాయోపరి పద్మ
జ ॥౨౩౧॥ తదాజ్యపాత్రం విన్యస్య దర్భానాదీప్య దర్శయేత్ । విసర్జ
యిత్వా తాన్ దర్భాన్ ద్వే దర్భాగ్రే చతుర్ముఖ ॥౨౩౨॥ ద్వయాఖ్యే
నైవ మంత్రేణ ఘృతపాత్రే నివేశయేత్ । దర్భస్తంబేన దీప్తేన త్రిః పర్య
గ్నిసమాచరేత్ ॥౨౩౩॥ విసృజ్య దర్భస్తంబాంత దగ్నేరుద్వాసయే
దుదక్ । అంగారాన్యోజయేత్కుండే ఘృతస్థాలీం పురా న్యసేత్ ॥౨౩౪॥
అంగుష్ఠానామికాభ్యాం తత్కూర్చేన కరయోర్ద్వయోః । త్రిరుత్పూయ
పవిత్రస్యాగ్రగ్రంథిం విస్రస్య శంబరమ్ ॥౨౩౫॥ ఉపస్పృశ్య పరిహృత్యాగ్నావా
జ్యం సురభిముద్రయా । అమృతీకృత్య తద్దర్భైస్తిరోధాయ శుశుక్ష
ణేః ॥౨౩౬॥ అష్టాసు దిక్షు పీఠాదీ నావాహ్యాభ్యర్చయేద్గురుః । ఉష్ణో

స్రుక్స్రువ సంస్కారః.

దకేన ప్రక్షాళ్య స్రుక్స్రువౌ పంచభిః కుశైః ॥౨౩౭॥ సునిర్మితేన కూర్చే
న మూలం మూలేన వై తయోః । మధ్యం మధ్యేన చ తథా చాగ్రమగ్రేణ
మార్జయేత్ ॥౨౩౮॥ అగ్నౌ నిష్టప్య తావద్భిః ప్రోక్ష్యోదీచ్యాం నిధా
య చ । కూర్చగ్రంథిం విసృజ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య తదనంతరమ్ ॥౨౩౯॥
స్రువేణాజ్యం సమాదాయ హోమద్రవ్యం ప్రసేచయేత్ । చరుం సంసిచ్య
చాజ్యేన వామపార్శ్వే స్రువం క్షిపేత్ ॥౨౪౦॥ అంగుష్ఠమధ్యచరమాం

పరిధిపరిక్షేపణమ్.

గుళనాహాన్యథా క్రమమ్ । మధ్యదక్షిణవామేషు ప్రాగుదగ్వదనాం స్త
థా ॥౨౪౧॥ శ్రీధరేణ నృసింహేన హయగ్రీవేణ వై జపన్ । పరిధీన్
త్రీంశ్చ సంస్థాప్య పశ్చిమం పరిధిం తతః ॥౨౪౨॥ ఛందసామాదినా స్పృ
ష్ట్వాగ్నేరైశానాగ్నికోణయోః । అగ్నీశానాఖ్య మంత్రాభ్యా మా
ఘారసమిధావపి ॥౨౪౩॥ తత్తత్కోణే వినిక్షిప్య చోర్ధ్వాగ్రాంస్తు
రానన । అవతేన్విత్యాదిమంత్రైః ప్రసువేత్యవసానికమ్ ॥౨౪౪॥ పరి

షిచ్యాశ్రమాద్వహ్నిం సమిధోముష్టిముద్రయా । గృహీత్వాపంచదశచ హ్యేకతో గాఘృతాప్లుతాః ॥౨౮౫॥ ప్రజాపతింహృదాధ్యాయన్మౌ

అఘారహోమః.

లేనజుహుయాత్సకృత్ । వామేకరతలేదర్భైర్వేష్టితే ఘృతభాజనమ్॥ ౨౮౬॥నిధాయదేశికస్సవ్యా దాఘారాహుతి మాచరేత్। స్రువమాజ్యేనసంపూర్య్యదక్షిణే నైవపాణినా ॥౨౮౭॥ అగ్నైర్నైరృతిముపమారభ్య శైవావధ్యాజ్యధారయా । ప్రాజాపత్యేన మంత్రేణా విచ్ఛిన్నం హోమమాచరేత్ ॥౨౮౮॥ ఆవాయవ్యాగ్నితత్రైశం దేశే హోమం కుర్యాద్యథాపు

ఆజ్యభాగః.

రమ్ । ఆజ్యభాగంతతఃకుర్యాదాగ్నేయం దక్షిణేపరే ॥౨౮౯॥ తతో త్తరేతథాసౌమ్యం మధ్యేవ్యాహృతిభిస్త్రిభిః । సకృద్ధుతే సమస్తాభి స్త

అగ్నిధ్యానమ్.

తోధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥౨౯౦॥ ద్విశీర్షకం సప్తహస్తం త్రిపాదం సప్త జిహ్వకమ్ । వరదంశక్తిపాణించ బిభ్రాణంస్రుక్స్రువౌతథా ॥౨౯౧॥

జిహ్వా.

అభీతిదంచర్మధరం వామేచాజ్యధరంకరే । సంతిజిహ్వాస్సప్తవహ్నేర్య థావదవధారయ ॥ ౨౯౨॥ కాళీకరాళీసుమనా లోహితాధూమ్రసంజ్ఞితా । స్ఫులింగినీవిశ్వరూపీ సప్తజిహ్వాశ్శిఖావతః ॥౨౯౩॥ కాళ్యాస్థానం కుండమధ్యే కరాళ్యాం ప్రాగ్దిశిస్థితిః । అగ్నికోణేస్తి సుమనా లోహితావారుణీమతా ॥౨౯౪॥ ధూమ్రాయాస్తు స్థితిస్సౌమ్యే మారుతేస్తిస్ఫులింగినీ। విశ్వరూపీరసజ్ఞాయాః శంభుభాగేపదంస్మృతమ్॥౨౯౫॥

జిహ్వాహోమః

శాంతికర్మణిసంసారే కాళ్యాంహోమంసమాచరేత్ । విజయార్థం కరాళ్యాంచ పుష్ట్యర్థంసుమనస్యపి ॥౨౯౬॥ లోహితాయాంవశీకారేధూమ్రాయాంమారణాదిషు । సర్వసిద్ధ్యై స్ఫులింగిన్యాం మణిమాద్యర్థసిద్ధయే॥౨౯౭॥ విశ్వరూప్యాంహుతేబ్రహ్మాక్ష వహ్న్యైభేదమితశ్శృణు।

అగ్నిభేదః.

నిత్యాగ్నిర్వృద్ధ ఇత్యుక్త ఉత్సవాగ్నిర్ధ్రువాభవేత్ ॥ ౨౫౮ ॥ దీక్షాశాం
తిప్రతిష్ఠాదౌ బాలాగ్నిరభిధీయతే । అరణ్యాం మథితోవహ్ని ర్బాల
సంజ్ఞశ్చతుర్ముఖ ॥౨౫౯॥ సూర్యకాంత శిలాజన్మాయావ్యానాగ్నిరుదా
హృతః ॥ వృద్ధాగ్నిరుచ్యతే బ్రహ్మన్ శ్రౌతీయాగారసంభృతః ॥౨౬౦॥
తత్తత్కార్యానుగుణ్యేనవహ్నిం ధ్యాత్వావిచక్షణః । అగ్నేర్జననశాం
త్యర్థం ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౨౬౧ ॥ తిలాన్నాఘార సంమిశ్రాన్న
ష్టోత్తరశతంహునేత్ । సద్యఃప్రతిష్ఠితేవహ్నౌ వష్టసంస్కారకర్మభిః ॥
మూలమంత్రేణసంస్కృత్య పూర్ణాహుతిమథాచరేత్ । గర్భాధానా

గర్భాధానాది సంస్కారః.

దిసంస్కారానాఖ్యాస్యే శృణుపద్మజ ॥౨౬౩॥ ప్రత్యక్షరంతుజుహు
యాదాజ్యేనద్వాదశాహుతీః । కుర్వీత ప్రతిసంస్కారం వాచామాంతే
మూలవిద్యయా ॥౨౬౪॥ పూర్ణాహుతింతథైవాదౌ సంకల్పించసమా
చరేత్ । మానుషేష్వపిసర్వేషు చైవంహుత్వాతతఃపరమ్ ॥౨౬౫॥ బ్రా
హ్మణైరప్యనుజ్ఞాతః సంస్కారానుగుణక్రియామ్ । సమాప్య భోజయే

పంచసంస్కారః.

ద్విప్రాన్ పంచసంస్కారకర్మణి ॥ ౨౬౬ ॥ సంకల్ప్యపవిత్రసంస్కారం
హుత్వైవంకమలాసన । అంతేకుర్వీత సంస్కారం విష్ణోరారాధనా
త్పరమ్ ॥౨౬౭॥ నిషేకాద్యుపవీతాంతం హుత్వైవందేశికోత్తమః ॥ జు
హుయాత్సమిధఃకాశ్యాం మూలమంత్రేణమంత్రవిత్ ॥౨౬౮॥ మనో
జవాయాంజుహుయాత్ప్రణవేనఘృతంపునః । లోహితాయాం హునే
దన్నంవాసుదేవాఖ్యవిద్యయా ॥ ౨౬౯ ॥ ధూమ్రాయాం జుహుయాల్లా
జంసంకర్షణమనూత్తమాత్ । హునేత్తిలం స్ఫులింగిన్యాం గుడప్ర
ద్యుమ్నవిద్యయా ॥౨౭౦ ॥ అనిరుద్ధాఖ్యమంత్రేణ విశ్వరూపాయాంపయ
స్తతః ॥ కరాళికారసంజ్ఞాయాం పుంహూక్తగ్నిస్తుమాక్షికమ్ ॥ ౨౭౧ ॥
ప్రతిజిహ్వాంప్రతిద్రవ్యం జుహుయాత్ షోడశాహుతీః । పూర్ణాహు

తింతతఃకుర్యా దగ్నిమంత్రేణ దేశికః ॥ ౨౭౨ ॥ అగ్నింతంగంధపుష్పా
ద్యైరర్చయిత్వాతతఃపరమ్ । అదితేత్యాదిభిర్మంత్రైః ప్రాసావీరా
వసానికైః ॥ ౨౭౩ ॥ పరిషిచ్యతతో దేవ యజనార్థం ప్రదక్షిణమ్। పరిషి

అగ్న్యారాధనమ్.

చ్యాస్త్రమంత్రేణ వహ్నిమధ్యేతతో గురుః ॥ ౨౭౪ ॥ జుహుయాద్యోగపీ
ఠార్థమాధారాదియథాపురమ్ । ఆజ్యేనతత్ర దేవేశం హృదయాదవ
తారయేత్ ॥ ౨౭౫ ॥ చిద్ఘనంపరమానంద స్వరూపం తేజసాన్నిధిమ్।
సాన్నిధ్య యాచనం కుర్యా ద్యావద్యాగ స్సమాప్యతే ॥ ౨౭౬ ॥ అ
ర్ఘ్యాదిజుహుయాదగ్నౌ నైవేద్యాంతంసకృత్సకృత్ । జపార్థమపి
కుర్వీతసకృద్ధోమంతుసర్పిషా ॥ ౨౭౭ ॥ సమిత్పుష్పాదిభిస్సర్వైః జపా

ప్రతిష్ఠాదౌ.

ర్థంజుహుయాత్సకృత్। మంత్రైశ్చపరివారాణాంసర్పిషాజుహుయాత్స
కృత్ ॥ అగ్న్యారాధనంత్వేతత్ప్రతిష్ఠాదౌ పరత్రచేత్। వక్ష్యమాణేన
విధినా జుహుయాత్సమిదాదిభిః ॥ ౨౭౮ ॥ నియమ స్సమిదాదీనాం
పూర్వమేవమయోదితః । సహస్రంవా శతంవాథ యద్వార్ధం తద్ద
శంచేత్ ॥ ౨౮౦ ॥ ద్వాదశాష్టౌచ చత్వారఃసమిద్ధోమః ప్రశస్యతే।
ఘృతాక్తైరేవకుర్వీత హోమంతుసమిదాదిభిః ॥ ౨౮౧ ॥ ఋగ్భిఃపు
రుషసూక్తస్య షోడశాన్నాహుతిర్భవేత్ । ఆజ్యసిక్తేన చరుణా ద
ర్వ్యావాగ్రాసముద్రయా ॥ ౨౮౨ ॥ హోమోన్నస్యప్రశ స్తస్స్యాదాజ్య
హోమ స్తతఃపరమ్ । యావానాసీత్సమిద్ధోమ ఆజ్య హోమ స్తథా
మతః ॥ ౨౮౩ ॥ ఆజ్యహోమఃస్రువేణస్యాద్యథాయోగమితఃపరమ్। కు
ర్వీతస్విష్టకృద్ధోమంకుసుమాద్యైశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౮౪ ॥ అంగుష్ఠమా
త్రంపురుషం ధ్యాత్వావహ్నౌగురుస్స్వయమ్। అర్ఘ్యాదిభి స్సమభ్య

పూర్ణాహుతిః.

ర్చ్యపూర్ణాహుతిమథాచరేత్ ॥ ౨౮౫ ॥ స్రువేణసర్పిస్స్రుగ్గతేని
క్షిప్యతదనంతరమ్ । కుక్కుటాండప్రమాణంతు చరుపిండం ఘృతాప్లు

తమ్ ॥౨౮౭॥ నిక్షిప్యచ స్రుచోగర్తే అభిఘార్య స్రువేణచ । ససమిద్ధ
ర్భకుసుమం సర్పిషాధ స్రువేణచ ॥౨౮౮॥ అభిఘార్యచతద్గర్తే ష.పి
ధాయ స్రువేణచ । నాసికాగ్రాంతముద్ధృత్య జుహుయా న్మూలవిద్య
యా ॥ ౨౮౯ ॥ ఏవంపూర్ణాహుతి హుత్వాస్వాత్మనోగ్రే స్రువం
న్యసేత్ । ఆజ్యస్థాలీంతస్యయామ్యే విన్యసేత్స్రుచముత్తరే ॥ ౨౯౦॥
ఉదగగ్రంతతో బర్హిర్గికరాభ్యాం గ్రాహయేద్గురుః । బర్హిషోమూ
లమధ్యాగ్రా ణ్యాజ్యపాత్రస్రువస్రుచి॥ఏవంత్రిస్సర్వ్వయిత్వాథకుండమ
ధ్యేనియోజయేత్ । నాత్యగ్రం ప్రహరేద్బర్హిః పరిధీన్ప్రహరేత్త
తః ॥౨౯౧॥ మధ్యమం పరిధిం పూర్వం తతస్తదితరౌసకృత్। ప్రా

ప్రాయశ్చిత్తమ్.

యశ్చిత్తార్థమాజ్యేన పంచోపనిషదాతతః ॥౨౯౨॥ ప్రతిమంత్రంచ
పూర్వోక్తసంఖ్యయాజుహుయాత్తతః । స్రువ మాజ్యేనసంపూర్య్యదర
భం సమిధాన్వితమ్ ॥ ౨౯౩ ॥ అంగుష్ఠ మాత్రం పురుషం ధ్యా
త్వావహ్నౌ గురుస్స్వయమ్ । ఉద్ధృత్యనాసికాగ్రాంతమభిఘార్య స్రువే
ణచ ॥ ౨౯౪ ॥ జుహుయాన్మూలమంత్రేణ పూర్ణాహుత్యాచ సాధ

ప్రణీతామోక్షణమ్.

కః । ఆత్మనోగ్రేకుశేస్థాప్య ప్రణీతాంప్రోక్షణీజలమ్ ॥౨౯౫॥ తస్యాం
సంయోజ్యతదను ప్రణీతాపాత్రవారిభిః । మహీం పూర్వాది సోమాం
తాం సేచయిత్వా ధరాంబునా ॥౨౯౬॥ స్వాత్మానంప్రోక్షయేద్బ్ర
హ్మన్ప్రోహ్మార్ద్వాసనమాచరేత్ । స్రువంజలేనసంపూర్య్యకుండస్య
పరితస్సకృత్ ॥౨౯౭॥ ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణైవపరిషేచనమాచరేత్। శే
షేణాత్మశిరఃప్రోక్ష్యహస్ర్యాహ్నిస్థంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౯౮॥ సమభ్యర్చ్యహృ
దయాంభోజే తిలకం కుండభస్మనా । కృత్వాశిరసి దేవేశమర్ఘ్యా
దిభిరర్చయేత్॥౨౯౯॥ భక్త్యాయదగ్నౌవిహితంయధాశక్తియథావి
ధి। ఆరాధనంత్వం దేవేశగృహాణ పరమేశ్వర ॥ ౩౦౦ ॥ ఇతిసంప్రా
ర్థ్యదేవేశం తస్యపాదారవిందయోః । సమర్ప్య హవనంపశ్చాద్దేవ

నిత్యోత్సవం చరేత్ ॥౩౦౧॥ నిత్యహోమేషు పరిధీన్బహిః క్షిప్తు న చాప

నిత్యోత్సవః.

యేత్ । ఏవమగ్నౌ సమారాధ్య నిత్యోత్సవమథాచరేత్॥ ౩౦౨॥ సౌవ
ర్ణం రాజతం తామ్రం పాత్రం తండులపూరితమ్। కర్మార్చాయాః పురత
స్స్థాప్య పద్మం ద్విరససర్ణవత్ ॥౩౦౩॥ విలిఖ్య తత్ర మూలేన మూలాదా
వాహయేద్ధరిమ్ । శ్రీవత్సాద్యాద్వాదశ చ శక్తీః పద్మేషు పూజయేత్॥
ఏవం ప్రతిదినం ప్రాతరేవం మధ్యందినే యది । అంతే నైవం తతస్స్వయం
కుసుమైః కమలాసన ॥౩౦౪॥ మందిరం దేవదేవస్య పరిక్రమ్య బలిం క్షి
పేత్ । ప్రత్యహం త్రిబలిం దద్యాద్యద్వా కాలద్వయం చరేత్॥ ౩౦౫॥
ఏకవారం బలిం దద్యాద్యద్వా మధ్యందినేఽన్వహమ్ । పరిక్రమ్యాథ సర్వా
ర్థం బలిదానం సమాచరేత్ ॥ ౩౦౬॥ నిత్యోత్సవప్రతికృతేరన్యగేహే వా
బలిం క్షిపేత్ । వినైవ బలిదానేన నోత్సవోఽభ్యుదయావహః ॥౩౦౭॥ మ
హావాతాదిసంక్షోభే న నిత్యోత్సవమాచరేత్ । చండప్రచండయోరేవ

బలిదానవిధిః.

బలిం దత్త్వా విచక్షణః ॥౩౦౮॥ తత్రైవ సర్వభూతేభ్యో బలిదానం సమా
చరేత్ । పరిచారకమాహూయ భావితం గరుడాత్మనా ॥ ౩౧౦ ॥ పా
త్రం తన్మూర్ధ్ని విన్యస్య సవాద్యాలంకారసంయుతమ్ । తత్తన్మంత్రైశ్చ
బలిం దద్యాత్ప్రణవాది నమోంతకైః ॥ తోయపూర్వోత్తరం దద్యాదయం
బలిరితి స్వయమ్ । చండప్రచండావారభ్య మహాపీఠావసానికమ్॥ ౩౧౨॥
ప్రతిష్ఠోక్తవిధానేన బలిం దద్యాద్విచక్షణః । ప్రథమావరణే దద్యాద్భే

వాద్యాదివిధిః.

ర్యా కేవలయా బలిమ్ ॥౩౧౩॥ ద్వితీయావరణే దద్యాత్సుషిరాద్యైస్సహా
నయా । తృతీయావరణే దద్యాత్తాళమద్దళసంయుతమ్॥
మర్యాదాయాం బలిం దద్యాత్ నృత్తగీతాదిభిస్సహ ॥ ౩౧౪ ॥ మర్యా
దాయాం మహత్యాం తు సర్వవాద్యైస్సహ క్షిపేత్ । సర్వత్ర వేదఘో

మహోత్సవే.

క్షేణ బలిదానం ప్రశస్యతే ॥౩౧౫॥ మహోత్సవే ప్రవృత్తే తు తత్ర నిత్యోత్సవే కృతే । సద్మనో యాగసంజ్ఞస్య ద్వారే చండప్రచండయోః ॥౩౧౬॥ దత్వా గర్భగృహం ద్వారే తత్ర చండప్రచండయోః । ప్రతిష్ఠోక్తప్రకారేణ తతః కృత్వా యథాక్రమమ్ ॥౩౧౭॥ సర్వావరణభూదేశం పరిక్రమ్య తతో గురుః । గ్రామమధ్యం సమాసాద్య తత్ర బ్రహ్మాణమర్చయేత్ ॥౩౧౮॥ దిక్షు పర్వాసు చైంద్రాదీనభ్యర్చ్య బలిమాచరేత్ । సంతి చేత్తత్ర పీఠాని బలిం పీఠోపరి క్షిపేత్ ॥౩౧౯॥ పీఠాభావే బలిం దద్యాద్దేశికః స్థండిలోపరి । మహామర్యాదవాద్యైర్గ్రామబల్యాం చతుర్ముఖః ॥౩౨౦॥ సర్వత్ర ధూపదీపాద్యైర్బలిదానం సమాచరేత్ । శేషం సర్వం బలిద్రవ్యం మహాపీఠోపరి క్షిపేత్ ॥౩౨౧॥ నిత్యోత్సవార్చా

నిత్యోత్సవే బేరాణి

భావే తు చక్రేణైవ పరిక్రమేత్ । తదభావే కేవలయా భేర్యా వాకమలాసన । సర్వత్ర తత్త్రిపీఠే బలిదానం పురోదితమ్ ॥౩౨౨॥ మహాపీఠం పరిక్రమ్య బింబైస్సాకం గురూత్తమః । మందిరాభిముఖం బింబం స్థాపయిత్వా తతః పరమ్ ॥౩౨౩॥ సర్వేభ్యః పార్షదేభ్యోపి పీఠోపరి బలిం క్షిపేత్ । తతస్తద్బింబమర్ఘ్యాద్యైరర్చయిత్వా నివేద్య చ ॥౩౨౪॥ యథాపూర్వం తతో బింబం శక్తిం మూలే నివేశయేత్ । ఇత్యాదిత్సవ్యయం దేవస్తతో దేవమయాచిషమ్ ॥౩౨౫॥ ఉచ్యతాం భగవన్మహ్యం ప్రతిష్ఠావిధిరుత్తమః । ఇత్యుక్తస్స ప్రభుః ప్రాహ ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ ॥౩౨౬॥ గుహ్యాద్గుహ్యతరం వక్ష్యే తదేతదవధారయ ॥ ॥౩౨౭॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే పుణ్యాహాది
విధిర్నామ పంచమోధ్యాయః.

(17) శ్రీ వై న మః.

శ్రీలక్ష్మీ హయవదన పరబ్రహ్మణేనమః

షష్ఠాధ్యాయ ప్రారమ్భః

విష్ణుసాన్నిధ్య సిద్ధ్యర్థంబిమ్బానాం స్థాపనాయచ । కుర్యాన్మందిరనిర్మాణంభూతలేసర్వసిద్ధిదే॥౧॥ సర్వసిద్ధిప్రదం దేశం పూర్వమాలోక్యతత్పరమ్ । ఆలయాదివినిర్మాణాయ తత్ప్రదేశంసమర్చయేత్॥౨॥ ఆ

ఆచార్య వరణమ్.

చార్యంవరయేత్పూర్వం యద్వశాస్సకలాఃక్రియాః । చాతుర్వర్ణ్యైశ్చిర్దక్షోమహోత్సాహీప్రసన్నధీః॥ ౩॥ దాతాగుణాధికశ్శ్రీమాన్ధనధాన్యసమృద్ధిమాన్ । ఆలయాదివినిర్మాతుంశక్తోనాస్త్యశ్చతుర్ముఖః॥౪॥ ప్రసూతంసత్కులేశుద్ధంబ్రాహ్మణం మంత్రవేదినమ్ । వేదవేదాఙ్గతత్త్వజ్ఞంపంచరాత్రకృతశ్రమమ్ ॥౫॥ దీక్షితంపంచరాత్రోక్తవర్త్మనావృద్ధసేవినమ్ । భగవద్ధ్యాననిరతం శాస్త్రవశ్యం మహామతిమ్॥౬॥ పరతంసతతంమంత్రాన్జగత్కల్యాణకారిణమ్ । ఆచార్యం వరయేద్దాతాయదధీనాహి సిద్ధయః ॥౭॥ పరార్థయజనంకర్తుంమధ్యమాశ్రమిణోమతా । నాద్యంతాశ్రమిణో బ్రహ్మప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు॥౮॥ ఆచార్యగుణసమ్పన్నానృత్విజో వరయేత్తతః । గ్రామాది స్థాపనేయోగ్యాంమహీంతాంవిలోకయేత్ ॥౯॥ దైవజ్ఞేనసహాచార్యో నిమిత్తానపిలక్షయేత్ । శుభేనిమిత్తేసందృష్టేగ్రామాదీనారభేత్తతః ॥౧౦॥ దేశి

భూపరీక్షా

కోరథకారేణ సర్వాంభూమింపరీక్షయేత్ । సుపద్మాభద్రకాపూర్ణాధూమ్రాశ్చేతిచతుర్విధా ॥౧౧॥ సుపద్మాశాంతిదాబ్రహ్మన్ భద్రాతుసుఖదాసదా । జగతాంపుష్టిదాపూర్ణా ధూమ్రాతు క్షయకారిణీ॥ పుష్పాగ ఫలవృక్షాఢ్యా నారికేళ సమావృతా । కుశపద్మతులస్యాఢ్యా

ప్రాగుదక్ప్రవణా సదా ॥౧౩॥ ఏషా సుపక్వా విహితా భద్రకా లక్షణం
శృణు । ఫలక్షీరద్రుమయుతా నదీసాగరపార్శ్వగా ॥౧౪॥ ఉద్యానో
పవనోపేతా వ్రీహిగోధూమశాలినీ । అంతర్జలా చ కథితా భద్రికా కాక
మలాసన ॥౧౫॥ శ్యామాకకోద్రవయుతా భూరినిష్పావకుంకుమా । గిరిం
గతా ప్రభూతాంబుః పూర్ణేతి ఖలు వక్ష్యతే ॥౧౬॥ యవార్కస్నుహి
వేణ్వాద్యైః శ్లేష్మాతకవిభీతకైః । ఘనశర్కరసజీర్ణా*వాయసగృ
ధ్రసంకులా ॥ ౧౭ ॥ సోషరా ప్రోచ్యతే ధూమ్రా తాసు శ్రేష్ఠాది లక్ష
యేత్ । తత్ర కాంచిద్భువం ఖాత్వా జానుదఘ్నాం పున స్తథా ॥ ౧౮॥ మృ
దైవ పూరయేచ్ఛ్వభ్రం మృచ్ఛేషే తూత్తమా మహీ । సమే తు మధ్యమా
భూమిః న్యూనే భూరధమా మతా ॥౧౯ ॥ వర్జయిత్వాధమాం ధీమా
న్ఫాలబీజాదినిక్షిపేత్ । ఆత్రిరాత్రేంకురే జాతే సోత్తమా ధరణీ మతా ॥
ఆపంచరాత్రే మధ్యా స్యాజ్జఘన్యా స్యాదితః పరమ్ । యత్ర ప్రశస్యతే

ప్రవేశబలిః.

భూమి స్తత్ర వాస్తు ప్రకల్పయేత్ ॥౨౧॥ బ్రాహ్మణైరథకారేణ వేదవా
ద్యాదిమంగళైః । వాస్తుభూమిం పరిక్రమ్య దిక్షు సర్వాసు దేశికః ॥ ౨౨॥
బ్రాహ్మణే చ బలిం దద్యాద్భూతప్రీతావనుత్తమే । పాయసాన్నేన కుర్వీ
త బలిదానం విచక్షణః ॥౨౩॥ భూతాః పిశాచా నాగాశ్చ అసురా రాక్షసా
గ్రహాః । సర్వే తే వ్యపగచ్ఛంతు బలి తుష్టా యథాతథమ్ ॥౨౪॥ దేవానాం
చ ద్విజానాంచ స్థానం సమ్యక్ కరోమ్యహమ్ । వాసుదేవస్య దేవస్య స
ర్వభూతాత్మకస్య చ ॥౨౫॥ ఆభిరేవ హి గాథాభి ర్బలిం దత్వా విచక్షణః । సి
ద్ధార్థాన్ దిక్షు సర్వాసు వికీర్య తదనంతరమ్ ॥౨౬ ॥ ప్రాగగ్రం దశ

సూత్రనిపాతః.

సూత్రాణి నిపాత్యోదఙ్ముఖం తథా । స్థానాని తత్ర భూమ్యాం తు రేకాశీతి
చతుర్ముఖ ॥౨౭॥ బ్రాహ్మం తు మధ్యమం విద్ధి పరిత స్తస్య దైవికమ్ । పైతృ
కం పరిత స్తస్య పైతృకాన్మానుషం స్మృతమ్ ॥౨౮॥ పరితో మానుషస్యాపి
పైశాచో భాగ ఇష్యతే । నిపాతనార్థం సూత్రాణాం తత్ర తత్ర గురూత్త

మః ॥౨౯॥ స్థాపయిత్వా బహూన్శంకూన్సూత్రపాతం సమాచరేత్।
సూత్రసంధిషు సర్వత్ర శంకుస్థాపనమాచరేత్ ॥౩౦॥ కుర్యాత్సూత్రని

వాస్తుపూజా.

పాతాంతే వాస్తునాథసమర్చనమ్। అధోముఖం ప్రాక్ఛిరసం విన్యసే
ద్వాస్తుపూరుషమ్ ॥౩౧॥ ప్రసార్య హస్తౌ పాదౌ ద్వౌ కోణభూమిషు క
ల్పితమ్। ఏవం ధ్యాత్వార్చయేత్తత్ర వాస్తునాథం విచక్షణః॥౩౨॥ తస్య
దక్షిణపార్శ్వే తు వాస్తుహోమం సమాచరేత్। సమిచ్చరుఘృతాహు
త్యాః పరం పూర్ణాహుతిః పురా ॥౩౩॥ రక్షఃపిశాచనాగేభ్యస్సమి
ద్భిర్జుహుయాత్పృథక్। జుహుయాన్మూలమంత్రాభ్యాం పృథగష్టోత్త
రం శతమ్ ॥౩౪॥ హుత్వా వాస్త్వీశమంత్రేణ పృథగష్టోత్తరం శతమ్। త

గృహనిర్మాణమ్.

తః పూర్ణాహుతిం కృత్వా లోకపాలబలిం క్షిపేత్ ॥౩౫॥ దైవే చ పైతృ
కే భాగే ద్విజాతిసదనం మతమ్। మానుషే దేవధిష్ణ్యాదిదిక్షు ప్రాగాదిషు
క్రమాత్ ॥౩౬॥ పైశాచభాగం సంత్యజ్య శూద్రాది సదనం మతమ్।
శూద్రాణాం ప్రతిలోమానాం నవాస్తుర్న చ దేవతా ॥౩౭॥ యది స్యా

గ్రామాదిః.

దవివేకేన రాజరాష్ట్రక్షయావహః। బ్రాహ్మభాగే మమగృహం స
ర్వావరణసంయుతమ్॥౩౮॥ వసంతి బ్రాహ్మణా యత్ర స గ్రామః పరికీర్తి
తః। యత్ర స్యాత్క్షత్రియావాసో నగరం తదుదాహృతమ్ ॥౩౯॥ నివసం
తి విశో యత్ర పత్తనం తత్ప్రచక్షతే। స్థాపయేత్కించిదీశానవదనంగా.

గర్భన్యాసః.

మవాప్తుతత్ ॥ గ్రామస్య గర్భవిన్యాసం బ్రాహ్మే భాగే సమాచ
రేత్ ॥౪౦॥ పురాణాం గర్భవిన్యాసః ప్రాచ్యామైంద్రే సమీరితః। పత్త
నస్య తు కౌబేర్యాం గర్భన్యాసః ప్రశస్యతే॥ ౪౧॥ గ్రామస్య గర్భవిన్యా
సం ద్విజస్థాపనతః పురా। గర్భన్యాసే కృతే పశ్చాత్ శయీత సదనే ద్వి
జః ॥౪౨॥ ద్విజస్థాపనతః పశ్చాత్ వాస్త్వీశం స్థాపయేద్గురుః। మాం

వాస్తుదేవాః.

స్థాపయేద్గ్రామమధ్యేపంచమూర్తిమయంహరిమ్ ॥౪౩॥ చతుమూర్తిమయంయద్వామ్యేకమూర్తింసమర్చయేత్ । సంహారయోగశాయనౌ నృసింహంవిశ్వరూపిణమ్ ॥౪౪॥ జామదగ్న్యం నార్చయేయుగ్రామమధ్యేచతుర్ముఖః । ప్రాచ్యాం సమర్చయే త్సూర్య మాగ్నేయ్యాంకామమర్చయేత్ ॥౪౫॥ కార్తికేయంయజేద్యామ్యే నైఋతేతుగజాననమ్ । గ్రామాదేర్వారుణేభాగే వాసుదేవం సమర్చయేత్॥ నిషిద్ధాగ్రామమధ్యేయామూర్తయోమమపద్మజ। సాపూజ్యాప్రతిమాత్రయద్వాసౌమ్యానికేతనే ॥౪౬॥ అథవావారుణేబ్రహ్మన్మహాలక్ష్మీంసమర్చయేత్ । మారుతేభ్యర్చయేద్దుర్గాంసౌమ్యేధనద మందిరమ్॥౪౭॥ ఈశానేశంకరస్థానంతత్రశంకరమర్చయేత్ । ఆగ్నేయ్యాంతుమహామోటీంగ్రామాద్దూరేప్రకల్పయేత్ ॥౪౮॥ శాస్తారంనైఋతేదూరేతద్వైవపరికల్పయేత్ । గ్రామస్యోత్తరదిగ్భాగే కించిద్దూరేతు మాతరః॥౫౦॥ఉదఙ్ముఖాఅర్చనీయాయద్వైశాన్యాం సమర్చయేత్।సూత్రపాతేషు కోణేషు సూత్రసంధిషు మూర్ధని ॥౫౧॥ వీథ్యగ్రేషు నకర్తవ్యం దేవస్థానంచతుర్ముఖ । గ్రహాశ్చనైవకర్తవ్యా స్తత్ర వంశ

ద్వారాణి.

ర్ధిమిచ్ఛతామ్ ॥౫౨॥ బ్రాహ్మేమమగృహద్వారంప్రాఙ్ముఖంపుష్టివర్ధనమ్ । ఔత్తరంధనదంవిద్ధిశుభదంపశ్చిమాననమ్ ॥౫౩॥ మోక్షదందక్షిణద్వారంయథాకామంప్రకల్పయేత్ । ప్రత్యగ్ద్వారంగృహంప్రోక్తంకుసుమాయుధసూర్యయోః ॥౫౪॥ స్కందవారణవక్త్రశ్రీ విష్ణుదుర్గాంతవేశ్మనామ్ । వేశ్మనోధనదస్యాపి ప్రాగ్ద్వారంపరికల్పయేత్ ॥౫౫॥ శంభోస్తుదక్షిణద్వారంమోటీంశాస్తారమేవచ । ప్రాగ్ద్వారాయతనేస్థాప్యపూజయేత్కమలాసన॥౫౬॥ సంహారశయనాద్యాశ్చే న్మూర్తయోవారుణేమమ ॥ మందిరంతదుదగ్ద్వారంగ్రామప్రీత్యైనకారయేత్॥ ౫౭॥ సర్వత్రమమకుర్వీత సౌమ్యమూర్తేర్నికేతనమ్ । విష్ణుంచ విష్ణుభక్తాం

పూజకాః.

శ్చ దుర్గాంభాగవతోర్చయేత్ ॥౪౮॥ పంచసంస్కారదీక్షావాన్స్వం
చరాత్రపరాయణః । శివంపూర్వంచ మదనంసుబ్రహ్మణ్యంధనేశ్వరమ్॥
౪౯॥ గణేశంచక్వచిద్దుర్గాంశివవిప్రస్సమర్చయేత్ । మహామోటీంచ
శాస్త్రాంతథావైసప్తమాతరః ॥ ౫౦ ॥ నూతవివార్చయేద్బ్రహ్మా

శ్రేణయః.

శాస్త్రారంవాశివద్విజః । ఇతోబహిఃకుర్వీతవృషళానాం నికేతనమ్॥
గ్రామాద్బహిస్తథాప్రాచ్యా మనులోమనికేతనమ్ । దక్షిణస్యాంతథా
గ్రామాత్ప్రతిలోమనికేతనమ్ ॥౫౨ ॥శ్రేణినామపిసర్వేషాంబహిశ్చం
డాళవాటికా । గ్రామస్యదూరేసంకల్ప్యగ్రామాదుద్ధారేతథోత్తరే॥

శ్మశానమ్.

శ్మశానంకల్పయేత్ప్రహ్మన్బహూదకనిషేవితమ్ । తీర్థస్య దక్షిణే కక్షే
ద్విజానాందహనంమతమ్ ॥౫౪ ॥ సర్వేషాంప్రతిలోమానాం దాహః
ప్రాచ్యాంవిధీయతే । శూద్రాణామనులోమానాంవాహ్యాదీచ్యాంజ

తటాకమ్.

లాశయాత్॥౫౫ ॥యామ్యేతటాకంకుర్వీతస్నానాద్యర్థంచతుర్ముఖ
ఏవంయఃకురుతేబ్రహ్మన్ గ్రామాదికమలాసన ॥౫౬ ॥ సపుమాన్ము
క్తిమాప్నోతినాత్రకార్యావిచారణా॥ ౫౭ ॥ ఏవంగ్రామాదినిర్మా

కర్షణవిధిః.

యబ్రాహ్మా[illegible]దిరసిద్ధయే । కర్షణార్థం బలిం దద్యాత్ప్రోక్తే
నైవవర్త్మనా ॥ యత్రాగపిశాచానాగాశ్చ యేత్రతిష్ఠంతి సర్వదా।
సర్వేప్రయాంతుతేన్యత్రవిష్ణోస్థానంకరోమ్యహమ్॥౫౮॥ ఇతిమంత్రేణ
సిద్ధార్థాన్సర్వదిక్షువికీరయేత్ । వాస్తుపూజాంచహోమంచబల్యంగ
తంసమ్యగాచరేత్ ॥౫౯॥వక్ష్యమాణేనవిధినాహలేనవిలిఖేద్భువః । వృష
భాకపిలౌరక్తావలాభబలశాలినౌ॥ ౬౦॥ క్షాళయిత్వాఖురంశృంగంచగణ్డా
మేతలనకాదిభిః బ్రాహ్మణోయజమానశ్చేత్పాలాశంస్యాద్ధలంయుగం॥

నైయ్యగ్రోధం క్షత్రియశ్చేత్ ప్లాక్షంవిట్ఛూద్రయోర్ద్వయోః। అలాభేసర్వవృక్షాణాం నైయ్యగ్రోధోవిశిష్యతే॥ ౭౨ ॥ సౌవర్ణఃకౌశికోయోక్త్రం రాజతంతామ్రమేవవా। కశాధనుర్జ్యాథవీరణ్యాకుశరజ్జుమయేథవా।౭౩॥ హలంచహలభూతంచ ఏకయోన్యాప్రకల్పయేత్। స్నాతోనవాంబరధరః సర్వాలంకారసంయుతః ॥ ౭౪ ॥ ప్రక్షాళ్యపాదౌపాణీచకృతాచామస్స్వయంగురుః। ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాభూతశుద్ధింసమాప్యచ ॥౭౫॥ బ్రాహ్మణైరప్యనుజ్ఞాతః శుద్ధపుణ్యాహవారిభిః । ప్రోక్షయేద్వృషభస్కంధేలాంగలంచయుగంతతః ॥౭౬॥ యుగంహలేచసంయోజ్య సుముహూర్తే ప్రణవాదితే । భేర్యాదివాద్య విఘోషేషు శకునాదిపరత్స్వపి ॥౭౭॥ గురుస్స్వహృదయేదేవం ధ్యాయన్నారాయణంహరిమ్ । దండం ప్రవయనంకృత్వా నైయ్యగ్రోధాదిభూరుహామ్॥౭౮॥ పశ్చాత్తోదనమాదాయపీడయేద్ధుంభడాదికా।ప్రాఙ్ముఖోమూలమంత్రేణ ప్రథమంకర్షయేద్భువమ్ ॥౭౯॥ పౌరుషేణైవసూక్తేన ద్వితీయమపికర్షయేత్ । తృతీయంవిష్ణుసూక్తేన విష్ణుగాయత్రియాతతః ॥౮౦॥ నారాయణానువాకేన పంచమం కర్షణంమతమ్ । పంచోపనిషదాషష్ఠం భూమిసూక్తేన సప్తమమ్ ॥౮౧॥ ప్రాదక్షిణ్యేనకృత్వైవం దక్షిణోత్తరతోలిఖేత్ । ఆచార్యస్యమనస్తుష్టిఃకర్షణేయదిజాయతె ॥౮౨॥ యజమానస్యధామ్నశ్చశర్మణేతద్విపర్యయే। అసుఖాయతతశ్శాంతిం దుర్నిమిత్తేసమాచరేత్ ॥ ౮౩ ॥ ఆచార్యఋత్విజావంతె దద్యాద్గాభూమిదక్షిణాః । తతఃకృత్వాలవాలాని బీజాన్యుప్త్వాథసేచయేత్ ॥ ౮౪ ॥ సస్యేభూఃఫలేమధ్యే జఘన్యే శృణుపద్మజ । దీర్ఘమధ్యాల్పకాలేన వర్తతేధామతద్ధరేః ॥ ౮౫ ॥ భవేత్తత్రై

∗ కుంభవిన్యాసవిధిః. ∗

వసాన్నిధ్యం సహస్రంచాగ్రజన్మనామ్ । భోజయిత్వా తోషయిత్వా పంచోపనిషదాతతః ॥౮౬॥ పంచగవ్యేనతత్క్షేత్రం ప్రోక్ష్యకుద్దాలకాదిభిః । అంభసాందర్శనంయావత్తావత్సమ్యగ్ధరాంఖనేత్ ॥౮౭॥ భ

స్నానాగారతుపాసత్వ క్రిమికీటాదిదర్శనే । శాంతిం హుత్వా తతః ఖాతా
త్ (బహిఃకుండే) మూలేనాజ్యేన దేశికః ॥౮౬॥ చరుణానరసూక్తైస్తిలగుగ్గు
ళుభిస్తథా । సీవాసైర్మూలమంత్రేణ ఖాతహోమం సమాచరేత్ ॥౮౭॥
పుణ్యాహానీసైస్సంప్రోక్ష్య ఖాతే శాలీన్వినిక్షిపేత్ । పీఠం కృత్వా తదు
పరికుంభాన్ లోహమయాన్ న్యసేత్ ॥౮౮॥ ప్రాగాదీశానపర్యంతం మధ్యే
చ స్థాపయేన్నవ । రత్నాని మధ్యమే కుంభే నవాకారం ప్రపూరయేత్
౯౦ ॥ స్వర్ణాది పంచలోహాని ప్రాగాద్యష్టసుపూరయేత్ । ఆధార
శక్తిం సౌవర్ణం మధ్యకుంభే నివేశయేత్ ॥ ౯౧ ॥ కుంభమేకం తదుపరి
స్వర్ణైరాపూర్య విన్యసేత్ । తస్యోర్ధ్వమపి విన్యస్య కుంభం రజతపూ
రితమ్ ॥౯౨॥ సౌవర్ణే కుంభే నిక్షిప్య ధరిత్రీప్రతిమాం శుభామ్ । తథా
రజతబింబేపి న్యసేత్సౌవర్ణమంబుజమ్ ॥ ౯౩ ॥ సర్వాన్ కుంభాన్
గంధతోయై రాపూర్య కమలాసన । సకూర్చాన్ పల్లవాన్ కృత్వా శరా
వైర్లోహనిర్మితైః ॥ ౯౪ ॥ పిధాయ వాలుకాభ్యశ్చ ఖాతమాపూర్య
వారిభిః । హస్తిపాదైర్దృఢీకృత్య పునస్తోయేన పూరయేత్ ॥ ౯౫ ॥
కుర్యాగ్నిమాదినిర్మాణే విఘ్నంసో బ్రహ్మరాక్షసాః । తథా మం

బాలాలయమ్.

దిరనిర్మాణే తత్తద్విఘ్నోపశాంతయే । నిర్మాయ బాలసదనం తత్ర
మామర్చయేత్సుధీః ॥ ౯౬ ॥ త్రిహస్తం పంచహస్తం వా సప్తహస్త
మథాపి వా । విస్తారో బాలధిష్ణ్యస్య యథావిభవ కల్పనమ్ ॥ ౯౭ ॥
బింబం బాలాలయే లోహమశ్మనా దారుణాథవా ॥ చతుర్హస్తం ద్వి
హస్తం వా యజమానస్య యత్ప్రియమ్ ॥ ౯౯ ॥ హస్తపం చాంగులో
త్సేధమున్నత్యా పతమావధి । వింశత్యంగులమున్నత్యా హ్రసతః కమలా
సన ॥౧౦౦॥ యస్మానం యజమానస్య సుఖదం తేన కల్పయేత్ । జలేవా
మృత్పటేవాపి తద్బింబ మధివాసయేత్ ॥ ౧౦౧ ॥ బాలసద్మానుగుణ్యేన
వేదీం తత్ర ప్రకల్పయేత్ । అంకురార్పణకర్మాది హ్యధివాసే నివర్తితే ॥
శాయయిత్వా తతః కుంభాన్ సంస్థాప్య గురుసత్తమః । హుత్వాధివాస

హేమాది బింబం తద్బాలసద్మని ॥౧౦౩॥ రత్నన్యాసం వినా వేద్యాం చతుర్థస్నపనం వినా । మూలమంత్రేణ సంస్థాప్య ప్రోక్షయిత్వా యథావిధి ॥౧౦౪॥ మంత్రాన్విన్యస్య సంపూజ్య ప్రార్థయేద్గాథయానయా। పూజాంగృహ్ణీష్వ భగవన్నస్మింస్త్వం బాలమందిరే ॥౧౦౫॥ శమయస్వాఽధిష్ణ్యస్య విఘ్నకృద్దైత్యసంహతిమ్ । విజ్ఞాప్యైవం పరిక్రమ్య ప్రణమ్య తదనంతరమ్ ॥౧౦౬॥ చండప్రచండౌ ద్వారస్థౌ క్షేత్రపాలం ఖగేశ్వరమ్ । ద్వారేష్వదిక్షు చేంద్రాదీనీశానే సైన్యనాయకమ్ ॥౧౦౭॥ గణేశం నైఋతే భాగే అర్చయేద్దశరీరిణః । కుముదాది గణాన్సర్వాన్ మహాపీఠే సమర్చయేత్ ॥౧౦౮॥ ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి జీ

జీర్ణోద్ధారమ్.

ర్ణోద్ధారం చతుర్ముఖ । బ్రాహ్మణాన్వేదశాస్త్రజ్ఞానాహూయ వృణియాచ్చ ॥౧౦౯॥ అన్నాద్యైస్తోషయిత్వా తాన్ ప్రార్థయేత్కృతాంజలిః । పూజాబింబమిదం విష్ణోః స్థాపితం పూర్వసూరిభిః ॥౧౧౦॥ పూజ్యమానే నవైకల్య దూషణం చేహ వర్తతే । అస్య బింబస్య జీర్ణస్యోద్ధారం కర్తుముద్యమే ॥౧౧౧॥ ఆగమస్య వశాదేవం వ్యవసాయముపాస్మహే । భవంతో నోనుజానంతు భవదాజ్ఞాం కరోమ్యహమ్ ॥౧౧౨॥ ఇతి విజ్ఞాప్య తైస్సర్వైరనుజ్ఞాతః ప్రసన్నధీః । దూర్వాభిర్మధుయుక్తాభిః ప్రాసాదాగ్రే గురూత్తమః ॥౧౧౩॥ హుత్వేల్లక్షం సహస్రం వా శతమష్టోత్తరం తు వా । వ్యాహృతీభిస్తతశ్శాంతిం పంచోపనిషదాచరేత్ ॥౧౧౪॥ బ్రాహ్మణైస్సహ పుణ్యాహం కారయిత్వా తతో గురుః । నత్వా స్వాత్మగురుం పశ్చాత్ కల్పయేద్బాలమందిరమ్ ॥౧౧౫॥ బింబం చ లక్షణోపేతం పూర్వవత్కమలాసన । అంకురానర్పయిత్వాథ కృత్వా ప్రతిసరం తతః । జలాధివాస్య తద్బింబం శయ్యాయామపి మంటపే ॥౧౧౬॥ వేద్యాం కుంభాన్ స్థాపయిత్వా సర్గసంహారమాచరేత్ । హుత్వాధివాసహేమాదితద్బింబం బాలసద్మని ॥౧౧౭॥ వేదికాయాం ప్రతిష్ఠాప్య గత్వా మూలగృహం గురుః । స్నపనాద్యైస్సమభ్యర్చ్య కృత్వా ప్రతిసరం

తతః ॥ ౧౧౮ ॥ కుర్యాదాశాసుసర్వాసుశాంతిహోమంచతత్పృథు। వ
క్ష్యమాణేనవిధినాశక్త్యాకర్షణమాచరేత్ ॥౧౧౯॥స్థానంమేద్వివిధం

ద్వివిధస్థానమ్.

బ్రహ్మన్సిద్ధాసిద్ధప్రభేదతః । మూలేమూర్ధని శైలానాం నదీతీరేచసం
గమే ॥ ౧౨౦ ॥ సముద్రతీరేపులినే ప్రదేశేతీర్థేచకాననే । ఏతేషు ని
ర్మితంస్థానం సిద్ధాఖ్యం విశ్వకర్మణా ॥ ౧౨౧ ॥ దేవాదిభిరహంత
త్రస్థాపితశ్చేద్యథావిధి । మనుష్యనిర్మితంగ్రామ నగరాదౌ గృహం
మమ ॥౧౨౨॥ అసిద్ధాయతనంవిద్ధి గ్రామాదిస్థితిహేతుకమ్ । ఉభయో
స్థ్సలయోరంగహాన్యాదౌపతనాదిషు ॥౧౨౩॥ ధామాదిచలనేభదేవ
క్ష్యమాణేనవర్త్మనా । ఉద్వాస్యావాహనం కుర్యా ద్వక్ష్యమాణేనవ

ప్రభాపద్మాసనాదీనామ్.

ర్త్మనా ॥ ౧౨౪॥ ప్రభాపద్మాసనాదీనా మాయుధానాంచ పద్మజ।
వైకల్యేచలనేలేపాంశక్తింమూలే నియోజయేత్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఘటేవో
ద్వాస్యతాంశక్తింనిర్మాయచ యథాపురమ్ । పూర్వవద్వా సమాధా
యసంప్రోక్ష్యచయథావిధి ॥ ౧౨౬ ॥ తత్రశక్తింపునర్యోజ్య పూజయే
త్పంచరాత్రవిత్ । అత్యంతజీర్ణేమూలాదౌ తచ్ఛక్తింపద్మసమ్భవ॥
బాలబింబేసమావాహ్య పూజయేచ్ఛాస్త్రధర్మవిత్ । అజీర్ణే ధ్రువ

ధామబిమ్బవిషయమ్.

బిమ్బేతు జీర్ణేధామనిపద్మజ ॥౧౨౮॥ ధామస్థ దేవతాస్సర్వా మూ
లబిమ్బేనియోజయేత్। ధామ్న్యజీర్ణే ధ్రువేబిమ్బే జీర్ణేధామస్థదే

శక్త్యాకర్షణమ్.

వతాః॥ ॥౧౨౯॥ నోద్వాసేద్ధ్రువరన్యత్ర చాంగభంగాదివర్జితే । అజీ
ర్ణేనోద్వాసేద్బ్రహ్మన్నన్యథాపాపసమ్భవః॥౧౩౦॥ కర్మార్చాయాస్తు
పురతఃపీఠేవ్రీహ్యాదినిర్మితే । సోపకుమ్భాష్టకంకుంభంమహాంతం కర
కాన్వితమ్ ॥౧౩౧॥ కూర్చవస్త్రాపిధానాఢ్యంస్వర్ణప్రతిమయాన్వితమ్।
స్థాపయిత్వామహాకుమ్భేమూలమంత్రేణ దేశికః ॥౧౩౨ ॥ మూలమూ

తిర్యగతాంశక్తింకరకేచసుదర్శనమ్ । ఇంద్రాదీనుపకుమ్భేషుచావాహ్యా
భ్యర్చయేద్గురుః ॥ ౧౩౩ ॥ సముద్ధృత్యతతఃకుమ్భాన్నిష్క్రామేద్దేవ
మందిరాత్ । మందిరంతత్పరిక్రమ్య బాలగేహంసమాశ్రయేత్॥౧౩౪॥
పురతస్తస్యబిమ్బస్యధాన్యరాశౌవినిక్షిపేత్ । పూర్వస్థాపిత కుంభాన

బాలబిమ్బప్రోక్షణమ్.

ప్యాదాయప్రోక్షయేత్పురా ॥౧౩౫॥ మందిరాన్తస్సమానీత కుమ్భేన
ప్రోక్షణంతతః। ఏవంసంప్రోక్ష్యతద్బిమ్బంప్రార్థయేద్గాథయానయా॥
క్రియాంతంకాలమేతస్మిన్నల్పగేహేజనార్దన । నివాసం కురు దేవేశకల్పి
తేబాలమందిరే ॥౧౩౬॥ అద్యప్రభృతిదేవేశద్వాదశాబ్దావధిప్రభో।
*త్వదన్యానేకశవాదీంశ్చవాసుదేవానుమన్యతె॥౧౩౭॥ఇతిహృష్టేనమ
నసాకాలంవిజ్ఞాప్యదేశికః। మంత్రన్యాసంతతఃకృత్వా సంపూజ్యచయ
థావిధి ॥ ౧౩౯ ॥ ప్రాసాదావరణేకృత్వా బలిదానం చతుర్ముఖ
బింబంసమ్యగలంకృత్య పుణ్యాహ మపివాచయేత్ ॥ వేదాన్పరత్సు
విప్రేషు గురుఃపంచాంగ భూషణః । హైమలాంగలమాదాయ ప్రవి
శేన్మూలమందిరమ్ ॥ ౧౪౧ ॥ జపన్నష్టాక్షరంమంత్రం మోచయేత్ప్రీర
బంధనమ్। విష్వక్సేనమనుధ్యాయన్బిమ్బంనిర్మాల్యవత్సరేత్॥౧౪౨॥
బిమ్బంసంధానయోగ్యంచేత్సంధేయం కమలాసన। అయోగ్యంతు
చ్ఛితంబిమ్బం క్షితావంభసి నిక్షిపేత్ ॥ ౧౪౩ ॥ వస్త్రైరజ్జుభిరాచ్ఛా
ద్యవ్యాహృత్యాకమలాసన । పుణ్యతీర్థే ధవాగర్తే క్షిప్త్వామృద్భిః
పిధాపయేత్ ॥ ౧౪౪ ॥ స్నాత్వాప్రాసాదమభ్యేత్య కృత్వాపుణ్యాహ
మప్యను । సమంతతో బలిందత్వా దేవాన్గేహస్థితానపి ॥ ౧౪౫ ॥
ఉద్వాస్యాత్తత్రగర్తాశ్చాపివాసయిత్వాధవాలుకామ్ । ఖాతభూమౌ స
మాపూర్యప్రాసాదాగ్రేతతోగురుః ॥౧౪౬॥ రక్షోహోమంసమాప్యా

జీర్ణోద్ధారః.

థ శాంతిహోమంసమాప్యచ । చతుర్థేహనిసంప్రాప్తేబాలబిమ్బం
చతుర్ముఖ ॥ ౧౪౭ ॥ స్నాపయిత్వాచతుర్వక్త్రజీర్ణోద్ధారంసమా

చరేత్ । అంగభంగేరత్నజానాంతప్తజాంబూనదైఃపునః ॥౧౪౮॥ సం
ధేయం శైలజే ష్వేవం సంధాయ ప్రోక్ష్యపూజయేత్ । దార్వాదిపం
చబిమ్బానామంగహానౌ పరిత్యజేత్ ॥౧౪౯॥ అన్యత్సర్వాత్మనాబిమ్బం
స్పృష్ట్వాప్రోక్ష్యసమర్చయేత్ । అంగమాత్రసమాధానే స్పృష్ట్వాసర్వా
త్మనాపిచ ॥౧౫౦॥ కుంభేవాబాలబిమ్బేవా శక్తిమారోప్యవై పునః । స్పృ
ష్ట్వాసంప్రోక్ష్య విధివత్పూజయేత్కమలాసన ॥౧౫౧॥ త్యక్తంచలోహ
జంబిమ్బం ద్రావయిత్వాపునస్సృజేత్ । దేవేజీర్ణే పునస్సృష్టా దేవ్యగి
ప్రోచ్యస్సుఖంస్థితాః ॥౧౫౨॥ దేవస్థాపిపునర్యోజ్యో నాన్యాదేవీస్పృ
శేత్పునః । పూజనే సంతతే తాసాం నోద్వాహశ్చపునర్మతః ॥౧౫౩॥ త్య
క్తంబిమ్బం క్షిపేదబ్ధౌ ఖాత్వాయద్వాంభసిక్షిపేత్ । పురాప్రమాదా
ద్ధామాది ప్రమాణరహితంకృతః ॥౧౫౪॥ కల్పయేత్సప్రమాణంతజ్జీర్ణో
ద్ధారేచతుర్ముఖ । బహుబేరైకబేరేషు యథాపూర్వంప్రకల్పయేత్ ॥
విపరీతంనకుర్వీతకుర్యాచ్చేత్పాపసమ్భవమ్ । బహుబేరేపురాదేవోదే
వీభ్యాంసహితోయది ॥౧౫౬॥ తాభ్యాంసహవినాయద్వా జీర్ణోద్ధా
రేప్రకల్పయేత్ । సిద్ధక్షేత్రేతుబిమ్బాదిపూర్వంలక్షణవర్జితమ్ ॥౧౫౭॥
భూయఃప్రకల్పనేతద్వదన్యథాపాపసంభవః । స్థిత్యాసనాదికంసర్వంక
ల్పనీయంయథాపురమ్ ॥౧౫౮॥ అసిద్ధసదనేకుర్యాత్స్వచ్ఛందంనాత్రకి
ల్బిషమ్ । దివ్యంవిమానంయద్వాస్తుయన్మానంయాదృశంపురా ॥౧౫౯॥ గు
రుస్తద్వస్తుతన్మానంతాదృశంకల్పయేత్పునః । ఆర్షంవామానుషంధామ
మృదావేష్టకయాకృతమ్ ॥౧౬౦॥ భూయఃప్రకల్పనేతద్వచ్ఛిలయేష్టక
యాథవా । పీఠేపురాతనేజీర్ణేపీఠమన్యత్ప్రకల్ప్యచ ॥౧౬౧॥ తత్పీ
ఠేప్రాక్తనంబిమ్బం జీర్ణోద్ధారేనివేశయేత్ । బిమ్బేపురాతనేజీర్ణే
బిమ్బమన్యత్ప్రకల్ప్యచ ॥౧౬౨॥ స్థాపయేత్ప్రాక్తనేపీఠేపీఠమన్యన్న
కల్పయేత్ । ప్రాక్తనైవప్రభాయోజ్యా నవీనావాయథారుచి ॥౧౬౩॥
ప్రాక్తనాశ్చపరీవారాస్సిద్ధక్షేత్రేచతుర్ముఖ । మూలబేరస్యరక్షార్థ
ముపపీఠస్యవర్ధనమ్ ॥౧౬౪॥ నదోషాయభవేద్బ్రహ్మన్నితోవక్ష్యే శృణు

ష్వహ । సాలగోపురపీఠాదౌ జీర్ణేవాచలితేథవా ॥౧౬౫॥ దృఢంవి
శాలంవిస్తీర్ణంకల్పయేద్వాయథాపురమ్ । నద్యాదివేగనష్టంచేత్ప్రా
సాదాదితదుత్తరే ॥౧౬౬॥ పూర్వస్మిన్వాయథాసాయంతథాభూయః
ప్రకల్పయేత్ । తత్రపూర్వస్థితంబిమ్బంస్థాపయేన్నపునస్సృజేత్ ॥౧౬౭॥
* మూర్తితంత్రాధికారీణాం మర్యాదా యాదృశీపురా। పునఃప్రకల్ప
నేచాపి తాదృశ్యేవనచాన్యథా ॥ పురాప్రకల్పనేయావ త్తావద్భూయః
ప్రకల్పనే । ఫలంతుల్యంతదుభయోర్వ్యత్యయన్నైవకారయేత్ ॥౧౬౯॥
అంగమాత్రసమాధానేబహుబేరేచతుర్ముఖ । అంగమాత్రసమాధా
నేకర్మాచార్యాంవేదికోపరి ॥౧౭౦॥ శాయయిత్వాధశయ్యాయాంవిశేష
మవధారయ । జలాధివాసకర్మాపి నేత్రోన్మీలనకర్మచ ॥౧౭౧॥ తత్వ
సంహారసర్గౌచత్యక్త్వాన్యత్కర్మసంచయమ్। కృత్వాసంప్రోక్షణం
కృత్వాదేవదేవంసమర్చయేత్ ॥౧౭౨॥ ఏవంబాలగృహేదేవం ప్రతిష్ఠా
ప్యమహోత్సవమ్ । ధ్వజారోహణ కర్మాది పుష్పయాగావసానికమ్॥
యద్వైకాహన్మహోత్సవంకుర్యాత్ప్రతిష్ఠాంతే చతుర్ముఖ । బాలబిమ్బే
లోభ్యర్చేతునిత్యంతేనైవకారయేత్॥ ౧౭౪॥ ఉత్సవార్థం నచేద్బింబంబా
లేనైవసమాచరేత్। ఏవంబాలంప్రతిష్ఠాప్యగురుఃస్థపతిభిస్సహ॥ ౧౭౫॥

ఉత్తమాదిమందిరమ్.

ఉత్తమాది త్రిధాధామసంచితాచితధాత్రిధా । ముఖ్యం శిలామయం
ధామమధ్యమిష్టకయాకృతమ్ ॥ ౧౭౬॥ అధమందారుజంధామహేయ
మ్మృణ్మయముచ్యతే । ద్రవ్యేణకేనయద్ధామస్థూప్యంతంపరికల్ప్యతే॥

సంచితాదిధామ.

తద్ధామసంచితంవిద్ధిద్రవ్యయుగ్మమసంచితమ్। కల్పితం యత్త్రిభిర్ద్ర
వ్యైస్తద్విద్యాదుపసంచితమ్ ॥ ౧౭౭ ॥ చతుర్భిఃకల్పితంధామవ్యామి
శ్రంతచ్చతుర్ముఖ।సంచితాద్యుత్తమాదిస్యాత్సన్నిధానంచతాదృశమ్॥

ద్రవ్యార్జనమ్.

ద్రవ్యంన్యాయేనసంపాద్య మందిరంకల్పయేన్మమ। అదత్తంనైవగృహ్ణీయా

మోద్ధర్మద్రవ్యంనచాహరేత్ ॥౧౭౦॥ దూషితేననకుర్వీత ద్రవ్యేణమ

మందిరనిర్మాణమ్.

నుమందిరమ్ । జలేనసమతాంవీక్ష్య ఖాతభూమింతతోగురుః ॥౧౭౧॥
విన్యస్యతత్రప్రకృతి మాధాయఫలకామపి । ప్రథ
మాంశాస్త్రవర్త్మనా ॥౧౭౨॥ సంధాయాథ దృఢీకృత్య కారయేత్సమ
తాంజలైః । ఉపపీఠంతదుపరి చాధిష్ఠానముపర్యతః ॥౧౭౩॥ ఉపపీఠం

ఏకతలమ్.

వినాయద్వాచాధిష్ఠానంపరికల్పయేత్ । ఉపానం కల్పయేదూర్ధ్వం
యద్వాధిష్ఠానమేవవా ॥౧౭౪॥ యద్వాపూర్వమధిష్ఠానం పాదంతత్ర
పరికల్పయేత్। తమూర్ధ్వంపరిస్తరంపశ్చాద్గ్రీవాంచశిఖరంతతః॥౧౭౫॥

ద్వితలమ్.

ఏవమేకతలేకుర్యా ద్ద్వావత్స్థూపిచతుర్ముఖి। ద్వితలేశృణ్వధిష్ఠానంచర
ణంప్రస్తరంతతః ॥౧౭౬॥ కూటంశాలాంప్రకుర్వీతసంస్థానంపంజరం
తతః। పరిస్తరంవేదికాంగ్రీవాం శిఖరంచయథాక్రమమ్ ॥ ౧౭౭ ॥ కల్ప

త్రితలమ్.

యేత్త్రితలేధామ్నిచాద్వాదశతలావధి। ఏవంప్రకల్పయేద్బ్రహ్మన్నథ
వాష్టాదశాంగకమ్ ॥౧౭౮॥ ఉపానంజగతీంకృత్వా కుముదంపట్టికామ
పి । కణ్ఠంచపట్టికాంపశ్చా న్మహతీంపట్టికామపి ॥౧౭౯॥ వాజనంవే
దికామూర్ధ్వం చరణంచ ప్రకల్పయేత్ । హంసమాలాం కపోతంచ
ప్రతించప్రతివేదికామ్ ॥౧౮౦॥ కణ్ఠంచశిఖరంచేతి కుర్యాదష్టాదశాం
గవత్ । ఆస్థూపియజమానస్య కుర్యాచ్ఛక్త్యనుసారతః ॥౧౮౧॥ పూ
ర్వంపదాదినిర్మాయ పశ్చాద్ధామప్రకల్పయేత్ । ద్వారాది కల్పనార్థ

దిక్సూత్రభ్రమణమ్.

స్తుదిక్సూత్రభ్రమణంచరేత్ ॥౧౮౨॥ హస్తమానాయతంశంకు మం
గుష్ఠపరిణాహకమ్ । క్షీరవృక్షసముత్పన్నం స్థాపయేన్మూలవిద్యయా॥
౧౮౩॥ ప్రాసాదమధ్యేసంస్థాప్య శంకుద్విగుణసూత్రతః । పరితోమం

డలంకృత్వా తతఃపూర్వాపరాణ్ణాయోః ॥౧౯౪॥ మండలాంతే లిఖేచ్ఛా యాం తత్ర బిందుద్వయం లిఖేత్ । తయోర్మధ్యే లిఖేద్బిందుం తదారభ్య గురూత్తమః ॥౧౯౫॥ పరబింద్వవధి బ్రహ్మన్ సూత్రపాతం సమాచరేత్ । ప్రాక్పశ్చిమే లిఖేద్బ్రహ్మన్ కచ్ఛపాననపుచ్ఛవత్ ॥౧౯౬॥ యామ్యేత దుత్తరే చైవం విధాయ చతస్రష్వపి । దిక్షు శంకూంశ్చ సంస్థాప్య తతస్సూత్రాణి పాతయేత్ ॥౧౯౭॥ చతురశ్రం యథా భూయాత్తథా సూత్రం నిపాత్య చ । అష్టస్వపి తథాశాసు శంకూనాం స్థాపనం చరేత్ ॥౧౯౮॥ శంకుస్థాపనవేళాయాం దుర్నిమిత్తసముద్భవే । దేశికః కారయేచ్ఛాంతిం తేన శాంతిర్భవిష్యతి ॥౧౯౯॥ యజమానేచ్ఛయా కుర్యాద్ద్వారం కోణేన కారయేత్ । కించిదీశానమాలోక్య ద్వారం ధామ్నః ప్రశస్యతే ॥౨౦౦॥ ఆసనం చ స్థితిర్విష్ణోః శ్శయనం యానమేవ చ । విశ్వరూపం చ

ధామభేదః.

బింబస్య రూపాయామాదికం యథా ॥౨౦౧॥ వృత్తం వృత్తాయతం యద్వా చతురశ్రం తదాయతమ్ । ఏవం చతుర్విధం జ్ఞేయం ప్రాసాదం మమ పద్మజ ॥౨౦౨॥ స్థిత్యాసనాని యానాని వృత్తే వా చతురశ్రకే । వృత్తాయతే విమానే తు చతురశ్రాయతే తథా ॥౨౦౩॥ శయనం విశ్వరూపం

నాగరద్రావిడవేసరాః.

చలోకాశ్రాంతం ప్రకల్పయేత్ । నాగరం ద్రావిడం చేతి వేసరం చ త్రిధా మతమ్ ॥౨౦౪॥ విమానం మే చతుర్వక్త్ర వక్ష్యే తదవధారయ । ఆస్థూపికణ్ఠమానాంతం చతురశ్రే తదాయతే ॥౨౦౫॥ విమానం నాగరం విద్ధి బహ్వశ్రే వాతదాయతే । తద్ద్రావిడమితి ప్రోక్తం వృత్తే వృత్తాయతే థవా ॥౨౦౬॥ వేసరాఖ్యం విమానం తదుచ్యతే కమలాసన । ఏకహ

ధామవిస్తారః.

స్తం సమారభ్య దశహస్తాంతమబ్జజ ॥౨౦౭॥ ధామాదికల్పయేత్సమ్యక్ భుక్తికామనయా యది । యుగ్మహస్తైః ప్రకుర్వీత మోక్షప్రార్థనయా యది ॥౨౦౮॥ ఓజహస్తైః ప్రకుర్వీత ధామ పంచాంగపూర్వ

ప్రథమేష్టకాః.

కమ్ । కృత్వైవంపంచగాత్రజ్ఞః ప్రారభేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౦౯ ॥ త్రివిధాఇష్టకాః ప్రోక్తాశ్శైలకాష్ఠజమృణ్మయాః। ఉత్తమేధామ్నికుర్వీత శిలయాప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౦ ॥ మధ్యమేషు విమానేషు మృణ్మయీం ప్రథమేష్టకామ్ । సుపక్వేష్టకయాకుర్యాన్మధ్యమేప్రథమేష్టకామ్॥౨౧౧॥ అధమేధామ్నికుర్వీత కాష్ఠేనప్రథమేష్టకామ్। ఆమేష్టకామయీం హేమకారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౨ ॥ ద్రవ్యసంకరధామాదౌ యన్ముఖ్యంద్రవ్యముచ్యతే । తేనైవ ముఖ్యద్రవ్యేణ కారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥౨౧౩॥ శిలయా దారుణా యద్వా కారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ।

మృణ్మయేష్టకాః.

శిలాందార్వపిగృహ్ణీయాత్తత్తత్సంగ్రహవర్త్మనా ॥౨౧౪॥ ఇష్టకాస్తామృణ్మయాశ్చేద్రథకారేణ దేశికః । ఇష్టకాదేశమాసాద్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥౨౧౫॥ అగ్నింసంస్కృత్యవిధివన్మూలేనాష్టోత్తరంశతమ్ । ఆజ్యేనచరుణాహుత్వా షోడశగ్భిర్నృసూక్తతః। సమిద్భిరాజ్యసంఖ్యాభిర్మూలేనతదనంతరమ్ ॥౨౧౬॥ జుహుయాన్మూలమంత్రేణ పుష్పవ్రీహ్యాదిభిస్తతః । ఉద్దిశ్య పార్షదాన్సర్వాన్చరుణా హోమమాచరేత్ ॥౨౧౭॥ క్షేత్రపాలాయ భూతేభ్యో వాస్తీశాయతతఃపరమ్। దేవేభ్యశ్చఋషిభ్యశ్చ హుత్వాజ్యేనతతఃపరమ్ ॥౨౧౮॥ సప్తభిర్వ్యాహృతీభిశ్చ జుహుయాత్సర్పిషాతతః । పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వాపార్షదాదియథాక్రమమ్ ॥౨౧౯॥ చరుణా వాస్తునాథాన్తం బలిదానం చతుర్ముఖ। ఖట్వాయా మిష్టకాః కుర్యా దగ్నేరుద్వాసనాత్పరమ్॥

సర్వేష్టకానా మాయామవిస్తారః.

ముఖ్యాహస్తసమాయామా మధ్యమాష్టాదశాంగులా । షోడశాంగుళమాయామాజఘన్యాకమలాసన ॥౨౨౦॥ విస్తారస్తుతదర్ధేన తదర్ధేనఘనంమతమ్ । ప్రాసాదానుగుణంకృత్వా పక్వాపక్వంయథాదృఢమ్॥ షోడశస్తంభసంయుక్తం కల్పయేద్యాగమంటపమ్ । అంకురానర్పయే

ఇష్టకాధివాసాది.

త్పూర్వం తతః ప్రతిసరం చరేత్ ॥౨౨౩॥ జలేధివాస్య తాస్సర్వా నయనోన్మీలనం చరేత్ । వాసుదేవాదిభిర్మంత్రై రిష్టకానవభిర్ఘనైః ॥౨౨౪॥ సంస్నాప్య వేద్యాం శయ్యాయాం శాయయిత్వా యథావిధి । స్థాపయిత్వా తతః కుంభాన్ ద్వారాదీనర్చయేత్తతః ॥౨౨౫॥ కుంభేషు పరమాత్మాది దేవానావాహ్య పూజయేత్ । పాయసం వా గుడాన్నం వా కుంభానాం వినివేదయేత్ ॥౨౨౬॥ కుండే వా స్థండిలే వాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి । సమిద్భిశ్చరుభిశ్చాజ్యైర్హుత్వా తదనుపద్మజ ॥౨౨౭॥ సమిత్పుష్పాదిభిస్సర్వైః పృథగష్టోత్తరం శతమ్ । చరుణాథ నృసూక్తేన స్పృష్ట్వా సంపాతసర్పిషా ॥౨౨౮॥ బధ్వా ప్రతిసరం తాభ్యో రాత్రౌ దుస్స్వప్నదర్శనే । శాంతిం హుత్వా విభాతాయాం ముహూర్తే శోభనే గురుః ॥౨౨౯॥ ఇష్టకాస్తా స్సమాదాయ ప్రాదక్షిణ్యేన పద్మజ । క్లృప్తస్య ద్వారదేశస్య పాదమూలే తు దక్షిణే ॥౨౩౦॥ ఇష్టకాం తత్ర నిక్షిప్య తదారభ్య ప్రదక్షిణాత్ । ఇష్టకాః స్థాపయేత్సమ్యక్కోస్సీమాంతం కమలాసన॥ యామ్యపశ్చిమయోర్మూల మగ్రం స్యాదైంద్రసోమయోః । యథోపానాదివిషమో న భవేత్తద్వదాచరేత్ ॥ ౨౩౨ ॥ అర్ఘ్యాద్యైరుపచారైస్తాస్సమభ్యర్చ్య చతుర్ముఖ । కుంభాంబుప్రోక్షణం కుర్యా దిష్టకానాం యథావిధి ॥ ౨౩౩ ॥ ప్రాదక్షిణ్యేన చైంద్రాది సోమాంతం దేవమందిరే । మనుష్యాణాం తు మధ్యాంతం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥౨౩౪॥ నిదధ్యాదిష్టకాధామ్ని మనుష్యసదనే యది । శ్రీసూక్తైర్నేష్టకాధానం దేవీనామధిదేవతా ॥౨౩౫॥ ఉపానసదృశీః కుర్యాదిష్టకాః కమలాసన ।

జలావర్తపరీక్షా.

ఉపానవిషమే రాజరాష్ట్రనాశో న సంశయః ॥ ౨౩౬ ॥ పురస్తాదిష్టకాన్యాసా చ్ఛ్వభ్రం తోయేన పూరయేత్ । తత్ర పుష్పాణి విన్యస్య జలావర్తం పరీక్షయేత్ ॥౨౩౭॥ శుభదం దక్షిణావర్తం యజమానస్య సద్మనః । సవ్యావర్తం తదుభయో రశుభాయ ప్రకల్పితః ॥౨౩౮॥ ఉదకం శ్వ

భ్రినిక్షిప్తం సద్యశ్శోషం వ్రజేద్యది। నసమాప్తిం భజేద్ధామ ప్రారబ్ధం నాత్ర సంశయః॥౪౩౯॥ ఏవం విధాం నిమిత్తైస్తు శాంతిం కృత్వా శుభం భవేత్।

దేవాగారనిర్మాతుః ఫలమ్.

జలావర్తం పరీక్ష్యాదౌ విష్టకాధానమాచరేత్॥౪౪౦॥ సంకల్ప్య దేవనిలయం కరిష్యామితి మానవః। సర్వపాప వినిర్ముక్తో నిత్యవాసీ త్రివిష్టపే॥ నిర్మాయ దేవసదనమిహ కామాన్యథేచ్ఛయా। అంతే త్రివిష్టపే భుక్త్వా సర్వాన్భోగాన్న సంశయః॥౪౪౨॥ సంకల్ప్య దేవనిలయమసమాప్య మృతో

గర్భన్యాసవిధిః.

యది। సర్వపాపాద్వినిర్ముక్తో దివి సీదతి దేవవత్॥౪౪౩॥ గర్భన్యాసవిధిం వక్ష్యే శృణుష్వ కమలాసన। సమధ్య వేదికం కృత్వా మణ్టపం లక్షణాన్వితమ్॥ వేదికాయాం ధాన్యపీఠే కుంభాన్నవ నివేశయేత్। గన్ధోదకైస్తూనాపూర్య మధ్యకుంభే యజేన్మహీమ్॥౪౪౫॥ కుంభేష్వష్టసు చైంద్రాదీనావాహ్యాభ్యర్చ్య దేశికః। సౌవర్ణం రాజతం తామ్ర మాయసం వాథ భాజనమ్॥౪౪౬॥ ద్వాదశాంగుళవిస్తారమాయతం తావదంగుళైః। చతురంగుళముత్సేధం చతుష్పాదసమన్వితమ్॥ యద్వా పాదత్రయోపేతం సాపిధానం చతుర్ముఖ॥ వృత్తం వా చతురశ్రం వా నవగర్తసమన్వితమ్॥౪౪౭॥ పుణ్యాహవారిణా ప్రోక్ష్య క్షాళయేత్పంచగవ్యతః। స్థాపయేద్వేదికా కుంభైః ప్రాగాద్యైశ్చతురానన॥౪౪౯॥ వేదికాయాం పునస్తస్యాం స్థణ్డిలం కల్పయేత్పునః। వాససా ధసదర్భేణ వేష్టితం గర్భభాజనమ్॥ విన్యస్య స్థండిలే తస్మిన్పాత్రగర్తేషు నిక్షిపేత్। ఆత్మానం కేశవం ధ్యాత్వా భాజనం వసుధాం స్మరన్॥౪౫౧॥ మాణిక్యాదీని రత్నాని బ్రహ్మాదీశావసానకమ్। అలాభే సర్వరత్నానాం వజ్రం గర్తేషు నిక్షిపేత్॥౪౫౨॥ అథవా సర్వగర్తాని స్వర్ణైరేవ ప్రపూరయేత్। విష్ణుగాయత్రియాభ్యర్చ్య పాత్రం కమలసంభవ॥౪౫౩॥ కుణ్డే వా స్థణ్డిలే వాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి। సమిద్భిశ్చ తథాజ్యేన శతమష్టోత్తరం హునేత్॥ చరుణా చ నృసూక్తేన జుహుయాత్షోడశాహుతీః। పాత్రాంతరే ససంపాతం సంగృహ్య గురుస్త

మః ॥ ౨౫౫॥ ఇంద్రాదిలోకపాలేభ్య స్తిలాజ్యచరుభిర్హునేత్ । భువనేభ్యః పర్వతేభ్యస్సముద్రేభ్య స్తతః పరమ్ ॥ ౨౫౬ ॥ ఆదిత్య వసువాయుభ్య ఋషిదేవేభ్య ఇత్యపి । శాస్త్రపాతాళ దిఙ్నాగ గణభూతేభ్య ఇత్యపి ॥ ౨౫౭॥ నక్షత్రేభ్యో గ్రహేభ్యశ్చ హుత్వాథ గురుసత్తమః । సమ్పాతాజ్యేన తత్పాత్రం స్వర్ణమన్త్రేణ సేచయేత్ ॥ ౨౫౮ ॥ సుముహూర్తే౽రజన్యాంత ద్వేదఘోషపురస్సరమ్ । ధామప్రదక్షిణీకృత్య ప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ ॥ ౨౫౯ ॥ అథ గర్భగృహద్వారి యామ్యపార్శ్వే త్రిధాకృతే । స్థాపయేదుత్తరే భాగే పార్శ్వే పాదస్య భాజనమ్ ॥ బ్రాహ్మణో యజమానశ్చేత్పట్టికాయా అధోభువి । కుముదోపరి రాజన్యః కుముదే విట్ప్రతిర్యది ॥ ౨౬౧॥ *శూద్రశ్చేజ్జగతౌ గర్భన్యాసం కుర్యాదతంద్రితః । ఆత్మానం కేశవం ధ్యాత్వా సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౨౬౨॥ గర్తే౽పూరయేత్సమ్యగ్గోమూత్రం మధ్యమే పదే । చక్రం జాంబూనదం కించిద్విన్యసేన్మూలవిద్యయా ॥ ౨౬౩॥ మహీం దేవీం తతో ధ్యాయన్మన్త్రమేతదుదీరయేత్ । సర్వభూతధరే కాంతే పర్వతస్తనమణ్డలే ॥ ౨౬౪॥ సముద్రపరిధానీయే దేవి గర్భం సమాశ్రయ । ఇతి విన్యస్య తత్పాత్రం పిధానేన పిధాయ చ ॥ ౨౬౫॥ సుధయా తద్దృఢీకృత్య రక్షాం కుర్యాత్సమంతతః । తదానిమిత్తే సందృష్టే ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ ॥ ౨౬౬॥ గర్భన్యాసం పురా కృత్వా గ్రామప్రాసాదకల్పనమ్ । కల్పయేద్వ్యత్యకృత్వా తత్క్షయం యాతాముభే ధ్రువమ్ ॥ ౨౬౭॥ ఉపేతాశ్శిల్పినస్స్వైరథకారై

మూర్ధేష్టకా

శ్చతుర్ముఖ । ఉపానాద్యఖిలం కుర్యాచ్ఛిల్పశాస్త్రోక్తవర్త్మనా ॥ ౨౬౮॥ కృతధామ్నో విమానాగ్రే గురుర్మూర్ధేష్టకావిధిమ్ । ఆరభేత యథాపూర్వమిష్టకాః పరికల్పయేత్ ॥ ౨౬౯ ॥ అంకురార్పణకర్మాంతే హ్యధివాస్య యథాపురమ్ । అభిషిచ్యాథ హుత్వాథ స్పృష్ట్వా సమ్పాత సర్పిషా ॥ ౨౭౦॥ సుముహూర్తే౽థ సంప్రాప్త ఇష్టకాభిస్స్వయం గురుః । ఆరుహ్యైవ విమానాగ్రం పుణ్యాహం తత్ర వాచయేత్ ॥ ౨౭౧॥ ఆరోప

యేయుస్తాస్సర్వా ఋత్విజస్సమలంకృతాః। ఋత్విక్సహాయ స్తత్రస్థో హ్యా
త్పద్మే కర్ణికోపరి ॥౨౭౨॥ ధ్యాయన్నారాయణం దేవమాచార్యోగ్నిప్ర
ణవం జపన్ । ఆదధ్యాదిష్టకాస్సర్వాః ప్రాగాదిక్రమమాస్థితః ॥౨౭౩॥
ఏకైకస్యాం తథైకైకా మిష్టకాం స్థాప్య దేశికః । మహాకుంభోదకైర్విప్రో
త్యశేషం కర్మ సమాపయేత్ ॥౨౭౪॥ స్త్రీశూద్రానసులోమాంశ్చ తూష్ణీ
మాధానమాచరేత్ । పాపరోగయుతాన్ బ్రహ్మన్ పతితాన్ ప్రతిలోమ
జాన్ ॥౨౭౫॥ వర్జయేద్బలమాస్థాయ మూర్తిం మూర్ధేష్టకా విధౌ ।

స్థూపికావిధిః.

స్థూపికాకీలమధునా వక్ష్యామి శృణు పద్మజ ॥౨౭౬॥ లోహజం దారు
జం యద్వా స్థూపికాకీలకల్పనమ్ । ఊర్ధ్వభాగ్యాంఘ్రి తులిత మత్యర్థం
ద్విగుణం తు వా ॥౨౭౭॥ వృత్తం వా చతురశ్రం వా పంచాశ్రం వా ప్రక
ల్పయేత్ । ముముక్షుః స్థూపికాకీలం యుగ్మైరేవ ప్రకల్పయేత్ ॥౨౭౮॥
అయుగ్మైరైహికప్రేప్సు స్తత్సంఖ్యా చైకవింశతిః । మూర్ధేష్టకా వి
ధానేన కర్మజాలమిహాచరేత్ ॥౨౭౯॥ కించిద్విశేషం వక్ష్యామి తచ్ఛృ
ణుష్వ చతుర్ముఖ । స్వర్ణాని నవరత్నాని గర్తే గర్తే వినిక్షిపేత్ ॥౨౮౦॥
సుముహూర్తే తు సంప్రాప్తే స్థాపయిత్వా గురూత్తమః । ప్రోక్షయే

స్థూపిలక్షణమ్.

త్సుధయా సమ్యగ్దృఢీకరణమాచరేత్ ॥౨౮౧॥ స్థూపిం లోహమయీం
కుర్యాద్యద్వా దారుమయీం శుభామ్। శిఖాకుంభం భవేత్స్వర్ణాదీనా
రం తామ్రమేవ వా ॥౨౮౨॥ పైత్తళం వా ప్రకుర్వీత మృణ్మయం వా ప్రక
ల్పయేత్ । కీలస్థాపనవేళాయాం శిఖాకుంభం చ విన్యసేత్ ॥౨౮౩॥ వృ
త్తే హ్యస్మిన్ సవృత్తస్స్యా దశ్రేశ్రం కమలాసన । స్వర్ణాద్యైః పంచభిర్లో
హైరత్నైః కుక్షిం ప్రపూరయేత్ ॥౨౮౪॥ ఘటాగ్రం ముకుళాకారం య
ద్వా దీపసమాకృతి । తన్మధ్యే పంకజం కుర్యాద్దృశ్యం సర్వమనోహరమ్॥
ఉత్తమాంగ విమానేషు మహానాసాన్వితేషు చేత్ । అగ్రే సంస్థాపయేచ్ఛ
క్రం యద్వా శూలం చతుర్ముఖ ॥౨౮౫॥ విమానస్య చతుర్దిక్షు స్థా

దిఙ్మూర్తిస్థాపనమ్.

ప్రాగ్దిఙ్మూర్తయస్తతః । ప్రాచ్యాందిశి విమానస్య వజ్రిణంవాషడా
ననమ్ ॥౨౮౬॥ వరాహంవాసుదేవంవా శ్రీధరంవాప్రకల్పయేత్। ద
క్షిణేదక్షిణామూర్తిమథవా పార్వతీసఖమ్ ॥౨౮౭॥ సంకర్షణంవాస
త్యంవావరాహంవాప్రకల్పయేత్ । ప్రతీచ్యాంశ్రీధరంయద్వానరసిం
హంతథాచ్యుతమ్ ॥ ౨౮౯॥ ప్రద్యుమ్నమథవాతత్ర యజమానం ప్రక
ల్పయేత్ । ఉదీచ్యాంకల్పయేత్ప్రహ్వప్రహ్వంణంవాధనాధిపమ్॥౨౯౦॥
అనంతమనిరుద్ధంవాస్వస్వలక్షణసంయుతాన్ । ఆసీనేవాస్థితేవాపిధ్రువ
బేరేతుతాదృశాన్ ॥ ౨౯౧ ॥ శయానే ధ్రువబేరేతు ఆసీనా నథవాస్థి
తాన్ । యానారూఢేధ్రువేబిమ్బేయానారూఢాన్ప్రకల్పయేత్॥౨౯౨॥
విశ్వరూపేధ్రువేబిమ్బేస్థితానేవ ప్రకల్పయేత్ । ఇచ్ఛాప్రదయశ్చేద్దిగ్దే
వానాసీనానేవకల్పయేత్ ॥౨౯౩॥ యద్ద్రవ్య నిర్మితంధామ తద్ద్రవ్యేణ
దిగీశ్వరాన్ । తదుత్తమేనద్రవ్యేణ యద్వాతాన్పరికల్పయేత్॥ ౨౯౪॥
భిత్తిభాగస్థితానర్ధాభాసచిత్రాన్ప్రకల్పయేత్। ఏకనాసాయుతేధామ్ని
దిఙ్మూర్త్యేకాప్రశస్యతే ॥౨౯౫॥ నాసాహీనేవిమానేతునైవదిఙ్మూ
ర్తికల్పనమ్ । సర్వేష్వపి విమానేషు కోణేష్వగ్న్యాదిషు క్రమాత్॥
పూర్ణంచ పుష్కరాక్షంచ ఆనందం నందనంతథా । వీరసేనం సుషే
ణంచ సమ్భవం ప్రభవంతథా ॥౨౯౬॥ నిర్మాయస్థాపయేత్తత్ర విమా
నేష్వాయతేషుచేత్ । పూర్ణంచ పుష్కరం తత్ర దక్షిణోత్తర నాస
యోః॥౨౯౭॥ విమానప్రతితలంన్యుత్త్యప్సవిద్యాధరస్త్రియః। కిన్నరో
రగగన్ధర్వస్త్రియఃపుంసః ప్రకల్పయేత్॥౨౯౯॥ కల్పయేద్భగవద్బిమ్బంస
మ్యక్తత్ర చతుర్ముఖ।చతుష్వపిచకోణేషుకల్పనీయఃపదేపదే ॥౩౦౦॥
వైనతేయోథవాసింహశ్శిల్పశాస్త్రోక్తవర్త్మనా । అధస్తాత్తు విమాన
స్యాధిష్ఠానేహుతభుగ్దిశి ॥౩౦౧॥ గజాననంతథైశానే మహిషాసురమర్ద
నీమ్ । దక్షిణాద్యుత్తరాంతాసుదిగ్దేవాః ప్రాగుదీరితాః ॥ తోయాధివా
సనంకృత్వామంటపేవాధివాస్యచ । ముహూర్తేశోభనేబ్రహ్మాదిషు

స్థాపనమాచరేత్ ॥౩౦౩॥ యోయస్య వర్ణశ్శాస్త్రోక్త స్తస్మై వాలే
పనంభవేత్ । వ్యత్యాసేబ్రాహ్మణాదీనాం వర్ణానాంసంకరంభవేత్॥

అర్ధమంటపమ్.

అంతర్ధామనిసంపూర్ణే కల్పయే దర్ధమంటపమ్। గర్భగేహస్యయ
న్మానం తన్మానార్ధాధికంభవేత్ ॥౩౦౫॥ అర్ధమంటపసఙ్జ్ఞంత త్సర్వ
మర్ధాధికంభవేత్ । ఇతోఽధికంవాకుర్వీత యథావిభవవిస్తరమ్॥ య
ద్వాగర్భసమంకుర్యాదర్ధాఖ్యంశిల్పశాస్త్రవిత్ । ధరణీంసదృశీంకు
ర్యా చ్ఛిల్పీగర్భార్ధసద్మనోః ॥ ౩౦౬॥ హీనేఽర్ధమంటపేద్వాభ్యాం పా
ర్శ్వాభ్యాంనిర్గమోమతః । అగ్రతఃపృష్ఠతోయద్వానిర్గమఃపార్శ్వస

నృత్తార్ధ మంటపం.

ద్మని॥౩౦౭॥ అగ్రేఽర్ధమణ్టపంకుర్యాద్విపులంనృత్తమణ్టపమ్। గర్భార్ధ
మానయోరర్ధమధికంతంప్రకల్పయేత్ ॥౩౦౮॥ ఆహూస్వద్ధి ద్విగుణంకు
ర్యాద్వ్యద్వాకుర్యాదితోధికమ్ । ఉభయాభ్యాంచపార్శ్వాభ్యాంనిర్గమం

సోపానమ్.

తత్రకల్పయేత్॥సోపానపఙ్క్తయఃకార్యాస్తత్రనిర్గమయోర్ద్వయోః।
యుగ్మాన్యేవ ప్రకుర్వీత సోపానాన్యాలయేషువై ॥౩౧౧॥ అయుగ్మాని
ప్రకుర్వీరన్శిల్పినోమానుషాలయే। సోపానపార్శ్వయోఃకుర్యా ద్ధస్తి
హస్తంవిలక్షణమ్॥ ద్వారదేశోహ్యమానంవా రథాంగం పరికల్పయేత్।

ఆస్థానమణ్టపమ్.

నృత్తార్ధ మంటపస్యాగ్రే కుర్యాదాస్థాన మంటపమ్ ॥ ౩౧౩ ॥ నృ
త్తార్ధమణ్టపాదర్ధ మధికంతంప్రకల్పయేత్ । ద్విగుణంవాయథాయో
గం కుర్యాదాస్థాన మణ్టపమ్ ॥ ౩౧౪ ॥ అన్యత్ర యత్రకుత్రాపి తన్మా
నంపరికల్పయేత్ ।కల్పనే మణ్టపాదీనా మిష్టకాదీనిపూర్వవత్ ॥౩౧౫॥
మూర్ధేష్టకాచ సంస్థాప్యా తథాదిఙ్మూర్తయో విధే । కోణేతుగ
ర్భ విన్యాసం కుర్యాన్మంటపకర్మణి ॥౩౧౬॥ భూపరీక్షాదికం సర్వం

మంటపానాం సమాచరేత్ । కుర్యాత్ప్రాసాదవత్సర్వమాస్థానం సర్వ
తోముఖమ్ ॥౩౧౭॥ ద్విముఖం త్రిముఖం చైకముఖం వాఽఽస్థానమంటపమ్।

గోపురాణి.

విమానవద్గోపురాణి కల్పయేత్కమలాసన ॥౩౧౮॥ ప్రవేశనిర్గమద్వా
రి కుర్వీరన్ ప్రతిగోపురమ్ । గోపురేషు ప్రతితలం ద్వారే ద్వే పరికల్ప
యేత్ ॥౩౧౯॥ గర్భన్యాసో గోపురాణాం దక్షిణస్యాం దిశి స్మృతః ।

ప్రాకారాః.

ఏకయోన్నతయా భిత్త్యా వేష్టయేద్గర్భమందిరమ్ ॥౩౨౦॥ అంతర్మణ్డప
సంజ్ఞం తత్తస్య ద్వారార్ధమంటపే । ఏతదేవ యయా భిత్త్యా విచ్ఛిన్నం
పరివేష్ట్యతే ॥ అంతర్హారం విదుర్బ్రహ్మన్ తాం భిత్తిం పంచరాత్రిణః।
ప్రవేశనిర్గమామార్గం తస్య వృత్తార్ధమంటపే ॥౩౨౨॥ అంతర్హారో
యయా భిత్త్యా వేష్ట్యతే కమలాసన । మధ్యాంతర్హార ఇత్యాహుస్తాం
భిత్తిం శిల్పవేదినః॥౩౨౩॥ ఆస్థానమంటపాత్తస్య ప్రవేశో నిర్గమస్స్మృతః।
వినిర్గమోఽస్య సర్వత్ర ప్రవేశశ్చాస్య పద్మజ ॥ ౩౨౪ ॥ మధ్యాంతర్హా
రసంజ్ఞం తద్యేన కుడ్యేన వేష్ట్యతే । తన్మర్యాదేతి కథితం చతుర్ద్వార
సమన్వితమ్ ॥౩౨౫॥ మహామర్యాదనామాస్య తద్బహిస్తద్వదుచ్యతే।
పంచైతాని చతుర్వక్త్ర ప్రాకారాణి హి సద్మనః ॥౩౨౬॥ ప్రాకారా
ణాంతు సర్వేషాముపరిష్టాచ్ఛిలాదిభిః । కారయేన్మంటపాకారమథ
స్తాచ్చరణాన్వితమ్ ॥౩౨౭॥ కుర్యాద్ద్వారేషు సర్వేషు గోపురాణి చ

కవాటస్థాపనప్రతిష్ఠా చ.

తుర్ముఖ । ద్వారే ద్వారే పరికల్ప్యేత కవాటద్వయమబ్జజ ॥౩౨౮॥ త
త్ప్రాకారమిహాఖ్యాస్యే యథావిధ్యవధారయ । ద్వారశాఖాస్సమానీ
య క్షాళయేత్సర్వవిద్యయా ॥౩౨౯॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽథ పం
చోపనిషదా గురుః । అద్భిస్సంప్రోక్ష్య వాసోభిరాచ్ఛాద్య స్థండిలే త
తః ॥ ౩౩౦ ॥ ద్వారశాఖాగి కవాటౌ వా స్థాప్య కుంభార్చనం చరేత్ ।
నవకుంభాన్ సకరకాన్ న్యాసు దేవాది విద్యయా ॥౩౩౧॥ ద్వారతోరణ

కుంభార్చాపూర్వకంసర్వమాచరేత్ । అధివాసాహ్వయం హ్యామంని
ర్వర్త్యాకమలాసన ॥౩౩౨॥ సంపాతాజ్యేనసంస్పృశ్య ద్వారశాఖాః
కవాటకౌ। ముహూర్తేశోభనేప్రాప్తేకవాటాధారకాశ్మని॥౩౩౩॥ గ
ర్తయోర్గత్నవిన్యాసంపూర్వవత్కారయేద్గురుః। కవాటాధారశిలయో
స్సంస్థాప్యతదనంతరమ్ ॥౩౩౪॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాథ పంచగ
వ్యేనతేశిలే । సంశోధ్యశోభనేలగ్నే కవాటౌ స్థాపయేత్తయోః॥౩౩౫॥
మహాకుంభస్థతోయేనకూర్చేనతదనంతరమ్। కారయేద్దేవవిన్యాసశాఖా
స్వపికవాటయోః॥౩౩౬॥చతస్పృష్వపిశాఖాసుఅధస్కాంతించదక్షిణే। వా
మేదేవీమూర్ధ్వశాఖాయాం లక్ష్మీముత్తరతోరతిమ్॥౩౩౭॥కవాటేదక్షిణే
బ్రహ్మాన్విశ్వదృగ్భూతభావనౌ। కవాటేఽన్యత్రసంస్థాప్యౌ విశ్వవక్త్రౌః
ప్రతాపవాన్ ॥౩౩౮॥ మత్స్యాదిదశమూర్తీనాం తత్రావాహనమా
చరేత్ । వేదశాస్త్ర పురాణానాం వేత్రేషున్యాస మాచరేత్॥౩౩౯॥
నారాచేషుత్రయస్త్రింశ ద్దేవతానాంచతుర్ముఖ । ఋషీన్కీలేషుచా
వాహ్య భూతేశంపట్టికాతలే॥౩౪౦॥ కవాట కందపట్టేతు విశ్వభావ
నమర్చయేత్ । నిర్మాణార్థంతు బింబానాం శిలాసంగ్రహణం చ
రేత్ ॥౩౪౧॥ తత్ప్రకార మిహాఖ్యాస్యే శృణుపంకజ సంభవ । రత్న

ప్రతిమాభేద లక్షణమ్.

లోహశిలామృత్స్నా దారుస్ఫటికనిర్మితాః॥౩౪౨॥ప్రతిమాష్షడ్విధాప్ర
క్తాస్తాశ్చిత్రివిధాంవిదుః । సంపూర్ణంనిర్మితంబింబం పూర్వపశ్చి
మభాగయోః ॥౩౪౩॥ సాచిత్రరూపావిజ్ఞేయా పూర్వభాగవినిర్మితా।
అర్ధచిత్రస్వరూపాసా పటభిత్తిస్థలాదిషు॥వర్ణైర్విలిఖితాయా
సాభాసచిత్రాచతుర్ముఖ। రత్నైర్వినిర్మితంబింబంసర్వకామఫలప్రదమ్॥
౩౪౪॥ స్వర్ణరాజతతామ్రైస్తు లోహజంత్రివిధంభవేత్ । సంపత్కా
రంస్వర్ణబింబం రాజతీ జ్ఞానదాయినీ ॥౩౪౫॥ సౌభాగ్యదాయినీతా
మ్రీశైలబింజేసితాసితే। జ్ఞానవిత్తయశోదాయి శైలజంశ్వేతమబ్జజ॥
౩౪౬॥ బ్రహ్మణారాధనీయంతద్దన్యత్సర్వఫలప్రదమ్ । చాతుర్వర్ణ్యస

మారాధ్యం పూజ్యతేపంచరాత్రిభిః ॥౩౪౮॥ ప్రశస్తం పర్వతం గత్వా

శిలాసంగ్రహమ్.

శిలాసంగ్రహ మాచరేత్ । తత్రాపిభూగతాత్యాజ్యా దూషితామపివ
ర్జయేత్ ॥౩౪౯॥ తపస్యంతి ద్విజాయత్ర యత్రసిద్ధా మహర్షయః।
యత్రచండాళ పతిత ప్రతిలోమాదయోనరాః ॥౩౫౦॥ నసంతిక్షుద్రిక
స్థాన స్తత్ర గ్రాహ్యాశిలావిధే । యజమానాను గుణ్యేషు దినేషుబ్రాహ్మ
ణాన్గురుః॥౩౫౧॥ భోజయిత్వాఽశిషంచాపి వాచయిత్వాథదక్షిణామ్।
వితీర్యతేభ్య స్తదను రథకారైశ్చశిల్పిభిః ॥౩౫౨॥ శిలాసంగ్రహణేయో
గ్యం దేశమాసాద్యశాస్త్రవిత్ । తత్రప్రపాంకారయిత్వాచాంకురా
ర్పణమాచరేత్ ॥౩౫౩॥ నిర్మాయస్థండిలంధాన్యైర్గిరి కుంభాన్సకరకాన్న
వ । విన్యస్యపరమేష్ఠ్యాఖ్యవిద్యయాకూర్చపల్లవైః ॥౩౫౪॥ అలంకృత్యా
పిధాయాథ సిద్ధార్థాంశ్చక్రవిద్యయా। వితీర్యతాంస్తుకలశాన్ప్రోక్ష్య
పుణ్యాహవారిణా ॥౩౫౫॥ ప్రదర్శ్య చక్రముద్రాంచ మూలమంత్రేణ
దేశికః । మధ్యేతుపరమాత్మానంకరకేచసుదర్శనమ్ ॥౩౫౬॥ ఇంద్రా
దీనుపకుంభేషునైవేద్యాంతంసమర్చయేత్। సమిత్సర్పిగిపుష్పఫలదర్భైః
పంచభిరష్టథ ॥౩౫౭॥ మూలమంత్రేణ జుహుయాత్పృథ గష్టోత్తరం
శతమ్ । చరుణాపినృసూక్తేన జుహుయాత్షోడశాహుతీః ॥౩౫౮॥ సర్పి
షాతత్రజుహుయా ద్వక్ష్యమాణేనవర్త్మనా । వనదేవాన్పర్వతాంశ్చ
గణ్డశైలాం స్తటానపి ॥ ౩౫౯ ॥ శృంగాంశ్చనిర్ఝరానబ్ధీ న్వృక్షాన
ప్యోషధీ స్తతః । వనస్పతీజరాయుజ్యా నణ్డజాన్స్వేదజానపి॥౩౬౦॥
ఉద్భిదస్సర్వభూతాని తిస్రోపివ్యాహృతీరపి । సమస్తయాచవ్యాహృ
త్యా హుత్వాసంపాత మాచరేత్ ॥ ౩౬౧ ॥ పూర్ణాహుతిం తతో
హుత్వా సంపాతం స్పర్శవిద్యయా । విసృజ్య తస్యాం శిలాయాంబ
లిదానం సమాచరేత్ ॥౩౬౨॥ పలలం రజనీచూర్ణం లాజాపూపేచ
రూనపి । పయోదధిఘృతంరంభా ఫలాటూనపియోజయేత్ ॥౩౬౩॥ ద
ద్యాచ్చ సర్వభూతేభ్యో బలిదానం చతుర్ముఖ । సుముహూర్తేఽశి

లాంవీక్ష్యసిద్ధార్థాంశ్చకర్షవిద్యయా॥౩౬౪॥ యక్షాఃపిశాచానాగాశ్చ
యేఽత్రతిష్ఠంతినిత్యశః। సర్వేతేఽన్యత్రగచ్ఛంతుసంనిధత్తాం సదాహరిః॥
౩౬౫॥ వికీర్యచేతిమంత్రేణపునస్సర్వాఖ్యవిద్యయా। దద్యాద్బలింప్రతి
దిశంభూతేభ్యఃకమలాసన ॥౩౬౬॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాథప్రో
క్ష్యపూరుషవిద్యయా। శిలాంస్పృష్ట్వాథ మూలేన దత్వార్ఘ్యంకమలా
సన ॥౩౬౭॥ అష్టోత్తరశతంకుర్యాన్మూలమంత్రజపంగురుః। ప్రాసా
దానుగుణంకుర్యాత్సూత్రపాతంచతుర్ముఖ॥౩౬౮॥ శిలాంభింద్యుస్స్థ
పతయోరథకారైస్సమన్వితాః। భిన్నావినతేషు భ్రమాక్రోణేషుయది
తాంశిలామ్ ॥౩౬౯॥ వర్జయేద్యదిసాన్యత్రగ్రాహ్యాసాలోక్యమందిరమ్।
నిపతేద్యదిసాగ్రాహ్యా తాముద్ధృత్యగురుస్స్వయమ్ ॥౩౭౦॥ మహాకు
మ్భామ్బుభిఃప్రోక్ష్యతతఃకరకవారిణా। పరిషిచ్యతతోబిమ్బం కల్పయే
త్కమలాసన ॥౩౭౧॥ దేవీనాంచశ్రియాదీనాంబ్రహ్మాదీనాం తథైవచ।
సర్వేషామితరేషాంచశిలాసంగ్రహమాచరేత్ ॥ ౩౭౨ ॥ బ్రహ్మాదీనాం
ప్రవక్ష్యామి శిలాసంగ్రహణేవిధిమ్। యాంయాంమూర్తింసముద్దిశ్య
శిలాసంగృహ్యతేవిధే ॥౩౭౩॥ తామేవమధ్యమే కుర్యా ఇంద్రాదిదిగ్వి
శేషుచ। సుదర్శనంచకరకే సర్వమన్యత్పురాయథా ॥౩౭౪॥ దేవీ
నాంతు శ్రియాదీనా ముద్దిష్టామేవమధ్యమే। ఉపకుంభాష్టకేవహ్నిప్రా
గాదిషుయథాక్రమం ॥౩౭౫॥ వాగీశ్వరీం శ్రియాంకీర్తిం లక్ష్మీంసృష్టిమ
తఃపరం। ప్రహ్వీంసత్యాంచబ్రాహ్మీంచ కరకేచసుదర్శనం ॥౩౭౬॥
యథాపురంతదితరత్తన్మూర్తిం హుతాశనే। *శకటాదికమారోప్య
కారుశాలాయాం నివేశయేత్ ॥ ౩౭౭ ॥ కుర్యుః ప్రతికృతీస్సమ్యక్శిల్పిన
శ్శిల్పతంత్రవత్। వృశ్చికాదిషుమాసేషు మిథునాంతేషుపద్మజ॥౩౭౮॥

దారుసంగ్రహం.

దారుసంగ్రహణంకుర్యాచ్ఛిలాసంగ్రహణం తదా। శిలాసంగ్రహ
వద్దేశ మాసాద్యతదనన్తరమ్ ॥ ౩౭౯ ॥ ప్రపాది బలిదానాంతంశిలా

---

* పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వాసమ్పాతేనస్పృశేచ్ఛిలామ్। ఇతి పా॥

సంగ్రహవచ్చరేత్ ।ఆవాహనంచకుర్యాత్పూజనంచహుతాశనే॥౩౭౦॥
పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వా సమ్పాతేనస్పృశేత్తరుమ్ । వృక్షస్యనిక
టంగత్వాగాథామేతాముదీరయేత్ ॥౩౭౧॥ కర్మణాపూర్వవృత్తేనస్థావ
రాకారమాశ్రిత । వృణోమివిష్ణోఃకమార్థం సర్వసమ్పత్కరంతవ॥
౩౭౨॥ స్థావరత్వమితోగచ్ఛదివ్యరూపమనుత్తమమ్ । భుక్త్వాభోగాం
శ్చవిపులాన్వాసుదేవ ప్రసాదతః ॥ ౩౭౩ ॥ హింసస్మినాహం త్వాం
వృక్షకింతుముంచామిజన్మనః । ఇతివృక్షముపస్థాయ రక్షాసూత్రేణవే
ష్టయేత్ ॥ ౩౭౪ ॥ మూలమంత్రేణతదను పూర్వోక్త విధినా గురుః।
పలలాద్యైర్బలిందద్యాద్వృక్షంపశ్యన్నితఃపరమ్ ॥ కికిరేదపిసిద్ధార్థా
న్శేషంసర్వంపురాయథా । శిల్పినశ్శిల్పశాలాయాం బిమ్బన్తు పురుషా

బిమ్బనిర్మాణమ్.

కృతి ॥౩౭౬॥ చతుర్భుజంవాద్విభుజంయజమానేచ్ఛయాథవా । ఆసీనం
వాశయానంవాస్థితంవాయానగంతువా ॥ ౩౭౭ ॥ త్రివిక్రమంవిశ్వరూ

చేష్టా.

పంకల్పయేయుర్యథావిధి। చేష్టావికార సహితం కల్పయేయుశ్శిల్పి
నః ॥౩౭౮॥ శయనాసనయానాది భృకుటీకుటిలాదిచ । హస్తపాదప్ర
విక్షేప ఆయుధానాంచధారణమ్ ॥ ౩౭౯ ॥ ఉదితాస్తఇమేచేష్టాః సౌ

వికారః,

మ్యక్రోధాదయస్తథా । వికార మిహవక్ష్యామి బిమ్బానా మవధా
రయ ॥ ౩౮౦ ॥ వర్ణశ్చవదనాద్యంగం వికారా ఏవమాదయః । ని
ర్వికారంచనిశ్చేష్టం ధ్యాయంతి ప్రణవాత్మకమ్ ॥ ౩౮౧ ॥ సిద్ధాద్యా
ఉత్తమాబ్రహ్మన్తదన్యే కమలాసన । సవికారం సచేష్టంచ ధ్యాయ
న్తిఖిలుపద్మజ ॥ ౩౮౨ ॥ సవికారాదినిర్మేయం తతోర్చాబిమ్బమబ్జజ।

స్థితంబిమ్బమ్.

వక్ష్యేస్థితస్య బిమ్బస్య మానంమూలస్య తచ్ఛృణు ॥ ౩౮౩ ॥ గర్భ
ద్వారసమంబిమ్బంతదుత్తమముదాహృతమ్ । త్రిపాదంమధ్యమం విద్ధి
ద్వారార్ధమధమంవిదుః॥౩౮౪॥ స్థితస్యమూలబిమ్బస్యసముచ్ఛ్రాయ

ఆసీనమ్,

ఇహోదితః । ఆసీనస్యాద్య వక్ష్యామి తచ్ఛృణుష్వ చతుర్ముఖ॥ ౩౯౫॥
గర్భద్వారం త్రిధా కృత్వా భాగద్వయసమున్నతామ్ । ఆసీనాం ప్రతి
మాం కుర్యాత్ప్రకృతిస్సోత్తమా మతా ॥ ౩౯౬ ॥ మధ్యమా తత్రభాగేన

శయానస్య,

తదర్ధేన కనీయసీ। శయానస్యాద్య వక్ష్యామి పరిమాణం కమలాసన॥ ౩౯౭॥
గర్భగేహాంతరాయామం సమ్యక్షోడశధా భజేత్ । సంత్యజేచ్చతురో
భాగాన్మూర్ధ్ని ద్వౌ పాదయోరపి ॥ ౩౯౮ ॥ అవశిష్టై శ్శయానస్య ద
శాంశైరుత్తమోన్నతిః । పంచమూర్ధ్ని పరిత్యజ్య పాదయోస్త్రీన్పరి
త్యజేత్ ॥ ౩౯౯॥ అవశిష్టాష్టభీరంశైశ్శయితు ర్మధ్యమోన్నతిః । పా
దయోశ్చతురో భాగాన్మూర్ధ్ని షట్పరివర్జయేత్ ॥౪౦౦॥ అవశిష్టషడం
శైస్తు జఘన్యోన్నతిరబ్జజ । గర్భగేహోన్నతిర్యావత్తదర్ధం యానము
చ్యతే ॥ ౪౦౧॥ గర్భద్వారోన్నతేరర్ధం బిమ్బం యానగళోపరి। యా

యానారూఢస్య.

నారూఢోన్నతిః పూర్ణా త్రిభాగేన మధ్యమా ॥౪౦౨॥ అధమాస్యా
త్తదర్ధేన విశ్వరూపవిధింశృణు । ఉన్నతింగర్భగేహస్య భక్త్వా ద్వాద

విశ్వరూపం.

శధోపరి ॥ ౪౦౩ ॥ భాగమేకం పరిత్యజ్య పీఠే భాగద్వయం తథా । ఉత్త
మో విశ్వరూపస్య మధ్యమోన్నతిరుచ్యతే ॥ ౪౦౪ ॥ ఊర్ధ్వం భాగద్వ
యం త్యక్త్వా అధోభాగత్రయం తథా। భాగైస్తు సమభిశ్శిష్టై ర్వైశ్వీయ
స్మధ్యమోన్నతిః ॥ ౪౦౫ ॥ ఊర్ధ్వంత్రయం తథాధశ్చ శిష్టైష్షడ్భిః కనీ

త్రివిక్రమః,

యసీ । లోకాక్రమణరూపస్య చైవమున్నతిరబ్జజ ॥ స్థితే దేవే స్థితా దేవ్య
ఆసీనశ్చేత్తథైవ తాః ॥౪౦౬॥ స్థితస్య దేవ్య ఆసీనాః ఆసీనస్య స్థితా థవా।
శయానాదిషు దేవేషు ఆసీనా వా స్థితా థవా ॥ ౪౦౭ ॥ యోషితాం పర
తంత్రాణాం నాన్యా చేష్టా విధీయతే । యానారూఢే తు దేవేశే దేవ్యో

దేవ్యః

త్సంగగతాయది ॥౮౦౮॥ యానారూఢా స్తదా దేవ్యోవపరత్ర చతు
ర్ముఖః । ద్విభుజాస్సౌమ్యవక్త్రాస్తాఃపరతంత్రేషుయోషితః ॥ ౮౦౯॥
ఆసీనావాస్థితాయద్వాద్విభుజాదేవయోషితః। పరతంత్రేప్రకల్పనీయాః
దేవసంబంధసమున్నతాః ॥౮౧౦॥ తావత్యోన్నతిబర్హిష్మాన్స్వతంత్రే
దేవయోషితామ్ । యానస్కంధోపవిష్టాంవా శయానాంవాస్థితాం త
థా ॥ ౮౧౧॥ చతుర్భుజాంద్విహస్తాంవా స్వతంత్రే పరికల్పయేత్ ।శ

శయనభేదాః

యితుర్మూలబేరస్యశయనంతుచతుర్విధమ్ ॥ భోగం యోగంచసంహా
రం సృష్టిసంజ్ఞంచతుర్ముఖ । అనంతభోగశయనే ద్విభుజోవా చతు
ర్భుజః ॥౮౧౩॥ శ్రీవత్సాంకఃప్రసన్నాస్య శ్రీధరణ్యాశ్రితోథ
వా। విన్యస్యోత్సంగయోఃపాదౌసుఖంశేతేథవాస్వయమ్॥౮౧౪॥ శ్రీ
మహ్యావయవాసాశ్రీర్బాహుమూలంసమాశ్రితా। దేవస్య శేషశయ్యా
యామర్చనాపీఠపార్శ్వయోః॥౮౧౫॥ బ్రహ్మాద్యాభిత్తిదేశేవాగన్ధర్వా
దేవయోషితః। దేవస్యభోగశయనమిదంయోగాహ్వయంశృణు ॥౮౧౬॥
శేషేశయానో దేవేశో ద్విభుజోవాచతుర్భుజః । శ్రీవత్సాంకఃప్రస
న్నాస్యోయోగమేకస్సమాస్థితః ॥౮౧౭ ॥ శ్రీమహ్యావయవాలక్ష్మ్యర్చ
నాపీఠపార్శ్వయోః । బద్ధాంజలిఃఖగేశశ్చబ్రహ్మాద్యాశ్చ తపోధనాః॥
పరితఃఖలుసేవంతేశయనంయోగసంజ్ఞితమ్ । అనంత భోగశయనే బ
హుమస్తకమణ్డితే ॥౮౧౯॥ చతుర్హస్తోష్టహస్తోవాభ్రుకుటీ కుటిలా
ననః । దంష్ట్రాకరాళవదన శ్చక్రాద్యాయుధలాంఛితః ॥౮౨౦ ॥ ఏక
ఏవస్వయంశేతేశయనేతిభయంకరః । అర్చనాపీఠికాపార్శ్వే శ్రీర్వాల
క్ష్మీఃఖగేశ్వరౌ ॥ కృతాంజలిపుటౌప్రహ్వౌ సంహారశయనాహ్వయమ్॥
సృష్ట్యాఖ్యశయనంవక్ష్యేశృణుతత్కమలాసన॥ శేషేశ్వత్థదళేయద్వాబా
లభూషణభూషితః । అళకైస్సుప్రసన్నాస్యో బాలోనీలామ్బుజప్రభః॥
పీయూషసాగరేరమ్యే సుఖంశేతేజగత్పతిః । సనాళనాభికమలేబ్రహ్మా

బద్ధాఞ్జలిర్భవేత్ ॥౪౨౪॥ ఏతత్స్యాత్సృష్టిశయనం త్రివిక్రమమితశ్శృ ణు। చతుర్భుజో వా ద్విభుజ స్సవ్యం పాదం మహీతలే ॥౪౨౫॥ మస్తకే సురరాజ్యంచ పాదం సవ్యేతరం దివి। విన్యస్య యాచతే భూయ స్సవ్యేతరకరేణతమ్ ॥౪౨౬॥ ధరణీం దేహి దేహీతి ఏష ఏవ త్రివిక్రమః। కల్ప

యానాధిరూఢః.

యేద్వైనతేయస్య స్కన్ధోపరి జగత్పతిమ్ ॥౪౨౭॥ సఏవ యానారూఢస్స్యాదితశ్శృణు త్రివిక్రమః। ద్విహస్తమేకకర్ణం చ చతుర్దిక్షు చతుర్ముఖ ॥౪౨౮॥ వాసుదేవాదివదనం ప్రాగాదిషు యథాక్రమమ్। వాసుదేవా

విశ్వరూపీ.

ననాదూర్ధ్వం దేవానాం వదనాన్యపి ॥౪౨౯॥ ఋషీణాం వదనాని స్యుస్సఙ్కర్షణముఖోపరి। ప్రద్యుమ్న వదనాదూర్ధ్వం దైత్యరక్షోముఖాన్యపి ॥౪౩౦॥ అనిరుద్ధ ముఖాదూర్ధ్వం నాగగంధర్వకిన్నరాః। తత్తన్ముఖానాముపరి వివిధాన్యాననాన్యపి ॥౪౩౧॥ పిశాచాజగరవ్యాఘ్రనరపక్షిముఖాన్యపి। క్రమేణకల్పనీయాని తత్తదూర్ధ్వం పునః పునః॥ ౪౩౨॥ కంఠాధో దేశమారభ్య పాదాంతం పురుషస్థితః। విశ్వమూర్తిరియం బ్రహ్మ న్కథితః కమలాపతేః ॥౪౩౩॥ ప్రకార మిహ వక్ష్యామి

స్వతంత్ర పరతంత్ర భేదః.

స్వతంత్రపరతంత్రయోః। కర్షణాదిక్రియాపూర్వం విమానే గర్భమన్దిరే ॥౪౩౪॥ సర్వావరణభూయిష్ఠే బలిపీఠాదిసంయుతే। ప్రతిష్ఠితస్స్వతంత్రస్స్యాత్పరివారసమేధితః ॥౪౩౫॥ తదావరణశోభార్థం స్వతన్త్రావరణేమచేత్। పరతంత్రం విజానీయా ద్గ్రామే చేద్వాస్తు దేవతాః ॥౪౩౬॥ స్వతంత్రఏవజ్ఞాతవ్యో గ్రామమధ్యే ప్రతిష్ఠితః। అన్యత్ర

కర్మార్చాదిబేరాణి.

పరతంత్రస్స్యాదితశ్శృణు చతుర్ముఖ ॥౪౩౭॥ కర్మార్చా చోత్సవార్చా చబల్యర్చా చ తథైవ చ। స్నానార్చా తీర్థయాత్రార్చా శయనార్చేతి షట్క్రమాత్ ॥౪౩౮॥ షడ్భిః ప్రకృతిభిః పూజా సోత్తమా కమలాసన।

త్రిసృభిర్మధ్యమాపూజా జఘన్యాచాద్యమాత్రయా ॥ ౪౩౯ ॥ ఏకబేరవి
ధానేషు కర్మార్చాస్నపనాహ్వయా । నేష్యతేపి తయోః కర్మ మూల
బేరే సమాచరేత్ ॥౪౪౦॥ మూలబేరసముచ్ఛ్రాయం దశధా విభజేత్పు
రా। కల్పయేదేకభాగేన కర్మార్చాం కమలాసన ॥౪౪౧॥ బల్యర్చాతీర్థ
యాత్రార్చా శయనోత్థానకౌతుకమ్। కర్మార్చాసమ్మితోచ్ఛ్రాయం క
ల్పయేచ్ఛిల్పివిత్తమః॥౪౪౨॥ కర్మబింబసముత్సేధాత్త్రిగుణశ్లిష్టయోర్ద్వ
యోః । స్నపనస్యోత్సవార్ధస్య ప్రమాణం కమలాసన ॥ ౪౪౩ ॥ స్థాన
యానాసనశిథాధ్రువబింబే యథాక్రమమ్। కర్మార్చాదీని తద్వత్స్యుర్ధ్రు
వేషు శయనేపునః ॥౪౪౪॥ తిష్ఠేద్వాసీతవా కామం శయనం తత్ర నేష్య
తే। నిత్యోత్సవార్ధబింబే యత్సర్వత్రైవస్థితం భవేత్ ॥౪౪౫॥ సదేవికే
ధ్రువేబింబే షట్కర్మాదితథా భవేత్ । దేవీభ్యామేకయా యద్వా తాని
శిల్పీ ప్రకల్పయేత్ ॥ ౪౪౬ ॥ ఔత్సవం బింబమథవా దేవీభ్యామేకయాథ
వా । సదేవికే ధ్రువే బింబే నౌత్సవం స్యాదదేవికమ్ ॥౪౪౭॥ అదేవికే ధ్రు
వే బింబే ఔత్సవం స్యాత్సదేవికమ్ । నాదేవికం ప్రకుర్వీత బింబం కుత్రచి

ద్వారపాల లక్షణమ్.

దౌత్సవమ్ ॥౪౪౮॥ చతుర్భుజాన్వా ద్విభుజాన్ ద్వారపాలాన్ప్రకల్ప
యేత్ । ధ్రువబేరసమానూర్పైర్బిభ్రాణాం స్తర్జనీం కరే॥౪౪౯॥కుర్యా
ద్గర్భగృహద్వారే చండం యామ్యేతదుత్తరే। ప్రచండం చాథ సంకల్ప్య
*శిల్పిభీరర్ధసద్మని ॥౪౫౦॥ శంఖచక్రోత్తమాంగౌ ద్వావంతర్మండలసం
జ్ఞకే । జయశ్చవిజయశ్చోభౌ వంతాగారస్యవైశృణు ॥౪౫౧॥ చతు
ర్షుసత్సుద్వారేషు ద్వారపాలానిహాశృణు । అంతహారస్య పూర్వ
స్యద్వారి పద్మిగధాధరః॥౪౫౨॥దక్షిణస్యాంతథాఖడ్గశార్ఙ్గిణౌ ద్వౌప్రక
ల్పయేత్ । ప్రతీచ్యాం కల్పయేద్వజ్రి ముసలాయుధ ధారిణౌ ॥౪౫౩॥
పాశాంకుశాయుధధరావుత్తరస్యాం ప్రకల్పయేత్ । మధ్యాంతహా
రసంజ్ఞస్య ప్రాకారస్య చతుష్వపి ॥ ౪౫౪ ॥ ధాతారంచ విధా
తారం తతో భద్రసుభద్రకౌ । కృతాంతమసురధ్వంసం కుబేరాఖ్యం కుబే

రకమ్ ॥౪౫౫॥ మర్యాదావరణేబ్రహ్మ న్ద్వాఃషట్ప్రాగాదిషుక్రమాత్।
దుర్జయంప్రబలంవిశ్వ భావనంపుష్కరంతతః ॥ ౪౫౬ ॥ సంభవంప్రభ
వంచాపి సుశోభనసుభద్రకౌ । పంచమావరణేసుర్యా త్ప్రాగాదిషు
యథాక్రమమ్ ॥౪౫౭॥ కుముదం కుముదాక్షంచ పుండరీకంచ వామ
నమ్ । శంకుకర్ణంసర్వనేత్రం సుముఖంసుప్రతిష్ఠితమ్ ॥౪౫౮॥ వైష్ణ

విష్ణుపార్షదాః.

వాఃపార్షదాస్సర్వే భ్రుకుటీకుటిలాననాః । ఫణికంకణమాలాఢ్యాః

ఏకావరణే పరివారాః.

ద్విహస్తాగ్రకుటిలేక్షణాః ॥ ౪౫౯ ॥ ఏకావరణగేహస్య పరివారక్రమం
శృణు । నృత్తార్థమంటపేయద్వాత్వైవాస్థానమంటపే ॥౪౬౦॥ దేవ
స్యాననమాలోక్య కల్పనీయోవిహంగరాట్ । గోపురోత్తరసాలేతుద్వ్య
మణంపరికల్పయేత్ ॥౪౬౧॥ తద్దక్షిణే నిశానాథ మాగ్నేయే మీనకేత
నమ్ । స్వయంభువందక్షిణస్యాంనైఋతేవారణాననమ్ ॥౪౬౨॥ వారు
ణ్యాందిశికల్పేరస్కందం కాత్యాయనీసుతమ్ । మారుతేకల్పయేద్దు
ర్గాముత్తరస్యాంధనాధిపమ్ ॥౪౬౩॥ అథశంకరమీశానే క్షేత్రపాలం
పకల్పయేత్। సోమేశానాంతరే దేశే విష్వక్సేనంప్రకల్పయేత్॥౪౬౪॥
అంగణేదక్షిణేశ సప్తమాతరోనైఋతేశ్రియమ్ । ఇంద్రాదయో లోకపా
లాః స్వస్వసుదిశాస్వపి॥౪౬౫ ॥ కల్పయే ద్గోపురస్యాంత బహి

అంతర్హారధామ్ని.

ర్వాబలిపీఠికామ్ । అంతర్హారాహ్వయేధామ్ని విశేషమవధారయ॥

ప్రథమావరణే.

ప్రథమావరణేబ్రహ్మ న్గోపురస్యోత్తరస్థలె । పురుషం దక్షిణేతస్య కల్ప
యేదచ్యుతంతతః ॥౪౬౬॥ ఆగ్నేయేతు హయగ్రీవం యామ్యేసంకర్ష
ణంతతః । వరాహంనైఋతేభాగే ప్రద్యుమ్నంపశ్చిమేతతః ॥ ౪౬౭ ॥
వాయావనంతంసౌమ్యేతు హ్యనిరుద్ధం ప్రకల్పయేత్ । నృసింహమీశ
కోణేవపీఠికాసుతథాంగణే॥౪౬౮॥ చక్రీచముసలీశంఖీ ఖడ్గీచైవగదా

అంతర్ద్వారే.

ధరః । శార్ఙ్గీ పద్మీ తథావజ్రీ పూజ్యాస్సర్వే స్త్రిధారిణః ॥౪౭౦॥ ఏకా
వరణమాత్రేతు ద్వేద్వేపూర్వ ముదీరితాః । ద్వితీయా వరణేసర్వే కల్ప

మధ్యాంతహారే.

నీయా యథావిధి ॥౪౭౧॥ మధ్యాంతహారసాలస్య గోపురోభయపా
ర్శ్వయోః । సూర్యాచంద్రమసౌకల్ప్యౌ దేవంసర్వత్రపద్మజ॥ ౪౭౨॥
మధ్యేగ్నియమయోస్సూర్యాద్ద్వాదశాన్పరికల్పయేత్ । తథైవ యమ
నైఋత్యోరంతరష్టవసూనపి॥౪౭౩॥మధ్యేవరుణనైఋత్యోస్తథాపితృగ
ణానపి । వాయుమారుతయోర్మధ్యే విశ్వేదేవాన్ప్రకల్పయేత్ ॥౪౭౪॥
సౌమ్యమారుతయోరంతః పూజ్యాస్సప్తర్షయస్తథా । సౌమ్యేశా
నాన్తరే బ్రహ్మాన్ రుద్రానేకాదశ పృథక్ ॥౪౭౫॥ తత్రైవ క్షేత్రపాలో

మర్యాదాయామ్.

పిపీశేసుకుముదాదయః । మర్యాదాయాం మహత్యాంచ మధ్యాంత
హారసంస్థితాన్ ॥ ౪౭౬ ॥ కల్పయేదంగణే స్థానే విశేష మవధా
రయ । ఉపేంద్రః ప్రాకృతః పుణ్యః ప్రహరో విశ్వభావనః ॥ ౪౭౭ ॥

మహామర్యాదాయామ్.

అసురధ్వంసకృత్తాంతశ్చ భూతనాథోష్ట మస్మృతః । చరమావరణేబ్ర
హ్మన్ప్రకాసుయథాక్రమమ్ ॥౪౭౮॥ విశ్వేశో విశ్వకృద్విశ్వం విశ్వాత్మా
విశ్వలోచనః । విశ్వపాదోవిశ్వభుజః అష్టమో విశ్వకర్మకృత్ ॥౪౭౯॥

మహాపీఠమ్.

ద్వితీయేవా తృతీయేవా చతుర్థేవాఖగాధిపమ్ । మందిరాభిముఖంకు
ర్యాత్పృష్ఠతస్తస్యకల్పయేత్ ॥౪౮౦॥ బలిపీఠంతదుభయోరంతస్త్వం

ధ్వజస్తంభః.

భంధ్వజాహ్వయమ్। స్తంభస్యాగ్రేపురాయామోవిమానాయామవ
వా ॥౪౮౧॥ ఆస్థానమంటపాయామః అగ్రేపట్టీత్రయాన్వితః । ధ్వజ
యష్టిసమాయుక్తః పట్టికాఘంటారవాంచితః ॥ ౪౮౨ ॥ వేదికోపరితం

మహానసమ్.

స్తమ్భం స్థాపయేన్మందిరాననమ్ । ప్రథమాది చతుర్థాంతే ష్వాగ్నే
య్యాందిశి కల్పయేత్ ॥౪౮౩॥ పాకార్థం మణ్టపం బ్రహ్మన్ధూమనిర్యా
ణసంయుతమ్ । ఖపూరికాసమాయుక్తం దీర్ఘచుల్యాసమన్వితమ్॥ మ
ధ్యేతస్య మహాకుణ్డం నిత్యహోమాయ కల్పయేత్ । ద్వారం ప్రకల్పయే
త్తస్య మధ్యే వాయుజలేశయోః ॥ ౪౮౫ ॥ కల్పయేత్తత్ర కమలాం ప్రా
ఙ్ముఖీం వారుణస్థలే । అంతర్వాథ బహిస్తస్య కూపమేకం ప్రకల్ప

ధాన్యాగారమ్.

యేత్ ॥౪౮౬॥ ధాన్యాగారం ప్రకుర్వీత చాగ్నేయ్యాందిశి సద్మనః । ద
క్షిణోత్తరవారుణ్యాం కూపస్థానం ప్రచక్షతే ॥౪౮౭॥ కల్పయేత్సౌమ్యది
గ్భాగే ధనాగారం చతుర్ముఖ । ఐశేకోణే సరస్వత్యా వాద్యాగారం
ప్రచక్షతే ॥౪౮౮॥ ఛత్రచామరవస్త్రాది భవనం దక్షిణాదిశి । భుక్తిస్థా
నం ద్విజాతీనాముత్తరస్యాం ప్రకల్పయేత్ ॥౪౮౯॥ దేవాభరణశాలాం
తు వారుణ్యాం దిశి కల్పయేత్ । ధూమపుష్ప సుగన్ధానాం భవనం మరు

యాగశాలా.

తోదిశి ॥ ౪౯౦ ॥ నైఋత్యాం కారుశాం కుర్యాదాగ్నేయ్యాం యాగమ
ణ్టపమ్ । సమధ్యవేదికం కుర్యాచ్చతుష్కుణ్డసమన్వితమ్ ॥౪౯౧॥ పఞ్చ
కుణ్డాన్వితం యద్వా ఉత్సవార్థం చతుర్ముఖ । చతుర్ద్వారసమాయుక్తం
యద్వా ద్వారైకసంయుతమ్॥౪౯౨॥ కించిదాగ్నేయమాశ్రిత్య కల్ప్యో
వాహనమణ్టపః । ఏవమాదీని చాన్యాని విచిత్రాణి ప్రకల్పయేత్ ॥౪౯౩॥

మత్స్యాదిమూర్తీనాం.

మత్స్యాదిసర్వమూర్తీనా మవతారానుగుణ్యతః । తత్తద్దేవీ పరివా
రైశ్చ కల్పయేద్బిమ్బమన్దిరే ॥ ౪౯౪ ॥ సర్వేషాం విష్ణుభక్తానాం మంది
రాణి ప్రకల్పయేత్ । దిఙ్మూర్తి రహితాన్యేవ బిమ్బంచాపి భుజద్వ

గృహార్చా.

యమ్ ॥ ౪౯౫॥ గృహార్చాయాః ప్రవక్ష్యామి నిర్మాణవిధిమబ్జజ । గృ

హస్యమారుతేభాగేనైఋత్యాం వాస్యమందిరమ్ ॥౪౬॥ హస్తద్వయే సమాయామం మూలబిమ్బం ప్రకల్పయేత్ । తత్ర పాదం భవేన్మధ్యాం తదన్యదితరద్భవేత్ ॥ ౪౭ ॥ మూలబిమ్బత్రిధాకృత్వా భాగేనైకేన కల్పయేత్। ఔత్సవంపూజయేద్యద్వా సాలగ్రామంసమర్చయేత్॥౪౮॥

సాలగ్రామమ్.

సాలగ్రామశిలాయత్ర పూజ్యతేకమలాసన । తస్మాద్ద్విక్రోశద్వయంపుణ్యక్షేత్రమిత్యవధారయ ॥౪౯॥ భిన్నావా స్ఫుటితా యద్వాచక్రయుక్తాశిలాయది । పూజనీయాప్రయత్నేన భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ॥ ౫౦॥ నావాహనంనప్రతిష్ఠానశాంతిర్నైవ నిష్కృతిః । దుగ్ధేనస్నాపయేద్బ్రహ్మన్సర్వాన్దైర్దూషితాయది ॥౫౧॥ పూజయిత్వాప్రయత్నేనభుక్తింముక్తించ విన్దతి ॥ ... ... ॥౫౨॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే బ్రహ్మోపదేశే మందిర నిర్మాణాధ్యాయో నామ షష్ఠోధ్యాయః.

అథ సప్తమాధ్యాయ ప్రారమ్భః.

ప్రతిష్ఠావిధిః.

ఉక్తోమందిర నిర్మాణ విధిఃకమలసమ్భవ । వివిధానాం ప్రతిష్ఠానాం విధిమత్ర బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౧ ॥ ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వంద్వాదశాహేనవేహ్నావా । సప్తమేపంచమేయద్వాతృతీయేహ్నిచతుర్ముఖ ॥౨॥

వపనమ్.

ఉత్సవారమ్భదివసాత్సప్తమే పంచమేహ్నివా। గురువర్తేషు స్నపనే ప్రాయశ్చిత్తాఖ్యకర్మసు ॥౩॥ వేదవ్రతేషుచత్వుషుప్రారమ్భేయాగకర్మణామ్ । వసుధాసంగ్రహేకాలే శిలాదారుపరిగ్రహే ॥౪॥ శంకుస్థాపనకాలేచ ధ్వజారోహణకర్మణి । వివిధాసుప్రతిష్ఠాసు బాహ్యాభ్యంతరకర్మసు ॥ ౫॥ ఆచార్యత్వే కృతేకర్తా వపనస్నానమాచరేత్ । వప

మృత్సంగ్రహణమ్.

నేనవినాకర్మయదితన్నిష్ఫలంభవేత్ ॥౬॥ ఆచార్యోవపనస్నాతోమృ
త్సంగ్రహణమాచరేత్ । వివిక్తం దేశమాసాద్య ప్రపాన్తత్రప్రకల్ప
యేత్ ॥౭॥ గోమయేనానులిప్యైనాం భూషయేన్మాలికాదిభిః । సుధా

పంచాంగభూషణమ్.

చూర్ణైరలంకృత్యగురుఃపంచాంగభూషణః ॥౮॥ హారోపవీతకటకకే
యూరాంగుళిభూషణమ్ । పంచాంగభూషణమిదంకథితం కమలాసన॥
ధృతోర్ధ్వపుండ్రరచనస్సుప్రక్షాళితపత్కరః । పవిత్రపాణిస్సద్ధశ్చత్రి
రాచమ్యతతఃపరమ్ ॥౧౦॥ అస్త్రేణఖనిత్రంసంక్షాళ్య వేష్టయేన్నవవాస
సా । ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోయద్వా ఉపవిశ్యాసనేశుచిః ॥౧౧॥ సంకల్ప్యాశ్వ
సూన్సమాయమ్యభూతశుద్ధింసమాప్యచ । కృత్వామానసయాగాంతం
పుణ్యాహంవాచయేత్తతః ॥౧౨॥ ఖనిత్రంవిష్ణుగాయత్ర్యాభువంసాదర్శ
నేనచ । సంప్రోక్ష్య విలిఖేత్పశ్చాద్భువంభూమ్యాంయథావిధి ॥౧౩॥ న
వతాలేనమానేన శంభుదిఙ్న్యస్త మౌళికామ్ । నైఋత్యస్త చరణా
మూర్ధ్వవక్త్రాంసిరామయామ్ ॥౧౪॥ తతోదర్భైఃపరిస్తీర్యకూర్చేన
ధరణీంస్పృశన్ । భూమిర్భూమ్నేతి సూక్తేనబ్రాహ్మణై రపి జాప
యేత్ ॥౧౫॥ తత్రభూమింసమావాహ్యషడంగన్యాసమాచరేత్। దర్శ
యేత్సౌకరీంముద్రాం భువమర్ఘ్యాదిభిర్యజేత్ ॥ ౧౬ ॥ ఇంద్రాదీన్పరి
తోభ్యర్చ్యపరమాన్నంనివేదయేత్ । తతోముఖేచ బాహ్వోశ్చ వక్షసి
స్తనయోరపి ॥౧౭॥ జఠరేచతతోమధ్యే తతోపి జఘనాంఘ్రిషు । వేద
వాద్యేషుఘుష్టేషు ఖనిత్రేణగురుస్స్వయమ్ ॥౧౮॥ ఖాత్వావరాహమ
న్త్రేణలోహజే వేత్రజేథవా । భాజనేమూలమంత్రేణ సంగృహ్యాస్త్రేణ
వాససా ॥౧౯॥ ఆచ్ఛాద్యమూర్ధ్నివిన్యస్యవేదవాద్యసమన్వితః । సతూ

అంకురార్పణమ్.

ర్యఘోషంప్రవిశేదంకురార్పణమణ్టపమ్ ॥౨౦॥ స్నాతఃక్షౌమాదివసన
స్స్రగ్విషోగన్ధమాల్యవాన్ । పంచాంగభూషణైర్యుక్తఃపాదహస్తావి

శోధ్య చ ॥౨౧॥ పవిత్రపాణిరాచాంతో గోమయాలేపితం గురుః । పుణ్యా
హవారిణా ప్రోక్ష్య వేదికాయాం చతుర్ముఖ ॥౨౨॥ ప్రాగాయతాని
చత్వారి తిర్యక్తావంతి పాతయేత్ । చందనార్ద్రాణి సూత్రాణి నవపా
త్రాస్పదం భవేత్ ॥౨౩॥ పాత్రాస్పదేషు సర్వేషు ధాన్యైస్స్థండిలకల్ప
నమ్ । సంశోధ్య పాలికాస్సర్వాః బిలమూలాని పద్మజ ॥౨౪॥ అవరుద్ధ
కుశైర్దకాశైరూర్ధ్వమశ్వత్థపల్లవమ్ । బధ్వా మృద్భిః పూరయిత్వా
వాలుకాభిస్తుమచ్ఛకైః ॥౨౫॥ తమాక్షిప్తం గోమయైశ్శుష్కైః పాలి
కాసు ప్రపూరయేత్ । ప్రాగాదీశానపర్యంతమష్టౌ పురుషవిద్యయా ॥౨౬॥
సంస్థాప్య పాలికామధ్యే సోమకుంభం సమర్పయేత్ । పాలికాస్సోమకుం
భం చ వాససా వేష్టయేత్పృథక్ ॥౨౭॥ పూరయేదపి తం కుంభం గంధక
ర్పూరవారిభిః । కూర్చపల్లవసంయుక్తం శరావేణాపిధాయ తమ్ ॥౨౮॥

నవధాన్యమ్.

సర్వాన్ దర్భైః పరిస్తీర్య బీజావాపమథాచరేత్ । తిలముద్గయవ
వ్రీహిమాషగోధూమసర్షపాః ॥౨౯॥ చణకో రాజమాషశ్చ ధా
న్యాని నవ చాహరేత్ । విన్యస్య నూతనే పాత్రే సంశోధ్య పయసా గ
వామ్ ॥౩౦॥ స్థండిలే స్థాపయేత్పాత్రం కుశైస్సంస్తీరయేత్తతః । ఆవా
హనార్చనం కుర్యాత్ పాత్రేఽస్మిన్ మూలవిద్యయా ॥౩౧॥ ద్వారతో
రణకుంభాంశ్చ ధ్వజాంశ్చాభ్యర్చ్య దేశికః । నవేన వాససాచ్ఛాద్య
సోమకుంభే తతః పరమ్ ॥౩౨॥ సోమమావాహ్య చాభ్యర్చ్య పుణ్యా
హం వాచయేత్పునః । పాలికాసు చ సర్వాసు విష్ణుమావాహ్య పూజ
యేత్ ॥౩౩॥ సదస్యైస్తైరనుజ్ఞాతో ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । బీ
జావాపం తతః కృత్వా మూర్ధానమితి మంత్రతః ॥౩౪॥ మృద్భిరాచ్ఛాద్య
తాస్సర్వా ఇమం మే వరుణేత్యృచా । సోమకుంభోదకైస్సిచ్య పిధా
నైశ్ఛాదయేచ్ఛతాః ॥౩౫॥ కర్మణామవసానాంతం సోమకుంభార్చనం
చరేత్ । నివేదయన్మహాన్నం చ పాలికానాం చ పద్మజ ॥౩౬॥ నక్తంది
వం మహాదీపమనిర్వాణం ప్రరోపయేత్ । కుముదాది గణేభ్యోఽపి బలి

దానంసమాచరేత్ ॥ ౩౭ ॥ పాలికాస్వష్టసుబ్రీహీన్ సేచయేచ్చనిశం
జలమ్ । యజమానోగురుంసమ్య గర్చయేదంకురార్పణే ॥౩౮॥ కర్మా

మందిరసంస్కారః.

ర్చాదిషుచేరేషు నిర్మితేషుయథావిధి। రత్నన్యాసంపీఠికాయాంకారయి
త్వాథశిల్పిభిః ॥౩౯॥ ఉన్మీలయిత్వానేత్రాణి శిల్పినశ్చధనాదిభిః । తో
షయిత్వాతతోబ్రహ్మన్ ధామ్నోన్తర్బహిరబ్జజ ॥౪౦॥ మార్జనాలే
పనాద్యైశ్చ శోధయిత్వాసమంతతః । ప్రజ్వాలితైర్దర్భపుంజైః ప
ర్యగ్నికరణంచరేత్ ॥౪౧॥ పవమానాదిభిస్సూక్తైః ప్రోక్షయేత్పంచగ
వ్యతః । దీపానుద్దీపయేద్బ్రహ్మన్ గోఘృతేనసమంతతః॥౪౨॥ ధూపద్ర
వ్యైర్గంధకాష్ఠైః ధూపయేదఖిలంగృహమ్ । దూర్వాక్షత సుధాచూ

శాంతిహోమః.

ర్ణైర్ధామ్నస్సర్వత్రమండయేత్॥౪౩॥ అపరాహ్ణేతుసంప్రాప్తే శాంతి
హోమంసమాచరేత్ । బింబప్రాసాదపీఠానాం ప్రమాణానాం చతు
ర్ముఖ ॥౪౪॥ న్యూనాతిరేకజనిత దోషశాంత్యై యథావిధి । పుణ్యా
హంవాచయిత్వాదౌ ప్రతిష్ఠాగ్నహుతాశనమ్ ॥౪౫॥ భూరాదిసప్త
భిర్మంత్రైస్సామ్యుక్తైశ్చశమీదళైః । పృథక్పృథక్ఛతంహుత్వా చరుణా
షోడశాహుతీః ॥౪౬॥ పుంసూక్తఋగ్భిర్జుహుయాత్పంచోపనిషదాత
తః । ప్రత్యేకంపంచభిర్మంత్రైరాజ్యేనశతమాహుతీః ॥౪౭॥ ప్రతిమా
సన్నిధావేవం తతఃపూర్ణాహుతించరేత్ । నమస్తుభ్యంభగవతే జాత
వేదస్వరూపిణే ॥౪౮॥ నారాయణాయ హవ్యస్య కవ్యస్యచయథాత
థమ్ । హోత్రేయష్టవ్యదేవానా మాత్మనేపరమాత్మనే ॥౪౯॥ సన్ని
ధత్స్వచిరందేవ ప్రతిమాయాంహితాయనః । ప్రాంజలిస్సన్నుపస్థాయ
మంత్రేణానేనపావకమ్ ॥౫౦॥ ప్రణిపత్యసదర్భేణవాససా ప్రతిమాం
తతః । అచ్ఛాద్య మూలమంత్రేణ చోత్తర్యం తేనదాపయేత్ ॥ ౫౧ ॥
అర్ఘ్యపాద్యాదిదీపాంతంవిష్ణుగాయత్రియాచరేత్ । స్వస్వమంత్రై
స్తదన్యేషామావాహాదీపమాచరేత్ ॥ ౫౨ ॥ తతోజలాధివాసాదిప్రతి

ప్రతిసరబంధనమ్.

ష్ఠాంతక్రియాత్మనామ్ । సిద్ధ్యర్థం కర్మణాం కుర్యాత్తూర్యే కౌతుకబన్ధనమ్ ॥౫౩॥ కుర్వీత స్వర్ణసూత్రాణి యద్వా తన్తుమయాని వా । స్వర్ణాదిపాత్రే ధాన్యేషు నిధాయాచ్ఛాద్య వాససా ॥ ౫౪ ॥ పుణ్యాహవారిభిః ప్రోక్ష్య దేవబింబపురో భువి । సుదర్శనషడర్ణేన సప్తవారం జపేత్తతః ॥౫౫ ॥ సంపూజ్య తం తూర్ణం బింబంచ దేశికః కరయోర్ద్వయోః । అంగుష్ఠానామికాభ్యాం తాన్ గృహీత్వా గన్ధరేణుభిః ॥౫౬॥ త్ర్యంబకర్చా సమాలిప్య విశ్వేత్తాతేతి మంత్రతః । అథవా మూలమన్త్రేణ బధ్నీయాత్కౌతుకం కరే ॥౫౭॥ పుంసాం దక్షిణహస్తే చ యోషితామితరే కరే । బింబానాం కౌతుకం బధ్వా శతమస్త్రమనుం జపేత్ ॥౫౮॥ యో బ్రహ్మ బ్రహ్మణ ఇతి కుర్యాత్తత్రాభిమంత్రణమ్ । బృహత్సామేతి మంత్రేణ ధూపపాత్రస్థభస్మనా ॥ ౫౯ ॥ రక్షాం కృత్వా తతోఽర్ఘ్యాద్యైరర్చయిత్వా నివేద్య చ । స్వస్యాపి దక్షిణే హస్తే బధ్వా ప్రతిసరం తతః ॥ ౬౦॥

జలాధివాసః.

ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ ప్రణమేద్దణ్డవత్క్షితౌ । కారయేన్మృణ్మయే బింబే వర్ణలిప్తే పిదారుణి ॥౬౧॥ పటే వా దర్పణే యద్వా భిత్త్యాం వా చిత్రితే హరౌ । ఇత్యాదిషు న కర్తవ్యం సాక్షాత్తోయాధివాసనమ్ ॥౬౨॥ ఏవమాదిషు కుర్వీత ఛాయాఖ్యాంబునివాసనమ్ । రత్నశైలజదారూణాం

ఛాయావిధిః.

లోహజానాం చతుర్ముఖ ॥౬౩॥ సాక్షాదేవ జలావాసస్తత్రచ్ఛాయాక్వచిద్భవేత్ । విధిం ఛాయాధివాసస్య శృణు వక్ష్యామి సాంప్రతమ్ ॥౬౪॥ దేవస్య పురతో భూమౌ స్థండిలే ధాన్యకల్పితే । జలద్రోణీం కటాహం వా లోహజం వాథ మృణ్మయీమ్ ॥౬౫॥ స్థాప్య గంధోదకైః పూర్య దర్భైస్సంస్తీర్య సర్వతః । పుణ్యాహవారిభిః ప్రోక్ష్య ద్వారతోరణమర్చయేత్ ॥౬౬॥ శోషయేత్తత్కటాహాంబు పూర్వం పురుషవిద్యయా । దగ్ధ్వా తద్విశ్వమంత్రేణాప్లావయేత్సర్వవిద్యయా ॥౬౭ ॥ తతో మధ్యే కటా

హాస్య యోగపీఠంప్రకల్పయేత్ । అష్టావింశతిదర్భైస్తు కృతేకూర్చే ప్రసన్నధీః ॥౧౮॥ సంహారం సంస్మరన్బింబా దావాహ్యయేన్మూలవిద్యయా । త్రయోవింశతిభిర్దర్భై స్తదన్యేషాంవిధిస్మృతః॥౧౯॥ జలమధ్యేధతత్కూర్చం ప్రాగగ్రంశాయయేద్గురుః । సంహారక్రమమాశ్రిత్య శాయయిత్వాతతఃపరమ్ ॥ ౨౦ ॥ సౌదర్శననేన మంత్రేణ చక్రముద్రాంప్రదర్శయేత్ । ద్వారతోరణ కుంభార్చాం సమాప్య తదనంతరమ్ ॥౨౧॥ దక్షిణేనకటాహస్య స్థండిలే ధాన్యనిర్మితే । నవకుంభాన్ సకరకాన్ సంస్థాప్య తదనంతరమ్ ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మాణం మధ్యమేకుంభే కరకేతుసుదర్శనమ్ । ఆవాహయేదథేంద్రాదీన్ పూర్వాదిషు యథాక్రమమ్ ॥౨౩॥ ఆవాహ్యాభ్యర్చ్యసిద్ధార్థాన్వికిరే దస్త్రవిద్యయా । తత్రదీపమనిర్వాణం గురురారోపయేన్నిశి ॥౨౪॥ వాససా ప్రతిమాంసమ్యగాచ్ఛాద్యతదనంతరమ్ । వేదాన్పఠత్సు విప్రేషు మందిరద్వారిదేశికః ॥౨౫॥ సౌదర్శనషడర్ణేన చక్రమావాహ్యపూజయేత్ । లోహ

పీఠసంయోజనవిధిః.

జానాస్తుబింబానాం పీఠసంయోజనాత్పరమ్ ॥౨౬॥ జలాధివసనం కుర్యాత్తతుర్యాత్పీఠబంధనమ్ । ధాన్యైస్స్థండిలమాకల్ప్య పద్మమష్టదళంలిఖేత్ ॥ ౨౭ ॥ దర్భానాస్తీర్యపరితో వాససాచ్ఛాదయేత్తతః। పద్మేవా కేవలేపీఠే స్వర్ణరత్నాని నిక్షిపేత్ ॥ ౨౮ ॥ ఆజ్యేన విష్ణుగాయత్ర్యా శతంపురుష సూక్తతః । చరుణా షోడశతతో హుత్వా సంపాత సర్పిషా ॥ ౨౯ ॥ స్వర్ణరత్నాని సంస్పృశ్య వాసుదేవం విచింతయన్ । మూలమంత్రేణ తద్బింబ మారోప్యమణిభర్మభిః ॥౩౦॥ పీఠసంయోజనంకుర్యా స్తతస్స్నపతయస్స్వయమ్ । కారయిత్వాథ తైరేవ నయనోన్మీలనక్రియామ్ ॥ ౩౧ ॥ మానాతిరేక న్యూనానాం శాంత్యర్థం శాన్తిమాచరేత్ । స్థండిలే పరివిన్యస్య కుంభ మేకం

సాఙ్గజ్జలాధివాసవిధిః.

ప్రసన్నధీః ॥ ౩౨ ॥ వాసుదేవంసమావాహ్య ద్వాదశాక్షర విద్యయా।

అభ్యర్చ్య కుంభతోయేన బింబం తదభిషేచయేత్ ॥ ౭౩ ॥ హరిద్రా
మలకైశ్చూర్ణై రుద్వర్త్య తదనంతరమ్ । ఉష్ణోదకైస్తత్సంక్షాళ్య స
దర్భనవవాససా ॥ ౭౪ ॥ ఆవేష్ట్య మూలమంత్రేణ తేనైవోత్తర్య
మర్పయేత్ । దత్త్వార్ఘ్యాదియథాపూర్వం రక్షాబంధనకర్మ చ ॥౭౫॥
రథాదికంసమారోప్య వేదవాద్యపురస్సరమ్ । గ్రామంప్రదక్షిణీకృత్వాని
నయేచ్చజలాశయమ్ ॥౭౬॥ అవతార్య ప్రపామధ్యే ప్రాఙ్ముఖంవాప్యుద
ఙ్ముఖమ్ । నివేశ్యచాసనేరమ్యేజలమధ్యేతతఃపరమ్ ॥౭౭॥ కారయిత్వా
ప్రపాందివ్యాం జలంపురుషవిద్యయా । సంశోష్యదగ్ధ్వావిశ్వేన నివృ
త్త్యాప్లావ్యతజ్జలమ్ ॥౭౮॥ పుణ్యాహవారిభిఃప్రోక్ష్యపీఠమంత్రజలంమ
హాల్ ।విన్యస్యతత్రసంకల్ప్యయోగపీఠంయథావిధి ॥౭౯॥ ద్వారతోరణ
కుంభార్చాంతత్రకుర్యాద్విచక్షణః । జాపయన్నాకునంసూక్తంబిమ్బను
త్థాప్యదేశికః॥౮౦॥సంహారంసంస్మరన్పీఠే*శాయయేత్ప్రాక్శిరస్వయమ్।
దక్షిణేస్థాపయేత్కుంభాన్పూర్వవన్నవపద్మజ ॥ బ్రహ్మాదీశాంత మావా
హ్యరక్షార్థంతత్రపూజయేత్ । సౌదర్శనేనమంత్రేణచక్రముద్రాం
ప్రదర్శ్యచ ॥౮౧॥ అగ్నిప్రాకారమంత్రేణ తన్ముద్రామపిదర్శయేత్।
పారయేత్సకలాన్వేదా దీపానత్ర ప్రరోపయేత్ ॥౮౩॥ త్రిరాత్రమే
కరాత్రంవాయామంయామార్ధమేవవా। జలేధివాసయేద్బ్రహ్మన్బిమ్బా

జలాధివాస దేశలక్షణమ్

న్యేవంయథావిధి ॥౮౪॥ నదీషుదీర్ఘికాయాంవాతటాకేనిర్ఝరేపివా।
జలాధివాసంకుర్వీత ప్రసన్నేసలిలేవిధే ॥ ౮౫ ॥ అల్పతోయేశ్మశానాం
తేలవణోదకదూషితే । కషాయే కటుకేచైవ తిక్తేఫేనైశ్చ దూషితే॥
౮౬॥ చైత్యవృక్షసమీపేషు నీచైరధ్యాసితేతథా । ఊషరేశైవలయు
తే వర్ణాంతరయుతేతథా ॥ ౮౭ ॥ ఏవమాదిషు దోషేషు ప్రతిమాం
నాధివాసయేత్। నద్యాద్యభావేబిమ్బస్యజలాధివసనంచరేత్ ॥౮౮॥జల
ద్రోణ్యాంకటాహే వాసముద్ధృత్య మహాజ్జలం । యథాసమ్భవమన్య
స్మిన్మృణ్మయాదౌ తదిష్యతే ॥౮౯॥ సద్యోవాతోయవాసంచ పురస్తా

దధివాసనాత్ । స్నానపానాదికంకర్మబిమ్బస్యోత్థాపనావధి ॥౧౦౦॥
నకుర్వీరన్నరాస్సర్వేగ్రహాశ్చాపిస్థాపనేయది । సద్యఏవ సముద్ధృత్య న
యనోన్మీలనంచరేత్ ॥౧౦౧॥ శాయయిత్వాజలేబిమ్బంవాస్తుహోమం

వాస్తుపూజా.

సమాచరేత్ । ప్రభాతేగురురుత్థాయకృతపూర్వాహ్ణికక్రియః॥౧౦౨॥
ఆస్థానమణ్డపంయద్వా ప్రాప్యనృత్తార్థమణ్డపమ్। తస్యదక్షిణపార్శ్వే
తుఆసీనఃప్రాఙ్ముఖోగురుః ॥౧౦౩॥ విన్యస్తాంగంవాస్తునాథం విలిఖ్యతి
లరాశిషు । పరిస్తీర్యాథసజలాప్య ప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిణా ॥౧౦౪॥
దర్భసప్తకృతంకూర్చంవాస్తునాథ హృదివిన్యసేత్ । ఆవాహ్య తత్రవా
స్తీశం గంధాద్యైస్సమ్యగర్చయేత్॥౧౦౫॥ వాస్తునాథస్యశిరసివిన్య
సేదంశుమాలినమ్। సవ్యేతువిన్యసేద్బ్రహ్మాన్బాహుమూలేఝషధ్వజం॥
కూర్పరేతస్యవైగజాందంహస్తేతస్మిన్వినాయకమ్ । పాదయోరశ్వినీదే
వౌమధ్యేచంద్రమసంన్యసేత్॥౧౦౭॥ అన్యహస్తేన్యసేద్దుర్గాంకూర్ప
రేసప్తమాతరః । బాహుమూలే న్యసేత్స్థాణుం విష్ణుం హృదయపఙ్క
జే ॥౧౦౮॥ బ్రహ్మాణంనాభిదేశేచ ఇంద్రాదీన్పరితోష్టసు । వాస్తునా
థోత్తరేదేశే క్షేత్రపాలంసమర్చయేత్ ॥౧౦౯॥ ఏవమావాహ్యచాభ్య
ర్చ్యవాస్తునాథస్యపశ్చిమే । యథావిధ్యగ్నిమాధాయ తత్రవాస్తీశ
మర్చయేత్ ॥౧౧౦॥ పంచోపనిషదైర్మన్త్రైస్సర్పిషా జుహుయా
త్పృథక్ । సహస్రంవాశతంయద్వా వాస్తునాథస్య విద్యయా ॥౧౧౧॥
శమ్యపామార్గఖదిరైరాజ్యేనాపి పృథక్పృథక్ । హుత్వాష్టచ సహ
స్రంచ చతుణాషోడశాహుతీః ॥౧౧౨॥ హుత్వాపురుషసూక్తేన తత్ప
శ్చాదంశుమాలినే। ఝషధ్వజాయగజందాయ వినాయకవరాయచ॥
అశ్వినీభ్యాంచంద్రమసేదుర్గాయైమాతరస్తతః । స్థాణుంవిష్ణుంవిధిం
హుత్వాచాగ్నైనైవసకృత్సకృత్ ॥౧౧౪॥ విద్యయావాస్తునాథస్య హు
త్వాపూర్ణాహుతింతతః । ఇంద్రాదిక్షేత్రపాలాన్తం బలిందత్వావిస

ర్జయేత్ ॥౧౧౫॥ అనర్చితేవాస్తుదేవేకృతంతమాసురంభవేత్। తస్మా
త్సర్వప్రయత్నేనవాస్తునాథంసమర్చయేత్ ॥౧౧౬॥ వాస్తునాథప్రతికృ
తిందర్భసంచయనిర్మితామ్। దగ్ధ్వావాస్త్రేణశకూర్చేనవిసృజేన్మం
దిరాద్బహిః ॥౧౧౭॥ మన్దిరస్యతతఃకృత్వామార్జనాలేపనాదిభిః।శుద్ధిం
యథామనస్తుష్టిపుణ్యాహప్రోక్షణంచరేత్ ॥౧౧౮॥ సుధాచూర్ణైరర
లంకృత్యసిద్ధార్థానస్త్రవిద్యయా। వికీర్యసర్వతోదిక్షుగురుర్గత్వా
జలాశయమ్ ॥౧౧౯॥ ఉదకాద్బింబముద్ధృత్య ప్రపాయాం తీరవిష్టరే।
విన్యస్యప్రాఙ్ముఖంబింబంకుమ్భానప్యుదకాద్బహిః॥౧౨౦॥ ఉద్ధృత్యో
ద్వాస్యతదనుబింబం సంక్షాళ్యవారిభిః। తింత్రిణ్యాలోహజే బింబేసం
శోధ్యక్షాళ్యచామ్భసా ॥౧౨౧॥ వస్త్రాభరణగంధాద్యై రలంకృత్యయ
థాపురమ్। యానమారోప్యవేదాద్యైర్నినయేద్యాగమణ్టపమ్॥౧౨౨॥
మణ్టపస్యోత్తరేభాగే విష్టరేవినివేశయేత్। గర్భగేహం సమాసాద్యక
టాహేశాయితంపురా ॥౧౨౩॥ కూర్చముద్ధృత్యతన్నిష్ఠాం శక్తింమూ
లేనివేశయేత్। కుమ్భస్థదేవాంశోచ్ఛ్వాస్యనేత్రోన్మీలనకర్మణే॥౧౨౪॥

నేత్రోన్మీలనమ్.

సంకల్ప్యాపోహ్యవస్త్రాణిమాల్యాన్యాభరణానిచ। నేత్రోన్మీలన యో
గ్యానిప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిభిః॥ వస్త్రైరాచ్ఛాద్యతద్బింబంపురతస్థణ్
డిలేగురుః। సౌవర్ణంరాజతంపాత్రం విన్యసేత్పూర్వపశ్చిమే॥౧౨౫॥
మధ్వాజ్యపూరితేకృత్వా తాదృశ్యాద్వేశలాకికే। తయోర్విన్యస్య వా
సోభిరాచ్ఛాద్యమధుభాజనే ॥౧౨౬॥ సూర్యంతదితరేచంద్రమావాహ్యా
భ్యర్చ్యదేశికః। మధువాతేతిచమధుసవిరాజంపరీత్యచా ॥౧౨౭॥ అ
భిమంత్ర్యాజ్యపాత్రంచ ధాన్యగోకన్యకాదిపురా। సంస్థాప్య పాద్యే
సంఘృష్టేమధ్వంతముఖయాగురుః ॥ ౧౨౯ ॥ శలాకయాథ సౌవర్ణ్యా
చిత్రందేవేతిదక్షిణమ్। అన్యయాజ్యాంతముఖయా తచ్చక్షురితిమంత్రి
తః ॥౧౩౦॥ వామంలోచనమున్మీల్యపటమాచ్ఛాదనంగురుః। వ్యపోహ్యా
సర్వధాన్యాని గాఃకన్యాఅపిదర్శయేత్ ॥ ౧౩౧ ॥ దేవంస్తుత్వా ప్రణ

ఛాయాస్నపనమ్.

మ్యాథఛాయాస్నపనమాచరేత్। ఛాయాధివాసోయద్బిమ్బేఛాయాస్నా
నంచతత్రవై ॥౧౩౨॥ జలేధివాసో యస్యాసీత్తస్యాత్స్నపనమస్యవై।
స్థణ్డిలేకలశాన్స్థాప్యస్నపనోక్తవిధానతః ॥ ౧౩౩॥ ఆవాహ్యచ సమభ్య
ర్చ్యకూర్చేవాదర్పణేథవా। మూలాద్బిమ్బంసమావాహ్యకలశైస్స్నప
నంచరేత్ ॥౧౩౪॥ దర్పణస్థంయథాపూర్వంధ్రువబిమ్బేవిచింతయేత్।

స్నపనేభేదాః.

పంచాద్యైస్సప్తదశభిర్మణమస్నపనమాచరేత్ ॥౧౩౫॥ దేవీనాంతుశ్రి
యాదీనాం*నవభీరథపంచభిః।బ్రహ్మాదీనాంతుసర్వేషాంపంచభిస్స్నప
యేద్విధే ॥ ౧౩౬॥ అథనీరాజనాంతంమామభ్యర్చ్యగురుసత్తమః। ధ్రు
వబేరస్యహృదయేధ్యాయేద్దీపమణిప్రభమ్ ॥౧౩౭॥ వాసుదేవంపరంబ్ర
హ్మవాసోభిశ్ఛాదయేత్తతః। ధామ్నోబహిర్వినిర్గత్యయాగశాలాంప్ర
విశ్యచ ॥ ౧౩౮॥ వాసోభిర్బిమ్బమాచ్ఛాద్యనోన్మీల్యనయనేఽభౌ।కన్య

కర్మాంగస్నపనమ్.

కాగాశ్చ ధాన్యాని దర్శయిత్వా తతఃపరమ్ ॥ ౧౩౯॥ తులసీకాననంగ
త్వాతులసీమూలమృత్తికాః। సమాదాయగురుఃపశ్చాత్కర్మాంగస్నప
నంచరేత్ ॥౧౪౦॥ స్నపనార్థంతుసఙ్కల్ప్యచోత్తమోక్తవిధానతః।వి
ధానేనాన్యయోర్వద్వాస్నపనంపరికల్పయేత్ ॥౧౪౧॥ పుణ్యాహవా
రిభిఃప్రోక్ష్యస్నపనద్రవ్యమృత్తికాః। కలశస్థాపనాదన్యద్యథాపూర్వం
సమాచరేత్ ॥౧౪౨॥ మృజ్జలేనాభిషిచ్యాదౌ మూర్ధాన మితిమంత్రి
తః। శుద్ధోదకేనసంక్షాళ్యచేమంమే వరుణేత్యృచా॥ ౧౪౩ ॥ కుమ్భతో
యైస్తతఃకుర్యాత్స్నపనంతద్యథాపురమ్।నీరాజనాంతంకర్పితహరిద్రా

చక్రాబ్జమణ్డలమ్.

స్నపనంవినా ॥ ౧౪౪॥ చక్రాబ్జమణ్డలంబ్రహ్మన్వర్తయేద్వేదికోపరి।వే
దికాంప్రోక్షయేద్బిమ్బస్తదాపుణ్యాహవారిభిః ॥౧౪౫॥ చందనాద్రాణి
ణిసూత్రాణిప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖాన్యపి। నిపాత్యసప్తదశచ వేదికాయా

స్త్రశగపరమ్ ॥౧౪౬॥ పదేషుతత్రపార్శ్వేషు త్రింశచ్ఛపదాన్యపి।సం
మార్జ్యక్షాప్యతన్మధ్యే శంకుమేకంప్రసన్నధీః ॥౧౪౭॥ సమానిపంచవృ
త్తానియథాస్యు స్తత్రవిష్ణువత్ । తథానూత్రిభ్రమయిత్వామధ్యవృ
త్తంతుకర్ణికాం॥౧౪౮॥ కేసరంచదళంనాభింద్వితీయేపరికల్పయేత్ ।తృ
తీయంచతురీయం చాప్యరత్నిత్రింపరికల్పయేత్ ॥౧౪౯॥ పంచమేనైవ
వృత్తేనకల్పయేన్నేమిమణ్డలమ్ । పీఠికాంకల్పయేత్పశ్చాద్దష్టావింశతిభిః
పదైః ॥౧౫౦॥ బహిఃపజ్త్రిద్వయేనాధా వీథిభిర్వీథికామపి । బహిఃప
జ్త్రిద్వయేనాస్యాశ్చతురశ్రింపరికల్పయేత్ ॥ ౧౫౧ ॥ తతఃప్రతిదిశం
బ్రహ్మన్మధ్యేమధ్యేచతుష్పదైః । ద్వారాణికారయేద్విష్ణోస్త్రాగాది
షుచతుర్ష్వపి ॥ ౧౫౨ ॥ ద్వారాణాం పార్శ్వయోర్బాహ్యరథ్యా
యాంచేదుభే ఉభే । ఏకైక మంతరథ్యాయాం శోభార్థం మా
ర్జయేత్పదం ॥ ౧౫౩ ॥ తత్పార్శ్వే బహిరేకేన చాంతర్వీథ్యాం త్రిభిః
పదైః । శోభాత్రిభిః పదైరూర్ధ్వ మంతరేకే నచేద్విధే ॥ ౧౫౪ ॥
ఉపశోభేతికథితా శోభాపార్శ్వే ప్రకల్పయేత్ । ఉభయోఃపా
ర్శ్వయోర్ద్వారా మేవంకృత్వాచతుర్ముఖ ॥౧౫౫॥ పదాభ్యామేవశి

వర్ణరచనా.

ష్టాభ్యాంకోణేకోణేప్రకల్పయేత్ ।వర్ణానాంరచనాంకుర్యాన్మండలేత
దనంతరమ్ ॥౧౫౬॥ సితంకృష్ణం తథాశ్యామం పీతంకుంకుమమిత్యపి।
వర్ణాఃపంచోదితాబ్రహ్మన్ తత్ప్రకారఇహోచ్యతే ॥౧౫౭॥ శాలి
తండులచూర్ణాదిసితవర్ణేప్రకల్పయేత్ ।పుటదగ్ధానిగృహ్ణీయాత్కృష్ణ
వర్ణేచతుర్ముఖ ॥౧౫౮॥ చూర్ణంతంశుష్కపర్ణానాం శ్యామవర్ణా
యకల్ప్యతే। పీతవర్ణాయకల్ప్యేత హరిద్రాచూర్ణమబ్జజ ॥౧౫౯॥
సింధూరం కుంకుమంయద్వా రక్తవర్ణాయ కల్పయే । పీతేనకర్ణి
కాంకుర్యాత్ బిందూన్వాదశతత్రవై ॥౧౬౦॥ క్షేత్రంద్వితీయంతదను త్రే
ధైవవిభజేద్గురుః । బింద్వర్ధంప్రథమంగ్రాహ్యం దళార్ధంతదనం
తరమ్ ॥౧౬౧॥ నేమ్యర్ధంగ్రాహమేదన్య త్కర్ణికా రేఖికాగురుః।

షట్కోణపరికల్ప్యాథ కేసరాద్యంసితేనచ ॥౧౬౨॥ ఉత్తరంతుద్విధాకృత్వా పూర్వంపీతేనకల్పయేత్ । తదుత్తరంతురక్తేన తదంతేబిందవస్సితాః ॥౧౬౩॥ శ్యామైస్తదన్తరాళాని రక్తైస్తుదళరేఖికాః । రక్తైనైవదళాగ్రాణి దళమూలానిశుక్లతః ॥ ౧౬౪ ॥ రక్తైర్దళాన్తరాళాని దళాంతవలయంతథా । నాభిరేఖాభవేచ్ఛ్యామైః శ్యామేనైవారరేఖికాః ॥౧౬౫॥ కృష్ణైరరాణికల్ప్యాథ రక్తేనైవతదంతరమ్ । అరాంతవలయంశ్యామైర్నేమిం ద్వేధాప్రకల్ప్యచ ॥౧౬౬॥ కృష్ణేనప్రథమంభాగం సితేనతదనంతరమ్। నేమ్యంతవలయంకృష్ణైఃపీఠంకృష్ణేనపూరయేత్ ॥౧౬౭॥ పీఠాన్తంపీతవర్ణేనశుక్లేనైవాథ వీథికామ్ । శోభాఃపీతేనసంపూర్య శ్యామేనాద్వాశ్రియాన్తతః ॥ ౧౬౮ ॥ ఉపశోభాశ్చకృష్ణేన తతో ద్వారచతుష్టయమ్ । పూర్వంసితేనరక్తేన దక్షిణం పీతవర్ణతః ॥౧౬౯॥ పూరయేత్పశ్చిమద్వారం కృష్ణేనతదనంతరమ్ । కోణాన్ కృష్ణేనసంపూర్యతేషుశంఖాన్ప్రకల్పయేత్॥౧౭౦॥శుక్లైస్తదంతరాళాని శ్యామేనపరిపూరయేత్ । సితేనపరితోరేఖాం కారయేద్గురుసత్తమః ॥౧౭౧॥ బిందవోద్వాదశప్రోక్తా షణ్ణవత్యైవకేసరమ్ । దళాని ద్వాదశబ్రహ్మన్ద్వాదశారాణిపద్మజ ॥౧౭౨॥ ఏవంసంకల్ప్యచక్రాబ్జ

శయనాధివాసః.

మణ్డలంతదనంతరమ్ । మండలారాధనంకుర్యాద్యేనతుష్టోస్మిపద్మజ॥ చక్రపద్మస్యపూర్వే వా దక్షిణేవేదికోపరి । ద్వాదశాక్షరమంత్రేణప్రోక్షయేద్గంధవారిణా ॥౧౭౪॥ ప్రాగగ్రానుదగగ్రాన్వా దర్భానాస్తీర్య

స్థణ్డిలవిధిః.

దేశికః । వ్రీహిభిస్థణ్డిలంకృత్వా తదూర్ధ్వంతండులైరపి ॥౧౭౫॥ తిలైశ్చతండులాదూర్ధ్వంపద్మంతత్రసమాలిఖేత్ । తిలోపరిసమాస్తీర్యదర్భాన్పూర్వవదబ్జజ ॥ ౧౭౬ ॥ ఉపరిష్టాద్వ్యాఘ్రచర్మ మృద్వాస్తరణమప్యథ । రత్నకంబళమస్యోర్ధ్వం క్షౌమంతదుప రిక్షిపేత్॥ తదూర్ధ్వంశుక్లవసన ముపధానాని నిక్షిపేత్ । హస్తయోఃపాదయో

శ్చాపి గంధమాల్యానిసమర్పయేత్ ॥౧౭౮॥ ఆవాసయిత్వాతాంగంధైః పరిస్తీర్యకుశైస్తతః। వేదాన్పఠత్సువిప్రేషుబింబముత్థాప్యదేశికః॥౧౭౯॥ ప్రాదక్షిణ్యేనశనకైర్బహిఃప్రాకారయధాతధా।యోగపీఠంప్రకల్ప్యాథ శయ్యాయాంతదనంతరమ్ ॥౧౮౦॥ మూలేనశాయయేద్బింబంప్రాక్శిరోదక్షిణాననమ్ । యువాసువాసా మంత్రేణ వాసోభిః కంబళైరపి॥

ద్వారతోరణమ్,

సమంతతస్సమాచ్ఛాద్య ద్వారతోరణ మర్చయేత్। బ్రహ్మన్తోరణాని స్థానమద్యవక్ష్యామితచ్ఛృణు ॥౧౮౨॥ అశ్వత్థ తోరణంప్రాచ్యాంయామ్యామౌదుంబరంవిదుః । నైయ్యగ్రోధం పశ్చిమస్యాం సౌమ్యేప్లాక్షశ్చతుర్ముఖ॥౧౮౩॥ ఉన్నతిఃపురుషాయామస్తోరణాయామఈరితః। యద్వాహస్తత్రయాయామోహస్తద్వయసమున్నతః॥౧౮౪॥ఏకహస్తాయతోయద్వా ఆయామార్ధేనపద్మజ । విస్తారః కధితస్తేషాం పార్శ్వశాఖాసమన్వితః॥౧౮౫॥ ఊర్ధ్వపట్టేవపిహితానాన్యస్యాద్ద్వారతోరణే । ఉపరిష్టాత్పట్టికాయాంత్రీణిశూలానివిన్యసేత్ ॥౧౮౬॥ ప్రాగాద్యాశాసునిక్షిప్యతోరణానియధాక్రమమ్ । స్థండిలోపర్యతస్తేషు దేవతావాహనంచరేత్ ॥౧౮౭॥ ఋగాదిచతురోవేదాన్ప్రాగాదిషుచతుర్ష్వపి। ఇన్ద్రాదీంశ్చతురస్తద్వదావాహ్యాభ్యర్చయేద్గురుః॥౧౮౮॥ప్రాచ్యాందక్షిణశాఖాయాం కుముదంవామతోర్చయేత్ । కుముదాక్షంతదుభయోరధస్తాత్ స్థండిలోపరి ॥౧౮౯॥ కలశౌద్వౌచసంస్థాప్య పూర్ణాందక్షిణతోర్చయేత్ । పుష్కరాక్షంతదితరయోర్వ్యద్వారాఖ్యతోరణే ॥౧౯౧॥ శాఖయోఃపుండరీకఞ్చ వామనంచసమర్చయేత్ । ఆనన్దనన్దనంచాపి కుంభయోరర్చయేదధః ॥౧౯౧॥ శంకుకర్ణంసర్వనేత్రం పశ్చిమద్వారశాఖయోః । వీరసేనంసుషేణంచపూజయేత్కుంభయోరధః ॥౧౯౨॥ శాఖయోరుత్తరద్వారే సుముఖంసుప్రతిష్ఠితమ్ । అధస్తాత్కుంభయోర్బ్రహ్మన్సంభవంప్రభవంతధా ॥౧౯౩॥ ఏవమావాహ్యచాభ్యర్చ్య చామ్నాయాన్పారయేద్ద్విజైః । సర్వత్రవాద్యైస్సం

ఘుష్టే గురుహృదయపంకజే ॥ ౧౯౪ ॥ ధ్యాయన్నారాయణం దేవం
పుణ్యాహమపి వాచయేత్ । అర్చయేత్కర్ణికామధ్యే మన్త్రాత్మా ధ్యా

మండలారాధనమ్.

నం చతుర్ముఖ ॥౧౯౫॥ బీజం పిండం చ సంజ్ఞాశ్చ గాయత్రీం చ పదం తథా।
మాలామన్త్రాంసమభ్యర్చ్య కేసరేషు తతః పరమ్ ॥౧౯౬॥ పరం వ్యూహం
చ విభవం విభవాన్తరమప్యథ। అర్చామన్తర్యామిణం చ తత్త్వాన్యపి సభా
జయేత్ ॥౧౯౭॥ దళేషు కాదివర్ణాంశ్చ పూజయేన్నాభిమండలే। జా
గ్రత్స్వప్నసుషుప్తీశ్చ తుర్యన్తత్ర సభాజయేత్ ॥౧౯౮॥ అశేషజ్ఞానమై
శ్వర్యం శక్తిం బలమతః పరమ్ । వీర్యం తేజశ్చ సంపూజ్య నేమిభూమౌ చతు
ర్ముఖ ॥౧౯౯॥ అర్చయేద్భువనాధ్వానం బందుషు ద్వాదశస్వపి । ద్వా
దశాక్షరవిద్యాయా వర్ణాని ద్వాదశ క్రమాత్ ॥౨౦౦॥ అభ్యర్చ్య క
ర్ణికామధ్యే కర్ణికాయాం సమష్టిమత్ । ద్వాదశాక్షరమన్త్రం చాప్య
ష్టాక్షరమతః పరమ్ ॥౨౦౧॥ విష్ణోః షడక్షరం చాపి గాయత్రీం వైష్ణవీమపి।
వాసుదేవాదిమన్త్రాంశ్చ మీనాదీనాం తథైవ చ ॥౨౦౨॥ సౌదర్శనం హ
యగ్రీవం శ్రియో భూమ్యాశ్చ పద్మజ। అనన్తం గరుడం చాపి విష్వక్సేనమ
తః పరమ్ ॥ ౨౦౩ ॥ తతశ్చ ?డాదిమన్త్రాంశ్చ పార్షదానాం తథైవ చ।
కేసరేష్వపి తత్త్వాని సర్వాణ్యపి యథావిధి॥౨౦౪॥ దేవతాశ్చ త్రయస్త్రిం
శత్తత్రావాహ్య సమర్చయేత్ । దళేష్వపి కకారాది క్షాన్తవర్ణా
ర్చనం చరేత్ ॥౨౦౫॥ నాభిదేశే కేశవాదీన్మత్స్యాదీన్పంకజాసన ।
విశ్వాదీన్కుముదాద్యాంశ్చ లోకపాలాంస్తతః పరమ్ ॥ ౨౦౬ ॥ గమా
ర్యాదీన్కిన్నరాంశ్చ తథా కింపురుషానపి। విమలాదీశ్చ వ్యాప్త్యాదీన్ శ్రీవ
త్సాదీన్సమర్చయేత్ ॥ ౨౦౭ ॥ అకారాది స్వరాన్సర్వాన్ ?రక్షే తే
సమర్చయేత్। అర్చయేన్నేమిభూభాగే భువనాని చతుర్దశ ॥౨౦౮॥
విష్ణ్వాది సకలాన్లోకాన్ నేమిభూమౌ సమర్చయేత్ । చక్రమణ్డ

ఆవాహనవిధిః.

లదీక్షాయాం విధిరేష ఉదీరితః ॥౨౦౯॥ దీక్షాప్రతిష్ఠాయాగాదౌ వితతి

పూజావిధింశృణు। పద్మస్య కర్ణికాత్మేత్రి యోగపీఠంప్రకల్పయేత్॥
౨౧౦ ॥ అంతరారాధ్య దేవేశం హృదయా దవతారయేత్ । కర్ణికా
యాంసమావాహ్యసాన్నిధ్యప్రార్థనాంచరేత్ ॥ ౨౧౧ ॥ అర్ఘ్యాది
భిస్తంసంపూజ్య కేసరేషుచతుర్ముఖ । శ్రీభూసరస్వతీ బ్రహ్మా రతి
ప్రీతీతతఃపరమ్ ॥౨౧౨॥ కీర్తింశాంతిం చతుష్టించ పుష్టింతత్రసమర్చ
యేత్। శ్రీవత్సాద్యా ద్వాదశచదళేషు ద్వాదశస్వపి ॥౨౧౩॥ దళాన్తవ
లయేబ్రహ్మాన్యాప్త్యాద్యర్చనమాచరేత్ । విష్ణుమభ్యర్చయేన్నాభా
వరేషుద్వాదశస్వపి ॥ విష్ణ్వాదీన్ ద్వాదశారాధ్య తదంతవలయేశృణు।
మత్స్యాదిద్వాదశారాధ్య నేమిభూమౌతతశ్శృణు ॥౨౧౪॥ చక్రాదీన్యా
యుధాన్యష్టా వభ్యర్చ్య తదనంతరమ్ । అగ్న్యాది పీఠకోణేషు వరా
హంనృహరింతతః ॥౨౧౫॥ అనంతంచ హయగ్రీవం వీధికాయాం తతః
పరమ్।ఇంద్రాదీన్ లోకపాలాంశ్చపూర్వాది ద్వారపార్శ్వయోః॥౨౧౬॥
చండప్రచండౌపూర్వత్ర యామ్యాంధాతృవిధాతరౌ। జయశ్చవిజయ
శ్చోభౌ ప్రతీచ్యాందిశిపద్మజ ॥౨౧౭॥ ఉదీచ్యా మర్చయేద్ద్వారి గురు
ర్భద్రసుభద్రకౌ । ఈశానకోణే రథ్యాయాం విష్వక్సేనంసమర్చయేత్॥
౨౧౯॥పూర్వద్వారాద్బహిర్బ్రహ్మన్నర్చయేద్విహగాధిపమ్।యామ్యా
దిషుచతుర్ద్వార్షు చక్రకౌమోదకీదరాన్॥౨౨౦॥ ప్రణవాదినమోం
తైశ్చ తత్తన్మంత్రైస్సమర్చయేత్ । నైవేద్యాంతంసమభ్యర్చ్య నీరా
జ్యతదనంతరమ్ ॥౨౨౧॥ కారయేద్వేదికామధ్యే ధాన్యపీఠంయథాపురం।

మహాకుంభస్థాపనమ్.

తిలోర్ధ్వంపద్మమాలిఖ్య మహాకుంభంచతుర్ముఖ ॥౨౨౨॥ ద్రోణాంబు
పూరణేయోగ్యం సౌవర్ణాదివినిర్మితమ్ । అథవా మృన్మయం కుంభం
సూత్రవేష్టనసంయుతమ్ ॥౨౨౩॥ మృన్మయానాంతుకుంభానాం కార
యేత్సూత్రవేష్టనమ్ । గంధోదకేన సంపూర్య చామ కర్పూరరేణుభిః॥
అశ్వత్థపల్లవంకూర్చం తన్ముఖేవినివేశయేత్ । అపిధాయశరావేణవ
స్త్రయుగ్మేనవేష్టయేత్॥౨౨౪॥తద్దక్షిణేతుకరకంస్థాపయేచ్చతురానన।

శాయితస్యాపి బింబస్య కుంభయోరుభయోరపి॥౨౨౬॥ కుంభాష్టకఞ్చ సంస్థాప్య మాశాసుపరితోష్టసు । గంధపుష్పాదిభిః కుంభాన్మణ్డయే

స్థండిలధాన్యప్రమాణమ్.

త్తదనంతరమ్ ॥౨౨౭॥ ఖారిద్వయం తిలానాన్తద్ద్విగుణం తండులా న్యపి । తండుల ద్విగుణాశాలిః ప్రోక్తా వ్రీహయః కమలాసన ॥ ౨౨౮ ॥ సర్వత్ర స్థండిలం కుర్యా ద్దేభిర్ధాన్యై శ్చతుర్ముఖ । వస్త్రసల్లవకూర్చాది సర్వత్రకలశాదిషు ॥౨౨౯॥ ఆవాహనేతుసంప్రాప్తే మహాకుం

ప్రతిమాదివిన్యాసః.

భవదాచరేత్। మాణిక్యాదీనిరత్నాని ప్రతికుంభంసమర్పయేత్॥౨౩౦॥ శంఖంచక్రంగదాంపద్మం ధ్వజంశ్రీవత్సమేవచ। గరుడం కమరంచాపిని ష్క-స్వర్ణవినిర్మితాః ॥౨౩౧॥ న్యసేత్ప్రాగాదికుంభేషు మహాకుంభేతత్పరమ్। ప్రతిమాంవాసుదేవస్యతావత్స్వర్ణవినిర్మితామ్॥౨౩౨॥ సుదర్శనంచకరకే తావత్స్వర్ణవినిర్మితమ్ । నిక్షిప్యపరితః కుంభంప రిస్త్రీర్యకుశైర్గురుః ॥౨౩౩॥ విన్యస్యమూర్తి కుంభానాం మధ్యేమధ్యే

అష్టమంగళమ్.

ష్టమంగళమ్ । తాళమాత్రాయతంబ్రహ్మన్ తదర్ధే నైవవిస్తృతామ్॥౨౩౪॥లోహేనయజ్ఞవృక్షైర్వా కారయేత్ఫలకాష్టకమ్ । వక్ష్యమాణవిధానేనలాంఛయేత్ఫలకాష్టకమ్॥౨౩౫॥ శ్రీవత్సంపూర్ణకుంభంచ భేరీం దర్పణమండలమ్ । మత్స్యయుగ్మం పాంచజన్యం చక్రంచ గరుడంగురుః ॥౨౩౬॥ లాంఛయేత్ఫలకాస్వేవం శ్రీవత్సంవిన్యసేత్పురా। ఆగ్నేయ్యాంపూర్ణకుంభంచ యామ్యాంభేరీంచనిక్షిపేత్ ॥౨౩౭॥ దర్పణం నైఋతేభాగేమత్స్యయుగ్మంచపశ్చిమే । మారుతేపాంచజన్యంచ శాఙ్కర్యాంవినతాసుతమ్ ॥౨౩౮॥ ఏతాని మంగళాన్యష్టౌ మహాకుంభోపకుంభయోః। అంతరేస్థండిలేబ్రహ్మన్విన్యసేత్ప్రోక్ష్యవారిభిః ॥ ౨౩౯॥

మహాకుంభారాధనవిధిః.

కుంభానాంపరితస్థాప్యాస్స్యుశ్చాపి పాలికాః। సంకల్ప్య కుంభపూ

జార్థం తతః పురుషవిద్యయా ॥౨౪౦॥ సంశోష్య కుంభతోయాని విశ్వ
మంత్రేణ దాహయేత్ । నివృత్తివిద్యయాప్లావ్య ధ్యాత్వా గురు మనన్య
ధీః ॥౨౪౧॥ యోగపీఠం ప్రకల్ప్యాథ హృత్పద్మే కర్ణికోపరి । హరిమా
రాధ్య తత్పద్మాత్ ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౨౪౨ ॥ అవతార్య మ
హాకుంభే ప్రణవేనయథావిధి । అర్ఘ్యాదిదీపపర్యంతం సమారాధ్య
తతః పరమ్ ॥౨౪౩॥ ఆరభ్య చతురో వేదాన్ హరకే చ సుదర్శనమ్। ప్రా
క్కుంభే విష్ణుమావాహ్య యామ్యే తు మధుసూదనమ్ ॥ ౨౪౪ ॥ త్రివిక్ర
మం చ పాశ్చాత్యే తతో వామనముత్తరే । ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు శ్రీ
ధరాదిచతుష్టయమ్ ॥౨౪౫॥ ఆవాహ్య పూర్వవత్పూజ్య క్రమేణైవ సమ
ర్చయేత్ । పాయసాన్నం నివేద్యాథ తదా నీం భగవన్మయాన్ ॥౨౪౬॥
యజమానస్తదం తేన భోజయేద్ద్వాదశావరాన్ । ఆయతా దశభిర్హ
స్తైః స్తైర్హస్తైరేవ విస్తృతా ॥ ౨౪౭ ॥ షోడశస్తంభసహితా ప్రపా

యాగమంటపవేదికా కుండలక్షణమ్.

వా యాగమంటపః । తన్మధ్యే కల్పయేద్వేదిం విస్తీర్ణాం పంచభిః క
రైః ॥౨౪౮॥ ఆయతామపి తైరేవ తస్యాం కుంభార్చనం మతమ్। త్రిహస్తా
యామవిస్తారాం యద్వా వేదిం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౪౯ ॥ యత్రార్చ్యంతే
మహాకుంభస్త్రశయ్యామతామమ । పశ్చిమే వోత్తరే వాస్యాః మండ
లార్చనవేదికా ॥౨౫౦॥ తదూరేకత్రికుర్వీరన్నాంకురార్పణవేదికామ్।
సార్ధహస్తసమాయామవిస్తారాంకమలాసన ॥౨౫౧॥ హస్తద్వయస
మాయామ విస్తారాం మండలార్చనే । ఏకకుండవిధానోయం పంచకుండ
విధౌ శృణు ॥ ౨౫౨॥ కుంభశయ్యాస్పదా వేది మధ్యే మంటప ముచ్యతే।
మాపతేకల్పయేద్వేదిమ్మండలారాధనాస్పదామ్ ॥౨౫౩॥ ఆగ్నేయ్యా
మేవకల్పేయ్యన్నాంకురార్పణవేదికామ్ । ప్రధాన వేదికామానాం కల్ప
యేన్మండలార్చనే ॥ ౨౫౪ ॥ పుష్పయాగేచ దీక్షాదౌ మధ్యే మంటపమ

కుండాని.

బ్జజ । సర్వత్ర వేదికాపో రిక్తా హస్తమాత్రసముచ్ఛ్రియా ॥౨౫౫॥ వేద్యా

స్త్రాలమితాస్త్దేశా తుకుండానిపరికల్పయేత్ । చతురశ్రమయంకుండం పాత్రివ్యాంకమలసంభవ ॥౨౪౬॥ చాపాకృతిభవేద్వ్యాయవ్యాంపశ్చిమేకమలాకృతి। త్రికోణముత్తరేకుండమాగ్నేయ్యాంచతురశ్రకమ్॥౨౪౭॥ మేఖలాత్రయయుక్తానికుండానిపరికల్పయేత్ । ప్రతికుండంప్రకుర్వీత మధ్యే పద్మంవిచక్షణః ॥౨౪౮॥ పద్మకుండే మేఖలాసు దళాని పరికల్పయేత్। అరాణికుర్యాత్తత్ర చక్రకుండంతదేవహి ॥౨౪౯॥ పద్మకుండేనకుర్వీత

స్రుక్స్రువమ్.

మధ్యేపద్మంచతుర్ముఖ।బాహుదండసమాయామస్స్రుచఃప్రోక్తస్స్రువస్యవా ॥ ౨౫౦ ॥ స్రుచోలక్షణమాఖ్యాస్యే తచ్ఛృణుష్వచతుర్ముఖ। షడంగులేనవిస్తీర్ణాం త్రింశద్భిర్విభజేత్తతః ॥౨౫౧॥ అగ్రేస్త్రిభిరంశైస్తు వరాహవదనాకృతి । ఘృతనిర్యాణసహిత మేకాంగుళఘుచాదికమ్ ॥౨౫౨॥ షడ్భిరంశైస్తతోఽధస్తాత్ గళదేశంప్రకల్పయేత్। షడంగుళైశ్చవిస్తారోఘనంతావద్భిరుచ్యతే ॥ చతురంగుళమాత్రేణ గర్తంతత్రపరికల్పయేత్ । గర్తదేశేతు కుర్వీత శిల్పీస్మేఖలాత్రయమ్ ॥౨౫౩॥ గర్తస్య పృష్ఠతఃకుర్యాత్కమలాకారమబ్జజ । వృత్తంవా చతురశ్రంవాగళభూమింప్రకల్పయేత్॥౨౫౪॥ అధస్తాద్గళదేశస్య వేదాంశైఃకమలాసన । పంచభిరంగుళైరగ్రే త్రిభిరాద్యేప్రకల్పయేత్ ॥౨౫౫॥ ఇన్దీవరదళాకారం యద్వాకోకనదప్రభమ్। గళస్యపృష్ఠేపద్మేతు నాత్రేందీవరమిష్యతే ॥ ౨౫౬ ॥ శంఖంచక్రం ప్రకుర్వీత తత్పార్శ్వే చతురానన । చతుర్భిర్దశభిర్భాగైః నాళాయామం పరికల్పయేత్ । కుర్యాద్ద్వ్యంగుళవిస్తారం ఘనంసార్ధాంగుళంమతమ్॥ ౨౫౮ ॥ అవశిష్టద్వయాంశేన కందంకుర్యాద్విచక్షణః। స్రుగ్లక్షణమిదంప్రోక్తంస్రు

స్రువలక్షణమ్.

వలక్షణముచ్యతే ॥ ౨౫౯ ॥ చతురంగుళవిస్తారం స్రువస్యకమలాసన। త్రింశద్భాగంయథాపూర్వంకృత్వాయామమతఃపరమ్ ॥౨౬౦॥ అగ్రే పరిత్యజేద్భాగ చతుష్టయమనంతరం । స్రువస్యవదనంకుర్యాత్ షడ్భి

రంశైస్తతఃపరమ్ ॥౨౭౧॥ అంగులిభ్యాంతథాద్వాభ్యాం గర్తేద్వేపరికల్పయేత్ । ఆయతే షడ్భిరంశైశ్చ కుర్యాన్మధ్యేచ రేఖికామ్ ॥ ౨౭౨ ॥ సాభవేదేకయాంగుళ్యా గర్తే హ్యాద్యంతసమ్మితే । నాసికాపుటవద్యాయాత్ గర్తద్వయసమన్వితా ॥౨౭౩॥ రేఖికాయా భవేదంత ర్గర్తయో రుభయోరపి । అర్ధాంగుళమితంద్వార మాయామేన త్రిభాగవత్ ॥౨౭౪॥ పృష్ఠదేశంప్రకుర్వీత నాళికేరస్యలోష్టవత్ । అధశ్చతుర్భిర్ద్వారైశ్చ కుర్యాత్తోఽకనదంశుభమ్ ॥౨౭౫॥ స్రుగ్వదేవేతరత్సర్వం తతః కమలసంభవ । హస్తమాత్రసమాయామౌస్వర్ణేనరజతేనవా॥౨౭౬॥ తామ్రేణస్రుక్స్రువౌకుర్యాత్ యద్వాయాజ్ఞీయ దారుణా । పురైవ

అగ్నిప్రతిష్ఠా.

సర్వంనిర్మాయ ప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిభిః ॥౨౭౭॥ అశ్వత్థేవాశమీవృక్షే కారయిత్వారణీమపి । ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ మథిత్వాజాతవేదసమ్॥ సూర్యకాన్తాశ్మనోయద్వా సంపాద్యద్విజసద్మనః । తమగ్నింసర్పిషా ప్రోక్ష్య పాత్ర్యకుండస్యపశ్చిమే ॥౨౭౯॥ దక్షిణేవాథవిన్యస్య త్రీన్ దర్భాన్కమలాసన । కూర్మాసనంనివేశ్యోర్ధ్వ ముపవిశ్యాసనేగురుః॥ కృత్వామానసయాగంతాం భూతశుద్ధించతుర్ముఖ । పర్యగ్నికరణంకుర్యాత్కుండానాందర్భముష్టిభిః ॥౨౮౧॥ వైష్ణవాగ్నించతంధ్యాత్వా అగ్నిసంస్కారమాచరేత్ । ఇతరేష్వపి కుండేషు తస్మాదేవాగ్ని ముద్ధరేత్ ॥౨౮౨॥ ప్రాగాదిష్వథకుండేషు సమిద్ధేజాతవేదసి । ప్రాచ్యామాహవనీయోఽగ్నిర్యామ్యేవై దక్షిణాముఖః ॥౨౮౩॥ ప్రతీచ్యాంగార్హపత్యోఽగ్ని రుత్తరేసభ్యఈరితః । ఆగ్నేయ్యామావసథ్యోఽగ్నిః పంచాగ్నినామయంక్రమః ॥౨౮౪॥ ప్రాగాదికుండాగ్నిమధ్యే యోగపీఠం ప్రకల్పయేత్ । ప్రాక్కుండేవాసుదేవంతం యామ్యేసంకర్షణంతతః॥౨౮౫॥ ప్రద్యుమ్నంపశ్చిమేకుండే అనిరుద్ధంతథోత్తరే । నారాయణంతదన్యత్ర సమావాహ్యయథాపురమ్॥౨౮౬॥ ఆజ్యైర్గజపాంతమారాధ్యజుహుయాన్మూర్తిపాంస్తతః। పలాశఖదిరాశ్వత్థబిల్వోదుంబరవృక్షజైః ॥౨౮౭॥

సమిద్భిర్జుహుయాదగ్నౌ ప్రాగాదిషు యథాక్రమమ్ । అలాభే సర్వస
మిధాం హోమః పాలాశజైర్మతః ॥ ౨౮౮ ॥ పాయసాన్నేన జుహు
యాత్ ప్రాక్కుండే పద్మసంభవ । కృసరేదాక్షిణాత్యే౽గ్నౌ గుడాన్నం
పశ్చిమేనలే॥ ౨౮౯॥ హరిద్రాన్నముదీచ్యాగ్నౌ ముద్గాన్నమిత్తరాగ్నిషు।
వాసుదేవాదిభిర్మంత్రైర్హోమః ప్రాగాదిషు స్మృతః ॥ ౨౯౦॥ మూర్తి
మంత్రేణ యష్టవ్యం యద్వాష్టాక్షరవిద్యయా । పంచమే౽గ్నౌ గురుస్స
మ్యక్ పృథగష్టోత్తరంశతమ్॥ ౨౯౧॥ సమిద్భిస్స్వస్వమంత్రేణ చరుణా షో
డశాహుతీః। సూక్తషోడశభిశ్చ స్వమంత్రైస్సర్పిషా పునః॥ ౨౯౨॥
మూర్తిపేష్వథ జుహ్వాత్తు సమిదాద్యైర్యథావిధి । ఆసాద్య బింబనికట
మాసీనశ్చాసనే గురుః ॥ ౨౯౩॥ పంచభూతమయం బింబం ధ్యాత్వా సం
హారమాచరేత్ । తతోత్పాదనసంహార పరమంత్రం బ్రవీమి తే॥ ౨౯౪॥

తత్వసంహారః.

ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య తత్త్వమంత్రమతః పరమ్। నతింతదను చోద్ధృత్య
పరమంత్ర చతుర్థికామ్॥ ౨౯౫॥ సర్గసంహారమంత్రో౽యం తత్త్వాదీనాం
చతుర్ముఖ । మంత్రమేనం సముచ్చార్య క్రియానుగుణమూహయేత్॥
౨౯౬॥ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియయుతం చతుర్గుణసమాశ్రితమ్। పృథివీతత్త్వ
మాచార్యస్తచ్చతుర్థ్యా సముద్ధరేత్ ॥ ౨౯౭॥ అంతేన తిం సముద్ధృత్య
పృథివీం సంహరేత్పురా । పాదాదిజానుపర్యంతం సంహృత్య పృథి
వీం తతః॥ ౨౯౮॥ అపాం పూర్వవదుద్ధృత్య సంహారోత్పాదనాహ్వయమ్।
సమూహ్యాశ్చాపో నత్యంతం గుహ్యాంతం సంహరేత్తతః ॥ ౨౯౯ ॥
అగ్నేః పూర్వవదుద్ధృత్య నత్యంతం తత్సమూహ్య చ । గుహ్యాది నాభి
పర్యంతం తత్వసంహారమాచరేత్ ॥ ౩౦౦ ॥ పూర్వవన్మంత్ర ముద్ధృత్య
వాయోరూహం విధాయ చ । తతో నాభ్యాది నాసాంతం సంహరేన్మం
త్రవిత్తమః ॥ ౩౦౧॥ నభసో మంత్రముద్ధృత్య సమూహ్య చ యథాపురమ్।
మూర్ధాంతం సంహరేన్నాస్తో మనస్తత్వం సముద్ధరన్ ॥ ౩౦౨ ॥ సమూ
హ్య హృదయే చైవ మహంకారం ధియం తథా । ప్రకృతిం చ తథా జీవమూ

హృత్సంహారమాచరేత్ ॥౩౦౩॥ ఏవంసంహృత్యతత్త్వాని పంచమాగ్ని

తత్త్వహోమః

ముపేత్యచ । ఆసీనఆసనేయద్వా ప్రాక్కుండముపలభ్యవా ॥ ౩౦౪॥
సజ్కల్ప్య తత్త్వహోమార్థం తమగ్నింపరిషేచయేత్ । అదితేత్యాదిభి
ర్మంత్రైఃసప్రసువేత్యావసానికైః॥౩౦౫॥ పూర్ణవన్మంత్రముద్ధృత్యచో
హ్యస్వాహావసానికమ్ । జుహుయాదాహుతీరష్టౌ ప్రతితత్త్వంచ సర్పి
షా ॥ ౩౦౬ ॥ పాత్రాంతరేపి సంపాతం ప్రతిమంత్రం సమాహరేత్ ।
స్వాహాంతంజుహుయాదగ్నౌనమోంతంన్యాసమాచరేత్ ॥౩౦౭॥ హు
త్వాగ్నౌతత్త్వమంత్రేణ స్వాహాంతేన చతుర్ముఖ । సంపాతాజ్యేనతే
నైవ నమోంతేన తతఃపరమ్ ॥౩౦౮॥ వక్ష్యమాణ ప్రతీకేషు బింబం
కూర్చేనసంస్పృశేత్ । హుత్వాదౌసర్వతత్త్వాని ప్రాక్సావిత్రావసాని
కమ్ ॥౩౦౯॥ పరిషిచ్యతతో న్యాసం సంపాతేనసమాచరేత్ । జీవంచప్ర
కృతింబుద్ధిమహంకారంమనస్తథా ॥౩౧౦ ॥ హుత్వాసంపాతమాహృ
త్యప్రతిమాహృదయేన్యసేత్ । విన్యసేచ్ఛబ్దతన్మాత్రం ప్రతిమాశ్రోత్ర
యోర్ద్వయోః ॥౩౧౧॥ బింబత్వచిన్యసేత్స్పర్శంరూపం లోచనయో
ర్న్యసేత్ ।జిహ్వాయాంరసతన్మాత్రంగంధంనాసాంచలేన్యసేత్॥౩౧౨॥
శ్రోత్రంతాలునివిన్యస్యత్వచంత్వచిచతుర్ముఖ । నేత్రేంద్రియంనయ
నయోర్జిహ్వాయాంరసనామపి ॥౩౧౩॥ నాసాంచలేన్యసేద్ఘ్రాణంవా
గింద్రియమధన్యసేత్ ।పాణీంద్రియంన్యసేత్పాణ్యోఃపాదంచరణయోర
పి ॥౩౧౪॥ పాయ్వింద్రియంతథాపానే మేహనం మేహనేన్యసేత్ । ఆ
కాశంసేంద్రియంబ్రహ్మన్సమూహ్యగుహ్యసత్తమః॥౩౧౫॥న్యసేన్మూర్ధా
దినాసాంతంవాయుమూహ్యసహేంద్రియమ్ । న్యసేన్నాసాదినాభ్య
న్తమగ్నింసేంద్రియమూహ్యచ ॥౩౧౬ ॥ న్యసేన్నాభ్యాది గుహ్యాంత
మాపఊహ్యసహేంద్రియాః । న్యస్యగుహ్యాదిజాన్వంతంపృథివీంసేంద్రి
యాంతథా ॥౩౧౭॥ సమూహ్యవిన్యసేద్బ్రహ్మన్ జాన్వాది చరణావ
ధి । న్యాసహోమేషుసర్వత్ర కుర్యాదాద్యంతయోర్ద్వయోః॥౩౧౮॥

పరిషేచనకమర్ఘ ప్రతిమాయా స్సమర్చనమ్ । పరమంత్ర మితోవ

—>>>* ప్రతిన్యాసం పరిషేచనం పూజా పరమంత్రః. *<<<—

క్ష్యే శ్శృణుష్వ కమలాసన ॥౩౧౯॥ పూర్వమోంకార ముద్ధృత్య నతిమం
త్రం సముద్ధరేత్ । పవర్గప్రథమాదించ రేఫమప్యుద్ధరేత్తతః॥ ౩౨౦॥ అ
చాంద్వితీయముద్ధృత్య యవర్గప్రథమాక్షరమ్ । సముద్ధరేదచామాదిం
పరమంత్రోష్టదక్షరః ॥౩౨౧॥ ప్రాణానాయమ్య తదనుసఙ్కల్ప్య పరిషి

—>>>* ప్రాణవాయున్యాసః, *<<<—

చ్యచ । జుహుయాత్ప్రాణమంత్రైశ్చ పరమంత్ర పురస్సరమ్ ॥౩౨౨॥
పరమంత్రం సముచ్చార్య ప్రాణనామ్నశ్చతుర్ముఖ । చతుర్థీమపి
చోచ్చార్య స్వాహాంతాం హోమమాచరేత్ ॥ ౩౨౩ ॥ న్యసేన్నమోం
తముచ్చార్య హోమసంఖ్యాచపూర్వవత్ । నాభికందాత్సమారభ్య
ప్రాణాదిన్యాసమాచరేత్ ॥౩౨౪॥ ప్రాణంతుబ్రహ్మరంధ్రాంతం సుషు
మ్నాయాంచతుర్ముఖ । అపానం వామనాసాంత మిడాయాం న్యాస
మాచరేత్ ॥౩౨౫॥ పింగళాయాం న్యసేద్వ్యానమన్యనాసాపుటావధి।
గంధిన్యాం వామనేత్రాంతముదానన్యాసమాచరేత్ ॥ ౩౨౬॥ సమానం
హస్తిజిహ్వాయాం దక్షిణాలోకనావధి । పూషాయాం విన్యసేన్నాగం
వామశ్రోత్రాంతమబ్జజ ॥౩౨౭॥ యశస్విన్యాం న్యసేత్కూర్మం దక్షి
ణశ్రవణావధి । అలంబుసాయాం కృకరం పాయుమూలావధిన్యసేత్॥
దేవదత్తం కుహూనాడ్యాం మేఢ్రాంతం విన్యసేత్సుధీః । విన్యసేదాప
దాంగుష్ఠం శైశిన్యాం తు ధనంజయమ్ ॥ ౩౨౮ ॥ పరిషిచ్యాథ విన్యస్యస
మ్యాజ్యాసూన్నియమ్యచ । సంకల్ప్య పరిషిచ్యాథ పునర్హోమం సమాచ

—>>>* ప్రాణప్రతిష్ఠా, *<<<—

రేత్ ॥౩౩౦॥ ప్రాణప్రతిష్ఠాహోమోయం సర్వహోమేషు పూజితః।
అనేనప్రతిమాశక్తిర్హుతాగ్నిరివవర్ధతే॥౩౩౧॥ ఉద్ధృత్య ఛందసా
మాదిమజ్ద్వితీయం సబిందుకమ్ । మహీబీజం సముద్ధృత్య కవర్గాదిమస
ప్తమమ్ ॥౩౩౨ ॥ ప్రణవంచయవర్గేతు క్రమేణాష్టౌ సముద్ధరేత్ । ఓం

కారమేకపంచాశద్వర్ణానపి సబిందుకాన్ ॥ ౩౩౩ ॥ హంసస్య ప్రథ
మాంచాస్యసకలానీంద్రియాణ్యపి । భూతాని పంచమాత్రాణివచనా
ద్యాశ్చషట్క్రియాః ॥౩౩౪॥ త్వక్చర్మమాంసరుధిరమేదోస్థీన్యపిమ
జ్జికా । ప్రాణాదివాయవస్సర్వ ఇహాయాంతుపదద్వయమ్ ॥౩౩౫॥ సు
ఖేనతిష్ఠంతుచిరంమాంరక్షంతుటటాంతికమ్ । జప్త్వాష్టౌ జుహుయాద
గ్నౌనమోంతంసర్పిషాస్పృశేత్ ॥౩౩౬॥ దేవీనాంచశ్రియాదీనాంబ్ర
హ్మాదీనాంతథైవచ । ప్రాణప్రతిష్ఠాహోమాంతం న్యాసహోమ ఉదీరి

ఆయుధన్యాసః.

తః ॥౩౩౭॥ జుహుయాదాయుధాన్యగ్నౌ పరమంత్రపురస్సరమ్। తతో
నత్యంతముద్ధృత్యసంపాతాజ్యేనసంస్పృశేత్ ॥ ౩౩౮॥ చక్రంతుదక్షిణే
హస్తే శంఖంవామేగదామపి । పద్మంతుదక్షిణేహస్తే శార్ఙ్గంవైదక్షిణే
తరే ॥౩౩౯॥ కిరీటంమూర్ధ్నివిన్యస్య వత్సందక్షిణవక్షసి । కౌస్తుభం
హృదయేన్యస్య వనమాలాంగళేన్యసేత్ ॥ ౩౪౦॥ ఊరుమధ్యే వైనతే
యం వామన్యాసౌ సమాచరేత్ । దేవీనాంచ శ్రియాదీనాం బ్రహ్మా
దీనాంతథైవచ ॥౩౪౧॥ చణ్డాదీనాంచ భక్తానాం నాయుధన్యాసఈరి
తః । మత్స్యాదిహరిమూర్తీనా మాదిమూర్తేస్స్వపద్మజ ॥ ౩౪౨ ॥ క
ర్తవ్యఆయుధన్యాసో భగవత్ప్రమేయుషామ్ । కుర్వీత షోడశన్యా

షోడశన్యాసవిధిః.

సమాదిమూర్తేర్గురూత్తమః॥౩౪౩॥ నజంగమేషుకుర్వీత షోడశన్యాస
ముత్తమమ్ । నైవమత్స్యాదిమూర్తీనాంషోడశన్యాసఉచ్యతే॥౩౪౪॥
సన్న్యాసః పరతంత్రాణా మాశ్రితానాంప్రకీర్తితః । ప్రాణానాయమ్య

ప్రణవన్యాసః.

సజలాల్ప్యపరిషిచ్యాశతగపరమ్ ॥౩౪౫॥ కుర్వీతప్రణవన్యాసంపరమం
త్రపురస్సరమ్ । అకారంహృదయేవిష్ణుముకారం దక్షిణోరసి॥ ౩౪౬॥
బ్రహ్మాణంచమకారంచ శఙ్కరం సవ్యవక్షసి । పరమంత్రంసముచ్చార్య
వాసుదేవంహృదిన్యసేత్ ॥౩౪౭॥ తత్తన్నామచతుర్థ్యన్తంహోమో

* వ్యాహృతిన్యాసః. *

న్యాసశ్చకీర్తితః । అథస్యాద్వ్యాహృతిన్యాసో హేమహాకమలాసన॥
పరమంత్రంసముద్ధృత్యతత్త్రైలోక్యచతుర్థికమ్ । స్వాహాంతం క్రమశో
మంత్రీనత్యంతంవాయథారుచి॥ ౩౪౯॥ భూర్లోకంపాదయోర్బ్రహ్మన్

* అక్షరన్యాసః. *

భువర్లోకంన్యసేద్ధృది।సువర్లోకంన్యసేన్మూర్ధ్ని వర్ణన్యాసంతత
శ్చరేత్ ॥౩౫౦॥ ఓంకారంపూర్వముద్ధృత్య తత్తద్వర్ణంసబిందుకమ్।
నతింపరచతుర్థీంచగాత్రశబ్దస్యపద్మజ॥౩౫౧॥ చతుర్థీంచతతస్స్వా
హాం నతింన్యాసేసముద్ధరేత్ । అకారంప్రథమోవర్ణో జిహ్వాయాం
న్యాసమాచరేత్ ॥౩౫౨॥ ఆకారం వదనేబ్రహ్మన్నికారం దక్షిణేక్షిణి।
ఈకారం వామనయన ఉకారంకర్ణగహ్వరే ॥౩౫౩॥ ఊకారంవామ
కర్ణేచ ఋకారద్వయమబ్జజ । క్రమేణనాసాపుటయోర్ద్వౌఌకా
రౌయథాక్రమమ్॥౩౫౪॥ దక్షిణోత్తరయోర్బ్రహ్మన్గండయోరుభయో
రపి । దంతపఙ్క్త్యోర్మధ్యోర్ధ్వయో రేకారం తదనంతరమ్ ॥౩౫౫॥
అధోదంతతతౌబ్రహ్మన్నైకారం విన్యసేద్బుధః । ఓకారముత్తరో
ష్ఠేచాప్యౌకారమధరోష్ఠకే ॥౩౫౬॥ అంకారంవిన్యసేత్తాలావఃకారం
తాలునోరపి । యకారం త్వచివిన్యస్య రేఫంనయనయోర్ద్వయోః॥
లకారంనాసికామూర్ధ్నివకారందశనాత్మని। శకారంశ్రోత్రయోర్బ్రహ్మ
న్షకారముదరేన్యసేత్ ॥౩౫౭॥ సకారం విన్యసేత్కట్యాం హకా
రంహృదయేన్యసేత్। ళకారంవిన్యసేచ్చాస్యక్షకారంమేహనేన్యసేత్॥
౩౫౯॥ కకారంచరణాంగుష్ఠే ఖకారః పాదతర్జనీ । గకారోమధ్య
మాతస్య ఘకారస్తదనామికా ॥ ౩౬౦ ॥ కనిష్ఠికా ఙకారోఽస్య తేషు
న్యాసంసమాచరేత్ । సవ్యేతరోరుమూలేతు చకారంవిన్యసేత్సుధీః॥
తదూరుమధ్యేవిన్యస్య ఛకారంతదనంతరమ్। జకారందక్షిణేజానౌతజ్జం
ఘాయామనంతరమ్ ॥౩౬౨॥ ఝకారం దక్షిణేపాదే ఞకారమపివిన్య
సేత్ । వామోరుమూలేటకారం ఠకారంతస్యమధ్యతః ॥౩౬౩॥ డకా

రంచఢకారంచ విన్యసేజ్జానుజంఘయోః । ఞకారంవిన్యసేత్పాదే దేశికోదక్షిణేతరే ॥ ౩౬౪ ॥ సవ్యేతరభుజామూలే తకారంవిన్యసేద్బుధః। థకారంతద్భుజామధ్యే దకారంభుజసంధికే ॥౩౬౫॥ ధకారంకూర్పరే తస్య నకారందక్షిణేకరే । పకారంవిన్యసేద్వామ భుజమూలేచతుర్ముఖ ॥౩౬౬॥ ఫకారంతద్భుజామధ్యే బకారంభుజసంధికే । తత్కూర్పరే

నక్షత్రన్యాసః.

భకారంచ మకారంతత్కరస్థలే ॥౩౬౭॥ నక్షత్రన్యాసమధునా వక్ష్యామిచతురానన। పరమంత్రంసముచ్చార్య తత్తదృక్షచతుర్థికమ్॥౩౬౮॥ ప్రతీకస్యచతుర్థీంచ స్వాహాంతంగురురుద్ధరేత్ । ఏవంహుత్వాయథాపూర్వం నత్యంతం న్యాసమాచరేత్ ॥౩౬౯॥ రోహిణీంహృదయేబ్రహ్మన్విన్యసెన్మస్తకేమృగమ్। ఆర్ద్రాం కేశేషుఫాలేతు విన్యసేచ్చపునర్వసుం ॥౩౭౦॥ విన్యసేద్వదనేపుష్యమాశ్లేషంనాసికాంచలె । మఖాందంతేషువిన్యస్య శ్రోత్రయోఃపూర్వఫల్గునీ ॥౩౭౧॥ సవ్యేతరభుజేబ్రహ్మన్న్యసేదుత్తరఫల్గునీం। హస్తంవామ భుజేచిత్రాం సవ్యేతరకరేన్యసేత్॥౩౭౨॥ వామహస్తతలేస్వాతిం విశాఖాం దక్షిణస్తనే । వామస్తనేప్యనూరాధాంజ్యేష్ఠాముదర మండలె ॥౩౭౩॥ మూలంకట్యా మఘాషాఢాం మేహనేవిన్యసేత్తతః। విన్యసేదుత్తరాషాఢాంవృషణేకమలాసన॥ విన్యసేచ్ఛ్రవణంపాయౌ ధనిష్ఠాందక్షిణోరుకె । తతశ్శతభిషగృక్షం వామోరౌవిన్యసేత్సుధీః ॥౩౭౫॥ విన్యసేద్దక్షిణేజంఘే పూర్వాభాద్రామతఃపరమ్।విన్యసేదుత్తరాభాద్రాంసవ్యజంఘాపదేగురుః॥౩౭౬॥ రేవతీందక్షిణేపాదే దస్రాంవామే తతఃపరమ్ । భరణీందక్షిణేపార్శ్వే సవ్యపార్శ్వేతు కృత్తికామ్ ॥ ౩౭౭ ॥ ఏవంవిన్యస్యపదను గ్రహన్యా

నవగ్రహన్యాసః.

సంసమాచరేత్ । పరమంత్రం సముద్ధృత్య గ్రహనామచతుర్థికమ్॥ అంగనామచతుర్థీంచస్వాహామంతే సముద్ధరేత్ । సూర్యంతు దక్షిణేనేత్రేచంద్రంతదితరేన్యసేత్ ॥ ౩౭౮ ॥ ఉదరేంగారకంబ్రహ్మన్బుధం

బుధౌ సమర్పయేత్ । బృహస్పతిం న్యసేద్వాచి విన్యసేచ్ఛుక్రమింద్రియే॥
శనైశ్చరం లలాటే చ రాహుం చరణయోర్ద్వయోః । కేతుం కేశేషు వి
న్యస్య నాభిదేశే ధ్రువం న్యసేత్ ॥౩౮౧॥ సప్తర్షీన్ సర్వగాత్రేషు విన్య

కాలన్యాసః.

స్య కమలాసన । కాలన్యాసం ప్రకుర్వీత సంకల్పాదిపురస్సరమ్ ॥౩౮౨॥
పరతంత్రం పురోద్ధృత్య కాలనామ చతుర్థికమ్। స్వాహాంతముద్ధరేద్ధా
మే న్యాసే నత్యంతముద్ధరేత్ ॥౩౮౩॥ శరీరే వత్సరం బ్రహ్మన్ చైత్రం శిరసి
విన్యసేత్ । న్యసేన్ముఖే చ వైశాఖం జ్యేష్ఠం తు హృదయే న్యసేత్ ॥౩౮౪॥
ఆషాఢం శ్రావణం చాపి స్తనయోరుభయోః క్రమాత్। కుక్షౌ భాద్రపదం
బ్రహ్మన్ కట్యామాశ్వయుజం న్యసేత్ ॥౩౮౫॥ దక్షిణోరౌ చ కార్తి
క్యం మార్గశీర్షం తదన్యతః । తైషం దక్షిణజంఘాయాం మాఘమన్య
త్ర విన్యసేత్ ॥౩౮౬॥ విన్యసేత్ఫాల్గునం మాసం పాదయోరుభయోరపి।
విన్యసేద్దక్షిణే బాహౌ దేశికో దక్షిణాయనమ్॥౩౮౭॥ తదన్యత్ర న్యసేద్బా
హావుత్తరాయణమబ్జజ। పర్వాణి పర్వసు న్యస్య సర్వాంగేషు ఋతూ
నపి ॥౩౮౮॥ అహోరాత్రాణి సర్వాణి విన్యసేత్సర్వసంధిషు । త్రు
ట్యాదీన్ రోమసు న్యస్య తతః కృతయుగం ముఖే ॥౩౮౯॥ హృదయే విన్య
సేత్త్రేతాం కట్యాం ద్వాపరమబ్జజ। తతః కలియుగం బ్రహ్మన్ విన్యసే
త్పాదయోర్ద్వయోః ॥౩౯౦॥ స్వాయంభువం స్వారోచిషం చ ఉత్తమం తా
మసం తథా । రైవతం చాక్షుషం చైవ తతో వైవస్వతం తథా ॥౩౯౧॥
అమూని మన్వంతరాణి విన్యసేద్దక్షిణే భుజే । సూర్యదక్షబ్రహ్మధర్మరు
ద్రసావర్ణికాన్యపి ॥౩౯౨॥ భూతిమన్వంతరం చాపి భుజే వామే ధ విన్య
సేత్ । న్యసేద్దక్షిణజంఘాయాం పరార్ధం ప్రథమం గురుః ॥౩౯౩॥ ద్వి
తీయం వామజంఘాయాం మహాకల్పం తు మస్తకే । ప్రతీకానాం చతు
ర్థీం చ స్వాహాంతాముద్ధరన్ గురుః ॥౩౯౪॥ ఏవం హుత్వాథ విన్యస్య

జాతిన్యాసః.

జాతిన్యాసం తతశ్చరేత్। జాతిప్రతీకమంత్రాణాం చతుర్థీం తు టటాం

తికామ్॥ ౩౯౫॥ పరవ్యూహాంసముద్ధృత్యహ్యామోన్యాసశ్చపూర్వవత్।
బ్రాహ్మణంవదనేబ్రహ్మన్ క్షత్రియం బాహుమూలయోః ॥౩౯౬॥ ఊరు
మూలేన్యసేద్వైశ్యం వృషళం పాదయోర్ద్వయోః। పాదాంగుళీషు
సర్వాసు విన్యసేత్ప్రతిలోమజాన్ ॥౩౯౭॥ సంధిష్వేవానులోమాంశ్చ
గావశ్చ వదనేన్యసేత్। అజావికాన్యసేద్బాహ్వోః పాదయోస్త
* గావికాన్ ॥౩౯౮॥ విన్యసేన్నాగరారణ్య పశూనూర్వోర్యథాక్ర

తోయన్యాసః.

మమ్। తోయన్యాసంతతఃకుర్యాన్మంత్రోద్ధారపురస్సరమ్॥ పరమంత్రంస
ముద్ధృత్యతతస్తోయప్రతీకయోః। చతుర్థీంచతతస్స్వాహాంనతింయద్వా
సముద్ధరేత్ ॥ ౪౦౦ ॥ మేఘాన్ కేశేషుకూపాని రోమకూపేషువిన్య
సేత్ । పాదయోర్విన్యసేద్వాపీః జంఘయోర్నిర్ఝరానపి ॥౪౦౧॥

నిగమన్యాసః.

నదీశ్చసర్వగాత్రేషు కుక్షావబ్ధీంశ్చవిన్యసేత్। నిగమాంశ్చచతుర్థీంచప
రమంత్ర పురస్సరామ్ ॥౪౦౨॥ స్వాహాంతత్యంతముచ్చార్య నిగమన్యాస
మాచరేత్ । ఋచంశిరసివిన్యస్య యజుశ్శైవదక్షిణేభుజే ॥౪౦౩॥ సా
మవామభుజాయాంచ హృదయే చాప్యథర్వణమ్। ఇతిహాసంపురాణంచ
దక్షిణోత్తరజంఘయోః ॥౪౦౪॥ సకలాంగిరసన్నాభౌ కల్పసూత్రంపద
ద్వయే । న్యసేద్వ్యాకరణంవక్త్రే కంఠేతర్కంచతుర్ముఖ ॥ ౪౦౫ ॥
మీమాంసాంహృదయేబ్రహ్మన్ నిరుక్తంజ్యోతిషంతతః । క్రమాల్లోచన
యోర్న్యస్య గారుడం శ్రోత్రయోరపి ॥౪౦౬॥ హస్తయోస్తుధనుర్వే
దం యోగశాస్త్రంహృదిన్యసేత్। పాదయోర్నీతిశాస్త్రంచ విన్యస్యత
దనంతరమ్ ॥౪౦౭॥ కుర్వీత దేవతాన్యాసం పరమంత్ర పురస్సరమ్

దేవతాన్యాసః.

దేవతాంగచతుర్థీంచస్వాహాంతత్యవసానికామ్॥ ౪౦౮॥ ఉద్ధృత్యైహా
మంన్యాసంచ కుర్వీతకమలాసన । బ్రహ్మాణంశిరసిబ్రహ్మన్ జిహ్వాయాం
స్తుసరస్వతీమ్ ॥౪౦౯॥ ఇంద్రంతుదక్షిణేబాహౌ వాయుంబాహౌ మహాబ

లమ్ । స్తనయోర్విశ్వకర్మాణం ప్రహ్లాదంచయథాక్రమమ్॥౪౧౦॥ నార
దం దక్షిణే కుక్షే రనంతాదీన్ తదుత్తరే । అస్థిదేశే చ వరుణం పితౄంశ్చ
రణయోరపి ॥౪౧౧॥ విశ్వాన్దేవాన్న్యసేదూర్వోఋషీన్జాన్వోశ్చ
విన్యసేత్ । యక్షాంసిజంఘయోర్బ్రహ్మాన్ న్యసేద్రక్షాంసిపాదయోః॥
విద్యాధరాన్పార్ష్ణిదేశే పాదదేశే నవగ్రహాన్ । పృష్ఠతో జృమ్భకాన్న
స్యాప్యన్యసేత్కటిపార్శ్వయోః ॥౪౧౩ ॥ సుబ్రహ్మణ్యం గణేశఞ్చద
క్షిణోత్తరయోః క్రమాత్ । ఉత్తరోష్ఠే తు గన్ధర్వానధరేచాప్సరో గ

వైరాజన్యాసః.

ణాన్ ॥౩౧౪ ॥ ఏవం విన్యస్యతదను వైరాజ న్యాస మాచరేత్ । మం
త్రోద్ధారోయథాపూర్వమంగస్వాహాంతమబ్జజ ॥ ౪౧౫॥ మస్తకేవిన్య
సేత్స్వర్గం సూర్యం దక్షిణలోచనే । వామనేత్రేన్యసేచ్చంద్రం నా
సాంతమారుతస్తథా॥౪౧౬॥ దిశోబాహుషువిన్యస్య హృదయే విన్యసే
దృషీన్ । నభోవపుషివిన్యస్యదైవతాన్యంతరాత్మని ॥౪౧౭॥ కేశేషువి
న్యసేన్మేఘాన్ నక్షత్రాణ్యపి భూషణే । ముఖేగ్నిం గిరివాణీంచ విన్య
స్యాథక్రతూన్న్యసేత్॥౪౧౮॥ క్రత్వంగనామ్నాశ్చతుర్థ్యాం పరమంత్ర

క్రతున్యాసః.

పురస్సరామ్ । స్వాహానత్యంత ముద్ధృత్యహోమన్యాసౌచపూర్వవత్॥
౪౧౯ ॥ అశ్వమేధంతుశిరసినరమేధంలలాటకే । వదనే రాజసూయంచ
గోసవంతుగళేన్యసేత్ ॥౪౨౦॥ ఏకాదశాత్మకంనాభావగ్నిష్టోమంతు
మేహనే । అతిరాత్రం వృషణయో రప్తోర్యామం తథోరుషు ॥౪౨౧॥
జాన్వోస్తుషోడశాత్మానంవిన్యసేజ్జంఘయోర్ద్వయోః । ఉక్థ్యంచ వాజ
పేయంచదక్షిణేతరయోస్తతః ॥౪౨౨॥ చాతుర్మాస్యంబాహుమూలేహ
స్తేసౌత్రామణింన్యసేత్। సర్వాంగుళీషుపశ్విష్టిందర్శందక్షిణలోచనే॥
౪౨౩ ॥ పూర్ణమాసం తదన్యత్ర స్తనయోరుభయోరపి । స్వాహాకా
రవషట్కారౌవిన్యసేత్తుయథాక్రమమ్ ॥౪౨౪ ॥ తతఃపంచమహాయ
జానంగుళీషున్యసేత్సుధీః । దక్షిణాంహృదయేబ్రహ్మాన్నిష్టిస్తోమాన్నచేష్ట

పి ॥ ౪౨౫॥ ముఖఆహవనీయాగ్నిం గార్హపత్యంహృదిన్యసేత్ । దక్షి
ణాగ్నింన్యసేన్నాభ్యా మావసథ్యంపదద్వయే ॥ ౪౨౬ ॥ హృదయే వి
న్యసేత్సభ్యం ప్రివర్గ్యంభూషణేష్వపి । విన్యస్య తదనుబ్రహ్మన్ గుణ

గుణన్యాసః

న్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౪౨౭ ॥ పరమంత్రం సముద్ధృత్య మంత్రా
ణ్యూహ్య యథాపురమ్ । హోమన్యాసం చకుర్వీత హోమసఙ్ఖ్యా
యథాపురమ్ ॥ ౪౨౮ ॥ విన్యసేన్మస్తకే సత్వం రజోవై బాహుమూ
లయోః । తమశ్చరణయోర్న్యస్య మూర్తిన్యాసం తతశ్చరేత్ ॥౪౨౯॥

మూర్తిన్యాసః

మంత్రమూహ్యయథాపూర్వం హోమంన్యాసంసమాచరేత్ । మత్స్య
మూర్తింన్యసేన్మూర్ధ్ని కూర్మమూర్తింపదద్వయే ॥ ౪౩౦ ॥ వరా
హంజంఘయోర్న్యస్య ఫాలేనరహరింన్యసేత్ । ఆననేవామనంబ్రహ్మ
న్హృదయేభార్గవంతతః ॥౪౩౧॥ కార్తవీర్యంచకరయోర్హృదయే
రామమబ్జజ । బలభద్రంచకృష్ణంచ తద్దైవహృదయేన్యసేత్॥౪౩౨॥ గు
హ్యేబుద్ధంతతఃకల్కివిష్ణుంజాన్వోశ్చవిన్యసేత్ ॥ ఏవంవిన్యస్య తదను

శక్తిన్యాసః

శక్తిన్యాసంసమాచరేత్ ॥౪౩౩॥ మంత్రమూహ్యేద్యథాపూర్వం ల
లాటేవిన్యసేచ్ఛ్రియమ్। సరస్వతీంముఖేబ్రహ్మన్రతింగుహ్యేచతుర్ము
ఖ ॥౪౩౪॥ విన్యసేత్కర్ణయోఃప్రీతింకీర్తింలోచనయోరపి। విన్యసే
ద్ధృదయేశాంతిముదరేతుష్టిమబ్జజ ॥౪౩౫॥ సర్వగాత్రేషుపుష్టించ జ్ఞా
నంతుహృదయేన్యసేత్ । ఐశ్వర్యం మూర్ధ్ని విన్యస్య శిఖాయాం శ
క్తిమప్యథ ॥౪౩౬ ॥ బాహుమూలేబలంబ్రహ్మన్తేజోనయనయోర్ద్వ
యోః। విన్యసేత్పరితోవీర్యంవిశేషమవధారయ॥౪౩౭॥సత్యంతోహృద
యోద్ధారస్స్వాహాంతస్తుశిరోమనుః । వౌషడంతశ్శిఖామంత్రఃబలాంతే
కవచాయహుమ్ ॥౪౩౮॥ తేజోమంత్రోవౌషడంతవీర్యమస్త్రాయ ఫ

లోకవిన్యాసః.

ష్యతమ్ । హుత్వావిన్యస్యతదను లోకన్యాసమథాచరేత్ ॥౪౩౯॥ సమూహ్య తత్రమంత్రాణి పరమంత్ర పురస్సరమ్ । స్వాహావసానే జుహుయాన్మంత్ర్యం తేన్యాసమాచరేత్ ॥౪౪౦॥ అతలంపాదతలయోర్వితలంపాదయోరపి । సుతలం గుల్ఫయోర్బ్రహ్మన్నితలం జంఘయోరపి॥ ౪౪౧ ॥ జాన్వోర్మహాతలంన్యస్యచోర్వోరపితలాతలమ్ । కట్యామపిచపాతాళం భూలోకం పాదయోరపి ॥ ౪౪౨ ॥ భువర్లోకం మేహనేచ సువర్లోక మధోదరే । హృదయేథ మహర్లోకం జనోలోకంగళేన్యసేత్ ॥ ౪౪౩ ॥ తపోలోకంచవదనేసత్యలోకంచ మస్తకే । హుత్వాగ్నౌవిన్యసేద్బిమ్బే సంపాతాజ్యేనపూర్వతః॥౪౪౪॥ సజంగమేషుబింబేషు షోడశన్యాసమాచరేత్ । కృత్వైవం షోడశ న్యా

శాంతి హోమః.

సంతతశ్శాంతింసమాచరేత్ ॥౪౪౫॥ ఓంభూస్స్వాహేతిమంత్రేణమధునాష్టోత్తరంశతమ్। ప్రాచీనకుణ్డే హుత్వాగ్నౌసంపాతేన పదౌస్పృశేత్ ॥౪౪౬॥భువస్స్వాహేతిమంత్రేణ పయసాష్టోత్తరంశతమ్।హుత్వాథదాక్షిణాత్యేగ్నౌదేవస్యజఠరంస్పృశేత్ ॥౪౪౭॥ అష్టోత్తరశతం దధ్నాసువస్స్వాహేతిపద్మజ । పశ్చిమేగ్నౌతతోదేవ ముఖంకూర్చేన సంస్పృశేత్ ॥౪౪౮॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహేత్యాజ్యేనాష్టోత్తరంశతమ్ । హుత్వోత్తరేగ్నౌ దేవస్య సర్వాణ్యంగాని సంస్పృశేత్॥ ౪౪౯ ॥ తత్రైవ విష్ణుగాయత్ర్యాగుళాజ్యమధుభిఃపృథక్ । అష్టోత్తరశతంహుత్వాతత్త్వంపాతమాహరేత్ ॥ ౪౫౦॥ ప్రత్యేకంసంస్పృశే

కుంభాంబుసేచనమ్.

ద్దేవసర్వాంగంకమలాసన। వేదికాకోణభూమిష్ఠకుంభతోమైర్యథాక్రమమ్ ॥౪౫౧॥ విష్ణుగాయత్రియాసించేద్దేవతస్యాశాఖయాగురుః । పలాశఖదిరాశ్వత్థ బిల్వశాఖాభిరబ్జజ ॥ ౪౫౨ ॥ యథాక్రమంతే సించే

సజీర్ణవిధిః

యుః మూర్తిపాః ప్రతిమాం తతః । తత్త్వసంహారమారభ్య శాంతికర్మా
వసానికమ్ ॥౪౫౩॥ లోహశైలద్రుబింబానాం విధిరేష చతుర్ముఖ। అ
న్యత్రబహుబేరేచ సంహారోత్పాతనాదికమ్ ॥౪౫౪॥ సదనేంతగప్రవి
శ్యైవ శాంతికర్మాంతమాచరేత్ । శ్రియాదీనాంచ దేవీనాం బ్రహ్మా
దీనాం తథైవచ ॥౪౫౫॥ ప్రాణప్రతిష్ఠా హోమాంతం కర్మజాలం
యథాపురమ్ । న్యాస కాలేషు సర్వత్ర పృథఘ్యార్ఘ్యాద్యై రుపచర్యచ॥
౪౫౬॥ అన్నంచతుర్విధంబ్రహ్మన్ ప్రణవేననివేదయేత్ । శయనే దేవదే
వేశే భోగినోప్యేవమాచరేత్ ॥౪౫౭॥ కృతేజలాధివాసేతు భిన్నకాలే
చతుర్ముఖ । ప్రతిష్ఠాకర్మసిద్ధ్యర్థం రక్షాబంధనమాచరేత్ ॥౪౫౮॥
శయనాది ప్రతిష్ఠాంతం కుర్యాత్కౌతుకబంధనమ్ । కమ్బలై ర్బిమ్బ

మహాప్రతిష్ఠావిధానే పరివారాణామ్.

మావేష్ట్య ద్వారిచక్రాం సమర్చయేత్ ॥ ౪౫౯ ॥ కుర్యాన్మహాప్రతిష్ఠా
యామిందిరాదీనాంగురూత్తమః । అధివాసాదికం కర్మ యథాపూర్వం
పృథక్పృథక్ ॥౪౬౦॥ సర్వేషాం పరివారాణాం పీఠానాంచ చతుర్ము
ఖ । నేత్రోన్మీలనశయ్యాది సర్వం పూర్వవదిష్యతే॥౪౬౧॥ తత్రతత్రా
గ్రతః కుర్యాత్కుండే వా స్థండిలేపి వా । పరివారాహ్వయం హోమం
వైష్ణవైః కారయేదపి ॥౪౬౨॥ ప్రత్యావరణమాసాద్య ద్వారపాలాది
పద్మజ। తదావరణదేవానాం పీఠానాంచ యథాక్రమమ్॥౪౬౩॥ ద్వా
ర్గావరణ పీఠానాం తత్తదావరణేష్వపి । కుర్యాత్పృథక్పృథక్ హో
మం యథావిధి చతుర్ముఖ ॥ ౪౬౪ ॥ సమిధా చరుణాజ్యేన తత్తన్మం
త్రైర్యథాక్రమమ్। జుహుయాత్షోడశ చరూనన్యదష్టోత్తరం శతమ్॥
౪౬౫॥ హుత్వా తాంస్తాంశ్చ సంస్పృశ్య స్వాహాంతవ్యవసానికః । వ్రీహ్యా
దినిర్మితే పీఠే దర్భైర్నాస్తీర్య దేశికః ॥ ౪౬౬ ॥ విన్యస్య పిండికామ
న్యాం శిలామాధార సంజ్ఞికామ్। అధివాస్యాథ వస్త్రైః సమాచ్ఛాద్య ప్ర
సన్నధీః ॥౪౬౭॥ యాగమండిరమాసాద్యోత్థాపయేత్ప్రతిమామపి।

తతో ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య పాయసాన్నంనివేదయేత్ ॥౪౬౮॥ పలలం

బలిః.

రజనీచూర్ణం లాజందధిచసక్తుచ । ఏభిస్సంయోజ్యబల్యన్నం బలిదానంసమాచరేత్ ॥౪౬౯॥ ఆద్యాశ్చకర్మజాశ్చైవ యేభూతాఃప్రాగ్దిశిస్థితాః। ప్రసన్నాఃపరితుష్టాస్తే బలింగృహ్ణంతుతేధునా ॥౪౭౦॥ వృక్షేషుపర్వతాగ్రేషు యేవిదిక్షుచసంస్థితాః । భూమావ్యోమ్నిస్థితాయే చబలింగృహ్ణంతుతేపిచ॥౪౭౧॥వినాయకాః క్షేత్రపాలాః యేచాన్యేబలికాంక్షిణః । పూర్ణాద్యాః పార్షదాశ్చైవ పరిగృహ్ణంత్విమంబలిమ్॥ చండాద్యాఃకుముదాద్యాశ్చ యేభూతాస్సర్వతస్థితాః। ఆగచ్ఛంతుపదేసర్వేగృహ్ణంత్విమంబలిమ్॥౪౭౩॥ అభిర్గాథాభిరాచార్యస్సర్వతోదిక్షునిక్షిపేత్ । తతోవ్రీహ్యాదిభిర్ధాన్యైస్థండిలంపరికల్పయేత్ ॥౪౭౪॥ మహాకుంభంసకరకం సోపకుంభాష్టకంన్యసేత్ । ఇంద్రాదీను

బాలశక్తిః.

పకుంభేషు మహాకుంభేతతోగురుః ॥౪౭౫॥ బాలబింబగతాంశక్తింకరకేచసుదర్శనమ్ । ఆవాహ్యసమ్యగభ్యర్చ్య మూర్తిపైస్సహదేశికః॥

పూర్ణాహుతిః.

పూర్ణాహుతీఃకారయిత్వా యథాశాస్త్రం చతుర్ముఖ । శయీతదర్భనాస్త్రీర్యయజమానేనదేశికః ॥౪౭౭॥ ప్రభాతేగురురుత్థాయ శాం

ఏకబేరవిధానే.

తిహోమంసమాచరేత్ । ఏకబేరవిధానేతు ద్వారదక్షిణపార్శ్వతః॥ ౪౭౮॥ వాస్తుహోమంస్వయంహుత్వా తస్మిన్నగ్నౌతతఃపరమ్ । సమిద్భిరాజ్యైశ్చరుభి ర్విష్ణుగాయత్రియాపృథక్ ॥౪౭౯॥ ఆహుతీనాంశతంహుత్వా ప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ । వృత్తాంవాచతురశ్రాంవా శిలామాధారసంజ్ఞికామ్ ॥౪౮౦॥ మధ్యేగర్భగృహంన్యస్య తస్యాగర్తేషుపంచసు । మధ్యేతునవరత్నాని స్వర్ణమైంద్రేథదక్షిణే ॥౪౮౧॥ రాజతంపశ్చిమేతామ్రమ ముత్తరేకాంస్యమబ్జజ । యద్వాసర్వత్రరత్నానియ

పిండికాస్థాపనమ్.

ద్వాస్వర్ణానివాన్యసేత్ ॥౪౮౨॥ తదూర్ధ్వంపిండికాంస్థాప్యసుధయా దార్ఢ్యమాచరేత్ । తతఃకుర్వీతపుణ్యాహం పిండికాం ప్రోక్షయేదపి॥ ౪౮౩॥ ప్రాగాద్యాశాసుసర్వాసు దేవతావాహనంచరేత్ । విమలాముత్కర్షణీంచ జ్ఞానశక్తింక్రియాంతథా॥ ౪౮౪ ॥ యోగాత్మికాంతథాప్రహ్వీం సత్యామీశానసంజ్ఞికాం । అనుగ్రహమయీంశక్తిం కర్ణికాయాంసమర్చయేత్ ॥౪౮౫॥ అభ్యర్చ్యగంధపుష్పాద్యైఃపిండికాయాంశ్రియంయజేత్ । నవేన వాససాచ్ఛాద్య ద్వారిచక్రం సమర్చయేత్ ॥౪౮౬॥ యాగమందిరమాసాద్యద్వారతోరణకుంభకే । స్థితాన్దేవాన్సముద్వాస్య తతఃకుణ్డస్థితానపి ॥ ౪౮౭ ॥ ఉపరిష్టాత్తంత్ర పూర్వం దేవస్యహృదయాంబుజం । ఆరోప్యకుంభోపకుంభాన్మంగళాష్టకమప్యథ ॥౪౮౮॥ ఉద్ధృత్యమూర్తిపైస్సాకం గృహీత్వాకరకంగురుః। అచ్ఛిన్నయాగళద్వారిధారయాసేచయన్పురా॥౪౮౯॥మార్గంప్రదక్షిణీకృత్య ధామాంతఃప్రవిశేత్తతః । ధాన్యపీఠేతతఃకుంభాన్ స్థాపయిత్వా తతఃపరమ్ ॥౪౯౦॥ యాగమందిరమాసాద్యబ్రాహ్మణానా మనుజ్ఞయా। హస్తాభ్యాందేవమాదాయ వేదవాద్యేప్రవర్తితే ॥ ౪౯౧ ॥ స్వయంన్యస్తషడంగస్సన్ పరిక్రమ్యచమందిరమ్ । తతోగర్భగృహద్వారి సంపూజ్యప్రతిమాంగురుః ॥౪౯౨॥ అంతఃప్రవేశయిత్వాథ పరిక్రమ్యచ పిణ్డికామ్। సుముహూర్తేధ్రువాద్యైరిత్యుచ్చరత్సుద్విజాతిషు॥౪౯౩॥ దేవస్యపురతస్థిత్వాసర్వవిద్యాంజపన్గురుః । సంస్థాప్యపిండికా మధ్య ఊర్ధ్వలంబితతంతునా ॥౪౯౪॥ నిశ్చిత్య సమతాంపశ్చాత్పిండికారంధ్రివాళయోః । చూర్ణగుగ్గుళలాక్షాభిః కషాయమధుసూతిభిః॥౪౯౫॥ తూలేనచాధలింగేన నవనీతేన పద్మజ । జనితే నాష్టబంధేన దార్ఢ్యం

అష్టబంధనమ్.

కుర్యాదతంద్రితః ॥౪౯౬॥ అష్టబంధన సంయోగ మద్యవక్ష్యేశృణుష్వహ । చూర్ణంసార్ధైకభాగస్స్యాత్ భాగైకంగుగ్గుళంభవేత్॥౪౯౭॥

అర్ధభాగాభవేల్లాష్టౌ కషాయంతు తదర్ధకమ్ । మధూచ్ఛిష్టం తద
ర్ధంతు తూలలింగే యథామతి ॥ ౪౯౮ ॥ నవనీతం యథాయోగం దద్రి
వ్యాణ్యష్టౌ చతుర్ముఖ । ఉలూఖలేతుముసలైః కుట్టయే దష్టబంధనమ్॥
౪౯౯॥ దృఢీకృత్యాథ పుణ్యాహం వాచయిత్వా తదంబుభిః । ప్రోక్ష
యిత్వా వక్ష్యమాణ విధినావాహనం చరేత్ ॥ ౫౦౦ ॥ ఆవాహయా
మితం దేవం తమసఃపరమవ్యయమ్ । ఆనందం సర్వగం నిత్యం వ్యోమాతీ
తం పరాత్పరమ్॥౫౦౧॥ మరీచిఛత్రమధ్యస్థం వాసుదేవమజం విభుం। ధ్యా
త్వైవం ద్వాదశార్ణేన దేవమావాహయేద్గురుః ॥౫౦౨॥ బ్రహ్మర
న్ధ్రపథాబింబె తం ప్రవిష్టం విచింతయేత్ । మహాకుంభస్థితం దేవం మూ
లమంత్రేణ దేశికః ॥౫౦౩॥ కూర్చేన ప్రతిమామూర్ధ్ని ప్రోక్ష్య శక్తిం
నియోజయేత్ । ప్రణవే బ్రహ్మరంధ్రమపిధాయ తతః పరమ్ ॥౫౦౪॥
సాన్నిధ్య ప్రార్థనాం కృత్వా మంత్రన్యాసం సమాచరేత్ । కుంభతో
యానశేషేణ పూర్వోక్తవిధినా గురుః ॥ ౫౦౫ ॥ పరివారాంశ్చ సమావా
హ్య యథావిధి సమర్చయేత్ । నివేద్య పాయసాన్నంచ వాసోభిః కం
బళైరపి ॥౫౦౬॥ ఆవేష్ట్య సర్వతో బింబం కవాటేన దినత్రయమ్। బంధ
యేన్మందిర ద్వారం బ్రాహ్మణానపి తోషయేత్ ॥౫౦౭॥ చతుర్థే హని
సంప్రాప్తే కవాటోద్ఘాటనంచరేత్। స్నాపయిత్వా యథాశాస్త్రం ధ్వ

బహుబేర.

జారోహణపూర్వకమ్ ॥౫౦౮॥ మహోత్సవం ప్రకుర్వీత బహుబేరవిధిం
శృణు । చిత్రాదికంచేత్తద్బింబం రత్నన్యాసం చతుర్ముఖ ॥౫౦౯॥ శూల
స్థాపనవేళాయామేవ కార్యస్తతః పరమ్। ప్రతిష్ఠాసమయే గర్భగేహమా
సాద్య దేశికః॥౫౧౦॥ మార్జనాద్యైర్గృహం సంశోధ్య తదనంతరమ్।
బ్రాహ్మ్యాంశే దర్చనాఖ్యం పీఠం దైవే స్థితిర్భవేత్॥౫౧౧॥ మానుషే
తు పరివారాః పైశాచే ప్యాయుధానిచ । కించిన్మానుషమాశ్రిత్య దైవే
స్యాదాసనం విధే ॥౫౧౨॥ దివ్యమానుషయోశ్శయ్యా పైశాచే యాన
ముచ్యతే। దైవే దేవ్యస్థాపనీయాః పాదమూలే స్థితస్యచ ॥౫౧౩॥ అన్యే

షామాసనాదీనాం రత్నన్యాసస్తుపృష్ఠతః । కర్త్రాచార్చాదీనిబింబానికుం
భైస్సహసముద్ధరేత్ ॥౫౧౪॥ మూర్తిపైస్స్వయమాచార్యః కరకంకర
యోర్ధరన్ । వేదవాద్యైశ్చసంఘుష్టైదేవస్యాగ్రేచతుర్ముఖ ॥౫౧౫॥
గళంతికాంబునాసించన్మార్గమాచార్యబింబయోః । నకశ్చిదంతరాయా
యాత్తథాగారంపరిక్రమన్ ॥౫౧౬॥ గర్భమందిరమాసాద్య ద్వారిదే
వంసమర్చయేత్ । అంతఃప్రవిశ్యకర్త్వార్చా మర్చనాపీఠికోపరి ॥౫౧౭॥
ముహూర్తేననివేశ్యాథచోత్సవాదీనిపార్శ్వయోః । నివేశ్యధారాశేషాం
బుశరావేపూరయేద్గురుః ॥౫౧౮॥ శలాకమాత్రాధారాభిర్బింబానాంప
రిషేచనమ్ । కృత్వాదేవస్యపురతో ధాన్యపీఠేనివేశయేత్ ॥౫౧౯॥ కుం
భానథో వక్ష్యమాణ విధినావాహనంచరేత్ । పురతోమూలబేరస్య
చాసీనః పరమాసనే ॥౫౨౦॥ ముహూర్తేశోభనేప్రాప్తే ప్రాణానా

ఆవాహనమ్.

యమ్యచింతయేత్ । వాసుదేవమజంశాంతముజ్వలంతంనిరంజనమ్ ॥౫౨౧॥
చిన్మయంతత్పరంబ్రహ్మ షాడ్గుణ్యపరికర్మితమ్ । నిర్వికారం నిరాకారం
నిష్కళంకంనిరామయమ్ ॥౫౨౨॥ సహస్రరవివహ్న్యిందు తేజోమండ
లమండితమ్ । ఏవంధ్యాత్వా సదావిష్ణుం మహావిష్ణౌ నియోజయేత్ ॥
మహావిష్ణుంతతోవిష్ణౌ విష్ణుంహృదయపంకజే । తతఃపురుషమంత్రేణ
రచయేదంజలింహృది ॥ ౫౨౪ ॥ అంజలౌసంస్మరేత్పద్మం తత్రభద్రాస
నంస్మరేత్ । తతోధ్యాయేద్ధృదబ్జస్థం విష్ణుంపశ్చాత్మవిద్యయా ॥౫౨౫॥
బ్రహ్మరంధ్రపథాబింబే ప్రవిష్టంచింతయేత్తతః । సర్వమంత్రేణతద్బింబే
సర్వత్రవ్యాప్యసంస్థితమ్ ॥౫౨౬॥ ధ్యాత్వామహాకుంభగతాం బాలకుం
భగతామపి । బాహ్యోపకుంభశక్తీశ్చ దేశకోథ యథాక్రమమ్ ॥౫౨౭॥
తత్తత్కుంభస్థితైస్సూత్రైఃప్రోక్షయేన్మూలవిద్యయా । శక్తీస్సంయో
జ్యాదేవేన బ్రహ్మరంధ్రేగురూత్తమః ॥౫౨౮॥ ప్రణవేనాపిధాయాథత
న్ముద్రామపిదర్శయేత్ । సందృశ్యప్రతిమాముద్రాం సామ్ముఖ్యంయో
చయేదపి ॥౫౨౯॥ ప్రణమ్యోత్థాయసాన్నిధ్యంప్రార్థ్యముద్రాంచ

న్యాసవిశేషః.

దర్శయేత్ । ముద్రయా స్వాగతంచోక్త్వా యథార్హం న్యాసమా
చరేత్ ॥౫౩౦॥ సర్వత్రవాస్థితిన్యాసో యోషితాంచేచ్చతుర్ముఖ । న్యా
సంషడంగంకుర్వీత సృష్టిస్తుబ్రహ్మణోభవేత్ ॥౫౩౧॥ రుద్రస్యసంహృతి
న్యాసస్త్వన్యేషాంతుషడంగవత్ । చండాదిపరివారాంస్తు స్థాప్యస్వే
స్వేపదేగురుః॥౫౩౨॥మహాకుంభజలేనైవసర్వత్రావాహనంచరేత్ ।కుం
భావశేషతోయేన బలిపీఠంచసేచయేత్ ॥౫౩౩॥ మహానసేగ్నికుండేన
గార్హపత్య హుతాశనమ్ । ప్రతిష్ఠాప్య తతోదేవం దేశికో రచితాం
జలిః ॥౫౩౪॥ భక్తవత్సల భక్తానా మభిప్రేతార్థ దాయక । ప్రా
ర్థయే త్వా మహాందేవ మదనుగ్రహ కామ్యయా ॥౫౩౫॥ సన్నిధ
త్స్వచిరంస్థానే కల్పితేశ్రద్ధయామయా । ప్రసీద దేవ దేవేశ పూజామ
ప్రగ్రహాణమే ॥౫౩౬॥ గ్రామస్యరాజ్ఞో రాష్ట్రస్య ప్రజానామిందిరా
పర । దేహిపుష్టించతుష్టించ గతించపరమాంతథా ॥౫౩౭॥ యజమాన
స్తదాబ్రహ్మ న్నోంభూస్వర్ణమణీనపి । పూజోపకరణంసర్వం ధారా
పూర్వంసమర్పయేత్ ॥౫౩౮॥ ఆచార్యోయజమానస్య కరయోరంజలిం

ఆత్మసమర్పణమ్.

స్వయం।పుణ్యాహవారిభిఃప్రోక్ష్యరత్నైఃపుష్పైశ్చపూరయేత్॥౫౩౯॥
అఘ్యోదకేనసంప్రోక్ష్య యజమానస్తతఃపరమ్ । స్వాంజలౌరత్న
కుసుమే స్వాత్మానంచింతయన్నథ ॥౫౪౦॥ దేవస్యాననమాలోక్యచేమాం
గాథాముదీరయేత్ ।త్వయావినానమేకించిన్మాంవినాతవకస్తథా॥౫౪౧॥
తస్మాన్మామాత్మసాత్కర్తుం ప్రసీదపరమేశ్వర । భూమావిన్యస్తపాదా
నాంభూమిరేవావలంబనమ్ ॥౫౪౨॥ త్వయ్యేవప్రతిపన్నానాం త్వమే
వశరణంవిభో । ఇతిప్రార్థయతస్తస్యాంజలిపుష్పమణీనపి ॥ ౫౪౩ ॥
దేశికస్యాంజలౌగృహ్ణన్ ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । ఆత్మానంయజమాన
స్యధ్యాయన్స్వాంజలిపంకజే ॥౫౪౪॥ అస్మద్గురుభ్యోనమఇత్యుచ్చరన్
దేవపాదయోః । సమర్పయేత్ప్రతిష్ఠాంతే వాద్యఘోషపురస్సరమ్॥

తతస్సర్వవిధాన్నాని దేవాయవినివేదయేత్ । మహానసే గార్హపత్యే
సమిద్భిశ్చరుభిస్తతః ॥౫౪౮॥ ఆజ్యేనమూలమంత్రేణ నృసూక్తేనయథా
విధి। హుత్వాపూర్ణాహుతించాపిబలిందద్యాద్యథాపురమ్॥కవాటబన్ధనం
నైవబహుబేరేచతుర్ముఖ।చతుర్థేదివసేప్రాప్తేచతుస్స్థానార్చనాన్వితం॥
సమాప్యస్నపనం బ్రహ్మన్ధ్వజపూర్వోత్సవంచరేత్ । దేశికం యజమా
నోపి గోభూవస్త్రైర్విభిధైర్ధనైః॥౫౪౯॥ పంచాంగ భూషణాద్యైశ్చ
తోషయిత్వాతతఃపరమ్ । శిబికాదికమారోప్యనినయేత్సదనంస్వయమ్॥
౫౫౦ ॥ ఋత్విజశ్చయథావిత్తం తథైవపరిచారకాన్ । వైష్ణవాంస్తో

విభవమూర్తి ప్రతిష్ఠా.

షయిత్వాథ స్వయంస్వనిలయంవిశేత్ ॥౫౫౧॥ సర్వాస్వపి ప్రతిష్ఠాసు
ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । అథవా మూలమంత్రేణస్వస్వమంత్రైరథా
పివా ॥౫౫౨॥ కుమ్భాభిమంత్రణంకుర్యాత్కుణ్డేవాపంచమేనలే । మం
త్రన్యాసశ్చబింబేషు సర్వమన్యత్పురోదితమ్ ॥౫౫౩॥ అవతారేషుసర్వే
షు మత్స్యాదిషుయథాక్రమమ్ । తత్తద్దేవ్యాదయః పూజ్యాః పరివా
రాశ్చతుర్ముఖ ॥ ౫౫౪॥ వినాచతుర్థస్నపనషోడశన్యాసకర్మణి।

కర్మబిమ్బస్థాపనమ్.

కర్మజాలం యథాపూర్వం సమాప్యప్రోక్ష్యపూజయేత్ ॥౫౫౫॥ స్థా
పయేత్కర్మబింబాని వక్ష్యమాణేన వర్త్మనా । కర్మార్చాంస్థాప
యేద్బ్రహ్మన్ బ్రహ్మోత్సవకౌతుకమ్ ॥౫౫౬॥ ఉత్తరేస్థాపయే
ద్బ్రహ్మన్ తీర్థస్నపనకౌతుకే । శయనార్చాంచ బల్యర్చాం న్యసేదు
త్సవదక్షిణే ॥౫౫౭॥ యద్వోత్సవాని బింబాని విన్యసే ద్వారపార్శ్వ
యోః । మణ్టపేవాభిషేకార్థే విన్యసేద్దక్షిణాముఖమ్ ॥౫౫౮॥ మహా
కుంభగతాంశక్తిం మూలబేరేనియోజయేత్ । మూలబేరగతాంశక్తిం
దీపాద్దీపవదబ్జజ ॥ ౫౫౯ ॥ కర్మార్చాయాం సమావాహ్య యథావ
త్పరిపూజయేత్ । కర్మార్చాసఙ్గతాంశక్తిముత్సవాదిషుయోజయేత్॥
౫౬౦॥ కర్మాన్తేషు పునశ్శక్తిం కర్మార్చాయాంనియోజయేత్। క

ఏకబేరవిధానే.

స్థార్చాయాస్తతశ్శక్తిం మూలబేరే నియోజయేత్ ॥౫౬౨॥ ఏకబేరవిధానే తు తత్పూజావిధిం శృణు । మూలబేరం ప్రతిష్ఠాప్య సంప్రోక్ష్య చ యథావిధి ॥౫౬౩॥ తత్ప్రోక్షణావశేషేణ ప్రోక్షయేదుత్సవాదికం । నిత్యం సమర్చయేద్బ్రహ్మన్నావాహనోద్వాసనం వినా ॥౫౬౪॥ ఉత్సవాదిషు కుర్వీత మూలాదావాహనం గురుః । ధ్వజపూర్వోత్సవాన్యత్ర మూలాన్నావాహనం మతమ్ ॥౫౬౫॥ ప్రతిష్ఠాం దేవదేవీనాం శృణుష్వ కమ

దేవీనాం ప్రతిష్ఠా.

లాసన । స్థాపనం దేవదేవీనాం సమానసమయే యది ॥౫౬౬॥ శయనాదీని సర్వాణి దేవేన సహ కారయేత్ । దేవప్రోక్షణశేషేణ దేవీనాం ప్రోక్షణం భవేత్ ॥౫౬౭॥ భిన్నకాలే యది బ్రహ్మన్విశేషమవధారయ । నవభిః పంచభిర్వా ద్వ్యాకలశైస్స్నపనం మతమ్ ॥౫౬౮॥ సర్వత్ర శ్రియమావాహ్య స్వాం స్వాం మూర్తిం చ మధ్యమే । శ్రీసూక్తేన స్నాపయేచ్ఛతోరణేషు యథాక్రమమ్ ॥౫౬౯॥ బలాకినీ వన్యమాలా విభీషికా ధశజ్కరీ । కుంభేషు ద్వంద్వశో బ్రహ్మఞ్జ్యేష్ఠావిద్యే పురాదిశి ॥౫౭౦॥ శ్రద్ధా శాంతిస్తతో యామ్యే శ్రీస్తుష్టిః పశ్చిమే తతః । ఉత్తరే తు క్షమా వృద్ధి ధ్వజేషు కమలాసన ॥౫౭౧॥ ధృతిర్లజ్జా పురద్వారే జయా సావిత్రికా తతః । క్షమా శుద్ధిశ్చ పాశ్చాత్యే శ్రద్ధా శుద్ధిరథోత్తరే ॥౫౭౨॥ తతశ్చతుర్షు వద్డేషు ప్రాగాదిషు యథాక్రమమ్ । లక్ష్మీం సరస్వతీం పుష్టిం తుష్టిం కుంభేషు పద్మజ ॥౫౭౩॥ వాగీశ్వరీ క్రియా కీర్తిర్లక్ష్మీస్సృష్టిస్తతశ్శృణు । ప్రహ్వా సత్యా చ బ్రాహ్మీ చ మహాకుంభే క్రియం యజేత్ ॥౫౭౪॥ సుదర్శనం చక్రరక ఏవం వా స్నపనే యజేత్ । షోడశన్యాసరహితం సర్వమన్యద్యథా

స్వతంత్రే దేవీనామ్.

పురమ్ ॥౫౭౫॥ స్వతంత్రే తు విశేషాస్తి గ్రామేషు నగరాదిషు । మందిరం కల్పయేద్బ్రహ్మ యద్గ్రామాభిముఖ్యతః ॥౫౭౬॥ పరితోపి విమానస్య తుష్టిం పుష్టిం మతఃపరమ్ । సావిత్రీమపి వా దేవీం కోణేషు వి

హగాధిపమ్ ॥౫౭౭॥ చణ్డీంప్రచణ్డీంకుర్వీతగర్భద్వారస్యపార్శ్వయోః। బలాకినీంవన్యమాలామర్ధద్వారస్యపార్శ్వయోః॥౫౭౮॥విభీషికాంశాంకరీంచనృత్తార్ఘద్వారపార్శ్వయోః। సర్వత్రగోపురద్వారేపార్శ్వేశంఖనిధీఉభే॥౫౭౯॥విష్వక్సేనపదేబ్రహ్మన్శంఖచక్రధరాంశుభామ్। వామేన వేత్రందధతీంతర్జయంతీంతదన్యతః॥ ౫౮౦॥ కుర్యాద్వేత్రవతీంబ్రహ్మన్ప్రాసాదాభిముఖం తతః। కల్పయేద్విహగాధీశం ద్విభుజాంవా చతుర్భుజామ్॥౫౮౧॥ శంఖచక్రధరాంయద్వాదధానాంకమలద్వయీమ్। అభయం వరదానంచ ముఖ్యాభ్యాం బిభ్రతీంశ్రియమ్ ॥౫౮౨॥ కల్పయిత్వా గర్భగేహే పరివారాన్ హరేర్యథా। పరికల్ప్యప్రతిష్ఠాప్య తుర్యేహ్నిస్నాప్యతాంశ్రియమ్ ॥ ౫౮౩ ॥ ధ్వజపూర్వోత్సవం కుర్యా

దేవీనాముద్వాహవిధిః.

ద్యథావిధిచతుర్ముఖ। శృణుష్వ దేవ దేవీనాం పాణిగ్రహణ కర్మవత్ ॥ ౫౮౪ ॥ అంకురానర్పయిత్వాదౌ గురువైవాహికేహని। వివాహకౌతుకంబధ్వా వస్త్రైర్దేవ్యమణ్డయేత్పృథక్ ॥౫౮౫॥ శిబికాం దేవమారోప్యపరిక్రమ్యచ మంగళైః। వివాహమణ్టపంప్రాప్య దేవంతత్రసమర్చయేత్ ॥౫౮౬॥ స్థండిలేగ్నింప్రతిష్ఠాప్య దేవీంనూతన వాససా। ఆవేష్ట్య వేదైరస్యైశ్చ దేవేన సహయోజయేత్॥ ౫౮౭॥ అసూన్కర్తా సమాయమ్య సఙ్కల్ప్యతదనంతరమ్। జగత్కారణ భూతాయ దేవాయాస్మైస్వయంభువే॥ ౫౮౮॥మదీయగోత్రజాంకన్యాందేవీమస్మిన్మహోత్సవే। ప్రజాసహత్వకర్మభ్యస్సర్వతఃప్రతిపాదయే॥

కన్యాదానమ్.

౫౮౯॥ఇతిగోభూహిరణ్యాద్యైర్ధారాదానపురస్సరమ్। కన్యాంకనకసంపన్నాంసర్వాభరణభూషితామ్॥౫౯౦॥దాస్యామివిష్ణవేతుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా। ఇతిగాథాముదీర్యైవ దద్యాత్కన్యాం స్వయంభువే॥ ౫౯౧ ॥ గ్రహీతపాణింతం దేవమాసనేవినివేశయేత్।అభ్యర్చ్య దేవం తదను ద్విజాజ్ఞాం ప్రాప్య దేశికః॥ ౫౯౨ ॥ బధ్నీయా

మాంగల్యధారణమ్.

స్మంగళం సూత్రం దేశికం హేమమిశ్రితమ్ । మంగళం భగవాన్విష్ణుర్మంగళం మధుసూదనః ॥౯౩॥ మంగళం పుండరీకాక్షో మంగళం గరుడధ్వజః । బధ్వా మాంగళ్యసూత్రం తత్ మంత్రేణానేన దేశికః ॥ ౯౪ ॥ ఉత్తరాశాముఖస్థిత్వా ప్రాణాయామమథాచరేత్ । సంకల్ప్య చ హరిస్త్రియ్య పురస్తాత్తంత్రమాచరేత్ ॥౯౫॥ యోగపీఠాదికం హుత్వా శ్రీసూక్తేన చతుర్ముఖ । సమిద్భిశ్చరుణాజ్యేన జుహుయాత్షోడశాహుతీః॥౯౬॥ ఆజ్యేన విష్ణుగాయత్ర్యా చతుర్వింశతి చాహుతీః । భూమ్యాశ్చ తద్వత్కుర్వీత వివాహే యౌగపద్యవి ॥ ౯౭ ॥ అంకురాద్ప్రథకం కార్యాత్పర్యాయేణ చతుర్ముఖ । యౌగపద్యే వివాహే తు నైకం ప్రతిసరం భవేత్ ॥౯౮॥ అగ్నిరేకో ద్వాభిన్నో యథాభిమతమాచరేత్ । శ్రియం వినాన్యదేవీనాం స్వస్వమంత్రేణ దేశికః॥౯౯॥ సమిచ్చరుఘృతైఃకుర్యాత్ప్రత్యేకం షోడశాహుతీః । తతస్తు విష్ణుగాయత్ర్యా చతుర్వింశాహుతీశ్చరేత్ ॥౧౦౦॥ తతః పురుషసూక్తేన సర్పిషా షోడశాహుతీః। లాజహోమం ప్రకుర్వీత విష్ణుసూక్తేన దేశికః ॥౧౦౧॥ అనలం త్రిః పరిక్రమ్య లాజశేషమతః పరమ్। ప్రణవేన సకృద్ధుత్వా పంచవారుణికైరపి ॥౧౦౨॥ పంచోపనిషదైర్మంత్రైః ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చరేత్ । పూర్ణాహుతీస్తతః కృత్వా ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥ ౧౦౩ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజ

ఘృతారోపణమ్.

యిత్వాథ ఘృతారోపణమాచరేత్। ఘృతం దూర్వాంకురం బ్రహ్మన్ చందనం శాలితండులమ్ ॥౧౦౪॥ పాత్రే నిక్షిప్య హస్తాభ్యాం విప్రాస్తే దేశికాదయః । పాదయోశ్చ కపోలే మూర్ధ్ని బ్రువన్తో మంగళం క్రమాత్ । మధుపర్కం నివేద్యాథ హారత్రైర్దర్శయేత్తతః । అర్ఘ్యాద్యర్చాథ నీరాజ్య క్షిప్తేద్దిక్షు చ పిష్టికాన్ ॥౧౦౫॥ యానమారోప్య కుర్వీత తతో గ్రామప్రదక్షిణమ్ । తతస్తే మంటపం నీత్వా ఉపచర్య చ రాజవత్ ॥౧౦౬॥ హవిర్నివేద్య విప్రేంద్రాన్ భోజయిత్వా దినే దినే । స్నపనం చోత్సవం కృ

శేషహోమః.

త్వా హోమమపూర్వం చతుర్ముఖ ||౬౦౮|| తుర్యేహ్న్యపరరాత్ర్యాంవై శేష
హోమం సమాచరేత్ । సమిదాజ్యచరుద్రవ్యైరష్టోత్తర శతాహు
తీః ||౬౦౯|| జుహుయాత్స్వేనమూలేన పంచోపనిషదైరపి । పూర్ణా
హుతిం తతః కృత్వా పంచమేదివసే గురుః ||౬౧౦|| అభ్యజ్య దేవీం దేవం చ సం
స్నాప్య కమలాసన । మహాహవిర్నివేద్యాథ గ్రామే కుర్యాన్మహోత్స
వమ్ ||౬౧౧|| దేవీనామితరాసాం చ వివాహవిధిరీదృశః । జామదగ్న్యా
ది దేవీనాముద్వాహస్స్మార్తవర్త్మనా ||౬౧౨|| కృతోద్వాహం తతో

విమానప్రతిష్ఠా.

దేవం దేవ్యాసహ సమర్చయేత్ । ప్రతిష్ఠాం తు విమానస్య శృణువ
క్ష్యే యథావిధి ||౬౧౩|| అంకురానర్పయిత్వాదౌ మృత్సంగ్రహ పుర
స్సరమ్ । అగ్నింగాద్యైర్యథాపూర్వం విమానం శోధ్య పద్మజ ||౬౧౪||
హుత్వా శాంతిం యథాపూర్వం కృత్వా కౌతుక బంధనమ్ । దిక్షు మూర్తీ
నాం విమానస్య జలే ఛాయాధివాసనమ్ ||౬౧౫|| కృత్వా శాంతిం త
తో హుత్వా నయనోన్మీలనం చరేత్ । ఛాయాస్నపన కర్మాపి సమాప్య త
దనంతరమ్ ||౬౧౬|| శాయయిత్వా తతో వేద్యాం కూర్చద్వారా చతు
ర్ముఖ । ద్వారతోరణమభ్యర్చ్య మహాకుంభే తతః పరమ్ ||౬౧౭|| *సహ
స్రశీర్షం దేవం సహస్రాక్షం సహస్రపమ్ । సహస్రకుంతలోపేతం స
హస్రమకుటాన్వితమ్ ||౬౧౮|| సహస్రాదిత్యసంకాశం సహస్రేందుని
భాననమ్ । సహస్రవాహనైర్యుక్తం సర్వం దిఙ్నాసికాన్వితమ్ ||౬౧౯||
ప్రాసాదరూపిణం దేవం ధ్యాత్వైవావాహయేద్గురుః । సుదర్శనం చ కర
కే ప్రాగాదిషు హరేర్యథా ||౬౨౦|| కుండేషు పూర్వవద్ధోమో న్యాస
శ్చ కమలాసన । తత్ర జీవ మభిధ్యాయే ద్వ్యాపకం తదుపాధికమ్ ||
బుద్ధిం చ పిండికాం పాదా దహంకారం తథైవ చ । పాదౌ పాద శిలాజం
ఘే గర్భగేహం తథోదరమ్ ||౬౨౨|| స్తంభాన్బాహూనటిం చాపి
తథైవ కటిమేఖలామ్ । జిహ్వాం వర్ణం తథా నేత్రం ప్రదీప ద్వారమేవ

నమ్ ॥౮౨౩॥ అపానంజలనిర్యాణం నాసికాంనాసికాంత్తథా । గవా
క్షమక్షిగ్రీవాంచ స్కంధకక్షికపోలకా ॥ ౮౨౪ ॥ శిరశ్చకలశంమాంసం
పరిలేపంస్పర్శనంసుధా । అస్థీనిచ శిలాస్తత్ర స్నాయుదారు శిలాధ్వ
జాః ॥౮౨౫॥ కేశరోమాణికూర్చంస్యా ద్ధ్యాత్వాధామవపుమాకృతిమ్।
తత్రతత్రస్పృశేద్బ్రహ్మాన్ హుత్వాహుత్వా పురాయథా ॥ ౮౨౬ ॥
శాంతించపూర్వవద్ధుత్వా దిఙ్మూర్తీ రామతఃపరమ్ । బలింసమంత్రతో
దత్వా ముహూర్తే శోభనేగురుః ॥ ౮౨౭ ॥ మహాకుంభోప కుంభాంశ్చ
మూర్తిపేషువహన్స్వపి । కరకం స్వయమాదాయ కృత్వాధామప్రద
క్షిణమ్॥౮౨౮॥ విన్యస్యస్థండిలేచోర్ధ్వం మహాకుంభాంబుభిఃపురా।మూ
ర్తికుంభాంబుభిఃపశ్చా త్ప్రోక్షయిత్వా యథాక్రమమ్ ॥౮౨౯॥ ప్రా
ణప్రతిష్ఠాంకృత్వాథ మహాకుంభాంబుశేషతః। దిఙ్మూర్తీ స్స్వస్వమం
త్రైశ్చ ప్రోక్షయేచ్చయథాక్రమమ్ ॥౮౩౦॥ నైవేద్యాంతంసమభ్య
ర్చ్య దిఙ్మూర్తీశ్చచతుర్ముఖ । మంటపానాంగోపురాణా మేకఏవవిధి
ర్భవేత్ ।౮౩౧॥ ఆస్థానమంటపస్యాస్యా దేకకుండవిధానతః । శేషం
యథావత్కుర్వీత ప్రాకారస్యయథాపురమ్ ॥౮౩౨॥ ఏకకుణ్డవిధానేన

బలిపీఠ ప్రతిష్ఠా.

వర్మణాప్రోక్షణంచరేత్ । బలిపీఠప్రతిష్ఠాంతు వక్ష్యామిశృణుపద్మజ॥
గర్భగేహసమాయామవిస్తారార్థంప్రకల్పయేత్ । బలిపీఠంతదర్ధంవా
ధిష్ఠానాదిమనోహరమ్ ॥౮౩౪॥ త్రిధావిభజ్యతత్కోటిం ద్వాభ్యాంప
ద్మంప్రకల్పయేత్। అగ్రేతుకర్ణికాక్షేత్రంభాగేనై కేనపీఠికామ్॥౮౩౫॥
పీఠికాయాశ్చకోణేషు వైనతేయాన్ప్రకల్పయేత్ । విఘ్నేశశివపక్షీశ
దుర్గాఃస్వాగాదిసుక్రమాత్ ॥౮౩౬॥ పార్శ్వయోర్బలిపీఠస్యకల్ప్యాశ్రి
త్సోపానపఙ్క్తయః । గోపురాస్థానయోర్మధ్యే కల్పయేద్బలిపీఠికామ్॥
ప్రాకారాంగణదేశేషుపీఠానిపరికల్పయేత్ । కుర్యాదాయామవిస్తారం
తాలద్వయమితంతథా ॥౮౩౮॥ మేఖలాత్రయసంయుక్తంమధ్యేకర్ణి
కయాన్వితమ్ । ప్రత్యావరణదేశేషు స్థాపయేద్దిగ్విదిక్ష్వపి ॥౮౩౯॥ ధ్వ

జ స్తంభస్యపీఠంతు మహాపీఠస్యసుస్థిరః । మందిరాభిముఖంపీఠే స్తంభ
మేకం ప్రకల్పయేత్ ॥౨౪౦॥ అంకురార్పణ కర్మాది శాంతికర్మావసాని
కమ్ । ప్రాసాదస్యేవకృత్వాథ ప్రోక్షయే న్మూలవిద్యయా ॥ ౨౪౧ ॥
తతో ప్రోక్షణావశేషేణ తద్విద్యా గ్రీవ్యథాక్రమమ్ । ఉద్దిశ్య పాపదాన్
సర్వావరణదేవతాయాతథైవచ ॥౨౪౨॥ తతో ప్రోక్షణావశేషేణ పీఠా

మహానసస్య.

నామపిపద్మజ । మహానసప్రతిష్ఠాంతు శృణువక్ష్యే యథాతథమ్ ॥౨౪౩॥
అంకురార్పణకర్మాది సమాప్యతదనంతరమ్ । కుంభమేకంతుసంస్థాప్య
మూలేనావాహయేద్ధరిమ్ ॥౨౪౪॥ ఏకకుండవిధానేనసర్వంకృత్వా విమా
నవత్ । మహాస్థానస్థవర్ణాదిదేవానాంన్యాసమాచరేత్ ॥౨౪౫॥ అగ్నిమీ
ళేతిమంత్రేణ చుల్ల్యాయాం పరిచారకాః । చరూంశ్చ శ్రపణంకుర్యుర్ని
త్యముండేహుతాశనమ్ ॥ ప్రతిష్ఠాప్య మహాకుంభజలేనప్రోక్షయేత్పురా।
మహానసేతతో ద్వారే చణ్డయోరుభయోరపి ॥౨౪౬॥ ద్వారస్యదక్షిణే
పార్శ్వే క్షేత్రపాలస్యపద్మజ । యాత్రభాతిస్వయంలక్ష్మీస్తత్రతాం ప్రో
క్షయేత్తతః ॥ ౨౪౭ ॥ ధర్మంతువామచుల్ల్యాయాం అధర్మందక్షిణేతలే।
స్పష్టకర్మ్యుభాశాలం పథాశాలంహుతాశనె ॥౨౪౮॥ తత్రచుల్ల్యా
భివదనంలక్ష్మీమావాహయేదపి। మహాకుంభాంబుభిశ్చైవమావాహ్యత
దనంతరమ్ ॥౨౫౦॥ కుంభతోయావశేషేణ శ్రీసూక్తేనతదనపరమ్।మ
హానసస్యమార్జ్జేచ సర్వతఃప్రోక్షణంచరేత్ ॥ ౨౫౧ ॥ వాపీకూపతటా

వాపీకూపతటాకానామ్.

కానాంసర్వంకృత్వా యథాపురమ్ । కుంభేవరుణ మావాహ్య కరకేచ
సువర్ణకమ్ ॥౨౫౨॥ ఇంద్రాదీనస్యకుంభేషు చైకకుణ్డే యథా పురమ్॥
హుత్వాకుంభాంబుభిర్గ్రోక్ష్యరంగాన్యాప్సరి స్తటే ॥౨౫౩॥ ఆవా
హ్యతత్తోయమధ్యే సౌవర్ణాస్యలాంన్యసెత్ । ప్రతిష్ఠితలయాకాదౌన

పీఠధ్వజ ప్రభాః.

శాదావ్యవచించరేత్ ॥ ౨౫౪॥ పీఠధ్వజ ప్రభాదీనాంప్రతిష్ఠామపథా

రయే । అంకురార్పణకర్మాది సర్వం కర్మ పురా యథా ॥౧౫౫॥ కుం
భేష్వావాసుదేవాద్యాన్ కరకే తు సుదర్శనం । విశేషస్తు మహాకుంభే ధ్వ
జస్య వినతాసుతః ॥౧౫౬॥ పాదుకాసనపీఠానాం శేష ఏవహి దేవతా । ప్ర
భాయా భాస్కరో బ్రహ్మా వ్యాహనానాం ఖగేశ్వరః ॥౧౫౭॥ ఏకకుండవిధా

ఘంటాధూపదీపానామ్.

నేయం సులగ్నే ప్రోక్ష్య పూజయేత్ । ఘంటాయా ధూపపాత్రస్య దీప
పాత్రస్య చాబ్జజ ॥౧౫౮॥ కుండమేకం కుంభ ఏకః కర్మజాలం యథా పు
రమ్ । శబ్దబ్రహ్మా చ ఘంటాయాః ధూపపాత్రస్య పావకః ॥౧౫౯॥ సూ
ర్యశ్చ దీపపాత్రస్య ప్రోక్ష్య పూజాసు యోజయేత్ । పంచగవ్యేన శు

వాద్యాని.

ధ్యేన్వాద్యాని కమలాసన ॥౧౬౦॥ ఛత్రాదీనాం తు పుణ్యాహవారి

ఛత్రాదీనామ్,

ణా ప్రోక్ష్య దేశికః । ఏకస్మిన్ హి మహాకుంభే చంద్రం తత్ర సభాజయేత్ ॥
ఏకకుండేన జుహుయాత్ స-హోత్పాదనం వినా । సమిచ్చరుఘృతైర్హుత
త్వా సంపాతాజ్యేన సంస్పృశేత్ ॥౧౬౧॥ ప్రోక్షయేత్కుంభతోయేన

ధ్వజస్తంభః-

తతో దేవేన యోజయేత్ । పంచగవ్యేన సంశోధ్య ధ్వజస్తంభం గురూత్త
మః ॥౧౬౩॥ అంకురాది యథాపూర్వం సమాప్య సకలక్రియాః । వై
నతేయం తథేంద్రాదీనావాహ్యాలభేచ్చ ॥౧౬౪॥ తత స్తత్త్వాని విన్య

శ్రీవత్సస్య.

స్య ప్రోక్షయేత్కుంభవారిభిః । కిరీటకౌస్తుభమణివనమాలాదివర్మణామ్ ॥

మకుటాద్యాభరణానామ్.

మహాకుంభే స్వమంత్రేణ కిరీటాదీన్ దిశాస్వపి । ఇంద్రాదీనర్చకే చక్రి
మావాహ్య కహుతాశనే ॥౧౬౫॥ హుత్వా శల్యాని విన్యస్య ప్రోక్షయే
త్కుంభవారిణా । దేవమారాధ్య తదను మండపే స్మకుటాదిభిః ॥౧౬౬॥ అ

హారాదీనామ్,

న్యైర్మహోత్సవం కుర్యాద్వాసుదేవస్య పద్మజ । హారాదిమూపురాంతా

నాంక్షాళయేద్గంధ వారిభిః ॥౭౯॥ స్థండిలేస్థాపయేదగ్నావేకస్మిన్స్వ
స్వవిద్యయా । సంపాతాజ్యేనసంస్పృశ్య ప్రోక్షయేత్కుంభవారిణా॥
మండయేద్దేవదేవేశం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । చక్రాదీనామాయుధా

చక్రాద్యాయుధానామ్,

నాంకుంభేషుదశసక్రమాత్ ॥ ౮౦ ॥ ఆవాహ్య చైకస్మిన్కుండే హు
త్వాతత్త్వానివిన్యసేత్ । హోమశ్చతుర్షు కుండేషు పురుష ప్రకృతీని
చేత్ ॥౮౧॥ అంతేసంప్రోక్షయేద్బ్రహ్మా దేవేనసహయోజయేత్।
చణ్డాదిపరివారాణాం దశకుంభాఃప్రకీర్తితాః ॥౮౨॥ ఏకకుణ్డేతుయ

అనంతగరుడవిష్వక్సేనాః,

జనం సర్వమన్యద్యథాపురమ్ । అనంతస్యఖగేశస్య విష్వక్సేనస్య పద్మ
జ ॥౮౩॥ చణ్డాదీనాం యథాతద్వత్సర్వమన్యద్యథాపురమ్ । ఆదిత్య
స్యచ తద్వత్స్యాద్దిక్పాలానాం తథైవచ ॥ ౮౪ ॥ దుర్గాది మా
తరస్సప్తయాశ్చాన్యాదేవతాస్స్త్రియః।తాసాంప్రతిష్ఠాలక్ష్మీవద్విష్ణువ
దుద్రివేధసోః ॥౮౫॥ ఉపకుంభాష్టకేభేద ఇంద్రాద్యావాహనం మ
తమ్ । స్వస్వమూర్తిమహాకుంభేసర్వమన్యత్రవిష్ణువత్ ॥౮౬॥ రత్న
స్ఫటికలోహాద్యైర్నిర్మితామక్షమాలికామ్ । యద్వాపద్మాక్షరుద్రా

అక్షమాలాః,

క్షధాత్ర్యక్షాది వినిర్మితామ్ ॥౮౭॥ పంచవారుణికైర్మంత్రైర్గి
పంచోపనిషదైస్తతః । పంచగవ్యేన సంక్షాళ్యప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారి
ణా ॥ ౮౮॥ తాంపద్మపత్రేసంస్థాప్య కుంకుమాద్యైర్విలిప్యచ । మ
ణ్డయిత్వాథస్రక్స్త్రైస్స్థండిలేచాధివాసయేత్ ॥౮౯॥ కుంభమేకంతు
హేమాద్యంస్థాపయేత్స్థండిలాంతరే। దేవతామంత్రపురుషస్సమావా
హ్యాపమర్చయేత్ ॥ ౯౦॥ తతస్తుకుండేచైకస్మిన్హుత్వాతత్త్వానివిన్య
సేత్ । శాంత్యంతంజుహుయాదగ్నౌప్రోక్షయేత్కుంభవారిభి ॥౯౧॥
సన్నిధత్తాంభవాన్దేవమంత్రమూర్తే జనార్దన । జపాక్షమాలా వల

భక్తప్రతిష్ఠా,

యేభక్తానుగ్రహకామ్యయా ॥ ౯౨॥ ఏవంధ్యాత్వాథ భక్తాయతాంద

ద్వ్యాదశమాలికామ్ । భక్తబింబప్రతిష్ఠాన్తుశృణుష్వకమలాసన॥౭౩॥
సింహాదిజ్యోతిఃరహితం మందిరం కల్పయేత్పురా। నోపకుంభాష్టకం
బ్రహ్మన్ నైవశయ్యాధివాసనమ్ ॥౭౪॥ సర్వమన్య ద్యథాపూర్వంభ

గ్రహార్చా,

క్తానాం కర్మణశ్స్యతే । ప్రతిష్ఠాంతు గ్రహార్చాయా యథా విధ్యవ
ధారయ ॥౭౫॥ అంకురార్పణకర్మాది కుంభాంబుప్రోక్షణావధి,
సర్వంకర్మ యథాపూర్వం విశేషమవధారయ ॥౭౬॥ కేవలంజంగ
మంబింబంయదివేద్యాంయధారుచి । ధ్రువేచాస్థానమానీయఆవాహ్య
ప్రోక్షణంచరేత్ ॥౭౭॥ ద్వారేచణ్డప్రచండౌచ వైనతేయం పురో
భువి । ఐశాన్యాం క్షేత్రపాలంచ సేనానీంకమలాసన ॥౭౮॥ వాస్తు
నాథంచ తత్రైవదుర్గా దేవీంచమారుతే । గుహంతుపశ్చిమేభాగేపా
ర్శ్వయోరుభయోరపి ॥౭౯॥ శఙ్ఖపద్మనిధీబ్రహ్మన్నావాహ్యాభ్యర్చయే
త్తతః । యజమానస్తతో దేవం దండవత్ప్రణిపత్యచ ॥౮౦॥ దాసో
స్మితవదేవేశ సపుత్రగణబాంధవః । సన్నిధత్స్వగృహేయావదన్వవా
యోమమాచ్యుత ॥౮౧॥ పూజాం మమయథాశక్తి విహితాంవిక
లామపి । గృహ్ణీష్వభగవన్భక్తజనానుగ్రహకామ్యయా ॥౮౨॥ ఇతి
సంప్రార్థయేద్బ్రహ్మన్గురుణాచోదితస్స్వయమ్। గురుంచఋత్విజో
విప్రాన్తోషయేద్దక్షిణాదిభిః ॥ ... ॥౮౩॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే
సప్తమోధ్యాయస్సమాప్తః.

అష్టమాధ్యాయప్రారంభః.

ప్రతిష్ఠావిధిః.

భగవాన్దేవదేవేశః ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ । ఉపదిశ్యతతోస్మభ్యం
నిజగాదోత్సవంవిధిమ్ ॥౧॥ ఔత్సవం విధిమాఖ్యాస్యే శృణుబ్రహ్మన్స్వ

ధ్వజారోహణమ్.

ఘాతధమ్ । ఉత్సవారంభణాత్పూర్వం ధ్వజారోహణ మాచరేత్ ॥౨॥ గర్భద్వారసమాయామ విస్తీర్ణంపటమాహరేత్ । తన్మధ్యే విలిఖేద్దేవం కాంచనాభంఖగేశ్వరమ్ ॥౩॥ నగనేగమనాకారం పక్షద్వయపరిష్కృతమ్ । నాగైరష్టభిరాకీర్ణం బద్ధాంజలికరద్వయమ్ ॥౪॥ సర్వాభరణసంయుక్తం సుధాకుంభంచపార్శ్వతః । విలిఖ్యశిల్పినాతస్యనయనోన్మీలనంచరేత్ ॥ ౫ ॥ సంగృహ్య మృత్తికాంపశ్చా దంకురార్పణమాచరేత్ । ప్రణవేన పటంగృహ్య దేవస్యాగ్రేవతుమ్ముఖ ॥ ౬॥ విస్తార్య స్థండిలే దేవముఖ్యైర్ద్రవ్యైరుపచర్యచ । పుణ్యాహవాభిస్తత్ర పటస్య ప్రోక్షణం చరేత్ ॥ ౭ ॥ సిద్ధార్థైశ్చన్ద్రమంత్రేణ సన్నాడ్య విహగాధిపమ్ । దేవస్యాననమాలోక్య ప్రార్థయేన్నాథయానయా ॥౮॥ భగవన్పుణ్డరీకాక్ష సర్వేశ్వరజగన్మయ । త్వయాయ ధాతు కథితం తథాకర్తుంనశక్యతే । అస్మాభిత్వత్పాదసామర్థ్యాత్ శ్రద్ధాదీనామభావతః । తదాత్మ నాద్యసర్వేషాంన్యూనాధిక్యోపశాంతయే ॥౧౦॥ సమాలోకయ నేత్రాభ్యాం శీతలాభ్యాం పటస్థితమ్ । సర్వదోషాప హారిభ్యాంవైనతేయ ప్రసీదయ ॥౧౧॥ ఇతిప్రార్థ్యాథనీరాజ్య పటముద్ధాప్య దేశికః । యాగమందిరమాసాద్యస్థాపయేత్ స్థణ్డిలోపరి ॥౧౨॥ నిబధ్య కౌతుకంబ్రహ్మన్కృత్వాఛాయాధి వాసనమ్ । వాస్తునాథంసమభ్యర్చ్యశ్రీనయనోన్మీలనంచరేత్ ॥౧౩॥ కర్మాంగస్నపనంకృత్వా శయ్యాయామధివాసయేత్ । కుంభేష్వావాహ్య సంపూజ్య హుత్వాతత్వాని విన్యసేత్ ॥౧౪॥ సమాప్యశాంతిహోమాంతం పటముద్ధాప్యపద్మజ । కృత్వాపూర్ణాహుతింవహ్నౌ సమారోప్య పటేగురుః ॥౧౫॥ ఉపకుంభాంబుభిఃసంప్రోక్ష్య పటంకమలసంభవ । యోగపీఠంపటేకృత్వాగంధాద్యైరర్చయేత్తతః ॥౧౬॥ ఆవాహ్య విహగాధీశం సాన్నిధ్యప్రార్థనాంచరేత్ । మహాబలమహాబాహోవైనతేయవయోధిప ॥౧౭॥ సన్నిధత్స్వపటేతుభ్యంనమఃప్రణవమూర్తయే । కర్మణాంసిద్ధిమాహాత్మః

విహగేశ్వర ॥౧౭॥ ఆహూతవ్యాస్త్రయోలోకా స్త్వయిసన్నిహితే
విభో । ఇతిప్రార్థ్యార్ఘ్యాదిపాంత మభ్యర్చ్యచనివేద్యచ ॥౧౮॥ మ
హాకుంభస్యచతథా నైవేద్యాంతంసమాప్యచ । స్తోత్రయే ద్విహగే
శానం శుద్ధేనైవాంతరాత్మనా ॥౧౯॥ మంత్రంశ్రీ వైనతేయస్య జప
న్నేవనయేన్నిశామ్ । ప్రభాతేదేశికస్స్నాత్వానిత్యకర్మ సమాప్యచ॥
౨౦॥ తతఃపటంసముద్ధాప్య దేవాగారప్రదక్షిణమ్ । కృత్వాస్తంభస
మీపార్వ్యాం మందిరాభిముఖంగురుః॥౨౧॥ సంస్థాప్యమందిరంగత్వా
మండయేద్బింబమాత్సపమ్ । యానమారోప్యతదను స్తంభస్యనికటంన
యేత్ ॥౨౨॥ మహాకుంభం సకరకం సమభ్యర్చ్యప్రసన్నధీః । పటస్థం
చతతఃకుంభ తోయేనప్రోక్షణంచరేత్ ॥౨౩॥ తతోమంత్రాణివిన్యస్య
ప్రాగాదిషుయథాక్రమమ్ । ఇంద్రాదీన్సమ్యగభ్యర్చ్య ఖగేశానం స
మర్చయేత్ ॥౨౪॥ నివేద్యచ యథాన్యాయ మింద్రాదీనాం బలింక్షి
పేత్ । భుంజతేయాస్త్రియఃపిండా న్బల్యర్థాన్సహమలాసన ॥ ౨౫ ॥
అపత్యలాభంతాసాంస్స్యా త్సత్యముక్తంచతుర్ముఖ। అవశిష్టోదకైఃక్షిప్
రం బల్యర్థ్యమభిషేచయేత్॥౨౬॥ తదంబుశీకరంస్పృష్ట్వా యోషితో
గతవిక్లబాః। గృహపీడానివృత్తాశ్చ రుగ్ణోరోగాద్విముచ్యతే ॥ ౨౭ ॥
ధ్వజవేణ్వగ్రవివరే తంతుభి స్త్రిగుణీకృతె । పాశేధ్వజ పటంబ్రహ్మన్బ
ధ్వాపురుషవిద్యయా ॥౨౮॥ అనుజ్ఞాతోద్విజశ్రేష్ఠై స్తున్వన్వద్యైఃఖ
గాదిపమ్ । సుపర్ణోఽసీతిమంత్రేణ ధ్వజారోపణమాచరేత్ ॥ ౨౯ ॥
ప్రార్థయేత్తత్రసాన్నిధ్యం గాథయావక్ష్యమాణయా । పక్షీంద్రప
క్షవిక్షేప తరంగానిలసంపదా ॥ ౩౦ ॥ నిరస్తాసురసంత్రాస సమరేశ
త్రుసూదన । సన్నిధత్స్వపటేయావ దుత్సవావభృథేక్షణమ్ ॥ ౩౧ ॥
ప్రార్థ్యైవంవిహగాధీశం తత్రదేవం సమానయేత్ । ప్రదర్శయేత్ఖ
గాధీశం భగవన్నితిగాథయా ॥౩౨॥ పుష్పాంజలినాదాయ తదాదే
వస్యసన్నిధౌ । గరుడాననమాలోక్య గాథామేతాముదీరయేత్ ॥ ౩౩ ॥
అస్మాద్దినాత్సమారభ్య యావత్తీర్థదినంహరేః । సన్నిధింకురుపక్షీంద్ర

రాజ్ఞో జనపదస్యచ ॥౩౪॥ గ్రామస్యయజమానస్య వైష్ణవానాం మహా
త్మనామ్ । తుష్టయే పుష్టయేచైవ సర్వశత్రు జయాయచ ॥౩౫॥ అప
మృత్యుహారార్థాయ వైనతేయ ప్రసీదఓమ్ । ఇత్యుదీర్యాథ పుష్పాణి
పటోపరి వికీరయేత్ ॥౩౬॥ కుర్వీత దేవతాహ్వానం త్వయి దేవపటస్థితే।
ఆహూతా రక్షణీయాశ్చ దేవాద్యా విహగాధిప ॥౩౭॥ ఇతి ప్రార్థ్య ఖ
గాధీశం దేవస్యనికటం గురుః । ఆసాద్య దండవద్భూమౌ నత్వా దేవం
విలోకయన్ ॥౩౮॥ జ్ఞానతో జ్ఞానతోవాపి యథోక్తం నకృతం మయా।
తత్సర్వం పూర్ణమేవాస్తు సుతృప్తో భవసర్వదా ॥౩౯॥ ఓమచ్యుత జగ
న్నాథ మంత్రమూర్తే జనార్దన । రక్షమాం పుండరీకాక్ష క్షమస్వాజ
ప్రసీదఓం ॥౪౦॥ ఇతి విజ్ఞాప్య తం దేవం నినయేన్మంటపాంతరమ్। అభ్య
ర్చ్య విధివద్దేవం యథాపూర్వం నివేశయేత్ ॥౪౧॥ ధ్వజస్యనికటే నక్త
మనిర్వాణం ప్రరోపయేత్ । కర్మాంతం విహగాధీశ మభ్యర్చ్య వినివే
దయేత్ ॥౪౨॥ ఉత్సవారంభదివసాత్పూర్వేద్యుర్నిశిపద్మజ । శయ్యా

అధివాసవిధిః.

యాం వాసుదేవం తం దేవీభ్యామధివాసయేత్ ॥ ౪౩ ॥ విధిం తస్య వది
ష్యామి యథావదవధారయ । త్రిభిర్భాగవతైస్సాకం దేశికో గర్భ
మందిరమ్ ॥౪౪॥ ఆసాద్య గంధపుష్పాద్యైర్మూలబేరం సమర్చయేత్।
కర్మార్చాయాం మూలబేరాత్ తస్మాదుత్సవకౌతుకే ॥౪౫॥ ఆవాహ్య
సన్నిధిం ప్రార్థ్య కర్మాంతం సమ్యగర్చయేత్ । పుణ్యాహపూర్వం బధ్నీ
యాద్దేవ్యా దేవస్యవై కరే ॥ ౪౬ ॥ అర్చయిత్వా నివేద్యాథ కర్మాంగ
స్నపనంచరేత్ । మండయిత్వా సదేవీకం స్నాతముత్సవకౌతుకమ్॥౪౭॥
యథావిధి సమభ్యర్చ్య పరమాన్నం నివేదయేత్ । ప్రకల్పయేత్తతశ్శ
య్యాం ప్రతిష్ఠాయాం యథాగురుః ॥౪౮॥ దేవీభ్యాం సహ దేవేశం శా
యయేత్తోరణభూమిషు । అనిర్వాణాన్సముద్దీప్య దీపాన్సాంకురపా
లికాః ॥౪౯॥ సంస్థాప్య నిత్యాగ్నికుండే సమిచ్చరుఘృతైస్తతః । మూలేన
చనృసూక్తేన పూర్ణాహుత్యవసానికమ్ ॥ ౫౦ ॥ హుత్వా దేవం తత

స్తుత్వా జాగరేణ నిశాం నయేత్ । తతః ప్రభాతే దేవీభ్యాం దేవముత్థాప్య దేశికః ॥౫౧॥ సమభ్యర్చ్య యథాన్యాయం గాథామేనాముదీరయేత్ । ప్రసీద దేవదేవేశ ఉత్సవః క్రియతే మయా ॥౫౨॥ అస్మాత్కాలలవాద్యావత్పుష్పయాగమహోత్సవః । త్వత్ప్రీతయే జగన్నాథ యద్యత్కర్మ కరోమ్యహమ్ ॥౫౩॥ తత్సర్వమాత్మసాత్కృత్వా కృపయా మే ప్రసీద ఓమ్ । ఇతి విజ్ఞాప్య తం దేవం యానమారోప్య పద్మజ ॥౫౪॥ ఆరోపితం ధ్వజం దృష్ట్వా దేవతానయనాయ చ । నియుజ్య గరుడం గ్రామం పరిక్రమ్య యథాపురమ్ ॥౫౫॥ ఆస్థానమంటపే దేవమవతార్య గురూత్తమః । అభ్యర్చ్య యాగసంభారాన్ సంభృతాన్ జనసంసది ॥౫౬॥ ఇతోయాతమితోయాత మితోయాతమితీరయన్ । దర్శయిత్వా స్నాపయిత్వా సమభ్యర్చ్య యథావిధి ॥౫౭॥ కర్మార్చ్యాయాం సముద్వాస్య మూలబేరే సము

దేవతాహ్వానమ్.

ద్వాసేత్ । ఆరోపితే ధ్వజే విష్ణోర్దేవతాహ్వానమాచరేత్ ॥౫౮॥ యద్వా దేవాన్సమాహూయ ధ్వజారోహణమాచరేత్ । బలిపీఠస్య పురతః క్షితిం గోమయవారిణా ॥౫౯॥ ఆలిప్య రంగవల్ల్యాద్యైరలంకృత్య ప్రకల్ప్య చ । స్థండిలం విలిఖేత్తత్ర కాలచక్రం చతుర్ముఖ ॥౬౦॥ భేరీం నివేశయేన్మధ్యే నవవాసోవివేష్టితామ్ । తద్దక్షిణస్యాం కోణే చ ప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ ॥౬౧॥ మూలబేరాత్తత్కర్మబింబే తతోపి బలికౌతుకే । సమావాహ్య సమభ్యర్చ్య సాన్నిధ్యం ప్రార్థయన్పురా ॥౬౨॥ ఉత్థాప్య భేరీదేశస్య పశ్చిమే స్థండిలోపరి । కాలచక్రే విలిఖితే భద్రపీఠం నివేశయేత్ ॥౬౩॥ కౌతుకం తత్ర విన్యస్య నైవేద్యాన్తం సమర్చయేత్ । భేరీకౌతుకయోర్మధ్యే కుంభమేకం సలక్షణమ్ ॥౬౪॥ కుంభాష్టకం చ పరితః స్థాపయేత్స్థణ్డిలోపరి । స్నాతం మృదూర్ధ్వతిలకం శుక్లాంబరధరం శుచిమ్ ॥౬౫॥ సోపవీతం దర్భపాణిం భేర్యాస్తస్యాః పురోభువి । స్థాప్య పారశవం తత్ర స్థాపయేద్గణికాజనమ్ ॥౬౬॥ తతః కుర్వీత పుణ్యాహం భేరీం పారశవం తతః । గాణిక్యమపి కోణం చ ప్రోక్షయేదస్త్రవి

ద్యయా ॥౧౭॥ భేరీమధ్యేర్చయేద్బ్రహ్మన్ప్రకృతింత్రిగుణాత్మికామ్। దక్షిణోత్తరయోర్విష్ణుం శ్రియంతత్రసభాజయేత్ ॥ ౧౮ ॥ వాయుంకోణేసమావాహ్య యథావిధిసమర్చయేత్ । సులగ్నే కోణమాదాయ శబ్దతన్మాత్రవిద్యయా॥౧౯॥ దేవాన్సర్వాన్సమాహూయ స్వస్వ నామభిరబ్జజ । ఆహూయ తాడయేద్భేరీం ప్రత్యేకం తాడనత్రయమ్ ॥౨౦॥

ఆహ్వానక్రమః.

భేరీతాడనవేళాయాం నృత్యేచ్ఛగణికాజనః । ఆహూతవ్యా స్సర్వయజ్ఞాస్స్వాహావౌషట్సమన్వితాః॥౨౧॥ బ్రహ్మాచసపరివార ఆహూతవ్యోమహోత్సవే । విష్ణుశ్చసపరివారస్సహపారిషదైస్తథా॥౨౨॥ఆహూతవ్య స్తథారుద్రః ప్రమథాద్యైస్సమన్వితః । దేవతాశ్చత్రయస్త్రింశదృషయశ్చతపోధనాః ॥౨౩॥ సిద్ధవిద్యాధరాశ్చాన్యే నాగామానుషవిగ్రహాః । స్వర్గిణోయక్షరక్షాంసి నద్యోవిద్యాశ్చ సాగరాః ॥౨౪॥ ఆహూతవ్యాగిపర్వతాశ్చ స్వైస్స్వైర్నామభిరబ్జజ । ఏవముత్సవసేవార్థం దేవానాహూయదేశికః ॥౨౫॥ ఆవాహ్యమధ్యమేకుంభే తీర్థావధిసమర్చయేత్ । లోకపాలాన్సమాహూయ ప్రాక్కుంభాదిషు పూర్వవత్ ॥ ౨౬ ॥ నివేద్యచాథ నీరాజ్య గుప్తదేశే నివేశయేత్ ।

ఉత్సవవిధిః.

బలిబేరగతాం శక్తిం మూలబింబే నివేశయేత్ ॥ ౨౭ ॥ ఉత్సవారంభదివసాత్సప్తమే పంచమేహని । తృతీయేహ్న్యపి సద్యోవా కారయేదంకురార్పణమ్ ॥౨౮॥ అష్టాదశ దినేయద్వా దశాహేతత్తథానచేత్। నవమేదివసేవాపికుర్యాదవభృథోత్సవమ్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రతిష్ఠా దివసేయద్వా రాజ్ఞోజన్మ దినేపివా । మాసనక్షత్రతిథిషు దర్శేవా తీర్థమాచరేత్ ॥౩౦॥ సాగరేవా మహానద్యాం పుణ్యతీర్థే భవాబ్జజ । వాప్యాంవా పుష్కరిణ్యాంవా కుర్యాదవభృథోత్సవమ్ ॥ ౩౧ ॥ తిథిష్వేవ ప్రకుర్వీత సాగరేవభృథోత్సవమ్ । దర్శేవా పూర్ణమాస్యాంవా నాన్యత్రకమలాసన ॥ ౩౨ ॥ నక్షత్రేవాతిథౌయద్వా నద్యా

ద తీర్థమాచరేత్ । తిథినక్షత్రయోగేతు తీర్థంసర్వగుణోత్తరమ్॥
కలయావాపి విద్ధాచేత్తిథిర్వాయదితారకా । వర్జయిత్వాథ తాంవి
ద్ధాం పరేద్యుస్తీర్థమాచరేత్ ॥౨౪॥ కలామాత్రావశేషాచేత్తిథిర్వా
యదితారకా । తత్రోత్సవం ప్రకుర్వీత సాహిసర్వగుణోత్తరా ॥౨౫॥
తీర్థోత్సవం వినిశ్చిత్య ధ్వజారోహణమాచరేత్ । ఉత్సవారంభ దివ
సఅపరాహ్ణే చతుర్ముఖి ॥౨౬॥ విష్వక్సేనంపురస్కృత్యయద్వాప
క్షీశ్వరంగురుః । బహిర్నిర్గత్యధరణీం సంగృహ్యాంకుర మర్పయేత్॥
గర్భమందిరమాసాద్య దేవమభ్యర్చ్యతంత్రవిత్ । కమార్చాయాం
సమావాహ్య తస్మాదప్యుత్సవాదిషు ॥౨౮॥ ఆవాహ్యతత్రయాచేతతీర్థా
స్త్రసన్నిధింగురుః । అర్చయిత్వాథ బల్యర్చాం తథావై స్నానకౌతు
కమ్ ॥౨౯॥ ప్రవిశ్యయాగసదనంస్థండిలోర్ధ్వంనివేశయేత్ । తతో
గర్భగృహం ప్రవిశ్యప్రణమ్యప్రార్థయేద్ధరిమ్ ॥౩౦॥ భగవన్పుణ్డరీకా
క్షకరిష్యేకౌతుకక్రియామ్ । మహోత్సవార్థం దేవేశ తదర్థంత్వంప్రసీ
దమే ॥౩౧॥ ఇతివిజ్ఞాప్యశయన తీర్థకౌతుకవర్జితమ్ । దేవీభ్యాంసహ
సర్వేషాం బధ్నీయాత్కౌతుకంకరే ॥౩౨॥ గురుస్స్వదక్షిణే హస్తేకృ
త్వాకౌతుకబంధనమ్ । యాగమందిరమాసాద్యకుంభస్థాపనమాచరేత్॥
౩౩ ॥ నవకుంభాన్సకరకాన్వేదికాయాం యథాక్రమమ్ । స్థణ్డిలోపరి
సంస్థాప్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥ ౩౪॥ ద్వారతోరణమభ్యర్చ్య
విష్వక్సేనంగళాష్టకమ్ । యోగపీఠం మహాకుంభే తథాన్యేష్వపి కల్ప
యేత్ ॥౩౫॥ మహాకుంభేమూలబేరాత్తచ్ఛక్తిం మూలవిద్యయా । సుద
ర్శనంచ కరకే ప్రాగాదిషుయథాక్రమమ్ ॥౩౬ ॥ ఆవాహ్య వాసుదే
వాదీన్పురుషాదీన్విదిక్షుచ । అభ్యర్చ్యచాభిమంత్ర్యాథ చక్రపద్మంస
మర్చయేత్ ॥౩౭॥ ప్రాగాది సరకుణ్డేషు వాసుదేవాదికాన్యజేత్ ।
మూలాదావాహయేద్వ్రిహ్నావసథ్యేగురూత్తమః ॥౩౮॥ పంచభిర్వా
చతుర్భిర్వాత్రిభిరేకేనవానలైః । యజేత తత్రసాన్నిధ్యంతీర్థాంతం
ప్రార్థయేదపి ॥౩౯॥ ఘృతప్రసూనపుష్పాద్యైస్తత్తన్మంత్రైర్యథాక్ర

వమ్ । జుహుయుమూర్తిపాన్మన్త్రైః చరుభిశ్చపురోదితైః ॥౧౦౦॥

పరివారహోమః.

ఆవసథ్యేనలేయద్వాప్రాక్కుణ్డేవాగురుస్స్వయమ్। హాయసేనైవ జు
హుయాత్పరివారాన్యథావిధి॥౧౦౧॥ఉద్ధృత్యప్రణవంపూర్వంతత్తన్నా
మచతుర్థికమ్ । సపరివారశబ్దస్య చతుర్థ్యా సహితంపునః ॥౧౦౨॥
తతస్స్వాహాంతముద్ధృత్యహోమమనిప్రోక్తశ్చతుర్ముఖ। బ్రహ్మాప్రజాప
తిరుద్రో దేవాశ్ఛందాంసి పద్మజ ॥ ౧౦౩ ॥ ఋషయశ్చాపిగంధర్వాస్త
థైవచసరీసృపాః। యక్షాశ్చాప్సరసశ్చైవమాసాద్యైస్సహవత్సరాః॥
౧౦౪ ॥ సముద్రానగపర్వతాశ్చైవ పితృజాభూతానిపద్మజ । పశవశ్చత
థావృక్షా స్తథైవౌషధయస్స్మృతాః ॥౧౦౫॥ వనస్పతిశ్చోద్భిదశ్చ స్వే
దజాశ్చాండజా స్తథా । జరాయుజాశ్చ భూమ్యాది సప్తలోకా స్తథై
వచ ॥౧౦౬॥ అతలాద్యాస్సప్తలోకా స్తథాచండాదిదేవతాః। ప్రాయ
శ్చిత్తాహుతీర్హుత్వా చేదంవిష్ణ్వితిమంత్రతః ॥౧౦౭ ॥ హుత్వాపూ
ర్ణాహుతింబ్రహ్మన్బలిదానంసమాచరేత్। నదహేత్పరిధీన్దర్భాన్
దేవాన్నోద్వాసయేదపి ॥ ౧౦౮ ॥ తీర్థాంతమగ్నిస్సంరక్ష్య త్వావర్ధో
మందినేదినే । సాయంప్రాతశ్చకర్తవ్య యథావత్కమలాసన ॥౧౦౯॥

బలిదానమ్.

బలిదానంతతఃకుర్యాద్ధోమాంతేప్రత్యహంగురుః। పురస్తాద్యాగసద
నే కుముదాదీన్ప్రతిక్షిపేత్ ॥౧౧౦॥ బల్యర్థామన్నమూర్తింవాపురో
ధాయగురూత్తమః । చణ్డప్రచణ్డయోర్ద్వారే పురస్తాద్యాగమణ్డపే॥
౧౧౧॥ గర్భమందిరమారభ్య పంచావరణభూమిషు । గత్వాగ్రామం
సమాసాద్యగ్రామమధ్యేచతుర్ముఖ ॥౧౧౨॥ ఆహూయతత్ర బ్రహ్మా
ణం బల్యర్థం దేశికోత్తమః । పీఠేవాస్థండిలేయద్వా సమావాహ్య బ
లింక్షిపేత్ ॥౧౧౩ ॥ గ్రామహీనేక్షిపేద్బ్రహ్మన్బలిపీఠసమీపతః । పూ
ర్వాద్యాశాసుచేంద్రాదీనాహూయావాహ్యపూర్వవత్ ॥౧౧౪॥ బలిం
పీఠేస్థండిలేవాప్రక్షిపేచ్చయథావిధి । వహన్నార శవోభరీం హూయ

మానేమరుద్గణే ॥ ౧౧౫॥ కోణేనతాడయేద్బ్రహ్మన్ త్రివారంగురుచో
దితః । ఆహూయమానే చేంద్రాద్యా నృత్యేయుర్గణికాజనాః॥౧౧౬॥
జగన్మనోహరంతత్ర గాయేయుర్గీతివేదినః । వాదయేయుర్వాద్య
కజ్ఞాస్స్తోత్రయేయుశ్చవందినః॥౧౧౭॥ నిత్యోత్సవార్చయాసార్థంస
చావరణభూమిషు । గ్రామేబల్యర్చయాసార్థంబలిదానంప్రశస్యతే॥
యద్వాచక్రేణకుర్వీత భేర్యా కేవలయాథవా । బలిశిష్టంక్షిపేత్పీఠే కౌ
తుకంతత్రపూజయేత్ ॥౧౧౯॥ నీత్వాథయాగ సదనం యథాస్థానం ని
వేశయేత్ । ఆరంభదివసే రాత్రౌ సమాప్తిదివసేహని ॥ ౧౨౦॥ ఏకా
మేకాంబలిందద్యాన్మధ్యేదద్యాద్బలిద్వయమ్ । ఉపరాగే సంక్రమేవా

ఉత్సవబింబ యాత్రావిధిః.

ప్రాప్తేతీర్థదినేతదా ॥౧౨౧॥ కాలద్వయేబలిందద్యాద్దేశికఃపంచరా
త్రవిత్ । ఆసాద్యగర్భసదన మర్చయిత్వాయథావిధి ॥౧౨౨॥ ఉత్స
వార్చాం సమాదాయ దేవీభ్యాంసహవా వినా । ఆస్థాన మంటపే దే
వంయానమారోప్యదేశికః ॥ ౧౨౩ ॥ ఆరాధ్య మంత్రాన్విన్యస్య నిశా
చూర్ణంతతోహరేః। విన్యస్యపాదయోబ్రహ్మన్పాదుకామపియోజ
యేత్ ॥౧౨౪॥ యానంవహత్సువిప్రేషు వైనతేయంసమర్చయేత్। దే
వాగ్రేనినయేద్దీపాన్ ఘృతవర్తిసమన్వితాన్॥౧౨౫॥ గాయకాశ్చాపిగా
యేరన్వాదయేయుశ్చవాద్యకాః । తాళాదిసర్వంకుర్వీరన్తత్రవైతాళి
కాజనాః ॥౧౨౬॥ ధూపాంశ్చైవబృహద్దీపాన్ధారయేయుస్సమంతతః।
ఛత్రచామరవృన్తాని బిభృయుఃపరితోహరేః ॥ ౧౨౭ ॥ ఘోషయేయు
ర్ద్విజశ్రేష్ఠాన్ దేవాన్ దేవస్యపృష్ఠతః । పఠేయుఃపద్య గద్యానిస్తుతిం
వాదేవపృష్ఠతః ॥౧౨౮॥ గ్రామంసర్వంపరిక్రమ్యఅవరోప్యచమంటపే।
ఆరాధ్యపృథుకాదీని నివేద్యచయథాతథమ్ ॥౧౨౯॥ పునరుద్ధాప్య దేవే
శంస్థాపయేన్మందిరాన్తరమ్। న్యాసపూర్వంసమభ్యర్చ్యనివేద్యతదనం
తరమ్ ॥౧౩౦॥ నీరాజ్యయానాద్దేవేశ మవరోప్య తతఃపరమ్ । యథా
స్థానంసమావేశ్యస్నాపయేత్కలశైస్తతః ॥౧౩౧॥ వీధీపర్యటనే ప్రా

స్త్రైస్స్నానం దేవస్యకీర్త్యతే । వీథీంగచ్ఛతి దేవేశే యదిభక్త్యాధికంపథి॥
అస్త్రమన్త్రేణసంప్రోక్ష్య దేవాయవినివేదయేత్ । ఫలంవాయదివాతాం
బూలంతూష్ణీమేవనివేదయేత్ ॥ ౧౩౩॥ ప్రాప్తాభరణవస్త్రాణిప్రోక్ష్యా
స్త్రేణనియోజయేత్ । సాయంప్రాతః ప్రతిదినంవీథీభ్రమణ మాచరేత్॥
౧౩౪॥ అన్నాద్యైర్ద్విగుణైర్నిత్యంమూలాయవినివేదయేత్ । సప్తమే

చూర్ణోత్సవః.

హనిసాయాహ్నేదేవంస్నానార్చయాసహ ॥ ౧౩౫ ॥ ఉత్తమాద్యై
శ్చకలశైస్స్నాపయేద్గంధవారిభిః। ఉపచర్యచదీపాంత మేకబేరేచతు
ర్ముఖ ॥౧౩౬॥ మూలబింబేప్రకుర్వీతస్నపనంశాస్త్రవర్త్మనా। తతో
దేవస్యపురతస్స్థండిలేధాన్యనిర్మితే। ఉలూఖలంముణ్డయిత్వా విన్యసే
ద్వస్త్రవేష్టితమ్ ॥౧౩౭॥ శ్రీసూక్తేన శ్రియంధ్యాయన్నర్చయిత్వాభి
మంత్ర్యచ । మూలమన్త్రేణ ముసలే దేవం ధ్యాయ న్సమర్చయేత్॥
౧౩౮॥ నిశాతండులయో శ్చూర్ణం నిక్షిపేద ప్యులూఖలే । పఠంతో
మంగళందాస్యోగృహీత్వాముసలంతతః ॥౧౩౯॥ విమర్దయేయు ర్ని
భృతం యథాసూక్ష్మతరంతథా। నిశాచూర్ణంతదాదాయ కుంభే వే
ష్టితవాససి ॥౧౪౦॥ నిక్షిప్యస్థండిలేస్థాప్యకృత్వాకూర్చ్చపి ధానవత్।
తత్రశ్రియంసమావాహ్యసమభ్యర్చ్యయథావిధి ॥౧౪౧॥ శ్రీసూక్తేనా
థతచ్చూర్ణైర్దేవంతమభిషేచయేత్ । తతో దేవం పరిక్రమ్యప్రణిప
త్యగురుస్స్వయమ్॥౧౪౨॥పుష్పాంజలింవికీర్యాథసాయంకుర్యాన్మహో

జలద్రోణ్యర్చనమ్.

త్సవమ్ । జలద్రోణ్యర్చనంబ్రహ్మన్నపరాహ్ణేష్టమేహని ॥౧౪౩॥ కు
ర్వీత తద్విధింవక్ష్యే శృణుష్వకమలాసన । నినయేత్సరసీతీరం దేవీభిస్స
హకౌతుకమ్ ॥౧౪౪॥ అవరోప్య ప్రపాయాంతంనిర్మాయస్థండిలంపు
రః । కటాహంవాజలద్రోణీం విన్యసేత్స్థండిలోపరి ॥౧౪౫॥ గంధోద
కైస్సమాపూర్యవికిరేత్పరితోక్షతాన్। తతోదర్భైర్నిపరిస్తీర్యప్రోక్ష్యపు
ణ్యాహవారిభిః ॥౧౪౬॥ శోషణాదివిధాయాత్రగంగాద్యాస్సరితోర్చ్య

యేత్ । అబ్లింగాభి ర్మహామంత్రై రభిమంత్ర్య తజ్జలమ్ ॥ ౧౪౭॥
గాథాభిర్వక్ష్యమాణాభి స్తమీశం ప్రార్థయేద్గురుః । భగవన్పుండరీకా
క్ష శరణాగత వత్సల ॥ ౧౪౮ ॥ అస్మిన్మహానికర్తవ్యా జలక్రీడా త్వ
యా విభో। శుద్ధయే సర్వలోకానాం దేవానాం ప్రీతయేపి చ ॥ ౧౪౯ ॥
యాత్రా తదర్థం కర్తవ్యా మదనుగ్రహకామ్యయా । ఇతి ప్రణమ్య వి
జ్ఞాప్య దేవమర్ఘ్యాదిభిర్యజేత్ ॥౧౫౦॥ వాద్యవేదేషు ఘుష్టేషు దేవీ
దేవం చ దేశికః । అబ్లింగా ద్వారుణం సూక్తం జపం స్తత్రావగాహ

మృగయోత్సవః.

యేత్ ॥౧౫౧॥ నీరాజనాంతమభ్యర్చ్య యథావిధి చతుర్ముఖ । ఉత్థా
ప్య యానమారోప్య నినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥౧౫౨॥ తద్రాత్రౌ సమలం
కృత్య సమారోప్య తురంగమం । గ్రామసీమ పరిక్రమ్య నయేదుద్యా
నమంటపమ్ ॥౧౫౩॥ అభ్యర్చ్య వివిధైర్భోగై ర్నయేద్ధామ యథా

రథోత్సవః.

పురమ్ । నవమే దివసే బ్రహ్మన్ రథం పుణ్యాహవారిభిః ॥ ౧౫౪ ॥ సం
ప్రోక్ష్య వక్ష్యమాణేన వర్త్మనా వాహనం చరేత్ । బ్రహ్మాణం తస్య
శిఖరే ధనేశం సమహేశ్వరమ్ ॥౧౫౫॥ తలే ద్వితీయ్యా ఆవాహ్య చోప
కంఠే చతుర్ముఖ । వాసుదేవం సమభ్యర్చ్య తక్షకం ప్రథమే తలే ॥౧౫౬॥
మహాపీఠే తు గరుడం మధ్యపీఠే శృణుష్వహ । ఇంద్రాదీన్ ప్రథమే పీఠే
కుముదాదీన్సమర్చయేత్ ॥౧౫౭॥ చక్రే వాయుం రథే బ్రహ్మన్వైనతే
యం సమర్చయేత్ । హవిర్నివేద్యైరింద్రాదిభ్యో బలిం దత్వా రథోత్త
మమ్ ॥౧౫౮॥ ఆరోప్య దేవం కుర్వీత వీథీపర్యటనం గురుః । అవరోప్య
రథాద్దేవం నినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥౧౫౯ ॥ యత్సమీపే స్థితనద్యాది
తత్ర దేశికసత్తమః । రాత్రౌ త్వుత్తరార్ధే దేవస్య మృగయా దివసే గు
రుః ॥౧౬౦॥ తీర్థబేరం సమాసాద్య గాథామేతా ముదీరయేత్। తీర్థ

తీర్థోత్సవః.

యాత్రా త్వయా కార్యా శ్వఃప్రభాతే సురోత్తమ ॥౧౬౧॥ తత్ర ప్రతిస
రారంభం త్వమనుజ్ఞాతుమర్హసి । ఇతివిజ్ఞాప్య తీర్థార్థం కృత్వా ప్రతి
సరం తదా ॥౧౬౨॥ అభ్యర్చ్య స్థండిలే వేద్యా మధివాస్య యథావిధి।
ఉత్సవానంతరం ప్రాత రుత్థాప్య కమలాసన ॥౧౬౩॥ సమయోత్సవబే
రస్య ప్రాశయ్య విధిపూర్వకమ్ । మంత్రాసనాది నవభిః కలశైరభిషేచ
యేత్ ॥౧౬౪॥ కుర్యాన్నద్యాదితీర్థానాం దాహన స్నాపనంతతః।
పుణ్యాహవారిభిః ప్రోక్ష్య గంగాదిసరితో గురుః ॥ ౧౬౫ ॥ ఆవాహ్యాభ్య
ర్చ్యవిధివ త్తూర్ణం చేర్ణైవ తదంబుభిః । కల్యాణ కౌతుకం ప్రోక్ష్య త
త ఉత్సవసన్నిధౌ ॥౧౬౬॥ తీర్థబేరం సమాదాయ శిరసాధారయన్విధేః।
నద్యాదితీర్థమాసాద్య చక్రమంత్రమనుస్మరన్ ॥౧౬౭ ॥ నిమజ్జస్నే
వ తద్బింబం త్రివారం మజ్జయేత్సుధీః । తదా సర్వే నిమజ్జేయు ర్జనస్సవా
వాముముక్షవః ॥౧౬౮॥ తదానీమేవ బింబానాం సర్వస్య కౌతుకబంధనమ్।
విముచ్య తజ్జలే క్షిప్త్వా నినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥ ౧౬౯ ॥ అభ్యర్చ్య
రాత్రౌ పూర్వస్యాం దేవమాస్థానమంటపే । సన్నివేశ్య చతుర్వక్త్రం

అవరోహణమ్.

ప్రవిశేద్యాగమంటపమ్ ॥౧౭౦॥ అభ్యర్చ్య స్థాపితాన్కుంభాన్నాదా
య గురుసత్తమః । దేవస్య పురతో భూమౌ ధాన్యపీఠే నివేశయేత్॥
ఉత్సవాంతోచితం కుర్యాత్స్నపనం తద్యథావిధి। అంతే కుంభాంబుభిస్స
ర్వైర్వః కూర్చైస్సేచనమాచరేత్ ॥౧౭౨॥ ఏకబేరే మూలబింబే తీర్థ
బేరే పరత్ర చేత్ । నివేదనాంతం కృత్వాథ ప్రవిశేద్యాగమణ్టపమ్॥౧౭౩॥
హుత్వా యథావిధి తత శ్శాంతిహోమం సమాచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తా
ర్థమాజ్యేన పంచోపనిషదా గురుః ॥౧౭౪॥ తతః పూర్ణాహుతిం హు
త్వా విసృజేచ్చ హుతాశనాన్ । తోరణాది స్థితాన్దేవా నుద్వాస్య విధి

పూర్వకమ్ ॥ ౧౭౫ ॥ యానమారోప్య దేవేశం ధ్వజస్తంభం సమాశ్రి
యన్ । తత్ర పక్షీంద్ర మభ్యర్చ్య మహాన్నం వినివేదయేత్ ॥ ౧౭౬ ॥
ప్రదక్షిణం పరిక్రమ్య సంహారక్రమమాశ్రయన్ । కుంభే ధ్వజస్థ మావా
హ్య మూలబేరే నియోజయేత్ ॥ ౧౭౭ ॥ సన్నిధావుత్సవార్థస్య ధ్వ
జం తమవరోపయేత్ । ఉద్వాస్య తత్ర చేంద్రాదీన్ కుర్యాద్వీథి ప్రదక్షి
ణమ్ ॥ ౧౭౮ ॥ తత్రావాహ్యాపి తాన్దేవాన్బల్యర్థం చతురానన । ఉద్వా
స్య మందిరం నీత్వా యానాత్తమవరోప్య చ ॥ ౧౭౯ ॥ ఉత్సవాదీని బేరా
ణి ప్రాపయేద్గర్భమందిరమ్ । అభ్యర్చ్య తాని సర్వాణి జపేదష్టాక్షరం
మనుమ్ ॥ ౧౮౦ ॥ తత ఉద్వాస్య తచ్ఛక్తిం మూలబేరే గురూత్తమః । అభ్య
ర్చ్య చ యథాన్యాయం నత్వా స్తుత్వా విశేషతః ॥ ౧౮౧ ॥ ప్రదక్షిణం పరి

పుష్పయాగవిధిః.

క్రమ్య స్వనికేతనమాశ్రయేత్ । ఉత్తరేహని తీర్థస్య సాయాహ్నే గ
ర్భమందిరే ॥ ౧౮౨ ॥ ధ్రువబేరం సమభ్యర్చ్య ప్రార్థయేత్పరమేశ్వరమ్ ।
భగవన్పుండరీకాక్ష శరణాగతవత్సల ॥ ౧౮౩ ॥ ధ్వజార్ధాంకురమారభ్య
ఉత్సవావభృథాంతిమమ్ । యన్మయానుష్ఠితం కర్మ తవ సుప్రీతయే వి
భో ॥ ౧౮౪ ॥ తథాన్యైస్తదనుజ్ఞాతైర్దేశికైశ్చాపి యత్కృతమ్ । సాధ
కైశ్చ తథాన్యైశ్చ వివిధైః పరిచారకైః ॥ ౧౮౫ ॥ తత్తత్సంపూరణా
ర్థం చ న్యూనాధిక్యోపశాంతయే । త్వామద్యావసరే యష్టుం చతుస్థాన
స్థితం విభో ॥ ౧౮౬ ॥ ప్రవృత్తమనుజానీహి మదనుగ్రహకామ్యయా । ఇ
తి విజ్ఞాప్య చావాహ్య గురురుత్సవకౌతుకే ॥ ౧౮౭ ॥ సంపూజ్య యానమా
రోప్య వినయేన్మంటపాంతరమ్ । న్యసేద్ద్వారాణి చత్వారి మధ్యే మంటప
మబ్జజ ॥ ౧౮౮ ॥ తన్మధ్యదేశం శుచిభిర్మృద్భిస్సంపూరయేదప । చతు
రశ్రం యథా కృత్వా గోమయేనానులేపయేత్ ॥ ౧౮౯ ॥ దర్పణోదరవ
త్కృత్వా తత్ర చక్రాబ్జమండలమ్ । శోభాంతం పూరయిత్వాథ ప్రో
క్ష్య పుణ్యాహవారిభిః ॥ ౧౯౦ ॥ న్యసేద్భద్రాసనం తత్ర దేవం తత్ర నివే

శ్యచ । పుష్పయాగం తతః కుర్యాత్తత్ప్రకార మిహశ్శృణు ॥ ౧౯౧ ॥
కర్ణికాబిందుషు బ్రహ్మా న్విన్యసేద్ద్వాదశాత్మదాన్ । విష్ణ్వాద్యా దేవ
తా స్తత్ర గోవిన్దాంతా యథాక్రమమ్ ॥౧౯౨॥ కర్ణికాయాం వాసుదే
వం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । తతశ్శోభాంతమావాహ్య పూర్వోక్తైనై
వ వర్త్మనా ॥౧౯౩॥ అర్ఘ్యాది భూషణాంతైశ్చ నవభి రుపచర్యచ।
అర్చయేత్కర్ణికామధ్యే వాసుదేవంచతుర్ముఖ ॥౧౯౪॥ పంచవర్ణై
శ్చకుసుమై స్తన్మంత్రంపూర్వముద్ధరేత్ । ఫలంభవతు మేపుష్టై ర్నమ
ఇత్యవసానికమ్ ॥౧౯౫॥ అర్చయేద్ధృదయాద్యంగం భూషణాన్యప్యనం
తరమ్ । చక్రాదీన్యప్యథాభ్యర్చ్య కేసరాదిషుపూర్వవత్ ॥౧౯౬॥ శం
ఖావసానంకుసుమై స్తత్తన్మంత్రై ర్యథాక్రమమ్ । తతః పురుషసూక్తస్య
ఋగ్భి ష్షోడశభి స్తథా ॥౧౯౭॥ నారాయణానువాకైశ్చ విష్ణుసూక్తైశ్చ
పద్మజ । పంచోపనిషదై ర్మంత్రై ర్దేవపాదారవిందయోః ॥౧౯౮॥
పుష్పై ర్నమోంతంపుష్పాణి విన్యసే ద్దేశికోత్తమః । ధూపదీపౌ తతో ద
త్వా నీరాజ్యాథమహాహవిః ॥౧౯౯॥ నివేద్యతత్రై వాగ్నేయ్యాం ప్ర
తిష్ఠాప్య హుతాశనమ్ । సమిచ్చరుభి రాజ్యేన పూర్ణాహుత్యావసా
నికమ్ ॥ ౨౦౦ ॥ హుత్వాచాగ్నిం సముద్వాస్య మండలస్థ మతఃప
రమ్ । కౌతుకం యానమారోప్య ప్రథమావరణంనయేత్ ॥ ౨౦౧ ॥
సేవార్థమాగతాన్సర్వా న్గంతుంస్వసదనంప్రతి । నియుజ్యమణ్టపంనీత్వా
నైవేద్యాంతంసమర్చయేత్ ॥౨౦౨॥ మందిరాంత ర్ప్రవేశనీత్వా పీఠం
మూలే నియోజయేత్ । ప్రణమ్య జ్ఞానత ఇతి విజ్ఞాప్య తదనుజ్ఞయా॥
౨౦౩ ॥ స్వధామప్రవిశేత్పశ్చా ద్గురుః పూర్ణ మనోరథః । యజమా
నశ్చవిత్తాద్యై స్తోషయిత్వాయథాతథమ్ ॥ ఛత్రచామరవాద్యాద్యైరా
రోప్యశిబికాదికమ్। పరివారైస్సహాగృహం గురుంనీత్వా తతోవ్రజేత్॥

పవిత్రారోపణవిధిః.

సంవత్సరోపచారాణాంన్యూనాధిక్యోపశాంతయే । చాతురాశ్రమ ధ

ర్మాణాం తద్వద్దోషాపనుత్తయే ॥౨౦౬॥ జ్యేష్ఠాదిషుచతుర్మాస్సుప
విత్రోత్సవమాచరేత్ । శుక్లపక్షేథ ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యామథా
పివా ॥౨౦౭॥ శ్రవణేహస్తనక్షత్రే పవిత్రారోపణంమతమ్ । కౌశే
యతంతూనథవా కార్పాసేయాన్సమాహరేత్ ॥౨౦౮॥ ముద్గచూర్ణా
యుతైర్బ్రహ్మన్ క్షాళయేచ్ఛుద్ధవారిభిః। శోషయిత్వాతపేతంతూన్ త్రిగు
ణీకృత్య తాన్పునః ॥౨౦౯॥ త్రిగుణీకృత్య గోత్రియాం శంకూద్వౌస్థా
పయేద్గురుః । స్థాప్యాయామానుసారేణపవిత్రాణిప్రకల్పయేత్ ॥౨౧౦॥
తంతుభిరష్టవింశద్భిర్జఘన్యంపరికీర్తితమ్ । అష్టోత్తరశతైస్సూత్రై
ర్మధ్యమంపరికీర్తితమ్ ॥౨౧౧॥ ఇతోధికైస్తథాసూత్రైరుత్తమంక
మలాసన । మూలబేరాదిబేరాణాంద్వాత్రింశద్భిర్యుతంమతమ్॥౨౧౨॥
కుంభమణ్డలకుణ్డానాంతావద్గ్రంథిభిరన్వితమ్ । నేమిబాహ్యపవిత్రాధో
గ్రంథయస్స్యుశ్చతుశ్శతమ్ ॥౨౧౩॥ బింబానాంమనుజానాంవానాభిమా
నంప్రకల్పయేత్ । గ్రంధ్యాహ్వయపవిత్రంతుహృన్మానంపరికల్పయేత్॥
అలంకారపవిత్రంతు జంఘామానం చతుర్ముఖ । మర్యాదాఖ్య పవి
త్రాణి జానుమానానికల్పయేత్ ॥౨౧౪॥ కిరీటాదిపవిత్రాణిబహుగ్రం
థియుతానిచ । దేవస్యసహజేపీఠేపీఠమానంప్రకల్పయేత్ ॥౨౧౬॥ ప్ర
భాపవిత్రంకుర్వీత తన్మానంకమలాసన॥ ప్రతిమానాంతుసర్వాసాంద్వా
త్రింశద్గ్రంథిసంయుతమ్ ॥౨౧౭॥ పాత్రాణాంస్రుక్స్రువాదీనాం మే
ఖలానాంచ తాదృశమ్ । హస్తమానాయతంవహ్నేస్తావద్గ్రంథి సమ
న్వితమ్ ॥౨౧౮॥ ధూపదీపాదిపాత్రాణాం స్వచ్ఛందంగ్రంథికల్పనమ్।
ద్వాదశాంగుళిమానానిధూపాదీనాంచతుర్ముఖ ॥౨౧౯॥ చండాదిపరి
వారాణాంబహుగ్రంథిసమన్వితమ్ । హస్తమానం పవిత్రంస్యాత్తోర
ణానాంచ పద్మజ ॥౨౨౦॥ నిర్మాయైవం పవిత్రాణి సుపుష్పైర్మ
ల్లికాదిభిః । ఆపూర్యరచయేద్గ్రంథీన్ చందనేనానులేపయేత్ ॥౨౨౧॥
పవిత్రారోపణదినాత్సప్తమేపంచమేహని । తృతీయేహనిసద్యోవా కా

రయేదంకురార్పణమ్ ॥౨౨౨॥ ఉపోషితో గురుర్బ్రాహ్మే ముహూర్తే ప్రాగ్గ
ర్భమందిరమ్। ప్రవిశ్య దేవమభ్యర్చ్య గాథామేనాముదీరయేత్॥౨౨౩॥
న్యూనాతిరేకశాంత్యర్థం పవిత్రారోహణం పరమ్। అర్చనం భగవన్సర్వ
దురితోత్సారణక్షమమ్ ॥౨౨౪॥ సమ్పదాం చాపి సర్వాసాముత్పాదక
మనుత్తమమ్। క్రియతే తదవిఘ్నేన యథాస్యాత్తత్వ చోదితమ్॥
తదనుజ్ఞాపయామి త్వామనుజానీహి కర్మ తత్। ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం ని

ఏకబేరవిషయే.

నయేన్మంటపాంతరమ్॥ ౨౨౬॥ ఏకబేరవిధానం చేత్క్రియమాణక్రమం
శృణు। మూలబేరం సమభ్యర్చ్య స్నానాంతం విధిపూర్వకమ్॥ ౨౨౭॥ కృ
త్వా ప్రతిసరం తస్య ప్రవిశేన్మంటపాంతరమ్। బహుబేరే తు కల్యాణ
కౌతుకే కౌతుకం చరేత్ ॥౨౨౮॥ మణ్టపాంతరమానీయ బద్ధకౌతుకమబ్జ
జ। సంస్నాప్య విధివద్దేవం ద్వారతోరణమర్చయేత్ ॥౨౨౯॥ స్థండిలే
థ పవిత్రాణి ప్రాగుదగ్వా నివేశయేత్। పుణ్యాహవాచిభిః ప్రోక్ష్య శో
షణాదిసమాచరేత్ ॥౨౩౦॥ గన్ధద్రవ్యైస్సూపయిత్వా వికిరేత్తు కు
సుమాన్యపి। నవేన వాససాచ్ఛాద్య చక్రముద్రాం ప్రదర్శయేత్ ॥౨౩౧॥
అస్త్రమంత్రేణ సంపూజ్య మణ్టపం తంతుభిః క్రమాత్। ఐశానీం దిశమా
రభ్య చాస్త్రేణ పరివేష్టయేత్ ॥౨౩౨॥ సుదర్శనం మణ్టపే ప్రాచ్యే చప్యాభమా
పద్మమతః పరమ్। ద్వారేష్వపి గదాశంఖం ధ్యాత్వాష్టాసు దిశాస్వపి॥
మాషోదనేన భూతేభ్యో బలిం దత్వా యథావిధి। వర్తయిత్వాథ చక్రా
బ్జం దేవం తత్ర నివేశయేత్ ॥౨౩౪॥ అభ్యర్చ్య చ నివేద్యాథ స్థండిలేపి స
లక్షణాన్। కుంభాన్నవ చ విన్యస్య మహోత్సవవిధానతః ॥౨౩౫॥ సు
దర్శనం చ కరకే సమావాహ్య సమర్చయేత్। అగ్నౌ సమిచ్చరుఘృతైర్హు
త్వా సంపాతమాహరేత్ ॥౨౩౬॥ సేచయిత్వా పవిత్రాణి పవిత్రా
రోహణం చరేత్। ఏకబేరే పురా మూలబేరేత్వత్ర యది శృణు॥౨౩౭॥ క
ల్యాణకౌతుకే పూర్వం కుంభేష్వగతు మండలే। తతస్తు ధ్రువబేరేపి ప

విత్రారోపణం మతమ్ ॥౨౩౮॥ తథా సర్వాసు చార్చాసు పంచవర్ణైః
శ్వతంతుభిః । ప్రాసాదమపి సంవేష్ట్య జాగరేణ నిశాం నయేత్ ॥౨౩౯॥
పరేద్యుస్స్నాప్య దేవేశం వర్తయేదబ్జమండలమ్ । ద్వారాదియజనం కృ
త్వా దేవం తత్రాబ్జమండలే ॥౨౪౦॥ వినివేశ్య యథాపూర్వం కుంభా
నామర్చనం మతమ్ । సమిదాద్యైః పాయసాద్యైస్తిలలాజ ఘృతాదిభిః॥
అష్టోత్తరశతం హుత్వా పవిత్రైరబ్జమణ్డలమ్ । భూషయిత్వా తతః కుం
భ కుండతోరణభూషణం ॥౨౪౨॥ పాత్రాణాం చ తథా కృత్వా ప్రవిశే
ద్గర్భమందిరమ్। తత్రదేవం మండయిత్వాత్ర స్థానామతః పరమ్॥౨౪౩॥
శ్రియాదీనాం చ తదను చండాదీనాం యథాక్రమమ్ । బలిపీఠాం తమారో
ప్య చైవం విష్ణ్వతి మంత్రతః ॥౨౪౪॥ మూలమందిరమాసాద్య దేవమభ్య
ర్చ్య దేశికః । మనుష్యార్థాని సర్వాణి దేవపాదారవిందయోః॥౨౪౫॥
పుష్పవద్విన్యసేద్రిష్టాన్నేవం సప్తసు పంచసు । త్రిషు సద్యోఽథవా కృ
త్వా పూజాకాలే దినే దినే ॥౨౪౬॥ పవిత్రారోహణదినే పవిత్రాణి య
థాపురమ్ । ఆరోప్య తం సమభ్యర్చ్య స్నాపయేత్కుంభపుష్కరైః॥
౨౪౭॥ అగ్నిం విసృజ్య దేవేశమర్చయిత్వా యథాక్రమమ్ । న్యూనాతి
రేక శాంత్యర్థమిమాం గాథాముదీరయేత్ ॥౨౪౮॥ భగవన్ దేవదేవేశ
శంఖచక్ర గదాధర । సంవత్సరోపచారాణాం పూరణార్థం కృ
తం మయా ॥౨౪౯॥ ఆరాధనం గ్రహాణ త్వం భక్తానాం హితకామ్యయా ।
నాహం స్వతంత్రః కించిచ్చ కరోమి విహితం హితమ్ ॥ ౨౫౦ ॥ కింతు త్వ
త్ప్రేరితం సర్వం కరోమి చ వశస్స్వయమ్ । తత్క్షంతవ్యమశేషేణ క్రియా
లోపాద్యనుష్ఠితమ్ ॥ ౨౫౧ ॥ ఇతి విజ్ఞాప్య తదను దేశికస్తదనుజ్ఞయా ।
స్వస్మై పవిత్రం పురతో యత్యాదీనాం తతః పరమ్ ॥౨౫౨॥ దత్వా తాని
పవిత్రాణి యానమారోప్య తం విభుం । ధామ సర్వం పరిక్రమ్య మందిరాం
తర్భువనయేత్ ॥౨౫౩॥ ప్రత్యహం దేవదేవస్య పవిత్రారోహణావధి।
సాయాహ్నే ఉత్సవం కుర్యాత్సర్వమంగళసంయుతమ్ ॥౨౫౪॥ జపేయు

త్రైవధికావేదా స్థపితార్థ మహోత్సవే । వైశాఖాషాఢకార్తిక్యో

తీర్థోత్సవః.

మాఘమాసేషు పర్వసు ॥ ౨౫౬ ॥ అరుణోదయవేళాయాం కుర్యాత్తీ

వసంతోత్సవః.

ర్థోత్సవం హరేః। చైత్రవైశాఖ మాసేవా వసంతాఖ్యమహోత్సవః॥
౨౫౭॥ యద్వాగ్రీష్మఋతౌకుర్యాత్పుష్పోద్యానజలాశయే । మణ్టపే
దేవమాసేయ శైత్యసౌరభ్యవస్తుభిః ॥౨౫౮॥ ఉపచర్య యథాపూర్వం
మందిరాంతర్భవం నయేత్ । చైత్రేవైశాఖమాసేవా పౌర్ణమా

కల్హారోత్సవః.

స్యాం గురూత్తమః॥ కల్హార కుసుమైః కుర్యాన్మంటపం సుమనోహరమ్
కల్హారకుసుమైర్దేవం మండయిత్వా యథావిధి ॥ ౨౫౯ ॥ తైరేవకుసు
మైర్హుత్వా దేవస్యోత్సవమాచరేత్ । మాఘమాసే పౌర్ణమాస్యాం

దమనోత్సవః.

కల్హారకుసుమైర్యథా ॥ తథావ మనికాభిశ్చ మండనం హోమమేవచ।
కృత్వోత్సవం ప్రకుర్వీత రాజరాష్ట్రాభి వృద్ధయే ॥౨౬౧ ॥ శ్రావణే పౌ

హంసయజనమ్

ర్ణమాస్యాంచ వేదారంభణమాచరేత్। ఇష్ట్వాతదాహయగ్రీవం సా
యంకుర్యాన్మహోత్సవమ్ ॥౨౬౨॥ ఉపోష్యదివసేతస్మిన్నపరేద్యుగపా

దీపావళిః.

రణంమతమ్ । బ్రహ్మన్నాశ్వయుజేమాసి కృష్ణపక్షైకలేస్తిథౌ ॥౨౬౩॥
అరుణేందూదయేకుర్యాత్తైలేనాభ్యంజనంహరేః । తస్మిన్మాసి సితేప

మహానవమీ.

క్షే నవమ్యాంతందినేదినే ॥౨౬౪॥ లక్ష్మ్యాదేవస్య యజనంసర్వ సంప
త్ప్రదంనృణామ్ । అంకురా నర్పయిత్వాదౌ స్థండిలేధాన్యనిర్మితే॥
౨౬౫॥నవకుంభాన్సకరకాన్న్యాస్యమధ్యే శ్రియంయజేత్ । ప్రతిష్ఠావత్త

వస్యాత్ర శ్రియమేవహుతాశనే ॥ ౨౬౬ ॥ వాహనాదీనివాద్యాని పరిత్య
హంపూజయేద్గురుః । నవమేహ నిసాయాహ్నే వాహనంనిర్వర్త్య దేశి
కః ॥౨౬౭॥ దశమ్యామశ్వమారోహ్య ప్రాపయేచ్ఛమీతరుమ్ । శరా
సనాద్యాయుధాని తత్రనిక్షిప్య దేశికః ॥ ౨౬౮ ॥ పుణ్యాహ వారిభిః
ప్రోక్ష్య దేవపార్శ్వే నివేశయేత్ । అనుజ్ఞాప్యతతో దేవం ప్రాగాదిషు
యథాక్రమమ్ ॥౨౬౯॥ విసృజ్యబాణానంతేతు శమీవృక్షేనిపాతయేత్ ।
తతశ్శమీపల్లవైస్తైర్దేవమభ్యర్చ్య దేశికః ॥౨౭౦॥ తత్పల్లవంస్వయం
ధృత్వాదద్యాద్భక్తజనంప్రతి । మంటపేదేవమభ్యర్చ్య మందిరాంత

దీపోత్సవః.

ర్భవనంనయేత్॥ కృత్తికాయాంచకార్తిక్యాం సాయాహ్నే దీపమంగళమ్।
సంస్కృత్య గార్హపత్యాగ్నిం దీపాంస్తస్మాత్సమానయేత్ ॥ సాయం
కాలేవృషేలగ్నే దీపారాధనమాచరేత్ । దీపాంశ్చైవ మహాదీపా
న్దీపయేదగ్నితృప్తయె ॥౨౭౩॥ నివేద్య పృథుకాన్లాజాన్దేవాయోత్స

వివాహోత్సవః.

వమాచరేత్ । ఫాల్గునేమాసిఫల్గున్యాం చైత్రసంక్రమణేథవా ॥౨౭౪॥
వపీవివాహంకుర్వీత భక్తిముక్తిప్రదంనృణామ్ । సంక్రమానంతరదినే

మృగయా.

చైత్రేస్యాన్మృగయోత్సవః॥౨౭౫॥ మార్గశీర్షాదిమాసానామధిపాః

మాసేశారాధనమ్.

కేశవాదయః । మాసర్క్షేవా తిథౌయద్వామాసేశారాధనంచరేత్॥

పంచపర్వాది.

౨౭౬॥ ఏకాదశ్యోః పౌర్ణమాస్యాం దర్శేసంక్రమణేపిచ । పంచప
ర్వోత్సవాః ప్రోక్తా స్సర్వదోషోపశాంతిదః ॥ ౨౭౭॥ శ్రావణాదిత్రిమా

ఆగ్రేణమ్.

సేషు శుక్లపక్షేసమాచరేత్ । ఆగ్రేణముత్సవంబ్రహ్మా యానమారో

ష్యతంహరిమ్ ॥ ౨౮ ॥ కేదారదేశమాసాద్య ప్రోక్ష్య పుణ్యాహవా
రిభిః । సులగ్నే లవనంకృత్వా గోష్ఠాగారంసమానయేత్ ॥ ౨౯ ॥
పలాలంతుబహిర్నీత్వా ధాన్యరాశింప్రకల్పయేత్ । తత్రశ్రియంసమా
వాహ్యయథాయోగ్యంసమర్చయేత్ ॥ ౩౦ ॥ తతస్తండులమానీయ
దేవాగారంప్రవేశయేత్ । కృత్వాగుడాన్నం విధివద్దేవాయ వినివేద
యేత్ ॥ ౩౧ ॥ హుత్వాదద్యాద్ద్విజాతిభ్యో గృహ్ణీయాచ్చ స్వయంగు
రుః । పుష్యేమాసి తథాపుష్యే దేవమభ్యర్చ్య దేశికః ॥ ౩౨ ॥

ప్లవోత్సవః.

ప్లవేదేవంసమారోప్యనద్యాదావుత్సవంచరేత్ । ఆషాఢేశుక్లపక్షస్య

శయనోత్థానమ్.

ద్వాదశ్యామబ్జమండలే ॥ ౩౩ ॥ ఆరాధ్యవాసుదేవంతం శయనే వేది
కోపరి । శాయయేచ్చయథాన్యాయం దేవీభ్యాంసహవావినా ॥ ౩౪ ॥
దేవస్యయావదుత్థానం చాతుర్మాస్యమిణోనరాః । వ్రతంనిత్య మనుష్ఠే
యశ్శయనేదేవమర్చయేత్ ॥ ౩౫ ॥ ద్వాదశ్యాంకృత్తికాశుద్ధే ఉత్తి
ష్ఠోత్తిష్ఠేత్యమంత్రతః । ఉత్థాప్యతం హరింభక్త్యా మండలార్చన మాచ
రేత్ ॥ ౩౬ ॥ హుత్వాహవిర్నివేద్యాథ గ్రామేకుర్యాన్మహోత్సవమ్

ఏకాదశీ ద్వాదశీ.

అరుణోదయవిద్ధాయాం కుర్యాన్నైకాదశీవ్రతమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఉపోష్యై
కాదశీంశుద్ధాంద్వాదశ్యాంపారణంచరేత్ । ద్వాదశ్యాముపవాసేతు
త్రయోదశ్యాంహిపారణమ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్రావణేబహుళేపక్షే రోహి

శ్రీకృష్ణజయంతీ.

ణ్యాం చంద్రదర్శనే । ప్రాదురాసీత్స్వయంకృష్ణస్తదాదేవం సమ

శ్రీరామనవమీ.

ర్చయేత్ ॥ ౩౯ ॥ చైత్రేమాసినవమ్యాంతుశుక్లపక్షేరఘూద్వహః । బ
భూవకర్కాటేలగ్నే తదా తస్యార్చనం మతమ్ ॥ ౪౦ ॥ వైశాఖేతు

శ్రీనృసింహజయంతి.

సితేపక్షే చతుర్దశ్యాం నృకేసరీ । ప్రదోషకాలె సంజజ్ఞె సంధ్యాయాంతం సమర్చయేత్ ॥ ౨౯౧ ॥ సర్వాస్వపిజయంతీషు యజేద్దేవముపోషితః । యాగాంతే పారణం కుర్యాన్ముక్త్యైక నిరతోజనః । బుభుక్షూణాం సకామానాం ప్రభాతే పారణం మతమ్ ॥ ౨౯౨ ॥

ఉపరాగః.

నిమజ్జమేత్సముద్రేదా గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । స్నపనంవా ప్రకుర్వీత యథాహర్దంకమలాసన ॥ ౨౯౩॥ చాపసంక్రమమారభ్య తైష

ధనుర్మాసారాధనమ్,

సంక్రమణావధి । అరుణోదయవేళాయాం ప్రత్యహం మాంస మర్చయేత్ ॥ ౨౯౪ ॥ ముద్గాన్నం జుహుయాదగ్నౌ తద్దైనచ నివేదనమ్।

ఏకాదశీ ధనుర్మాసవో.

తన్మాసశుద్ధైకాదశ్యాముషర్భ్యర్చ్యమాంవిధే ॥ ౨౯౫॥ ఉత్తరంద్వారమానీయకవాటోద్ఘాటనంచరేత్ । సేవంతేతత్రయేమర్త్యాస్తేషాం నాస్తిపునర్జనిః ॥౨౯౬ ॥ తన్మాసేచ తథార్ద్రాయా మభిషిక్తం చతు

ఆర్ద్రా,

ర్ముఖ । దృష్ట్వా నీరాజనేకాలే పునర్జన్మనవిద్యతే ॥ ౨౯౭॥ మాఘ

శివరాత్రిః.

మాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాంమహానిశి । చతుస్థానార్చనంకుర్యా

ప్రాయశ్చిత్తవిధిః.

దభిషేకపురస్సరమ్ ॥ ౨౯౮ ॥ ప్రాయశ్చిత్తవిధింవక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వ యథావిధి। విచ్ఛిన్నపూజనేబింబే భూగుప్తేపతితేథవా॥౨౯౯॥ దూషితేవర్షవాతాద్యైస్సంస్పృష్టేవాకుణ్డగోళకైః । పంచసంస్కార రహి

సంప్రోక్షణమ్,

తైర్వేదవిక్రయకారకైః ॥ ౩౦౦ ॥ శైవైర్వైఖానసైర్వాద్వా ప్రతిలో

మూఽనులోమజైః । ఆశౌచిభిర్వాపాపిష్ఠై రోగిభిరోదనే కృతే ॥౩౦౧॥ స్వేదనే వలనే యుద్ధే వాజననే మరణేపి చ । శ్వసృగాలఖరస్పర్శే వల్మీకా దిసముద్భవే ॥౩౦౨॥ అర్చయిత్వాంకురం పూర్వం కుర్యాద్వేద్యధివా సనమ్ । కుంభేష్వావాహ్య చాభ్యర్చ్య హుత్వా తత్త్వాని విన్యసేత్॥ శుభే ముహూర్తే సంప్రోక్ష్య యథావిధి సమర్చయేత్ । శాస్త్రాంతర

శాస్త్రాంతర ప్రతిష్ఠాయామ్,

ప్రతిష్ఠాయాం పూజాభంగో భవేద్యది ॥ ౩౦౪ ॥ శాంతిం హుత్వా య థాపూర్వం సంప్రోక్ష్యైవ సమర్చయేత్ । అజ్ఞాతజాతిచండాళచోరై

అస్పృశ్యస్పర్శే,

ర్వావృషలైరపి ॥౩౦౫॥ దీక్షితైరద్విజైః స్త్రీభిస్స్పర్శాత్ప్రోక్షణము

పరివారార్చనభంగే,

చ్యతే । పరివారార్చనే భంగే స్నపనాచ్ఛుద్ధిరుచ్యతే ॥౩౦౬॥ మహాన సాదిస్థానేషు శ్వసృగాలాదిదర్శనే । పుణ్యాహవారిభిః ప్రోక్ష్య శుద్ధి

అగ్నిశాంతే.

ర్భవతి పద్మజ ॥౩౦౭॥ అగ్నిశాంతే మథిత్వాగ్నిం శాంతిం హుత్వా య థాపురమ్ । అష్టోత్తరశతం మూలమంత్రజాపశ్చతుర్ముఖ ॥ ౩౦౮॥ క్రిమికేశాదిసంస్పృష్టేఽస్పృశ్యస్పృష్టే హుతాశనే । హోమో వా

త్రిదశాదిప్రతిష్ఠాయాం,

హ్యాహుతిభిర్బ్రహ్మన్నష్టావింశతి సంఖ్యయా ॥ ౩౦౯ ॥ త్రిదశాది ప్రతిష్ఠా యాం పూజాలోపో న దూషణమ్ । దీపధూపాగ్నినిర్వాణే దక్షిణం శ్రో

పూజాలోపే-గృహార్చాయాం పూజాభంగే,

వణం స్పృశేత్ ॥ ౩౧౦ ॥ పూజాభంగే గృహార్చాయా భంగకాల హ వీంషి చ । నివేద్యాహారమేవిప్రాన్భోజయేత్కమలాసన ॥ ౩౧౧ ॥ షా

ఆతపస్పర్శే.

ణ్మాసార్చనభంగేతు పునస్సంప్రోక్షణం మతమ్ । బింబానామాతప

అగ్నిదాహే,

స్పర్శేఽశుద్ధ్యర్థం స్నపనం మతమ్ ॥ ౩౧౨ ॥ ధూమాదీనా మగ్నిదా
హే శాంతిం హుత్వా యథాపురమ్ । నిర్మాల్య ప్రోక్షణం కుర్యాద్భంగే
శాంతిమాచరేత్ ॥ ౩౧౩ ॥ ఛత్రచామరవాద్యానాం దాహే శాంతిర్య
థాపురమ్ । నిర్మాల్య పూర్వవత్కర్మ పూర్వ సంబంధవర్జితమ్॥
వస్త్రదాహే పరిత్యజ్య శాంతిహోమం సమాచరేత్ । స్నపనం ధారణే
విష్ణోః కారయేచ్ఛాంత్యనంతరమ్ ॥ ౩౧౪ ॥ అగ్నిదాహే తు సర్వత్ర

నిత్యాదియాగపద్యే తంత్రానుష్ఠానమ్

చైవమేవ చతుర్ముఖ । నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం త్రివిధం కర్మపద్మ
జ ॥ ౩౧౬ ॥ తేషాం తు యాగపద్యే చేత్కర్మ తంత్రేణ కారయేత్ । ప్రవృత్తే

స్నపనే బింబపతనే,

స్నపనే తత్ర పతితే కౌతుకే భువి । అవస్థాప్య తతస్తస్య శాంతిహో

ఉత్సవస్ఖలనే,

మం సమాచరేత్ । స్ఖాలిత్యే యద్యుత్సవస్య శాంతిహోమం సమాచరేత్ ॥
వినా నిత్యోత్సవం నైవ ధ్వజపూర్వముహూర్తస్స చేత్ । కుర్యాచ్చేచ్ఛాంతిర
న్తే స్యాచ్చేత్ ధ్వజస్య విపర్యయే ॥ ౩౧౯ ॥ ధ్వజాంతరం సద్య ఏవ సము
ద్ధాప్య యథాపురమ్ । ఉత్సవం కారయేచ్ఛేషం శాంతిహోమ పురస్స

కుంభాదినష్టే.

రమ్ ॥ ౩౨౦ ॥ కుంభమండలకుండాగ్ని పాలికాతోరణాదిషు । నష్టేషు
దుష్టస్పృష్టేషు హతేషు పతితేషు వా ॥ ౩౨౧ ॥ పునరన్యద్యథాపూర్వం
కృత్వా శాంతిం సమాచరేత్ । ఉత్సవే గ్రామశైథిల్యే దేవస్య స్నపనం
చరేత్ ॥ ౩౨౨ ॥ ముహూర్తాతిక్రమే శాంతిః ప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు । స్ఖా

ఉత్సవాది స్ఖాలిత్యే.

లిత్యే యేన కేనాపి బలిదానోత్సవాదిషు ॥ ౩౨౩ ॥ అతిక్రాంతం పురాకృ

అధికారివిఘ్నే.

త్వాతత్కాలేకార్యమాచరేత్। అధికారిషువిఘ్నేచేత్ దేశికాదిషుకా

బింబే వాతాదిదుష్టే.

రణాత్ ॥౩౨౬॥ ద్విజైరన్యైస్తతఃకర్మ దేశికానుజ్ఞయాచరేత్ । వా
తాద్యైర్యదుత్సవేదుష్టేస్నాపయేద్యాగమందిరే॥తత్వన్యాసంవినాహో

బింబే పతితే.

మస్నాప్యాథోత్సవమాచరేత్ । తథైవపతితేబింబే నవిశేషోఽస్తికశ్చన॥

బింబదాహే.

పూర్వవద్బింబదాహేపి శాంతిహోమంసమాచరేత్ । బింబేచోరాది

బింబేనష్టే.

భిన్నేష్టే శక్తితఃకర్మాన్నఃకౌతుకే ॥౩౨౭॥ సమారోప్యాన్యబింబే నశే
షముత్సవమాచరేత్ । శాంతిహోమశ్చ కర్తవ్యః యథావత్కమలా

తీర్థోత్సవభంగే.

సన ॥౩౨౮॥ హాన్యాంశ్చే త్తీర్థయాత్రాయాః పునరుత్సవమాచరేత్। తీర్థ

అవరోహణకాలః.

యాత్రాదినాదూర్ధ్వంకుర్యాత్పంచదినావధి॥౩౨౯॥ధ్వజావరోహణం

పుష్పయాగభంగే.

బ్రహ్మన్పరతశ్శాంతిమాచరేత్ । పుష్పయాగోయదినిశి శాంతయే పు
ష్టయేదివా ॥౩౩౦॥ పుష్పయాగస్యహానిశ్చే దుత్తమ స్నపనంచరేత్।

తంత్రేణకౌతుకమ్.

కర్మణాంయాగపద్యానాం కౌతుకం తంత్రతశ్చరేత్ ॥ ౩౩౧ ॥ అనా
చార్యప్రతిష్ఠాయాం పునస్థాపనమాచరేత్ । సర్వంతే కథితం బ్రహ్మ
న్పంచరాత్రంయథావిధి ॥౩౩౨॥ దేవేభ్యశ్చ ఋషిభ్యశ్చ శాస్త్రమేత
త్ప్రపంచయ। శాస్త్రేణానేనమేదేమాంయజంతిచతురానన॥౩౩౩॥
మయ్యేవతేషామావాసశ్శ్వేతాంపరతామపి । నాస్తికాయన దాత

వ్యం నాభక్తాయకదాచన ॥౩౩౪॥ నదేయంజ్ఞానహీనాయ ఇత్యాదిశ్య జగత్ప్రభుః । పశ్యలోమేపురోవిప్రా స్తత్రైవాంతర్దధీయత॥౩౩౫॥ ఇదంపవిత్రంపాపఘ్నం పంచరాత్రాహ్వయంమహత్ । యుష్మాకంపృచ్ఛతామద్యకృపయాహముపాదిశమ్ ॥౩౩౬॥ సార్ధకోటి ప్రమాణంహి శాస్త్రంతత్పంచరాత్రకమ్। కార్త్స్న్యేన భగవానాహ లోకానాం హితకామ్యయా ॥౩౩౭॥ సహస్రత్రయసంఖ్యాతం షట్సహస్రశతాన్వితమ్। శాస్త్రంబ్రహ్మోపదేశాఖ్యం సంహితానుసుపూజితమ్ ॥౩౩౮॥ అనేనసకలంసాధ్యం నాసాధ్యంవిద్యతేక్వచిత్ । అనుక్తం గ్రాహ్యమన్యేభ్య అన్యత్రైతన్నియోజయేత్ ॥౩౩౯॥ అభ్యస్యసంహితామేనాం శుభంప్రాప్స్యథయోగినః । అభ్యస్త సర్వశాస్త్రయస్త పసా విజితేంద్రియాః ॥౩౪౦॥ ఆరాధయధ్వం దేవేశం సహిసర్వస్వదోహరిః । పృచ్ఛతోమునిశార్దూలా న్బృహస్పతిముఖాన్స్వయమ్ ॥ ౩౪౧ ॥ పార్వతీరుద్రస్స్వయంజ్యేష్ఠః ప్రాహైషీదనుకంపయా ॥ ... ॥౩౪౧½॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే

అష్టమాధ్యాయస్సమాప్తః.

శ్రీవిష్ణుతిలకాఖ్యాసంహితా సమాప్తా.

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.